

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT VE
ISKAT YAPTIRIMI

SERAY ÖZKAN

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL, 2022

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT VE
ISKAT YAPTIRIMI

SERAY ÖZKAN

Tez Danışmanı

DR. ÖZLEM ATA POLAT

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NE SUNULAN BU TEZ
ÖZEL HUKUK
YÜKSEK LİSANS
DERECESİ İÇİN KISMİ
YETERLİLİKLERİ KARŞILAMAKTADIR

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSTANBUL, 2022

İNTİHAL SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Tarih : 24/11/2022
Ad/Soyad : Seray ÖZKAN
İmza :

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye şirketlerinden biri olarak kabul edilen limited şirketlerin sayısında son zamanlarda önemli ölçüde artış görülmektedir. Söz konusu artışın en önemli sebeplerinden birini, limited şirketlerin sermaye şirketi olarak kabul edilmesinin yanı sıra, yapısında şahıs niteliğinin bulunması oluşturmaktadır. Bu sebeple, daha çok ortakların şahsi özelliklerinin ön planda olduğu aile işletmeleri ya da anonim şirketlere nazaran daha küçük hacme sahip olan limited şirketlerin kurulması tercih edilmektedir.

Bir limited şirketin kurulabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için şirketin en önemli gereksinimi ve unsurlarından birini oluşturan sermayenin ortaklar tarafından TTK'da öngörülen usul ve sürelerle riayet edilerek şirkete getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde, sermaye taahhüdünde bulunup, zamanında sermaye borcunu ifa etmeyen ortaklar hakkında temerrüt sebebiyle yaptırımların uygulanması kaçınılmazdır. Söz konusu yaptırımlara anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK'nın 482 ve 483 maddelerinde yer verilmiştir. Sermaye borcunu ifa etmeyen limited şirket ortakları hakkında da TTK m. 585 atfı uyarınca TTK 482-483. maddelerinin kıyasen uygulanması öngörülmüştür. Bununla beraber, sermaye borcunun ifa edilmemesinin hukuki sonuçları bakımından TTK m. 128 ile m. 130 ile ticaret şirketlerine ilişkin genel ve tamamlayıcı nitelikli hükümler düzenlenmiştir. Anılan yaptırımların getirilmesi kuşkusuz, sermayenin ve geniş anlamda malvarlığının korunması ilkesinin bir gereğidir.

Çalışmamızda, öncelikle limited şirketin yapı taşlarından biri olan sermayeye ilişkin açıklamalarda bulunulmuş, akabinde, limited şirketin kuruluşunda sermaye borcunu ifa etmeyen ortaklara temerrüt nedeniyle uygulanabilecek yaptırımlar ve söz konusu yaptırımlardan en ağırı olarak bilinen "ıskat" yaptırımını TTK uyarınca ve öğretide yer alan görüşler ile Yargıtay kararları ışığında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Böylece, çalışmamız ile uygulamada yaşanması muhtemel sorunların çözümüne ilişkin bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sermaye, sermaye borcu, temerrüt, mütemerrit ortak, yaptırım, ıskat.

ABSTRACT

Recently, there has been a significant increase in the number of limited liability companies, which are accepted as one of the stock companies under the Turkish Commercial Code No. 6102. One of the most important reasons for this increase is the fact that limited companies are accepted as stock companies and that they have a private nature in their structure. For this reason, it is preferred to establish limited liability companies that have a smaller volume compared to family businesses or joint stock companies where the personal characteristics of the partners are at the forefront.

For a limited liability company to be established and to survive, the capital, which constitutes one of the most important requirements and elements of the company, must be brought to the company by the shareholders under the procedures and periods stipulated in the TCC. Otherwise, it is inevitable to impose sanctions due to default on partners who commit capital and do not fulfill their capital debt on time. The aforementioned sanctions are included in Articles 482 and 483 of the Turkish Commercial Code on joint stock companies. Under Article 585 of the Turkish Commercial Code, a similar application of Articles 482-483 of the Turkish Commercial Code is envisaged for the limited company partners who do not fulfill their capital debt. In addition to this, in terms of the legal consequences of non-performance of the capital debt, Articles 128 to m. with 130 of the Turkish Commercial Code, general and complementary provisions regarding trading companies have been regulated. The introduction of the aforementioned sanctions is undoubtedly a requirement of the principle of the protection of capital and property ownership in a broad sense.

In our study, first of all, explanations were made about the capital, which is one of the building blocks of the limited company, and then, the sanctions that can be applied to the partners who do not fulfill the capital debt due to default in the establishment of the limited company and the "expulsion" sanction, which is known as the heaviest of these sanctions, are discussed in detail under the TCC and in the light of the opinions in the teaching and the decisions of the Supreme Court. Thus, with our study, it is aimed to provide information about the solution to possible problems in practice.

Keywords : *Capital, capital debt, default, partner with default, sanction, expulsion.*

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE VE SERMAYE BORCUNUN İFASI

I. SERMAYE, SERMAYE PAYI VE TEK BORÇ İLKESİ.....	3
A. Sermaye Kavramı.....	3
B. Sermaye Kavramının Mal Varlığı Kavramından Ayrılması.....	6
C. Sermaye Borcunun Kaynağı ve Muaccel Hale Gelmesi.....	7
1. Sermaye Borcunun Kaynağı.....	7
2. Sermaye Borcunun Muaccel Hale Gelmesi.....	8
D. Tek Borç İlkesi ve İstisnalarının Limited Şirketler Bakımından Değerlendirilmesi.....	10
1. Tek Borç İlkesi.....	10
2. İstisnaları.....	12
3. Tek Borç İlkesinin Limited Şirketler Bakımından Değerlendirilmesi.....	14
II. 6102 SAYILI TTK İLE LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE UNSURU YÖNÜNDEN GETİRİLEN YENİLİKLER VE DEĞİŞİKLİKLER.....	16
III. TİCARET ŞİRKETLERİNE SERMAYE OLARAK GETİRİLEBİLECEK DEĞERLER.....	20
A. Genel Olarak.....	20
B. Ayni Sermaye.....	22
C. Nakdi Sermaye.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

SERMAYE BORCUNUN İFASI

I. SERMAYE BORCUNUN İFASI.....	26
A. Ayni Sermaye Borcunun İfası.....	26
1. Taşınmazların Sermaye Olarak Getirilmesi.....	27
2. Taşınırınların Sermaye Olarak Getirilmesi.....	31
3. Alacakların Sermaye Olarak Getirilmesi.....	33
4. Ticari İşletmelerin Sermaye Olarak Getirilmesi.....	35
5. Fikri Mülkiyet Hakları ile Diğer Değerlerin Sermaye Olarak Getirilmesi.....	36
B. Nakdi Sermaye Borcunun İfası.....	37
1. Nakdi Sermaye Borcunun Hukuki Niteliği.....	37
2. Nakdi Sermaye Borcunun Ödenme Zamanı ve Ödenme Yeri.....	38
a. Ödenme Zamanı.....	38
b. Ödenme Yeri.....	40
3. Nakdi Sermaye Borcunun Takası.....	41
II. SERMAYE BORCUNUN BORÇLUSU.....	45
III. SERMAYE BORCUNUN YERİNE GETİRİLMESİNİ İSTEME YETKİSİNE SAHİP OLAN ORGAN.....	47
IV. SERMAYE BORCUNUN ORTADAN KALDIRILAMAMASI VE İADE İLE İBRA EDİLEMEMESİ.....	48
V. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA EŞİT İŞLEM İLKESİ.....	50
VI. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA ZAMAN AŞIMI.....	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT VE YAPTIRIMLARI

I. ÖDEMEYE DAVET.....	55
II. GENEL OLARAK TEMERRÜT KAVRAMI.....	57
III. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT.....	59

A. Ayni Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt.....	59
B. Nakdi Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt.....	61
IV. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT NEDENİYLE	
UYGULANABİLECEK YAPTIRIMLAR.....	63
A. Genel Olarak.....	63
B. İfa Davası ve İcra Takibi.....	63
C. Temerrüt Faizini Talep Hakkı.....	65
D. Tazminat Talep Hakkı.....	68
E. Sözleşme Cezası.....	69
F. Iskat.....	72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA ISKAT YAPTIRIMI

I. ISKAT KAVRAMI, ISKATA İLİŞKİN SORUNLAR, MAL VARLIĞININ KORUNMASI İLKESİNİN ISKAT BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ISKATIN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	73
A. Iskat Kavramı.....	73
B. Iskata İlişkin Sorunlar.....	75
1. Şirket Sözleşmesine Iskatin Uygulanmasını Zorunlu Tutan veya Yasaklayan Hükümlerin Konulması Mümkün müdür?.....	77
2. Iskat Usulünün Şirket Sözleşmesi ile Değiştirilmesi Mümkün müdür?.....	79
3. Iskatin Nakdi Sermaye Borcunun Yanı Sıra Ayni Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt Halinde Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu.....	80
C. Mal Varlığının Korunması İlkesinin Iskat Bakımından Değerlendirilmesi.....	83
D. Iskatin Hukuki Niteliği.....	84
II. ISKATIN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	85
A. Ticaret Şirketlerinde Ortaklıktan Çıkarma ile Karşılaştırılması.....	85
1. Kollektif ve Komandit Şirketlerde Çıkarma.....	85

2. Kooperatiflerde Çıkarma.....	86
3. Limited Şirketlerde Çıkarılma.....	88
4. Anonim Şirketlerde Çıkarma Kurumunun Düzenlenmemiş Olması.....	93
B. Sürekli Borç İlişkilerinin Feshi ile Karşılaştırılması.....	93
C. Sözleşmeden Dönme ile Karşılaştırılması.....	94
III. ISKATIN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR VE ISKATIN UYGULANMASI.....	94
A. Iskatın Uygulanabilmesi İçin Gerekli Şartlar.....	94
1. Sermaye Borcunun İflasında Temerrüde Düşülmesi.....	95
2. Ödeme için Yeniden Çağrı ve İhtar Yapılması.....	96
3. Ödeme İçin Bir Ay Süre Verilmesi.....	102
4. Mütemerrit Ortağın Bir Aylık Süre İçinde Ödeme Yapmaması.....	104
5. Iskat Kararının Alınması.....	108
B. Iskatın Uygulanması.....	110
1. Iskatın Uygulanmasında Yetkili Organ.....	110
2. Iskatın Uygulanacağı Zaman.....	112
3. Iskatın Uygulanmasında Eşit İşlem İlkesi.....	114
4. Mütemerrit Ortağın İflasının ve Konkordatosunun Iskat Uygulaması Üzerindeki Etkileri.....	116
IV. ISKATIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	121
A. Mütemerrit Ortağın Temerrüde Konu Olmuş Paylarla İlgili Pay Sahipliğinin Yitirilmesi ve Pay Sahipliği Haklarının Donması.....	121
B. Mütemerrit Ortağın Temerrüde Konu Olmuş Paylar İçin Yapmış Olduğu Kısmi Ödemelerden Yoksun Bırakılması.....	125
C. Iskat Edilen Pay Senetlerinin İade Edilmesi Zorunluluğu ile Iskat Sebebiyle Pay Senetlerinin İptali.....	127
D. Iskat Sonucunda Payların Hukuki Akıbeti.....	129
E. Payın Değerlendirilmesi ve Üçüncü Bir Kimseye Satılması.....	131

F. Mütemerrit Ortağın Ödenmemiş Pay Bedellerinden Doğan Sorumluluğu.....	135
V. İSKATIN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ.....	139
A. Genel Olarak Hükümsüzlük Kavramı ve Çeşitleri.....	139
B. Hükümsüzlük Çeşitlerinin Iskat Bakımından Değerlendirilmesi.....	140
1. Iskat Kararının Yokluğu.....	140
2. Iskat Kararının Kesin Hükümsüzlüğü.....	142
3. Iskat Kararının İptali.....	148
SONUÇ.....	152
KAYNAKÇA.....	156

KISALTMALAR

A.g.y	: Adı geçen yazar
B.	: Bölüm
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bank.K	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: cümle
D.E.Ü	: Dokuz Eylül Üniversitesi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
E.T	: Erişim Tarihi
ETBK	: 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu
ETTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İstBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
KoopK	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m	: Madde
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: Numara

RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SerPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
ss.	: Sayfa sayısı
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TD.	: Ticaret Dairesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TL	: Türk Lirası
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSY	: Ticaret Sicil Yönetmelięi
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı

GİRİŞ

Limited şirketler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye şirketi olarak kabul edilen ancak bünyesinde şahıs niteliğini de barındıran bir ticaret şirketidir. Günümüzde çok sayıda limited şirket kurulmaktadır. Zira, limited şirket ortaklarının sadece şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlı sorumluluğunun öngörülmesi, şirketin kuruluşu için gerekli olan asgari sermaye miktarının (10.000 TL) anonim şirketlere nazaran çok daha az olması, kuruluş aşamasında anonim şirketlerin aksine, esas sermaye payına karşılık peşinat ödenme mecburiyetinin bulunmaması vb. sebepler, kurulan limited şirket sayısının önemli ölçüde artmasında etkili bir rol oynamıştır. Fakat, çok sayıda limited şirketin kurulması, özellikle şirkete getirilmesi taahhüt edilen nakdi sermaye borcunun ifası noktasında birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olabilecek niteliktedir.

Nitekim, ticaret şirketlerinin iktisadi amaçlarına ulaşabilmeleri için şirketin en önemli unsurlarından birini oluşturan sermayenin varlığı gerekmektedir. Sermaye, şirkete ortak olacak kimseler tarafından taahhüt edilen değere karşılık gelmektedir. Taahhüt edilen sermayenin vadesinde şirkete getirilmesi şirketin ticari faaliyetlerini kesintisiz sürdürebilmesi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Aksi takdirde, gerekli sermayeyi uhdesinde bulunduramayan şirketin hedeflerine ulaşması ve böylelikle varlığını koruması güçleşecektir. Bu sebeple, sermaye borcunun ifasına ve sermayenin korunmasına ilişkin ortaya çıkacak sorunların önlenmesi amacıyla anılan konularda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile emredici nitelikli hükümler öngörülmüştür.

Bir ticaret şirketi olan limited şirketin varlığından bahsedilebilmesi ve şirket finansmanının sağlanabilmesi için gerekli olan sermaye unsuru şirketin olmazsa olmaz unsurlarından birini oluşturmaktadır. Şirkette ortak olmak isteyip, sermaye taahhüdünde bulunan ortaklar tarafından asli bir borç niteliği haiz olan nakdi sermaye borcunun tamamının 10 Mart 2018 tarihinde 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7099 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik uyarınca, şirketin tescilini izleyen günden itibaren en geç yirmi dört ay içinde ifası gerekip, ifa edilmemesi halinde TTK m. 585 atfı gereği, anonim şirketler hakkında öngörülen TTK 482. ve 483. maddeleri limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Bununla beraber, sermaye

borcunun ifa edilmemesinin hukuki sonuçları bakımından TTK m. 128 ila m. 130 ile ticaret şirketlerine ilişkin genel ve tamamlayıcı nitelikli hükümler öngörülmüştür. Sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen ortak temerrüde düşürülerek, mütemerrit hale gelecek ve hakkında anılan hükümler uyarınca ifa davası açılabilir ve icra takibi uygulanabilir, mütemerrit ortaktan temerrüt faizi ve tazminat talep edilebilir, şirket sözleşmesinde kararlaştırılmışsa sözleşme cezası istenebilir ya da mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payları bakımından ıskat yaptırımını uygulanmak suretiyle ıskata konu olan paylarından doğan hakları donacak ve ortak söz konusu paylarına ilişkin pay sahipliği sıfatını yitirecektir. İskat, sadece sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde uygulanabilen bir yaptırım olup, anılan yaptırımın amacı, şirketin bir an evvel esas sermayesine kavuşmasını ve sermayesinin korunmasını sağlamaktır. İskatın keyfi olarak uygulanmasının önüne geçilebilmesi ve yaptırımın öngörülme amacına ulaşılabilmesi bakımından ıskata dair hükümler emredici olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, hakkında verilen ıskat kararının hukuka aykırı olduğunu iddia eden ortağın, ıskatın hükümsüzlüğünün tespit edilebilmesine ilişkin yokluğun tespiti veya butlanın tespiti davası açabilmesi mümkündür.

Çalışmamızın ilk bölümünde, limited şirketlerde sermaye unsuruna ve sermaye borcunun ifası hakkında genel bilgilere yer verilmiş, akabinde, ticaret şirketlerine hangi değerlerin sermaye olarak getirilebileceğine yönelik detaylı açıklama yapılmıştır. İkinci bölümde, sermaye borcunun hukuki niteliği, anılan borcun ne şekilde, nasıl, ne zaman ve kim tarafından ifa edilebileceği, ifa edilmemesi ihtimalinde ise, hangi yetkili organ tarafından söz konusu borcun talep edilebileceği hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, limited şirketlerde sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi ve temerrüt nedeniyle mütemerrit ortaklar hakkında uygulanabilecek yaptırımlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çalışmamızın son bölümünde, açıklanan yaptırımlardan en ağır olan ıskat yaptırımını hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Son olarak, müdür/müdürler kurulu tarafından alınan ıskat kararının geçerliliğine yönelik değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmamızda, uygulamada önemli bir yere sahip olan ve sıklıkla karşılaşılan sermaye borcunun ifasında temerrüt konusu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen hükümler, doktrinde anılan konu hakkında ileri sürülen görüşler ile mahkeme kararları ışığında incelenmiş ve zaman zaman 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE VE SERMAYE BORCUNUN İFASI

I. SERMAYE, SERMAYE PAYI VE TEK BORÇ İLKESİ

A. Sermaye Kavramı

Sermaye, bir ticaretin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı, anamal, başmal, kapital olarak tanımlanmaktadır¹. Ticaret şirketlerinin asıl amacı kazanç elde edip, kazancı paylaşmaktır. Dolayısıyla, şirketin amacına ulaşabilmesi için ortakların kendi mal varlıklarında bulunan birtakım değerleri ayırmak suretiyle şirkete katılma payı olarak getirmeleri gerekmektedir². Ticaret şirketlerinde, ortakların getirmeyi taahhüt ederek şirkete borçlandıkları değer “katılma payı” olarak adlandırılmakta ve anılan katılma paylarının bir araya gelmesi ile oluşan değer ise “sermaye” olarak nitelendirilmektedir³. Nitekim, Türk hukukunda sermaye şirketlerinden biri tüzel kişiliği haiz limited şirketlerdir. Limited şirketlerin varlığından bahsedilebilmesi için sermaye, mutlak olarak aranan ortaklığın unsurlarından birini oluşturmaktadır. Her ortak, ortaklığa para, alacak veya başka bir mal getirmek ve ortak amaç uğrunda getirilenleri ortaklığın emrine vermekle yükümlü bulunduğundan, sermaye bilançonun pasifindeki itibari rakamın karşısındaki aktifler olarak ifade edilmektedir⁴.

Esas sermaye, ortak veya ortakların ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri esas sermaye paylarının toplamından oluşmakta ve sabit rakamı ifade etmektedir (TTK m. 573, f. 1)⁵. TTK m. 580 uyarınca, limited şirketlerde esas sermayenin 10.000 Türk

¹ Bkz. TDK Sözlük. ; (E.T: 16.11.2021 <https://sozluk.gov.tr/>).

² **PULAŞLI**, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 3.Baskı, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s.177-178.

³ **AYHAN**, Rıza/**ÇAĞLAR**, Hayrettin/**ÖZDAMAR**, Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, 2020, s.177.

⁴ **POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal (**ÇAMOĞLU**, Ersin), Ortaklıklar Hukuku I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, N. 51.

⁵ **PULAŞLI**, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.722; **ÇAMOĞLU**, Ersin (**POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal), Ortaklıklar Hukuku II, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, N. 1643. Esas sermaye sabit olduğu için, sermayenin artırılması veya azaltılması durumunda artırma veya azaltma, ancak kanunda öngörülen şekilde özel hükümlerle düzenleme altına alınan işlemlerin yerine getirilmesi suretiyle gerçekleştirilebilmektedir. Nitekim, böyle bir durumda öncelikle şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerekmektedir. Açıklama için bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1642.

lirasından az olamayacağı⁶ düzenlenmiş ve ortaklığın zararı nedeniyle dahi olsa esas sermayenin 10.000 Türk lirasının altına inemeyeceğine dair TTK m. 592 hükmü getirilmiştir⁷. Söz konusu asgari tutarın TTK m. 576, f. 1, b. c uyarınca, şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur ve TTK m. 580, f. 2’ye göre, tutarı on katına kadar arttırabilme yetkisi Cumhurbaşkanı’na aittir⁸. Esas sermayenin azaltılması veya artırılması için şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerekmektedir. Zira, asgari sermayeye yönelik getirilen hüküm emredici nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla, esas sermayenin kuruluşta ya da sonrasında asgari sermaye miktarının altında kalması mümkün değildir⁹.

Esas sermaye payı ise, bir ortağın taahhüt ettiği en küçük payı ifade etmektedir. Ortakların, ortak olabilmeleri için ortaklığa en az bir esas sermaye payı taahhüt ya da iktisap etmeleri gerekmektedir. TTK m. 583, f. 1-2’ye göre, şirket sözleşmesinde ortakların her birinin esas sermaye payının itibari değeri asgari 25 Türk lirası olmak üzere farklı farklı belirlenebilecektir ve bu rakam, 25 liranın katları olarak artırılabilir. Bununla birlikte, esas sermaye payının itibari değeri ancak şirketin mali durumunun iyileştirilmesi amacıyla 25 Türk lirasının altına indirilebilecektir¹⁰.

⁶ Bir diğer sermaye şirketi olan anonim şirketlerde de asgari sermaye rakamı öngörülmüştür. TTK m. 332 uyarınca, tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi ifade eden esas sermaye asgari 50.000 TL’den; kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş olan halka kapalı anonim şirketlerde başlangıç sermayesi 100.000 TL’den az olamaz. Anonim şirketler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **ŞEHİRALİ ÇELİK**, Feyzan Hayal (**MANAVGAT**, Çağlar/ **KIRCA**, İsmail), Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2013, s.59.

⁷ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1642. Bunun yanı sıra, “6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 20. maddesi ile anonim ve limited şirketlerin sermayelerini TTK’nın yayım tarihinden itibaren üç yıl içinde kanunda anonim ve limited şirketler için öngörülen asgari sermaye miktarına yükseltmedikleri takdirde, üç yılın sonunda şirketlerin infisah etmiş sayılacakları yönünde düzenleme getirilmiştir. Bkz. **ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.59.

⁸ **BAHTİYAR**, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 16. Bası, Beta Yayıncılık, Mayıs 2022, s.352. Esas sermayenin değiştirilebilmesi için TTK m. 590’a göre, özel bir usul ile sözleşme değişikliği yapılması gerekmektedir.

⁹ **ÇEBİ**, Hakan, Limited Şirketler Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s.44. Limited şirketlerde esas sermayenin kaybı ve borca batıklık hali ortaya çıktığında, TTK m. 633’ün yollamasıyla anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 376 hükmü kıyasen uygulanmaktadır. TTK m. 376 gereği, esas sermaye kaybı ortaya çıkan anonim şirketin yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırarak, gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Alınacak önlemler TTK m. 376 uyarınca, bilançonun o günkü durumuna göre, “iyileştirici önlemler”, “sermayenin üçte biri ile yetinme” veya “sermayenin tamamlanması” olarak belirlenmektedir. Genel kurulun alınacak önlem hakkında karar vermemesi durumunda ise, şirket kendiliğinden sona ermektedir. Bu konu hakkında detaylı bilgiye erişmek için bkz. **TEKİNALP**, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, N.12-123 – 12-131.

¹⁰ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1643.

Öte yandan, limited şirketler esas sermayeli olmalarına rağmen anonim şirketlerden farklı olarak, limited şirketlerin sermayesi paylara bölünmemiştir. Dolayısıyla, esas sermaye kavramı, anonim ve limited şirketlerde doğrudan aynı anlamı karşılamamaktadır. Zira, anonim şirketler hem esas sermayelidir hem de esas sermayesi paylara bölünmektedir¹¹. Fakat, limited şirketlerde sermayenin paylara bölünmesi söz konusu değildir¹². Anılan durum, TTK m. 618'den de anlaşılmakla birlikte, ortakların oy hakkının payların itibari değerine göre hesaplanmasının esas sermayenin bölünmesi anlamına gelmeyeceği ifade edilmiştir¹³. Benzer durum, bir yükümlülüğün veya hakkın itibari değer esas alınarak belirlenmesi halinde de geçerli olacaktır¹⁴. Nitekim, TTK m. 583 hükmünün gerekçesinde de, anonim şirkette sermayenin paylara bölündüğü, buna karşılık limited şirkette ise esas sermaye payının bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölündüğü ifade edilmiştir¹⁵.

Nihayet, esas sermaye payı ortağın limited şirkete koyacağı asgari sermaye miktarını ifade ederken; ortaklık payı ise, her ortağın şirkette sahip olduğu haklar ve yükümlülükler anlamına gelmektedir¹⁶. Bir başka deyişle, ortağın şirketteki esas sermaye paylarından doğan ortaksal hak ve yükümlülüklerine ortaklık payı denmektedir.

¹¹ TTK, limited şirketlerde kayıtlı sermaye sistemini değil, sadece esas sermaye sistemini benimsemiştir.

¹² **BOZKURT**, Tamer, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Legem Yayıncılık, 2018, s.507-508; Aksi yönde görüş için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.353.

¹³ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.517.

¹⁴ **BOZKURT**, s.508.

¹⁵ *Tekinalp*, limited şirketlerde sermayenin paylara bölünmediğini, bir esas sermaye payının vermiş olduğu oy sayısının belirlenebilmesi amacıyla ve sadece bu amaçla esas sermaye payının itibari değerinin kanuna göre hesaben 25 TL'ye bölünmesi sermayenin paylara bölünmesi olarak değil, esas sermaye payının oy sayısının saptanabilmesi amacıyla hesaben bölünme olarak kabul edildiğini; ayrıca TTK m. 583, f. 2 hükmünün de bu yönde getirilen sıra dışı bir hüküm olduğunu ifade etmektedir. Açıklama için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-20, 21-05. Aynı yönde görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.722. *Bahtiyar* ise, TTK m. 583'ün gerekçesindeki ifadenin yanıltıcı olduğunu, sermayenin paylara bölünmesi ile esas sermaye payının bölünmesinin birbirlerinden tamamen farklı değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır. Zira, esas sermaye, esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. Esas sermaye paylarının değerlerinin 25 TL ve katları olması koşuluyla itibari değerleri farklı olabilmekte, o halde esas sermayenin, esas sermaye paylarına bölündüğü ve sermaye payının anonim şirket payına benzediğinin kabulü gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.353.

¹⁶ **YILDIZ**, Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Arıkan Yayınevi, Ağustos 2007, s.79; **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1643.

B. Sermaye Kavramının Mal Varlığı Kavramından Ayrılması

Bir önceki başlıkta da açıkladığımız üzere özetle sermaye, ortakların ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri para ile gösterilebilen, belli ve sabit bir değeri ifade etmektedir. Buna karşılık, her ne kadar doktrinde çoğunlukla “mal varlığının korunması ilkesi”, “sermayenin korunması ilkesi”¹⁷ ile aynı anlamda kullanılmış olsa da, mal varlığı kavramının anlamı doğrudan sermaye kavramını karşılamamaktadır. Zira, mal varlığı ortaklığın belirli bir anda sahip olduğu alacaklarından oluşmaktadır. Bir diğer deyişle mal varlığı, bir ortaklığın özvarlığı ile finansal, duran, döner mal varlığı ve alacaklarını ifade etmektedir¹⁸.

Ortaklığın yeni kurulma anından faaliyete geçme sürecine kadar esas sermayesinin mal varlığına eşit olduğunun söylenebilmesi mümkündür. Ancak, ortaklığın faaliyete başlamasıyla beraber faaliyetler sonucunda alacak, borç dengeleri sabit kalmayıp, kâr ve zarar oranlarında değişiklik yaşanacağından, mal varlığının değeri ve kapsamının esas sermayeden aşağıda kalması veya yukarısında yer alması mümkündür¹⁹. Sermayenin durağan özellikte olması, şirketin güncel ve mali durumunu yansıtmaya engel olmaktadır; mal varlığı ise, değer bakımından değişiklik gösterebileceğinden şirketin güncel ve mali durumunu yansıtarak, alacaklılara karşı güvence sağlamaktadır²⁰.

Öte yandan, sermaye ve mal varlığı kavramlarının terminolojik olarak birbirinden ayrımı “sermayenin korunması ilkesi” bakımından da önem arz ettiğinden söz konusu durumu kısaca ele almakta yarar vardır.

Bu konuda doktrinde *Tekinalp* isabetli olarak, anonim şirketlerde alacaklılara karşı sadece ortaklığın mal varlığı ile sorumlu tutulabilme kuralının sonucu olarak,

¹⁷ Sermayenin korunması ilkesi iki temel yapıya dayanmaktadır. İlk olarak, limited şirketin kuruluşu safhasında sermayenin tam olarak yerine getirilmesi ortaklık tarafından güvence altına alınmaktadır. İkinci olarak, kuruluş safhasında getirilen sermayenin ortaklara iadesi yasaklanmıştır. Bkz. **ŞENER**, Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2017, s.138. Sermayenin korunması ilkesi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **MÜLAZIMOĞLU**, Mehmet, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, 1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

¹⁸ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.432.

¹⁹ **GÖLE**, Celal, Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1976, s.10-11.

²⁰ **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.345. Anonim ve limited şirketlerde, ortaklığın borçlarından dolayı sadece mal varlıkları ile sorumlu olmaları ve sınırlı sorumluluk ilkesinin bulunması sebebiyle, üçüncü kişi alacaklılar bakımından teminatın sağlanabilmesi için mal varlığı değerinin esas sermayenin altına düşmemesi gerekmektedir. Anılan açıklama için bkz. **GÖLE**, s.11.

sermayenin ve mal varlığının korunabilmesine ilişkin hükümlerin getirildiğini, ancak “mal varlığının korunması ilkesi”nin birçok hükümde “sermayenin korunması ilkesi” ifadesiyle adlandırılmasının pek de doğru olmadığını, zira asıl korunanın sermaye değil, mal varlığı olup, mal varlığının korunmasının sermayenin korunmasını da kapsadığını, dolayısıyla mal varlığının korunması ilkesinin sermayenin korunması ilkesinden daha farklı ve geniş bir anlama sahip olduğunu ifade etmiştir²¹.

Bahtiyar da benzer şekilde, sermayenin korunmasının dar anlamda sermayenin korunması anlamına geldiğini ve korunanın doğrudan ortaklığa karşı taahhüt edilen sermaye rakamı olduğunu, söz konusu sermayenin korunması ilkesinin ise, geniş anlamda ortaklığın mal varlığının korunması anlamını içerdiğini ileri sürmektedir²².

C. Sermaye Borcunun Kaynağı ve Muaccel Hale Gelmesi

1. Sermaye Borcunun Kaynağı

Ticaret şirketleri, şahıs veya sermaye unsurlarından hangisinin ön planda olduğunun saptanmasıyla şahıs ve sermaye şirketleri olarak tasniflendirilmiştir. Sermaye şirketlerinde, ortaklığın kişiliğinden çok o ortaklığın sahip olduğu asıl büyük sermayenin varlığı esastır²³. Dolayısıyla, bir sermaye şirketinin varlığından bahsedilebilmesi için ortaklar tarafından sermaye taahhüdünde bulunulması aranmaktadır. Nitekim, yukarıda da açıkladığımız üzere ortakların getirmeyi taahhüt ederek ortaklığa borçlandıkları değer “katılma payı” olarak adlandırılmakta ve işbu katılma payı sermaye borcunun kaynağını; ortaklarca taahhüt edilen katılma payları ise bir araya gelerek “sermaye”yi oluşturmaktadır.

Sermaye borcu; kuruluşa, esas sermaye artırımlarında, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde ve iştirak taahhütnamesinde yer alan taahhütten doğmaktadır²⁴. Ortaklar tarafından sermaye borcunun kaynağı olan katılma payı verilmesi borcu ekonomik değer bakımından incelendiğinde, genel anlamda aktif bir

²¹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.467. *Tekinalp*, Kanunda ve tasarıda bazı hükümler sadece sermayeyi bazıları ise mal varlığını korumaya yönelik olarak düzenlendiğinden, sermayenin korunması ilkesinin bu iki hükmü kapsayacak şekilde anlaşılmasının amaç ve yoruma daha uygun olacağı görüşündedir. Açıklama için bkz. **TEKİNALP**, Ünal, “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi”, Şu Kitapta: Prof. Dr. Rona Serozana Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.1692. Söz konusu açıklamalar ve sermayenin korunması ilkesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **ERYİĞİT**, Harun, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Ortaklıklarda Sermayenin Korunması İlkesi, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

²² **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.192.

²³ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.8.

²⁴ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II. N.1023.

borç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sermaye şirketlerinde, sermayenin korunması ilkesi esas olduğundan, aynı sermaye taahhüdü halinde o ortaklığın merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından atanacak olan bilirkişilerce katılma payının değerinin belirlenmesi mümkündür²⁵.

2. Sermaye Borcunun Muaccel Hale Gelmesi

Sermaye borcunun muacceliyet tarihinin şirket sözleşmesinde gösterilmesi veya genel kurul tarafından alınacak kararlar ile belirlenmesi mümkündür²⁶. Şayet, muacceliyet tarihi şirket sözleşmesinde gösterilmemiş ve genel kurul tarafından bu yönde bir karar alınmamışsa, anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu sermaye borcunun muacceliyet tarihini belirleyebilecek ve ortaklara ödeme çağrısında bulunabilecektir²⁷.

Bir sermaye şirketi olan limited şirket ortaklarının nakit veya aynı sermaye taahhüdünde bulunabilmelerine kanun cevaz vermiştir²⁸. Ancak, ortakların nakit veya aynı sermaye taahhüdünde bulunmaları sermaye borçlarının muacceliyeti yönünden farklılık arz etmektedir.

Limited şirkette ortaklarca taahhüt edilen katılma paylarının ödenmesine yönelik TTK m. 585 hükmü ile anonim şirketlere ilişkin TTK m. 344 hükmünün kıyasen uygulanacağı kabul edilmiştir. Değişiklik öncesi TTK m. 585'in ilk haline göre, *“Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır. 588 inci maddenin birinci fıkra hükümleri saklıdır”* şeklinde düzenlenen maddenin yollamasıyla uygulanacak olan TTK m. 344, f. 1'e göre, *“Nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir”* şeklinde

²⁵ **POROY/TEKİNALP (Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.51.

²⁶ **BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI**, Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, 8.Baskı, Dora Yayıncılık, 2021, s.333.

²⁷ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.333.

²⁸ **TEKİNALP**, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, N.19-15.

öngörülen söz konusu hükümler uygulanmaktaydı. Ancak, 15.02.2018 tarihinde kabul edilen “7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁹”un 25. maddesinin ikinci cümlesi ile limited şirketler bakımından nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının itibari değerinin en az %25’inin tescilden önce ödenme şartı kaldırılmıştır³⁰. Yapılan söz konusu değişiklikle beraber TTK m. 585, “Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız olarak taahhüt ettikleri, ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzaladığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır. Ancak nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı limited şirketler bakımından uygulanmaz. 588 inci maddenin birinci fıkrası hükümleri saklıdır” şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Dolayısıyla, sermayesinin tamamı veya bir kısmı nakden taahhüt edilmiş olan limited şirket ortakları, katılma paylarının itibari değerinin %25’ini tescilden önce ödemek zorunda olmayıp, tüm bedeli ortaklığın tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödeyebileceklerdir³¹. Bununla birlikte, kurucular anılan yirmi dört

²⁹ RG, 10.03.2018 – 30356.

³⁰ Anonim şirketlerde, limited şirketlerden farklı olarak, nakden taahhüt edilen pay bedellerinin bir kısmının ortaklığın tescilinden önce ödenmesi koşulu bulunmakta ve geri kalan bedelin ise belirli zaman içinde ödenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, 559 sayılı KHK ile kabul edilen ödemesiz tescil sistemi geçerliliği yitirmiştir. Nitekim, ödemesiz tescil ile kurulan anonim şirketlerde yolsuzluklar saptanmış, sermayesi ödenmeden tüzel kişilik kazanması nedeniyle sorunlara yol açmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N. 10-34. 7099 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda, limited şirketlerde nakden taahhüt edilen sermayenin şirketin tescilinden itibaren yirmi dört ay içinde ödenmesi, temelde iki önemli sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlardan ilki, oy hakkının doğabilmesi için asgari sermayenin ifa edilmesi görüşü uyarınca, şirketin kuruluşundan itibaren yirmi dört ay boyunca ortakların oy hakkını kazanamamalarına ilişkindir. Nitekim anılan durum, limited şirketlerde her ortağın en az bir oy hakkına sahip olması ilkesiyle çelişmektedir. İkincisi ise, yirmi dört aylık süre zarfında, ortakların oy hakkına sahip olamamasından dolayı genel kurulda karar alınamaması sebebiyle şirketin organsızlık nedeniyle feshinin talep edilmesi ihtimalidir. **Bilgeç**, temelde ortaya çıkabilecek iki sorun sebebiyle, oy hakkının doğumu için asgari sermaye miktarının ifa edilmesinin koşul olarak aranmaması gerektiğini, böylece 7099 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin ortakların oy hakkı üzerinde etki doğurmayacağını ifade etmiştir. 7099 sayılı Kanunla limited şirkette nakdi sermayenin ödenmesine yönelik ortakların oy ve kar payı haklarıyla ilgili detaylı açıklamalar için bkz. **BİLGEÇ**, Hakan, “7099 Sayılı Kanun ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kar Payı Hakları Üzerindeki Etkileri”, TBB Dergisi, Temmuz 2019, C.32, S.143, ss.235-256. Benzer yönde, 7099 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda ortaya çıkan sorunların değerlendirilmesine ilişkin yapılan çalışma için bkz. **PULAŞLI**, Hasan, “‘Sermayesiz’ Sermaye Şirketi ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Bunlara Karşı Alınması Gereken Hukuki Önlemler”, BATİDER, Haziran 2018, C.34, S.2, ss.5-19.

³¹ **ALTAŞ**, Soner, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s.61; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.828.

ay içinde ödenmesi koşuluyla şirket sözleşmesinde, nakdi sermaye taahhütlerinin tamamının ödenme zamanına ilişkin hükme yer verebileceklerdir³². Nakden taahhüt edilen sermaye borcunun bir kısmı ifa edilmiş, kalan kısmı için şirket sözleşmesinde ödeme tarihi gösterilmişse, bu tarihler 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu³³ anlamında kesin vadedir ve muacceliyet tarihini oluşturacaktır; şirket sözleşmesinde kalan sermaye borcunun ödeme tarihinin gösterilmemesi halinde ise, yapılacak ödeme çağrısı ile ödenecek olan bedel muaccel hale gelecektir³⁴.

Taahhüt edilen sermayenin aynı nitelik taşıması halinde ise, yine TTK m. 578 hükmü ile anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı ifade edilmiştir. TTK m. 578'e göre, "*Aynı sermaye, ayınların veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır*". Dolayısıyla, TTK m. 343 hükmü uygulama alanı bulacak ve aynı sermaye taahhüdünün söz konusu olması durumunda, ortaklığın merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişiler tarafından taahhüt edilen aynaya değer biçilecek ve anılan ayının değeri serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir raporuyla belirlenecektir. Akabinde, yeni yasa ile birlikte TTK m. 128, f. 2 uyarınca, ayının türüne göre taşınmaz ise tapuya şerhi, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler ise varsa ilgili sicile kaydedilmesi veya taşınırın güvenilir kişiye tevdi edilmesi ile birlikte aynı sermayenin kabulü gerçekleşecektir³⁵. Dolayısıyla, aynı sermaye borcu ifa edildikten sonra şirketin ticaret siciline tescili gerçekleştirilecektir. Ayının özel sicile kaydı veya taşınırın tevdi ile beraber üçüncü kişilerin iyi niyet iddiaları ortadan kalkacaktır³⁶.

D. Tek Borç İlkesi ve İstisnalarının Limited Şirketler Bakımından Değerlendirilmesi

1. Tek Borç İlkesi

Anonim şirkette pay sahibinin asli borcu, esas sözleşmede taahhüt ettiği pay bedelini kanuni veya esas sözleşme ile belirlenmiş olması halinde belirlenen süre içinde ifa etmektir. Pay sahibi, sermaye olarak taahhüt etmiş olduğu pay bedelini

³² ÇAMOĞLU, Ersin, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, N.26.

³³ RG, 04.02.2011- 27836.

³⁴ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-93.

³⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.739; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.29.

³⁶ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.29.

ortaklığa karşı ifa ile yükümlüdür³⁷. Nitekim, söz konusu durum TTK m. 329 ile düzenlenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında pay sahiplerinin sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ortaklığa karşı sorumlu olacakları ifade edilmiştir. Hükümden de açıkça anlaşılacağı üzere, anonim şirkette kanuni istisnalar dışında, ortakların şirkete karşı tek bir borcu bulunmakta ve bu borç ortaklar tarafından taahhüt edilen pay bedellerinin ifasını ve varsa payın itibari değerini aşan primin ifasını teşkil etmektedir³⁸. Tek borç ilkesi, emredici bir düzenleme olup³⁹, ortaklığa getirilebilecek hem aynı hem nakdi sermaye taahhüdü bakımından geçerli bir ilkedir⁴⁰.

Bununla birlikte, TTK m. 480, f. 1 ile tek borç ilkesinin varlığına esas teşkil eden hüküm getirilmiştir. TTK m. 480, f. 1'e göre, *“Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez”*. Söz konusu hükmün Borçlar Hukuku'na göre oluşturulabilecek sözleşmeler⁴¹ sonucu yan düzenin, esas sözleşme düzenini ortadan kaldırmasının önüne geçilebilmesi ve esas sözleşmenin egemen kılınması yönünden önem taşıdığını söylemek mümkündür⁴². Yine anılan hükümde, 6762 sayılı eski Türk

³⁷ PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 2.Baskı, C.II, Adalet Yayınevi, 2014, s.1523; İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, Yasa Yayıncılık, 1989, s.281-282; DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 3.Baskı, C.I, Feryal Matbaası, Ankara 1990, s.1077.

³⁸ BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.244; İMREGÜN, s.282; DOĞANAY, s.1078.

³⁹ Tek borç ilkesi, emredici düzenleme olduğundan, esas sözleşmede söz konusu ilkeye aykırı düzenlemeye yer verilemeyecek ve genel kurul tarafından ilkeye aykırı olarak verilen kararlar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.

⁴⁰ Tek borç ilkesi, TTK ve kapalı anonim ortaklıklara özgüdür. Zira, SerPK'da ve halka açık anonim ortaklıklarda bu ilkenin varlığından şüpheye düşürecek bazı hükümler bulunmaktadır. Bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1019; İMREGÜN, s.283. Yargıtay 11.HD., E.2015/12168, K.2016/9107, T.24.11.2016; *“...Dairemiz bozma ilamında da açıklandığı üzere, tek borç ilkesi uyarınca anonim ortaklıklarda pay sahibinin borcu, taahhüt ettiği payların karşılıklarının ödenmesinden ibarettir. Bu ilke, hem nakdi, hem de aynı sermaye taahhütleri için geçerlidir. Sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi halinde, 6762 sayılı TTK 407.maddesi uyarınca, bu borcun icra takibi yoluyla tahsili mümkün olduğu gibi, bunun yerine ortağın ortaklıktan ıskatı yoluna da başvurulabilecektir.”*. (E.T: 10.12.2021 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>).

⁴¹ Borçlar Hukuku'na göre pay sahipleri tarafından oluşturulan sözleşmeler tek borç ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir. Zira, tek borç ilkesi pay sahiplerinin kendi aralarında serbest ve özgür iradeleri ile sözleşme yaparak, yalnızca kendilerinin borç altına girmelerine engel olmamaktadır. Nitekim, pay sahiplerinin aralarında irade serbestisine dayanarak yapmış oldukları sözleşmeler pay sahipleri sözleşmesi olarak anılmaktadır. Detaylı açıklama için Bkz. HAMAMCIOĞLU, Esra, *“Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”*, KHÜHFD, C.6, S.1, s.128. Borçlar Hukuku anlamında yapılan sözleşmelerin tek borç ilkesinin istisnası olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin açıklama için bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.244.

⁴² ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s.448.

Ticaret Kanunu'nun⁴³ 405. hükmünün yol açtığı görüş ayrılıklarına⁴⁴ son verilmesi adına “*borç yükletilemez*” ifadesi bilinçli olarak kullanılmış ve borç sözcüğünün geniş anlam taşıdığı TTK m. 480 hükmünün gerekçesinde ifade edilmiştir⁴⁵.

Dolayısıyla, anonim şirkette kural olarak, pay bedeli ödendikten sonra pay sahibinin rızası bulunmadan pay sahibi ortaklığa karşı yeni taahhütte bulundurulamayacak ve pay sahibinin sorumluluğu artırılmayacaktır⁴⁶.

2. İstisnaları

Esas sözleşmede ya da genel kurul kararı ile veya kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş olan anonim şirketlerin esas sözleşmelerinde hüküm bulunması koşuluyla ve yönetim kurulu kararı ile itibari değerden yüksek bir bedelle primli (agiolu) pay çıkarılması sonucunda pay sahibinin primi ödeme yükümlülüğü, tek borç ilkesinin istisnalarından ilkinin oluşturmaktadır⁴⁷. Pay sahibinin sermaye borcu, primi de kapsadığından pay sahibi primi ödemekle yükümlüdür⁴⁸. Zira, prim taahhüt edilen miktarın bir parçasıdır⁴⁹.

⁴³ RG, 09.07.1956 – 9353.

⁴⁴ ETTK m. 405, f. 2’de “*fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz*” denilmesi ile ödeme sözcüğü vurgulanmış ve ödeme sözcüğünün vurgulanması Türk öğretisinde hükmün sermaye ve prim borcu dışındaki para borçlarını kapsamadığı görüşünün ileri sürülmesine yol açmıştır. Bkz. **Gerekçe**, TTK m. 480; **KENDİGELEN**, Abuzer, Gerekçeli Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanun, On İki Levha Yayıncılık, Mart 2011, s.595.

⁴⁵ **Gerekçe**, TTK m. 480; **KENDİGELEN**, Gerekçeli Karşılaştırmalı, s. 595.

⁴⁶ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1523. **Bahtiyar**, TTK m. 421, f. 2’de, “*bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar*” için oy birliğinin aranması, zararın kapatılması amacı dışındaki ek sermaye taahhütleri bakımından oy birliği sağlanmasa da ret oyu kullanan pay sahipleri bakımından da artırıma katılma zorunluluğu varmış anlamına gelmekte ise de, sermaye taahhüdünün ancak oy birliği ile gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.244. **Bozkurt**, TTK m. 421 uyarınca, bilanço zararlarının kapatılmasının esas sözleşmeye yazılmasının mümkün olmadığını, zira böyle bir yaklaşımın pay sahiplerinin iradesine ipotek koyma manasını taşıyacağını ifade etmiştir. Bkz. **BOZKURT**, s.405.

⁴⁷ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1526; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1020.

⁴⁸ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.244. Pay sahipleri primi ödemede temerrüde düştüklerinde, prim nakdi sermaye borcunun kapsamında olmadığından ıskat müeyyidesi uygulanmayacaktır. Açıklama için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1020. **Hamamcıoğlu**, agiolu pay senedinin çıkarılmasının tek borç ilkesinin istisnasının sayılıp sayılamayacağına ilişkin doktrinde görüş ayrılıkları bulunduğunu, agio bedelinin ödenmesinin sermaye borcunun kapsamının dışında kaldığını, esas sözleşme veya genel kurul kararından doğan ek yükümlülük olarak kabul edilmesi gerektiğini, dolayısıyla tek borç ilkesinin istisnasını teşkil ettiğini ifade etmiştir. Bkz. **HAMAMCIOĞLU**, “*Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler*”, s.134.

⁴⁹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1526.

Tek borç ilkesinin ikinci istisnası, ikincil yükümlülüklerdir⁵⁰. TTK m. 480, f.4 ile ikincil yükümlülüklerin esas sözleşmeyle getirilebileceği hüküm altına alınmıştır. TTK m. 480, f. 4’ e göre, “*Pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçtan başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir*”. Anonim şirketlerde pay sahiplerinin pay bedellerini ifa borcundan başka konusu para olmayan ve belirli zamanda tekrarlanan edimleri yerine getirme yükümüne ortaklık esas sözleşmesinde pay sahibi yükümü adı altında yer verebilmeleri mümkündür. İşte pay sahiplerinin asli borcu olan sermaye borçlarının ifasının yanı sıra, konusu para olmayan ve dönemsel nitelik taşıyan edimler ikincil (tali, ek) yükümlülükler olarak adlandırılmaktadır. İkincil yükümlülük olarak adlandırılmasının sebebi ise, pay sahiplerinin sermaye pay bedelini ödeme borçları asli borç sayılırken; ikincil yükümlülüklerin hiçbir surette asli borca eş değer sayılamamasıdır⁵¹.

Doktrinde bir grup yazar bağlılık yükümünü tek borç ilkesinin istisnası olarak kabul etmezken; bazı yazarlar tarafından bazı tür anonim şirketler için bağlılık yükümü üçüncü istisna olarak kabul edilmektedir⁵².

Bununla birlikte, belirtmek gerekir ki, pay sahibinin taahhüt etmiş olduğu pay bedellerini zamanında ödemeyerek temerrüde düşmesi halinde, işleyecek faiz ile esas

⁵⁰ Anonim şirketteki ikincil yükümlülükler ile limited şirketteki yan edim yükümlülükleri nitelik itibariyle aynı olmasalar da, birbirlerinin benzeridir. Bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.59; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1527; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1020.

⁵¹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1080. İkincil yükümlülüklerin yerine getirilmemesi şirketten ıskat sebebi değildir. Bilgi için bkz. **İMREGÜN**, s.356.

⁵² Bağlılık yükümünün tek borç ilkesinin istisnasını teşkil edip etmediği noktasında doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1020. *Tekinalp*, anonim şirketler kişi ortaklığından farklı olduğundan ve kişi ortaklıklarında bulunan bağlılık yükümü anonim şirkette bulunmadığından, söz konusu durumun TTK m. 480, f. 1 ile bağdaşmayacağını savunmaktadır. Açıklama için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1091. *Hamamcioğlu*, doktrindeki hakim görüşe paralel olarak, anonim şirkette pay sahibine esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla Türk Medeni Kanunu m. 2 uyarınca düzenlenen dürüstlük kuralını aşacak ölçüde bağlılık yükümünün yüklenemeyeceği, aksi takdirde tek borç ilkesinin istisnasını oluşturacağı görüşündedir. Anılan görüş için bkz. **HAMAMCIOĞLU**, “Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”, s.137; Limited şirketler bakımından TTK m. 613, f. 2 ile bağlılık yükümü öngörülmüştür.

sözleşmede öngörülmüşse sözleşme cezasının varlığı ve ek ödeme yükümlülüğü kimi yazarlar tarafından tek borç ilkesinin dördüncü istisnası olarak kabul edilmektedir⁵³.

Tüm bu zikrettiğimiz istisnalara ek olarak, pay sahibi tarafından kötü niyetle alınan hazırlık dönemi faizi ve kar paylarının iadesi gerekeceğinden, yapılan iade bazı yazarlara göre tek borç ilkesinin istisnasını oluşturmaktadır⁵⁴. Son olarak, kimi yazarlar tarafından pay sahiplerine bildirim yükümlülüğü getiren hükümler de istisna olarak kabul edilmektedir⁵⁵.

3. Tek Borç İlkesinin Limited Şirketler Bakımından Değerlendirilmesi

Anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de ortakların temel ve asli borcu taahhüt etmiş oldukları sermaye borcunun ifasıdır⁵⁶. Ancak, limited şirkette anonim şirketten farklı olarak tek borç ilkesi geçerli değildir. Limited şirketlerin anonim şirketlere nazaran daha kişisel edimler ve öğeler taşıması tek borç ilkesinin limited şirketlerde kabulünü güçleştirmektedir⁵⁷. Zira, limited şirkette ortaklar sermaye borcunun ifasının yanında ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini kabul edebileceklerdir. Nitekim, söz konusu yükümlülükler sırasıyla TTK m. 603, f. 1 ve TTK m. 606 ile düzenlenmiştir⁵⁸. TTK m. 603, f. 1 uyarınca, “Ortaklar şirket sözleşmesiyle, esas sermaye payı bedeli dışında ek ödeme ile de yükümlü tutulabilirler”. TTK m. 606, f. 1’e göre, “Şirket sözleşmesiyle, şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek yan edim yükümlülükleri öngörülebilir”. Bununla birlikte, limited şirkette anonim şirkette bulunmayan, limited şirket tüzel kişiliğinin kamu borçlarından dolayı “6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun”un⁵⁹ 35. maddesi uyarınca sorumluluğu

⁵³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1527. *Hamamcioğlu*, tek borç ilkesine ilişkin yazmış olduğu makalesinde, sermaye borcunun ödenmemesi halinde temerrüt faizi ve sözleşme cezası ödenmesi durumunun aslında tek borç ilkesinin kanunen öngörülen istisnasını oluşturmadığını, söz konusu yaptırımların sermaye borcunun ifa edilmemesi neticesinde ortaya çıktığını, aslında anılan durumun daha çok Borçlar Hukuku’nda borcun ifa edilmemesi halinde ortaya çıkan sonuçları doğuracağını ifade etmektedir. Bkz. HAMAMCIOĞLU, “Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”, s.135.

⁵⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1527. *Hamamcioğlu*, burada talep edilenin haksız yere ve kötü niyetli olarak alınan hazırlık dönemi faizi ve kar payı olduğunu, faiz ve kar payının ek bir ödeme yükümlülüğü olmadığını, dolayısıyla gerçek anlamda tek borç ilkesini oluşturmadığı görüşündedir. Anılan görüş için bkz. HAMAMCIOĞLU, “Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”, s.135.

⁵⁵ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1020.

⁵⁶ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.192.

⁵⁷ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-82.

⁵⁸ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.205-210.

⁵⁹ RG, 28.07.1953 – 8469.

bulunmaktadır⁶⁰. Ayrıca, limited şirketin kuruluşunda yapılan işlemlerden veya haksız ödemelerin iadesinden kaynaklanan sorumluluklar tek borç ilkesinin etkisini azaltıcı nitelik taşımaktadır⁶¹.

Görüldüğü üzere, kanunen öngörülen istisnaların varlığı halinde, ortakların sermaye borcunu ifa etmelerinin yanı sıra söz konusu yükümlülüklerini de yerine getirmeleri gerekmektedir⁶². Ortakların yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde, ortaklığa karşı sınırlı sorumlulukları doğacaktır⁶³. Dolayısıyla, limited şirkette sermaye koyma borcu ile sınırlı sorumluluk haline istisna teşkil eden yukarıda da izah edilen çokça durumun bulunması, limited şirkette tek borç ilkesinin olmadığına yönelik yaklaşımın benimsenmesine yol açmıştır. Ancak, limited şirkette tek borç ilkesinin bulunmadığı yaklaşımı benimsense de, söz konusu istisnai borçların tali; sermaye borcunun ise ortaklığın temel ve asli bir borcu olarak nitelendirilmesine engel bir durum söz konusu değildir⁶⁴.

⁶⁰ **Yargıtay 11. HD., E.2006/13745, K.2008/3433, T.18.03.2008**; "...İlke olarak kanun, ortaklarla limited şirket alacaklıları arasında bir ilişki kurmamış, alacaklılara gereğinde ortaklara başvurma imkanını tanımamıştır. Bu ilkenin üç istisnası vardır. Birincisi, TTK'nın 532/f.3 maddesindeki açığı kapama yükümü, İkincisi selef sıfatıyla sorumluluk (TTK. 529, 530 ve 531 maddeleri) ve üçüncüsü ise kamu borçlarından ortakların sorumluluğudur. Somut olaya gelince, davacı, davalılarla ortak bulunduğu dava dışı limited şirketin işçi ve vergi borçlarını ödediğini iddia etmiştir. Mahkemece, davacının, ortağı olduğu limited şirkete karşı dava açabileceği, şirket ortakları olan davalılara karşı dava açamayacağı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, davacı Ş.in ödediği miktarın ne kadarının vergi borcu olduğu, bu miktarın ödenmesi tarihinde limited şirketin vergi borcunu ödeme kabiliyeti olup olmadığı, Vergi Dairesi'nin öncelikle şirkete mi yoksa davacı Ş.'e mi müracaat ettiği, şirketin mali durumunun müsait olması halinde vergi borcunun hangi nedene dayanarak davacı Ş. tarafından ödendiği konusunda bir araştırma yapılmamıştır. Mahkemece tüm açıklanan hususlarda taraf delilleri ibraz ettirilerek, davacı Ş.in davalılardan bir talepte bulunup bulunamayacağının değerlendirilmesi gerekirken, eksik inceleme ile davacı Ş. tarafından açılan davanın tümü ile reddedilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu sebeple davacı Ş. yararına bozulması gerekmiştir....". (E.T: 10.12.2021 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>).

⁶¹ **YASAN**, Mustafa, Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, 2018, s.327.

⁶² **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.59; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.223; **AYHAN**, Rıza, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1992, s.72.

⁶³ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.223

⁶⁴ Nitekim bu konuda bkz. **YASAN**, Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, s.327.

II. 6102 SAYILI TTK İLE LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE UNSURU YÖNÜNDEN GETİRİLEN YENİLİKLER VE DEĞİŞİKLİKLER

Limited şirkete ilişkin, yeni 6102 sayılı TTK ile önemli yenilikler getirilmiştir⁶⁵. İşbu başlık altında sadece sermaye yönünden getirilen yenilikler açıklanacaktır.

ETTK döneminde, limited şirketin bünyesinde şahıs⁶⁶ ve sermaye şirketi özelliğini eşit ölçüde barındırdığı kabul edildiğinden, limited şirket karma nitelikli bir ortaklık olarak kabul ediliyordu. Ancak yeni TTK’da limited şirket, sermaye şirketi olarak kabul edilmiş olup, anonim şirketin küçük halini yansıtmaktadır⁶⁷.

ETTK m. 507 uyarınca, limited şirketin esas sermayesinin asgari 500 lira veya 500 liranın katları olması gerekmektedir⁶⁸. TTK m. 580 hükmü ile, artık limited şirketin taahhüt edilen asgari esas sermaye tutarı 10.000 Türk lirası olarak belirlenmiştir⁶⁹.

Bununla beraber, TTK’nın 2011 tarihli özgün metninde, limited şirkette sermaye borcunun bir defada ödenmesi gerektiği belirtilmişti. Ancak, 6335 sayılı Kanun’un⁷⁰ 31. maddesi ile yapılan değişiklik sonucunda, sermaye borcunun ödenmesine yönelik anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür⁷¹. Yine

⁶⁵ Limited şirketler hakkında yapılan değişikliklere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **ALTAŞ**, Soner, *Şirketler Hukukunda Neler Değişti?*, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.335-373.

⁶⁶ Limited şirkette, sınırlı sayıda ortaklar teşebbüs düşüncesini sermayeleri ile tahakkuk etme amacıyla birleşmişlerdir. Paylar halka arz edilmeyerek, yatırım olarak düşünülmüştür. Dolayısıyla, esas sermaye payının yanında limited şirkette ortağın şahsı da önem arz etmiştir. Bununla birlikte, ortaklar şirket sözleşmesi ile aralarındaki ilişkileri şahıs şirketinde olduğu gibi düzenleyebilmişlerdir. Bkz. **ARSLANLI**, Halil/ **DOMANİÇ**, Hayri, *Ticaret Kanunu Şerhi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, C.III, s.41.

⁶⁷ Bu konuda bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1638a; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-01. Anılan konu ile ilgili açıklamalar için bkz. **DİNÇ**, Serhan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, TAAD, Ocak 2017, S.29, ss.135-165.

⁶⁸ **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s.104.

⁶⁹ *Moroğlu*, ilk tasarı metninde limited şirketin asgari sermaye tutarının 50.000 Türk lirası olduğunu, şayet limited şirketin asgari tutarı 50.000 Türk lirası olacaksa, anonim şirketin asgari sermaye tutarının bugüne kadarki düzenlemelerde de olduğu gibi en az on misli olması gerektiğini, ancak her ne kadar kendi görüşü TBMM tarafından benimsense de yine de, limited şirketin asgari sermayesinin 10.000 Türk lirası; anonim şirketin asgari sermayesi 500.000 Türk lirası olması gerekirken 50.000 Türk lirası olarak belirlenmiştir. Açıklama için bkz. **MOROĞLU**, Erdoğan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s.365.

⁷⁰ RG, 30.06.2012 – 28339.

⁷¹ **DEDEAĞAÇ**, Ender, *Uygulamalı Limited Şirketler Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara 2021, s.46; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-11.

yukarıda da yer verildiği üzere, 2018 yılında 7099 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak, kuruluş anında nakit sermayenin en az dörtte birinin ifası, kalan sermaye borcunun ise yirmi dört ay içinde ifa edilmesi yönünde anonim şirkete paralel düzenleme yapılmış; ayrıca, söz konusu düzenlemeye ek olarak, limited şirkette nakdi olarak taahhüt edilen sermayenin tescilden önce ödenmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır⁷².

ETTK m. 139'dan farklı olarak, TTK m. 127 hükmü ile sermaye olarak getirilebilecek değerler⁷³ bakımından değişiklik yapılmıştır. ETTK m. 139, f. 1, b. 2'de yer alan “*sınai haklar*” terimi yerine “*fikri mülkiyet hakları*” ifadesi kullanılmıştır. Bununla birlikte, eTTK'da bulunmayıp, teknolojinin gelişmesiyle anlam kazanan “*Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler*”in sermaye olarak getirilebileceğine ilişkin TTK m. 127, f. 1, b. e ve h eklenmiştir. Ayrıca, TTK m. 127, f. 1, b. j ile “*Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer*”in sermaye olarak getirilebileceğine yönelik genel bir düzenleme yapılmıştır⁷⁴.

Taahhüt edilen sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde, eTTK m. 141'de temerrüt faizine ilişkin “*sermayenin ödenmesi gereken günden itibaren kanuni faizin de verilmesi*” ifadesine yer verilmiştir⁷⁵. Yapılan söz konusu düzenleme her ne kadar TTK m. 129 hükmü ile aynı gibi algılsa da, temerrüt faizinin başlama anı bakımından iki hüküm farklılık arz etmektedir. Zira, TTK m. 129 uyarınca, “*aksine şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescili anından itibaren*” başlayacak temerrüt faizi, temerrüt anından farklı hatta daha da eskiye dayanan andan itibaren faizin istenebilmesi şeklinde yoruma açıktır⁷⁶. Taahhüt edilen sermaye borcunun ifa tarihinin kararlaştırılmış olması halinde ise, anılan durum, aksine hüküm

⁷² **DEDEAĞAÇ**, s.46.

⁷³ *Bahtiyar*, Tasarıyı değerlendirdiği eserinde, vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak getirilmesinin kanunen engellenmesinin gerekçesinin açıklanmadığını, vadesi gelmiş alacağın para olması halinde, zaten para tahsil edilip, nakdi sermaye olarak getirileceğinden yapılan sınırlamanın anlamsız olduğunu ifade etmektedir. Açıklama için bkz. **BAHTİYAR**, Mehmet, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi*”, TBB Dergisi, 2005, S.61, s.72.

⁷⁴ **KENDİGELEN**, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2016, s.123-124.

⁷⁵ **Yargıtay 11.HD.**, E.2009/2967, K.2010/838, T.26.10.2010; “...Sermaye borcunun gecikmeli tahsis edilmesi nedeniyle şirketin gecikme faizi zararının bulunduğu ve bunun ortaklardan istenebileceği kuşkusuzdur...”. (İstBD 2011, C.85, S.5, s.380-382). Anılan karar için bkz. **MOROĞLU**, Erdoğan/**KENDİGELEN**, Abuzer, İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2014, s.162.

⁷⁶ **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.127; **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.85.

olarak değerlendirildiğinde, hükmün lafzı ve uygulama alanı tartışmaya açık hale gelecektir. Kaldı ki *Moroğlu*, söz konusu hükmün TTK m. 482'ye uyumlu olmadığını ifade etmektedir⁷⁷.

Yeni TTK ile birlikte eTTK'dan farklı olarak⁷⁸, ortaklara birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmeleri imkanı tanınmıştır. Böylece, eTTK döneminde benimsenen “*bir ortak bir esas sermaye payı*” ilkesi terk edilerek, beraberinde bir takım önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Örneğin, artık bir payın devredilebilmesi için bölünmesine gerek duyulmayacaktır. Bunun yanı sıra, haciz, rehin, intifa haklarının bir esas sermaye payına yüklenmesi suretiyle ortaklığın bütün olarak ayni sınırlamaya tabi tutulma riski ortadan kalkacak ve yan edim, ek ödeme yükümlülükleri ile oyda sınırlama ortağın bir payına veya bazılarına bağlanabilecektir⁷⁹.

Bununla birlikte, eTTK döneminde hem sermaye hem de esas sermaye payı için kıymetli evrak niteliğinde senetler düzenlenemiyor⁸⁰ ve esas sermaye payları sadece ispat aracı nitelikli senetlere bağlanabiliyordu; ancak yeni TTK ile esas sermaye

⁷⁷ **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.86; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.51.

⁷⁸ ETTK döneminde, limited şirketlerde esas sermaye ortak sayısına bölünmüş ve her ortağın bir esas sermaye payı bulunmaktaydı. Bir diğer deyişle, bir ortak bir sermaye payı ilkesi kabul edilmekteydi. Açıklama için bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1643; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.81.

⁷⁹ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-09.

⁸⁰ **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s.104. Limited şirkette esas sermaye paylarını temsilen kıymetli evrak niteliğinde hisse senedi çıkarılması yasaklanmıştır. Söz konusu yasak, 6762 sayılı Kanun'un m. 503, f. 2 hükmünde, ortaklarca getirilen sermayeler bakımından, anonim şirkete benzer şekilde hisse senedi çıkarılamayacağı şeklinde düzenlenmiştir. Ancak, anılan düzenleme Tasarıya alınmamıştır. Öte yandan, limited şirketlerin esas sermaye paylarına yönelik kıymetli evrak niteliğinde hisse senedi çıkarabileceklerine dair Tasarıda açık düzenleme de bulunmamaktadır. Bununla birlikte, limited şirketler bakımından esas sermaye paylarına ilişkin senetlerin nama yazılı veya ispat aracı olarak düzenlenebileceğine yer verilmiş olmasına rağmen, nama yazılı senet olarak düzenlenmiş olan esas sermaye payının devrinin, temlikname ve teslim yolu ile değil, imzaları noter tarafından onanan bir sözleşme ile yapılması gerektiği öngörülmüş ve aksi kararlaştırılmamışsa devir için genel kurulun onayı aranmıştır. Açıklama için bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.58. *Dedeoğlu*, eTTK döneminde pay senedinin kıymetli evrak olarak düzenlenememesinin sebebini limited şirkette ortak değişimine sebebiyet verecek payın serbest bir şekilde devrinin engellenmesi olarak ifade etmektedir. Bkz. **DEDEAĞAÇ**, s.68.

paylarının hem ispat aracı nitelikli senetlere hem de nama yazılı pay senetlerine bağlanabilmesi mümkün hale getirilmiştir⁸¹.

TTK m. 598, f. 1 ile birlikte, eTTK’da düzenlenmeyen esas sermaye payına yönelik geçişlerin sicile tescil edilmesi hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hükme göre, limited şirketin müdürleri payların geçişinin tescili için ticaret siciline başvuracaklardır. Başvurunun otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde, ortaklıktan ayrılan ortağın devre konu olan paylarına ilişkin adının sicilden silinmesi için sicile başvuru hakkı doğacaktır. Böyle bir durumda, sicil memuru payları devralan kimsenin adının bildirilmesi için ortaklığa süre verecektir⁸². TTK m. 598’in getirdiği en önemli yenilik ise, sicil kaydına güvenerek işlem yapan üçüncü kimselerin iyi niyetinin son fıkra ile koruma altına alınmasıdır⁸³.

Bununla birlikte, ön alım, geri alım, alım hakları ve önerilmeye muhatap olma hususlarının limited şirket sözleşmesinde düzenlenebilmesi mümkündür. Böylece esas sermaye payı, tek taraflı irade ile hüküm doğurucu hukuki işleme bağlanabilmektedir⁸⁴.

⁸¹ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1638a; **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.498. *Kendigelen*, esas sermaye payının nama yazılı pay senedine bağlanmasının herhangi bir yararının bulunmadığını, ispat senedi ve nama yazılı senetten bahsedilmiş olup, TTK m. 593, f. 2’de yer alan kayıtların belirtilmesi zorunluluğu bakımından aranan amacın gerekçede açıklanmadığını ifade etmektedir. Açıklama için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.498; **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.367; Aynı yönde görüş için bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.81; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.354. Söz konusu senetlerin tür değiştirmesi kanunen engellenmiştir. Bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-12. Yeni düzenleme ile birlikte, hükümden nama yazılı senedin bir ispat aracı mı ya da kıymetli evrak niteliğinde olup olmadığı tam olarak anlaşılamasa da, esas sermaye payının kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı bir hisse senedine bağlanmak istendiği sonucuna ulaşılabilmesi mümkündür. Fakat, payın devri bakımından nama yazılı senede ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulmayıp, imzaları noter tarafından onaylanan sözleşmenin varlığının aranması çelişkinin ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Anılan görüş için bkz. **BİÇER**, Levent/**HAMAMCIOĞLU**, Esra, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıklarda Meydana Getirdiği Temel Değişiklikler”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C.10, S.1-2, s.234.

⁸² Öğretide payın devredildiğine ilişkin bildirimin kim tarafından yapılacağı tartışmalı olmakla birlikte, *Yıldız*, hakim görüşe paralel olarak bildirimin payı devreden ve devralan tarafından veya birlikte yapılması gerektiği kanısındadır. Görüş için bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.139 vd.

⁸³ **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.506. İyi niyetli üçüncü kimselerin korunacağına yönelik düzenlenen fıkra ile aslında kural olarak Ticaret Hukuku’nda kabul görmeyen, TMK m. 1023’te düzenlenen “*tapu siciline güven*” ilkesine paralel olarak “*ticaret siciline güven*” ilkesi benimsenmiştir. Açıklama için bkz. **KAYA**, Arslan, Gerekçeli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Beta Yayıncılık, Ocak 2016, s.670. *Yıldız*, TTK m. 598, f. 3’ün uygulanma olanağının bulunmadığı kanaatindedir. Anılan görüş için bkz. **YILDIZ**, Şükrü, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi*”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C.II, S.1, s.463.

⁸⁴ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.18-12.

TTK'nın 603-607. maddeleri ile limited şirketlerde esas sermaye payını ifa borcunun yanı sıra şirket sözleşmesinde öngörülme koşuluyla, eTTK'da yer verilmeyen ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilmiştir. Böylece, yapılan söz konusu düzenleme ile eTTK döneminde eksiklik olarak görülen hususun kanunlaşması sağlanmıştır⁸⁵. Ek ödeme yükümlülüğü özetle, ortağın nakdi ödemede bulunmasını⁸⁶; yan edim yükümlülüğü ise, nakdi ödeme dışında ortağın verme, yapma gibi yükümlülükleri yerine getirmesini ifade etmektedir⁸⁷.

III. TİCARET ŞİRKETLERİNE SERMAYE OLARAK GETİRİLEBİLECEK DEĞERLER

A. Genel Olarak

Ticaret şirketleri tüzel kişiliğe sahip olduklarından, şirketin ortakların mal varlığından ayrı mal varlığının oluşabilmesi ortakların şirkete getirecekleri sermayeye bağlıdır⁸⁸. Kanun koyucu, ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerlerin⁸⁹; kanuna, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla, şirketin gayesine ulaşabilmesine imkan sağlayan, devrolunabilen ve nakden taahhüt edilebilen değerler olduğunu ifade etmekle birlikte söz konusu değerleri TTK m. 127, f. 1 hükmü

⁸⁵ KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.511; DEDEAĞAÇ, s.64.

⁸⁶ TTK m. 603 hükmünün gerekçesinde, ek ödeme yükümlülüklerinin getirilmesindeki amacın, limited şirket ortaklarının asli borcu olan sermaye borcunun ifasının yanı sıra, şirketin finansal yönden kötü duruma düşmesi, bilanço açığının ortaya çıkması halinde, ek ödeme yükümlülükleriyle şirketin finansal yönden rahatlatılması olduğu belirtilmiştir. Ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde ise, söz konusu yükümlülüğünü hiç ya da gereği gibi ifa etmeyen ortak hakkında, ilgili kişiler tarafından ilamsız takip yapılabileceği gibi ifa davası da açılabilir. Böyle bir durumda, şirket sözleşmesinde cezai şart kararlaştırılmışsa cezai şartın talep edilebilmesi mümkündür. Öte yandan, ortak temerrüde düştüğü tarihten itibaren temerrüt faizini de ödeyecektir. Son olarak, ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi, ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasına sebebiyet verebilir. Limited şirketlerde ek ödeme yükümlülükleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **TURAN**, Ramazan, “*Limited Şirkette Ortakların Ek Ödeme Yükümlülüğü*”, TBB Dergisi, Ocak 2021, C.33, S.152, s.235-236; **ALTAŞ**, Soner, “*Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortaklarının Ek Ödeme Yükümlülüğü*”, Terazi Hukuk Dergisi, Temmuz 2012, C.7, S.71, ss.50-54.

⁸⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.511.

⁸⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.178.

⁸⁹ İpotekli taşınmazın sermaye olarak getirilip getirilemeyeceğine ilişkin *Moroğlu*, kural olarak ipotekli bir taşınmazın aynı bir sermaye olarak şirkete getirilmesinin hukuken mümkün olduğu; fakat, taşınmazın gerçek değerinin onu kayıtlayan ipotek bedelinden yüksek olması gerektiği, ipotekli taşınmazın bu artık değer ile ve artık değer kadar sermaye olacağı, aksi halde sermaye taahhüdünün hayali bir işlem olmaktan öteye gidemeyeceği şeklinde hukuki mütalaaada bulunmuştur. Mütalaa için bkz. **MOROĞLU**, Erdoğan, Hukuki Mütalaaalar II, Vedat Kitapçılık, 2015, s.3. Türk Ticaret Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarı Taslağında, şirketin acil nakde ihtiyaç duyması durumunda, şirkete sermaye olarak getirilmesi planlanan taşınmazın üzerinde ipotek tesis edilmişse ve söz konusu taşınmaz şirket ortağı ya da üçüncü kişiye ait ise, sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil etmeyecek biçimde ipotek alacaklısının da onayı ile ipotekli taşınmazın şirkete sermaye olarak getirilebilmesi öngörülmüştür. Ayrıntılı açıklama için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.185.

ile düzenlemiştir⁹⁰. Anılan maddeye göre, “*Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak;*

a) *Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,*

b) *Fikrî mülkiyet hakları,*

c) *Taşınurlar ve her çeşit taşınmaz,*

d) *Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,*

e) *Kişisel emek,*

f) *Ticari itibar,*

g) *Ticari işletmeler,*

h) *Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,*

i) *Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,*

j) *Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer, konabilir”.*

Görüldüğü üzere, devrolunabilen ve ekonomik değer taşıyan her şey kural olarak, ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecektir⁹¹. Genel mana taşıyan söz konusu durum, TTK m. 127, f. 1’de sayılan sermaye kalemlerinin örnek mahiyetinde olduğuna işaret etmektedir⁹².

Öte yandan, TTK m. 127, f. 2 uyarınca, “*Kanunun 307 nci maddesinin ikinci, 342 nci maddesinin birinci ve 581 inci maddesinin birinci fıkra hükümleri saklıdır*” şeklinde düzenlenen hükmü ile ilk fıkraya ilişkin bazı istisnalar getirilmiştir⁹³. Buna göre, TTK m. 307, f. 2 gereği, anonim şirketlere ilişkin TTK m. 342 ve limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 581 hükmü ile üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz veya

⁹⁰ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.177. TTK m. 127, eTTK m. 139 hükmünde yapılan bazı değişikliklerle kabul edilmiştir. ETTK m. 139, b. 1 hükmünde, “*menkul şeyler*” yerine “*sermaye şirketlerine ait payları*”; eTTK m. 139, b. 2’de “*sınai haklar*” yerine “*fikrî mülkiyet hakları*”; eTTK m. 139, b. 4’te “*menkul şeyler*” yerine “*taşınır*” ifadesi kullanılmıştır. Bunlara ek olarak, TTK m. 127, f. 1, b. h “*Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler*” ifadesi ile gelişim gösteren mal varlığı değerleri Kanunumuza yenilik olarak getirilmiştir. Açıklama için bkz. **ERİŞ**, Gönen, Açıklamalı- İctihatl 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2017, s.1410.

⁹¹ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.47; **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.124.

⁹² **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.124.

⁹³ **Moroğlu**, isabetli olarak TTK m. 342, f. 2 hükmünde TTK m. 128 hükmü saklı tutulmasına rağmen, TTK m. 581, f. 2 hükmünde TTK m. 127 hükmünün saklı tutulduğunu, dolayısıyla, TTK m. 581 ve m. 127 hükümlerinin karşılıklı saklı tutulması nedeniyle garip bir durumun ortaya çıktığına ve düzeltme yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Görüş için bkz. **MOROĞLU** Değerlendirme, s.80; Aynı yönde görüş için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.47. *Kaya*, Kanun’un ilk fıkrasında “*Kanunda aksine hüküm olmadıkça*” ifadesi yer aldığından, ikinci fıkranın düzenlenmesine yer olmadığı kanısındadır. Bkz. **KAYA**, Gerekçeli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu, s.223. Farklı yönde açıklama için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.230.

tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fıkri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil⁹⁴, mal varlığı unsurlarının aynı sermaye olarak şirkete getirilebileceği buna karşılık, anonim ve limited şirketlerde sermayenin korunması ilkesinin güvence altına alınabilmesi ve getirilecek sermayenin sorunsuz ve mutlak bir şekilde şirkete getirilebilmesi için hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların anonim ve limited şirketlere sermaye olarak getirilemeyeceği düzenlenmiştir⁹⁵.

Limited şirketlerde, ortaklar şirkete nakdi ya da aynı sermaye veya hem nakdi hem aynı sermaye getirebileceklerdir. TTK m. 127 hükmü ise, sermaye olarak getirilebilecek değerler bakımından genel nitelikli bir hüküm özelliği taşımaktadır ve limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulmaktadır⁹⁶.

B. Aynı Sermaye

Limited şirket sözleşmesi ile ortaklarca sermayenin nakit olarak getirilmesinin yanında aynı olarak getirilmesine de Kanun koyucu TTK m. 581 hükmü ile cevaz vermiştir⁹⁷.

Aynı kelime anlamı olarak, para dışındaki bütün mal varlığı unsurlarıdır. Dar anlamda mal; taşınır ve taşınmazları ifade etmektedir. Aynı sermaye ise, nakit dışı, hizmet edimlerini, şahsi emek, ticari itibarı kapsayan ve şirket sermayesinde parasal değeri karşılığında ifade edilen sermaye türünü oluşturmaktadır⁹⁸. Bir diğer ifadeyle, hukuki anlamda aynıın sermaye olarak getirilmesi söz konusu ise, aynıın kapsamına

⁹⁴ *Kendigelen*, fıkri mülkiyet ve sanal haklar TTK m. 127’de sayıldığından TTK m. 342, f. 1 hükmünde tekrarlanmasına gerek bulunmadığını ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.230.

⁹⁵ **ŞENER**, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.110; **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.352; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.178; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.127. *Pulaşlı*, vadesi gelmemiş veya vadesi uzun olan alacakların sermaye olarak taahhüt edilmesi ve vadesinin gelmesinin beklenmesi, sermaye borcunu daha erken ifa eden ortaklar arasında eşitsizliğe yol açacağını, üstelik eşit işlem ilkesine de aykırılık ortaya çıkacağı yönünde görüşünü belirtmiştir. Bunun yanı sıra, vadesi gelmemiş alacaklar şirkete sermaye olarak getirilse de, bakiye sermaye borcunun şirketin kuruluşundan ya da sermaye artırımı yapıldıysa artırımın tescilinden itibaren 24 ay içinde ödenmesine dair emredici hüküm bulunduğundan, vadesi gelmemiş alacakların vadesinin en fazla 24 ay ile sınırlı olacağını ve bu sürenin yönetim kurulu kararıyla kısaltılabilesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1533-1534.

⁹⁶ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.115.

⁹⁷ **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.78.

⁹⁸ **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.350. Aynı sermayenin şirketin faaliyet amacıyla uyumlu olmasından ziyade, parasal değeri önem taşımaktadır; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.116; Aynı sermaye kavramına ilişkin detaylı açıklama için bkz. **ÇONKAR**, M. Halil, Anonim Ortaklıkta Aynı Sermaye, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2016, s.33 vd.

taşınır ve taşınmaz malların dışında maddi nitelikte olmayan başka malların da dahil edilmesi gerekecektir.

Nitekim, TTK m. 581, f. 1, c. 1'e göre, "Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan⁹⁹; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fıkri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil¹⁰⁰, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir". Öte yandan, TTK m. 581, f. 2 hükmü ile TTK m. 127'ye yollama yapılarak, anılan maddenin 1. fıkrasında "sermaye" ifadesine yer verilmiş ve daha önce de ifade ettiğimiz üzere TTK m. 127'de ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler sayılmıştır¹⁰¹.

⁹⁹ Moroğlu, üzerinde sınırlı ayni hak bulunan mal varlığı unsurlarının sermaye olarak getirilememesini yerinde bulmamakla beraber üzerinde sınırlı ayni hak bulunan taşınmaz veya taşınırın şirkete sermaye olarak getirilebilmesinin mümkün olması gerektiğini savunmaktadır. Açıklama için bkz. **MOROĞLU** Değerlendirme, s.153. **Yargıtay 11.HD., E.2015/3665, K.2015/11157, T.27.10.2015**; "...Talepte bulunan vekili, müvekkili şirketin yönetim kurulunun 14/05/2013 tarihinde yaptığı toplantıda şirketin öz sermayesini artırma kararı aldıklarını, ayni olarak sermaye artırmak için şirket ortağı ve yönetim kurulu üyeleri olan Y.Y. ve T. Y.'in müşterek mülkiyetindeki A. İli, K. İlçesi, B. Mahallesi, H29, D;13-A 1 : H2 Pafta, .. Ada, .. parselde bulunan 48.432,92 m2 gayrimenkul ile üzerinde bulunan 4 adet tavuk kümesi, lojman binası ve 2 adet idare binasının ayni sermaye olarak şirkete getirme kararı verdiklerini, aynı gayrimenkul üzerinde bulunan ve 2011 yılında inşa edilen 8 adet yeni tavuk kümesinin yap işlet devret sözleşmesi devam ettiğinden bahisle bu talepten ayrık olduğunu, Ankara 7.Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2013/346 E. 2013/400 K.sayılı dosyasında dava konusu taşınmaz üzerine TTK 342/1.m. gereği sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunduğundan açılan davanın reddine karar verildiğini, oysa ipotegin müvekkil tarafından çekilen krediye teminat olarak şirket lehine verildiğini, bu taşınmazın şirket ana sermayesine kaydedilmesinin şirket aleyhine bir sonuç doğurmayacağını ileri sürerek söz konusu gayrimenkulün 6102 sayılı TTK'nın 342 ve 343.maddeleri gereğince değerinin bilirkişi marifetiyle tespiti karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece, talebin reddine dair verilen karar, talepte bulunanın temyiz istemi üzerine Dairemizin 12.11.2014 tarihli kararı ile onanmıştır...". (E.T: 11.01.2022 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>).

¹⁰⁰ Tekinalp, TTK'nın elektronik varlıklara ilişkin açılımında çekingen olduğunu, bu tür varlıkların kullanım hakları noktasında açıklayıcı bilgiye yer verilmediğini, fakat, söz konusu hükmün yine de engelleyici nitelik taşımadığını ve anılan hakların sermaye olarak konulabilmesi için müseccel olmaları gerektiğini ve bu hakların kapsamına giren bir hak tescil edilmemişse ortaklığa sermaye olarak getirilemeyeceğini ifade etmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-56;

¹⁰¹ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650a; **ÇONKAR**, s.43, dn.17. Bkz. B.1, III, A'da Genel Olarak. *Kendigelen*, nakden değerlendirilebilen ve devredilebilen tüm mal varlığı unsurları sermaye olarak kabul edilmesine rağmen, şüphesiz bu kapsamda değerlendirilmesi gereken vadesi gelmemiş alacaklar ile üzerinde sınırlı ayni hak ya da haciz bulunan mal varlığı değerlerinin de anonim ve limited şirketlerde sermaye olarak getirilememesinin haklı bir nedeni bulunmadığını ifade etmiştir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.230. *Bahtiyar*, üzerinde rehin, haciz, intifa, hapis hakkı gibi bazı külfetlerin bulunmasının sermaye taahhüdünde bulunmaya engel olmadığı, söz konusu külfetler sebebiyle ortaya çıkan değer kaybının bilirkişilerce tespitinin mümkün olduğu, bununla beraber, üzerinde ipotek tesis edilen taşınmazın değerinin ipotek bedelinden çok daha fazla olduğuna dair istisnai hüküm eklenmesi gerektiği kanaatindedir. Bu hususta detaylı bilgi için bkz. **BAHTİYAR**, Mehmet, "Anonim ve Limited Şirketlere Konulacak Ayni Sermaye Unsurları Üzerinde Sınırlı Ayni Hak Bulunmaması Şartına İlişkin Bazı Değerlendirmeler", Prof. Dr. Abdülkadir Arpacı'ya Armağan, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C.XVIII, S.2, s.520 vd.

Yukarıda da izah ettiğimiz üzere, limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 581, f. 1, c. 2 uyarınca, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olarak ortaklığa getirilemeyecektir¹⁰².

Aynı sermaye, taşınır malları, taşınmaz malları, sınai mülkiyet haklarını, fikri mülkiyet haklarını ve intifa haklarını kapsamaktadır¹⁰³. Bunlarla beraber, limited şirket ortağı, taşınır ve taşınmaz malların yanı sıra taşınır ve taşınmazlardan faydalanma ve kullanma hakkını da aynı sermaye olarak şirkete getirebilecektir¹⁰⁴.

Nihayet, sermaye şirketlerine ait payların ortaklarca limited şirkete sermaye olarak getirilebilmesi mümkündür. Bir diğer ifadeyle, senede bağlanmış pay olup olmadığına bakılmaksızın bir limited şirket payı, bir başka limited şirkete sermaye olarak getirilebilecektir¹⁰⁵.

¹⁰² **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.28. Anılan unsurların ekonomik değerlerinin bulunduğu şüphesizdir. Fakat, vadesi gelmemiş alacaklar dışındaki unsurların nesnel bir şekilde değerlendirilebilmesi imkan dahilinde değildir. Söz konusu unsurlar bakımından öznel nitelikte yapılacak değerlendirme ise, şirketin sermayesinin karşılıksız kalması sonucunu doğurabilmektedir. Vadesi gelmemiş alacaklar ise, vade gelinceye dek sermayenin belirsiz kalmasına neden olacaktır. Açıklama için bkz. **MANAVGAT (Kırca/Şehirli Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.352; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.118; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.78. **Arıcı**, konusu ne olursa olsun sermaye olarak getirilmesi taahhüt edilen alacağın aynı sermaye olarak kabul edilmesi gerektiğini, zira, para dışındaki bir değere ilişkin sermaye taahhütlerinin nakit dışı yani aynı sermaye niteliğinde olduğunu, yapılan bu ayrımın nakdi sermaye ölçüt alınarak yapıldığını, ayrımın kanun sistematığının temel bir esası olduğunu ve alacağın nakit dışı sermaye olarak öğretide kabul gördüğünü ifade etmiştir. Görüş için bkz. **ARICI**, Mehmet Fatih, “Sermaye Şirketleri Hukukunda Vadeli Alacağın Sermaye Olarak Konulması Yasağı”, İÜHFİM, 2015, C. LXXIII, S. 1, s.319. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ARICI**, Mehmet Fatih, Alacak Hakkının Sermaye Olarak Taahhüt İşlemi, Beta Yayıncılık, Ocak 2003, s.97-100; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.183. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **ÇİYDEM**, Oğuz, Alacak Haklarının Anonim Ortaklıklara Aynı Sermaye Olarak Getirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, 2021. TTK m.342 hükmü ile getirilen yasaklara ilişkin eleştiri için bkz. **ÇONKAR**, s.88-89.

¹⁰³ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.180; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.78. TTK Tasarısı döneminde *Moroğlu*, tapu siciline kayıtlı bulunmayan taşınmazın ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilmesinde kanuni engel bulunmadığını, dolayısıyla, böylesine bir taşınmazın şirket ana sözleşmesi veya imzası noter tasdikli olmaksızın iştirak taahhütnamesi ile taahhüdü, şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla beraber taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunabilmesi için yeterli olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **MOROĞLU**, Erdoğan, Makaleler I, 3.Bası, Arıkan Yayınları, Mayıs 2006, s.30-31.

¹⁰⁴ **YAVUZ**, Mustafa, “Anonim ve Limited Şirketlere Aynı ve Nakdi Sermaye Olarak Konulabilecek Malvarlığı Unsurları”, Mali Çözüm, Eylül-Ekim 2015, s.94. (E.T:03.01.2022 <https://docplayer.biz.tr/27648281-Anonim-ve-limited-sirketlere-ayni-ve-nakdi-sermaye-olarak-konulabilecek-malvarligi-unsurlari.html>).

¹⁰⁵ **YAVUZ**, “Anonim ve Limited Şirketlere Aynı ve Nakdi Sermaye Olarak Konulabilecek Malvarlığı Unsurları”, s.92.

C. Nakdi Sermaye

Nakdi sermaye, anonim ve limited şirketlerde ortakların şirkete sermaye olarak sadece para getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye türüdür¹⁰⁶. Bir diğer deyişle, bedeli nakden taahhüt edilen sermaye payları nakdi sermaye olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁷.

Nakdi sermayenin kapsamına paranın yanı sıra senetli alacaklar, kambiyo senetleri, mal senetleri, ipotekli borç senetleri, irat senetleri, tahviller ve hisse senetleri gibi ticari senetler de girmektedir. Bu senetlerin türlerine göre ciro veya temlik edilmesi ve taşınırlarda olduğu gibi TTK m. 128, f. 2 uyarınca, güvenilir kişiye tevdi gerekmektedir. Zira, şirketin ticaret siciline tescili sırasında sicil müdürü söz konusu senetlerin güvenilir kişiye tevdi edilip edilmediğini ve ilgili belgeleri incelemekle yükümlüdür. Aksi takdirde, tescilin yapılması mümkün değildir¹⁰⁸.

Aynı sermayeden farklı olarak, şirkete nakdi sermaye getirmeyi taahhüt eden ortaklar, sermaye borçlarını nakden yerine getirecek ve söz konusu sermayeye ilişkin herhangi bir değerlendirme işlemi yapılmayacaktır¹⁰⁹.

Bununla beraber, şirkete sermaye olarak getirilecek paranın memleket parası veya yabancı para olması hakkında kısaca açıklama yapmamız gerekirse, sermayenin yabancı para olarak getirilmesine kanunen engel bulunmamaktadır. Ancak, yabancı para biriminin, serbestçe memleket parasına çevrilebilir nitelikte olması gerekmektedir¹¹⁰.

¹⁰⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.179; GÖLE, s.28.

¹⁰⁷ MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.345.

¹⁰⁸ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.194; AKDAĞ GÜNEY, s.136.

¹⁰⁹ MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.345. *Manavgat*, şirketin sermayesini en doğru yansıtan sermaye türü olarak nakdi sermayeye işaret etmektedir. *Elmas*, nakdi sermayenin faydalarından ilk olarak, şirket bünyesinde bulunan nakit paranın, esas sözleşmede yer verilen konu ve amaç sınırlandırılmasına bağlı kalmak kaydıyla, şirketin parayı dilediği gibi değerlendirebilme serbestisine sahip olduğunu, ikinci olarak ise, ortakların şirketin alacaklılarına karşı sorumluluğunun bulunması halinde, aynı sermayenin paraya çevrilmesinde yaşanması muhtemel olan değer kaybının nakdi sermayede ortaya çıkmadığını ifade etmektedir. Anılan görüş için bkz. *ELMAS*, Fatma Tuğçe, “*Sermaye Şirketlerinde Aynı ve Nakdi Sermayenin Getiriliş Usulü*”, Konya Barosu Dergisi, 2017, S.1, s.18.

¹¹⁰ *AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR*, s.182. *Elmas*, ortaklığın kuruluşunda veya sermaye artırımında yabancı paranın taahhüt edilmesi ile nakdi sermaye borcunun yabancı para ile ifasının istenmesinin birbirlerinden ayrı olduğunu, yabancı paranın taahhüt edilmesinin sermaye borcunun niteliğini yansıtırken; yabancı paranın ödenmesinin nakdi sermaye borcunun ifası ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Açıklama için bkz. *ELMAS*, s.19.

İKİNCİ BÖLÜM

SERMAYE BORCUNUN İFASI

I. SERMAYE BORCUNUN İFASI

A. Ayni Sermaye Borcunun İfasi

Ayni sermayenin anlamına ve ayni sermaye olarak getirilebilecek değerlerin TTK uyarınca neler olduğuna ilişkin açıklamalarımıza yukarıda yer verdiğimizden tekrara düşmemek adına bu başlık altında ayni sermaye olarak getirilebilecek değerlerin ifası hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

Şirket sözleşmesinin usulüne uygun düzenlenerek ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzalanmasından sonra ortaklarca şirkete getirilmesi taahhüt edilen sermaye nedeniyle ortakların şirkete karşı sorumluluğu başlamakta, bir başka ifadeyle ortaklar şirkete karşı borçlanmaktadır¹¹¹. Ayni sermaye taahhüdü ise, nakdi sermaye taahhüdünden farklı olarak şirkete bölümler halinde getirilmesi mümkün olan sermaye taahhütlerinden değildir¹¹².

TTK m. 578 uyarınca, limited şirketlere ayni sermaye getirilmesine ilişkin anonim şirketlere yollama yapılmıştır. TTK m. 578'e göre, "*Ayni sermaye, ayınların veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır*". Bu sebeple, limited şirketlere ayni sermaye getirilmesine yönelik TTK'nın 342 ve 343. maddeleri uygulama alanı bulacaktır¹¹³.

Kanunumuz, limited şirkette, alacaklıların ve kamunun korunabilmesi gayesiyle, şirket ortakları tarafından taahhüt edilen ayni sermayenin tamamlanabilmesi bakımından, ayni sermaye olarak şirkete getirilecek değerlerin sadece şirket sözleşmesinde gösterilmesini yeterli bulmamıştır. Bu sebeple, ayni sermaye taahhüdünün tamamlanabilmesi için söz konusu ayınlar mahkeme tarafından atanacak bilirkişi marifetiyle belirlenecek¹¹⁴, belirlenen değer şirket sözleşmesinde yer alması

¹¹¹ **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.96.

¹¹² **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.353.

¹¹³ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650.

¹¹⁴ TTK'nın ilk metninde, madde 586, f. 2, b. b ile ayni sermayenin değerinin belirlenebilmesi için "işlem denetçisi"nin hazırlamış olduğu değerlendirme raporu gerekli görülmüştür. Ancak, söz konusu durum 6335 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır ve artık mahkemelerin bilirkişi ataması sonucunda bilirkişilerce ayni sermayenin değeri biçilmektedir. Bilgi için bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650b. Ayni sermayenin değerinin biçilmesinde, emsaline göre yüksek fiyat biçen, ayının niteliğini ve durumunu farklı gösteren veya değer biçilmesinde herhangi bir şekilde yolsuzluk yapan kimselerin doğacak olan zararlardan sorumlulukları bulunmaktadır. Ayni sermayenin getirilmesinde sorumluluğa ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **DİNÇ**, Serhan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklıklarda Kuruluş ve Kurulştan Doğan Sorumluluk, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Kasım 2016, s.77.

gerekecek ve ayın taşınmaz ise tapuya şerh verilmesi¹¹⁵, fikri mülkiyet hakları veya başka bir özel sicile sahip ayın ise özel sicillerine kaydedilmesi¹¹⁶ ve son olarak ayın taşınır ise güvenilir kişiye tevdi gerekecektir¹¹⁷. Aksi takdirde, TTK m. 128 emredici nitelikli hükmü uyarınca, söz konusu değerlerin aynı sermaye olarak kabulü mümkün olmayacaktır¹¹⁸. Böyle bir durumda ise, ticaret sicil müdürü tescili gerçekleştiremeyeceğinden şirket tüzel kişilik kazanamayacaktır¹¹⁹.

1. Taşınmazların Sermaye Olarak Getirilmesi

Ortakların şirkete aynı sermaye olarak taşınmaz getirmeyi taahhüt etmeleri halinde, ortakların sermaye borçları taahhüt ve tasarruf olmak üzere iki aşamadan oluşacaktır¹²⁰.

Limited şirketlerde şirket sözleşmesinin hazırlanmasından sonra ortaklarca sermaye olarak taşınmazın şirkete getirilmesi halinde, yapılan yollama nedeniyle uygulanacak olan TTK m. 343 gereği, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesi¹²¹ tarafından taşınmazın değerinin biçilebilmesi için bilirkişi atanacaktır. Akabinde, TTK m. 339, f. 2, b. e’de bilirkişilerce biçilen değer sonucunda

¹¹⁵ TTK m. 128, f. 2 uyarınca düzenlenen şerh TMK m. 1009’da düzenleme altına alınan “*kişisel hakların korunması*”na yönelik getirilen hükme paraleldir. TMK m. 1009, f. 2 gereği, kişisel hakların şerh verilmesi halinde, sonradan kazanılan hak sahiplerine karşı şerhin varlığı ileri sürülebilmektedir. Bilgi için bkz. **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.354.

¹¹⁶ Özel sicile yapılacak kayıt, üçüncü kimselerin iyi niyetini ortadan kaldırmaktadır. Bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.185.

¹¹⁷ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650. *Çamoğlu*, TTK’nın aynı sermaye değerine ilişkin yapmış olduğu düzenlemelerini işaret ederek, değere ilişkin sözleşmelere “*aynı akit*” niteliği kazandırdığını ifade etmiştir. Bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1650.

¹¹⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.186; **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.354; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-57.

¹¹⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.122. TSY 90 uyarınca, “*Bir limited şirketin kuruluşunun tesciline ilişkin başvuru, kurucuların tamamının şirket sözleşmesini müdürlükte huzurda imzaladıkları izleyen otuz gün içinde yapılır. Başvuruda müdürlüğe aşağıdaki belgeler verilir: f) Aynı sermaye olarak konulan taşınmaz, fikri mülkiyet hakları ve diğer değerlerin kayıtlı bulundukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge*”. Görüldüğü üzere, limited şirketin kuruluşunda taşınmazların tapu siciline şerh edildiğine ilişkin belgenin ticaret sicil müdürlüğüne ibrazı gerekmektedir.

¹²⁰ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.63; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.178.

¹²¹ *Kendigelen*, aynı sermayenin değerinin biçilebilmesi için atanacak olan bilirkişinin “*şirketin merkezinin*” “*bulunduğu yerdeki mahkeme tarafından atanmasında, mahkemenin TTK’da mutlak yetkili olarak öngörülmesinin uygulama bakımından sorun teşkil edeceğini, zira, sermaye olarak getirilecek değer şirketin merkezinin bulunduğu yerden başka bir yerde bulunması ihtimalinde, TTK uyarınca yetkilendirilen mahkeme tarafından değerlendirme yapılmasının oldukça zorlaşacağı yönünde kanaatini bildirmiştir. Görüş için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.231. Moroğlu, hükümde yer alan “..şirketin merkezinin bulunacağı yer..” ifadesinin “..şirketin merkezinin bulunduğu yer..” olması gerektiğini, zira şirket ana sözleşmesinin düzenlenmesiyle gerek TTK m. 335 gerekse TBK anlamında şirketin var olacağını ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **MOROĞLU Değerlendirme**, s.154.*

hazırlanan değerleme raporunun şirket sözleşmesi kayıtlarına geçirilmesi öngörülmüştür. Aksi halde, söz konusu değer şirket sözleşmesinde gösterilmemesi sözleşmenin hazırlanmasının eksik kalmasına, TTK m. 587 uyarınca, ortaklar tarafından ticaret sicil müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel nezdinde imzalanamamasına yol açacaktır¹²². Bu sebeple, en geç şirket sözleşmesinin yetkili kılınmış personel huzurunda imzalanması anına kadar bilirkişiler tarafından taşınmazın değerinin belirlenmesi ve sözleşmede gösterilmesi önem arz etmektedir¹²³.

Bilirkişilerce hazırlanan değerleme raporunda ise, nelerin yer alması gerektiğine ilişkin TTK m. 343, f. 1, c. 2 hükmü düzenlenmiştir. TTK m. 343, f. 1, c. 2'ye göre, *“Değerleme raporunda, uygulanan değerleme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 342 nci maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri¹²⁴; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır”*. Hükmün devamında, bilirkişiler tarafından hazırlanan rapora karşı kurucular ile menfaat sahiplerine itiraz hakkı tanınmıştır. Ancak hükümde itiraz süresi hakkında açıklık bulunmamaktadır¹²⁵. İtiraz, dava yoluyla gerçekleşmektedir¹²⁶. Anılan maddenin son fıkrasında ise, mahkemenin onayladığı bilirkişi raporunun kesin nitelikte olduğu ifade edilmiştir¹²⁷. TTK m. 343, f. 1, c. 2, değerleme raporunun asgari içeriğini düzenlemektedir. Dolayısıyla, somut olaya göre raporun kapsamının bilirkişiler tarafından

¹²² **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.486f.

¹²³ **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.49.

¹²⁴ *Kendigelen*, bilirkişilerden alacağın tahsil edilebilirliği noktasında kanaatlerini bildirmelerini beklemenin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, zira ilerleyen zamanda değerleme raporu nedeniyle bilirkişilerin sorumluluğuna yol açabileceğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.231.

¹²⁵ **AKDAĞ GÜNEY**, s.111. İtiraz hakkına ilişkin TTK m. 343 hükmünde herhangi bir süreye yer verilmemiştir. *Manavgat*, kurucular ve menfaat sahiplerinin, bilirkişi raporuna şirket sözleşmesinin tescili ve ilanına kadar itiraz edebileceklerini ifade etmiştir. Şayet, mahkeme tarafından itiraz haklı bulunursa, bu noktada mahkeme tarafından ya eksikliklerin giderilmesi talep edilebilecek ya da farklı bilirkişi atanacaktır. Açıklama için bkz. **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.353; Aynı yönde bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-60.

¹²⁶ **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.49.

¹²⁷ *Kendigelen*, mahkemenin vereceği onayın usul hukuku bakımından hangi anlama geldiğinin tartışmaya açık hale gelip, bu noktada mahkemenin de sorumlular zincirine dahil olup olmadığı sorunun gündeme geldiğini ifade etmiştir. Yazar, mahkemeden hakimiyet alanına girmeyen değerleme konusunda onay talebinde bulunmayı ülkenin gerçeklerine gözlerini kapamaya benzetmiştir. Anılan görüş için daha detaylı bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.232; **AKDAĞ GÜNEY**, s.112.

geniştirilebilmesi mümkündür. Kaldı ki, raporda sadece ulaşılan sonuca yer verilmesi de yeterli değildir¹²⁸.

Bununla beraber, mahkemenin onay kararı vermesinden sonra değeri belirlenen taşınmaza ilişkin bilirkişi raporunun ticaret sicil müdürlüğüne tevdi edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde şirket, raporun varlığını ispatla yükümlü olacaktır¹²⁹. Bu noktada, bilirkişi tarafından belirlenen ayının değeri şirket sözleşmesine yazılacak ve TTK m. 128, f. 2'ye göre, sermaye olarak taşınmaz taahhüdünde bulunan ortak tarafından taahhüt aşamasından hemen sonra tasarruf aşamasına kadar geçecek süre için dilekçe ile ticaret sicil müdürlüğüne başvurulmak suretiyle taşınmazın değerinin tapuya şerh verilmesi gerekecektir¹³⁰. Şerh verilmesi ile birlikte, kurucu ortaklar taşınmaz mülkiyetini şirket tüzel kişiliğine intikal edene kadar devredemeyecekler ve bununla beraber, taşınmazı sonradan iktisap edecek üçüncü kişilerin iyi niyeti ortadan kalkacaktır¹³¹. Şerh verilmemesi halinde ise, hem şirkete taşınmaz olarak aynı sermayenin getirilmesi mümkün olmayacak hem de ticaret sicil müdürünün kendisine tescil başvurusu yapıldığında bu başvuruyu reddetmesi gerekecektir¹³².

TTK m. 585'in TTK m. 342, f. 2 hükmüne yollaması ve TTK m. 342, f. 2 hükmünün de TTK m. 128'e atfı ile TTK m. 128, f. 3 uyarınca, şirkete sermaye olarak taşınmaz mülkiyetinin getirilmesi taahhüt edilmişse veya bu taşınmaz üzerinde bir aynı hak tesis edilecekse¹³³, bu taahhüde şirket sözleşmesinde yer verilmesi, taahhüdün yerine getirilmesi için gerekli olan resmi şekil yerine geçmekte ve borçlanma işlemi gerçekleşmektedir¹³⁴. O halde, şirket sözleşmesine taşınmaz taahhüdünün

¹²⁸ MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.353.

¹²⁹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.486f.

¹³⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.186; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.113; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.178. Moroğlu, TTK m. 128, f. 2'de şerh verilmesi talebinin kim tarafından gerçekleştirileceğine ilişkin düzenleme yapılmamasını önemli bir eksiklik olarak işaret etmiştir. Yazar, söz konusu talebin şirket ana sözleşmesindeki kurucu imzalarını onaylayan notere, sermaye artırımı yapılacaksa bu durumda şirkete de verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. MOROĞLU Değerlendirme, s.82-83.

¹³¹ BOZKURT, s.112.

¹³² ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.113; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.97; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s.56.

¹³³ Taşınmaz eşyalar üzerindeki faydalanma ve kullanma haklarının sermaye olarak getirilebilmesi mümkündür. Taşınmaz lehine irtifak hakkında taşınmaza malik olan kimse irtifak hakkının sahibi ve borçlusudur. Dolayısıyla, şirkete sermaye olarak getirilmesi taahhüt edilen taşınmaz lehine irtifak hakkı, faydalanan taşınmaz malikinin sahip olduğu haktır. Taşınmaz lehine irtifak hakkı devredilebilir bir hak niteliğindedir. Kullanma hakkının şirkete aynı sermaye olarak getirilmesi bakımından ise bu hakkın ekonomik bir değere sahip olması ve devredilebilir özellikte olması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ELMAS, s.25-27.

¹³⁴ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.30; MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.354; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.187-188.

yazılmasından sonra ayrıca tapuda ya da noterde resmi senet düzenlenmesine gerek kalmamaktadır¹³⁵.

TTK m. 128, f. 5 uyarınca, sermaye olarak taşınmaz mülkiyetinin getirilmesi durumunda şirketin söz konusu değer üzerinde tasarruf edebilmesi açısından da tapu siciline tescili gerekmektedir. Dolayısıyla, taşınmazların sermaye olarak şirkete getirilmesine ilişkin tescilsiz iktisap hali düzenlenmemiştir¹³⁶.

Öte yandan, şirket sözleşmesine dayanılarak şirkete getirilecek aynı sermayenin şirketin tek taraflı tescilinin talep edilebildiğine ilişkin hakkı saklı tutulmakla beraber TTK m. 128, f. 6 gereği, ticaret sicil müdürü, tescil ettiği şirketlerin şirket sözleşmelerinde gördüğü taahhütleri tapu siciline ve ilgili diğer sicillere “re’sen ve hemen” bildirmekle ve ayınların şirket adına tescilini taleple yükümlü tutulmuştur¹³⁷. Ticaret sicil müdürünün bildirim yükümlülüğünü geciktirmesi ya da ihmal etmesi halinde ise, şirketin malik sıfatıyla tescil talebinde bulunma hakkı her zaman varlığını korumaktadır¹³⁸. Böylesine bir durumda, şirketin yetkili temsil organı, şirket sözleşmesini tapu sicil müdürlüğüne vererek tescili gerçekleştirebilecektir. Söz

¹³⁵ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.49; **BOZKURT**, s.114; **MOROĞLU**, Erdoğan, Makaleler II, Arıkan Yayınları, Mayıs 2006, s.42; **AKDAĞ GÜNEY**, s.121.

¹³⁶ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.121-122; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.97; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.30. TMK m. 705 uyarınca, taşınmazın mülkiyetinin tescilsiz kazanılabilmesi kanunda öngörülen hallerin varlığına bağlıdır. Anılan hükme göre, “(1)Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur. (2)Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır”. TTK m. 128 hükmü ile tescilsiz iktisap hali düzenlenmediği aşikardır. Açıklama için bkz. **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.355-356. **Bahtiyar**, TTK m. 128, f. 5 hükmü ele alındığında, her ne kadar TMK m. 705, f. 2’de düzenlenen tescilsiz iktisap halini anımsatsa da, şirketin mülkiyeti iktisap edebilmesi için gerekli tescilin kurucu olması gerektiği, dolayısıyla tescilin yapılabilmesi için kolaylık olarak getirildiği kanısındadır. Yazar, TTK m. 128, f. 5 hükmünün yoruma açık olduğunu ve farklı yönde görüşler ileri sürüldüğünü ifade etmiştir. Görüş için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.49, dn.90. Aynı yönde görüş için bkz. **BOZKURT**, s.114. Benzer açıklamalar için bkz. **MOROĞLU**, Makaleler I, s.36-40. Sermaye olarak taşınmazın taahhüt edilmesi halinde, taşınmazın tescilsiz iktisap edilip edilemeyeceğine ilişkin Yargıtay tarafından verilen farklı yönde kararlar için bkz. **MOROĞLU**, Makaleler II, s.49-56. Aynı sermaye olarak getirilecek taşınmazın şirketin tescil tarihinden itibaren ileriye etkili bir şekilde tescilsiz olarak iktisap edilebileceği yönündeki görüş için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.122 vd. ETTK döneminde tescilsiz iktisap halini kabul eden görüşe ilişkin açıklama için bkz. **İMREGÜN**, s.287.

¹³⁷ Yapılan yeni düzenleme ile ticaret sicil müdürüne tescilin yapılabilmesi noktasında bildirim yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu bildirim yükümlülüğünün getirilmesindeki temel sebep ise, Anadolu’da şirkete sermaye olarak getirilip, yıllarca tescili yapılmayan taşınmazların tescillerinin yapılmamasından ortaya çıkan sorumluluğun doğmasına engel olmaktır. Açıklamalar için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.188; **AKDAĞ GÜNEY**, s.130.

¹³⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.188; **BOZKURT**, s.115-117; **AKDAĞ GÜNEY**, s.130.

konusu durum, şahıs-sermaye şirketi ayrımı yapılmaksızın tüm ticaret şirketleri için geçerlidir¹³⁹.

Bu başlık altında son olarak, ortaklar tarafından şirkete getirilmesi taahhüt edilen taşınmazların tasarruf aşamasına kadar geçecek süre zarfında, kurulacak olan şirketin menfaatinin korunabilmesi için TTK m. 128, f. 8 hükmü ile kurucuların, sermaye olarak taşınmaz taahhüdünde bulunan ortaklar aleyhine ihtiyati tedbir talebinde bulunabilecekleri kabul edilmiştir. Tedbir talebinde bulunulması üzerine açılacak davalar bakımından süre 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun¹⁴⁰ 397. maddesine göre belirlenmekte, ancak anılan hükme göre belirlenen iki haftalık süre şirketin tescil ve ilan tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır¹⁴¹. Böylece şirketin tesciline kadar geçecek sürede ihtiyati tedbirin kendiliğinden ortadan kalkması ihtimali engellenmiştir¹⁴².

2. Taşınırların Sermaye Olarak Getirilmesi

Ekonomik değere sahip olan tüm taşınırlar limited şirkete sermaye olarak getirilebilmektedir¹⁴³. Bilirkişi tarafından biçilen değerleri şirket sözleşmesine yazılı olan taşınırların ve taşınırlar üzerinde tesis edilen faydalanma ve kullanma haklarının şirkete sermaye olarak getirilebilmesinin koşulu, güvenilir bir kişiye tevdi

¹³⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.188; BOZKURT, s.115-117.

¹⁴⁰ RG, 04.02.2011 – 27836.

¹⁴¹ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.179; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.187. *Moroğlu*, ihtiyati tedbire ilişkin yapmış olduğu değerlendirmesinde, taşınmazların şerhi ve sicil memuru ile ilgili şirketin tescil talebine yer verildiğinden, artık sermaye şirketlerinde “*ihtiyati tedbir*” talebinin fayda sağlamayacağı kanısındadır. Ayrıca, yazar Kanunda kim tarafından tedbir talebinde bulunulacağına ilişkin düzenleme yapılmadığını ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. MOROĞLU Değerlendirme, s.85. *Kendigelen*, ihtiyati tedbire ilişkin Moroğlu ile benzer görüş bildirmekle beraber ek olarak, şerh ve sicile kayıt, sermaye kalemleri üzerinde sonradan hak kazanacak üçüncü kimselerin iyi niyetini ortadan kaldırdığına göre, ne sicil memurunun re'sen tescili talep yetkisine ne de ihtiyati tedbir talebinde bulunmaya gerek olacaktır. Görüş için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.126; Aynı yönde görüş için bkz. MANAVGAT (Kırca/Şehirli Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.355; BOZKURT, s.117.

¹⁴² DEDEAĞAÇ, s.51.

¹⁴³ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.57.

edilmesidir¹⁴⁴. Anılan durum, TTK m. 128, f. 2’de “...taşınurlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunur” ifadesi ile öngörülmüştür. Koşulun yerine getirilmemesi halinde, söz konusu koşul sicil müdürünün inceleme yetkisi kapsamında olduğundan, sicil müdürü şirketin tescil talebini reddedecektir¹⁴⁵.

Limited şirkete sermaye olarak taşınır getirilmesi durumunda, bilirkişiler tarafından değerinin belirlenmesinden sonra “güvenilir kişi”ye ya da “yediemin deposu”na tevdiinde “tevdi belgesi” ile beraber şirket sözleşmesinin gerekli belgelerle birlikte ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir¹⁴⁶. TTK m. 128, f. 4’e göre, şirketin ticaret siciline tescili ile beraber söz konusu değerlerin mülkiyeti doğrudan şirkete intikal edecektir¹⁴⁷. Bir diğer ifadeyle, taşınurlar için zilyetliğin devrinin, diğer haklarda ise kanunda öngörülen özel şekil şartlarının gerçekleşmesine gerek kalmadan şirket, tüzel kişiliğin kazanılması ile beraber mülkiyet hakkına sahip olacaktır¹⁴⁸. Görüldüğü üzere, taşınurların aynı sermaye olarak getirilmesi bakımından teslimsiz iktisap hali benimsenmiştir¹⁴⁹. Ancak doktrinde, eTTK döneminde taşınır mülkiyetinin şirket tarafından iktisabına ilişkin iki farklı görüş ileri sürülmüştür. Birinci görüşe göre, şirket tarafından taşınır mülkiyetinin iktisap edilebilmesi için teslimsiz iktisap kabul edilmemiş ve taşınırın tevdi edildiği güvenilir kişiden teslim alınarak mülkiyetin

¹⁴⁴ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.179. Kanun koyucu TTK’da güvenilir kişiden bahsetmesine rağmen güvenilir kişiden ne anlaşılması gerektiği noktasında herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Bu noktada, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 391, f. 1 uyarınca ifade edilen “yediemin” kurumundan yararlanılabilir; *Moroğlu*, uygulamada güvenilir kişinin kim olacağının belirlenmesinde tereddüt yaşanabileceğinden bahisle, hükmün amaç bakımından yetersiz kaldığını ve hükmün “Ana sözleşmede belirtmek suretiyle diğer kuruculara veya bir yediemine tevdi edildikleri takdirde...” şeklinde düzeltilmesi gerektiğine ilişkin öneride bulunmuştur. Açıklama için bkz. **MOROĞLU** Değerlendirme, s.83. *Pulaşlı*, güvenilir kişi olarak, şirketin kurucu ortakları veya kurucu yönetim kurulu üyelerinden birinin atanmasında sakınca bulunmadığını, hatta şirketin masraflarının azaltılması yönünden daha ekonomik olabileceğini; fakat, anılan kimselerin güvenilir kişi olarak atanmaları halinde, atanmalarına ilişkin durumun tutanakla tespit edilmesi gerektiğini, zira, taşınurların güvenilir kişiye teslim edilmemesi halinde, aynı sermaye olarak kabulünün mümkün olmadığına ve şirketin tescil edilemeyeceğine ilişkin ifadeye maddenin gerekçesinde yer verildiğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1530. *Akdağ Güney*, “güvenilir kişi” ifadesinden kim ya da kimlerin anlaşılacağı belirsiz olsa da, bu kişilerin TBK’nın 569. maddesi ışığında belirlenebileceğini, yazara göre, güvenilir kişinin herhangi bir kimse olabileceğini, ancak, ispat kolaylığı bakımından vedia sözleşmesinin yapılmasının yararlı olacağını ifade etmiştir. Görüşe ulaşmak için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.116.

¹⁴⁵ **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.97; **BOZKURT**, s.113; **AKDAĞ GÜNEY**, s.116.

¹⁴⁶ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.187.

¹⁴⁷ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.30. Taşınmazların sermaye olarak şirkete getirilmesinde verilen şerh işlemine benzer şekilde, taşınurların da tevdiine ilişkin belgenin şirketin ticaret siciline tescili talep edildiğinde verilmesi gerekmektedir. Aksi halde, sicil müdürü tescil işlemini gerçekleştirilmeyecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.186.

¹⁴⁸ **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.356; **AKDAĞ GÜNEY**, s.119.

¹⁴⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.121.

iktisap edilebileceği kabul edilmiştir¹⁵⁰. Bu görüşe göre ortak, taşınırın zilyetliğinin ortaklığa geçirilmesi ile yükümlüdür, yükümlülüğü yerine getirmediği takdirde, kendisine karşı açılan ifa davası ile karşı karşıya kalacaktır. İkinci görüşü savunanlar ise isabetli olarak, taşınır mal teslim edilmemiş olsa bile mülkiyet şirkete geçeceğinden Eşya Hukuku anlamında teslimsiz iktisabın varlığını kabul etmişlerdir. Bu görüşe göre şirket, taşınırı teslim etmeyen ortağa karşı istihkak davası açarak zilyetliğin devrini isteyebilecektir. Netice itibariyle, TTK m. 128, f. 2 hükmü ile taşınır malların güvenilir bir kişiye tevdi edilmesi halinde aynı sermaye olarak kabul edileceği öngörüldüğünden, söz konusu tartışmanın pratik öneminin azalacağını söylemek mümkündür. Ancak, mal kendisine tevdi edilen kimsenin, malın zilyetliğini şirkete devretmemesi ihtimalinde tartışma yeniden pratik olarak önem kazanacaktır¹⁵¹.

Aynı zamanda, şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla taşınırın mülkiyeti doğrudan şirkete intikal edeceğinden şirket, taşınırlar üzerinde doğrudan malik sıfatıyla tasarruf edebilecektir¹⁵².

Bununla birlikte, TTK m. 127’de açıkça “kıymetli evrak”ın şirkete sermaye olarak getirilebileceği ifade edilmiştir. TTK m. 645 ve devamında yer alan maddeler ile kıymetli evrakın taşınır vasfının olduğu kabul edilmiştir. Dolayısıyla, taşınırlar bakımından ifade ettiğimiz durumlar kıymetli evrak bakımından da geçerli olacak ve kıymetli evrakın da güvenilir kişiye tevdi gerekecektir. Ancak önemle ifade etmeliyiz ki, sermaye borcunun ifa edilebilmesi için kıymetli evrakın güvenilir kişiye tevdi tek başına yeterli olmamakta, aynı zamanda senetlerin tahsil edilmiş olması da aranmaktadır¹⁵³.

3. Alacakların Sermaye Olarak Getirilmesi

TTK m. 127 hükmünde açıkça düzenlendiği üzere, alacakların limited şirketlere sermaye olarak getirilebilmesi mümkündür.

¹⁵⁰ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1028.

¹⁵¹ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.50. Aynı yönde görüş için bkz. **BOZKURT**, s.118.

¹⁵² **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.50; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.30; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.180. *Kaya*, TTK m. 128, f. 4 gerekçesinde, taşınır sermaye üzerinde malik olarak tasarrufta bulunulabilmenin yolunun kanunen açıldığının ifade edildiğini, fakat, anonim şirketler açısından eTTK m. 285, f. 2’de paralel hükmün var olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **KAYA**, Gerekeçli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu, s.225; ETTK m. 285 uyarınca, “...Sermaye olarak paradan başka iktisadi bir değer veya menkul mal konulması taahhüdü, şirketin hükmü şahsiyet kazandığı tarihten itibaren onlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan doğruya tasarruf edebileceğinin...”. TTK m. 128, f. 4 gerekçe: “...şirketin para ve menkul sermaye üzerinde de malik olarak tasarrufta bulunabilmesinin yolu kanunen açılmıştır.”; **AKDAĞ GÜNEY**, s.120.

¹⁵³ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.179.

Alacağın şirkete sermaye olarak getirilmesinde sermaye taahhüdünün konusunu, doğrudan bir kimseden bir edimi yerine getirmesi için talep yetkisi veren hakkın ortaklığa getirilmesi yükümlülüğü oluşturmaktadır¹⁵⁴. Sermaye olarak alacak hakkı taahhüt edilmişse, ortaklığın tüzel kişilik kazanmasıyla beraber şirket alacağın maliki olacaktır.

Alacağın şirkete sermaye olarak getirilebilmesi için bazı temel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Şöyle ki, alacağın devredilebilir nitelikte olması bir diğer deyişle, kanundan, sözleşmeden veya işin niteliğinden kaynaklanan devir engelinin bulunmaması gerekmektedir. Ayrıca, söz konusu alacağın nakit dışı sermaye olması sebebiyle para ile ölçülebilir, maddi edim ve talep edilebilir nitelikte olması aranmaktadır¹⁵⁵. Görüldüğü üzere, alacağın mutlaka para alacağı olması gerekmekte, devredilebilir her türlü alacak sermaye olarak getirilebilmektedir¹⁵⁶.

Alacağın senede bağlı olup olmadığına bakılmaksızın sermaye olarak getirilebilmesi mümkündür. Bununla beraber, şirket ortağı, bir başka şirketten alacağını kuruluş aşamasında olan başka bir şirkete sermaye olarak getirebilmektedir¹⁵⁷.

Şirkete sermaye olarak alacağın getirilmesinde tahsil edilememe durumlarında yaşanacak olumsuzluklara karşı TTK m. 130 hükmü¹⁵⁸ getirilmiştir. Zira, alacak tahsil edilmeden sermaye borcunun ifa edildiğinden bahsedilmesi mümkün değildir¹⁵⁹. Alacakların şirket tarafından tahsili için anılan hükümde düzenleyici nitelikte olan bir aylık süre öngörülmüştür. Sürenin başlangıcı, müaccel alacaklarda vade, muaccel alacaklarda ise aksi kararlaştırılmadığı takdirde şirket sözleşmesinin imzalandığı tarihtir. Alacakların kanunda öngörülen bir aylık süre içinde tahsil edilememesi durumunda, gecikme sebebiyle tazminat hakkı saklı kalmak koşuluyla ortak tarafından temerrüt faizinin de ödenmesi gerekecektir¹⁶⁰.

¹⁵⁴ **ARICI**, Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü, s.34.

¹⁵⁵ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **ARICI**, Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü, s.42-60.

¹⁵⁶ **BOZKURT**, s.120.

¹⁵⁷ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.58.

¹⁵⁸ TTK m. 130: ” (1) Sermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak, alacaklar şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmaz. (2) Alacak, vadesi gelmemiş ise aksi kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününden, muaccel ise şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir. (3) Her ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına hâlel gelmemek şartıyla, ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de öder. (4) Alacak kısmen tahsil edilmişse, yukarıdaki hükümler tahsil edilmemiş olan kısım hakkında geçerlidir”.

¹⁵⁹ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.183; **BOZKURT**, s.120.

¹⁶⁰ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.50; **BOZKURT**, s.120.

Ele alınması gereken bir diğer husus ise, alacağın temliki hallerinde gerekli olan şekil şartına ilişkindir. Buna göre, alacak kambyo senedine bağlanmamışsa şirket sözleşmesi alacağın temliki bakımından gerekli olan yazılı şekil şartının yerine geçmektedir¹⁶¹.

Öte yandan, TTK m. 581, f. 1, c. 2 ile limited şirketlerde vadesi gelmemiş alacakların sermaye olamayacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır¹⁶². Dolayısıyla, alacakların limited şirkete sermaye olarak getirilebilmesi için alacağın muaccel olması gerekmektedir. Bununla birlikte, alacağın üzerinde sınırlı ayni hak, haciz ve tedbirin bulunması halinde, söz konusu alacak sermaye olarak getirilemeyecektir¹⁶³.

4. Ticari İşletmelerin Sermaye Olarak Getirilmesi

Ticari işletme TTK m. 11, f. 1’de, “*esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletme*” olarak tanımlanmıştır.

Ticari işletmelerin limited şirkete sermaye olarak getirilebilmesi TTK m. 127, f. 1, b. g ile kabul edilmiştir. Ancak, ticari işletmenin nasıl getirileceğine dair açıklamaya TTK m. 128’de yer verilmemiştir. Dolayısıyla, bu noktada ticari işletmelerin devrine yönelik getirilen TTK m. 11, f. 3 hükmü uygulama alanı bulacaktır. Nitekim, ticari işletme aksi öngörülmedikçe aktif ve pasif unsurlarıyla bir bütün olarak devredene geçmektedir ve ticari işletmenin bu şekilde devri için devir konulu sözleşmenin varlığı yeterli görülmüştür¹⁶⁴. Anılan hüküm uyarınca, sermaye borcunun ifa edilmiş kabul edilebilmesi için ise mecburi tasarruf işlemleri ayrı ayrı yapılmadan, yazılı bir devir sözleşmesi yapılmak suretiyle ticaret siciline tescil ve ilanı gerekmektedir¹⁶⁵. Ancak, ticari işletmenin sermaye olarak getirilirken yazılı bir devir sözleşmesinin varlığı yeterli olmayıp, şirket sözleşmesinde ticari işletmenin ve mal

¹⁶¹ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.58; **BOZKURT**, s.121.

¹⁶² *Moroğlu*, şirkete sermaye olarak getirilecek alacakların değerinin belirlenmesi TTK m. 343 uyarınca yeminli mali müşavir ya da serbest muhasebeci mali müşavir raporu ile belirleneceğinden vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak getirilemeyeceğine yönelik getirilen yasağın anlamsız olduğu kanısındadır. Ayrıca yazar, kanunda her ne kadar vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak getirilemeyeceğine ilişkin hüküm yer alsa da, anılan hükmün gerekçesinin doyurucu bir biçimde açıklanmadığını, bununla beraber söz konusu hükmün vadeli para alacağını içeren kıymetli evrakın sermaye olarak getirilebilmesinin önlenmesi bakımından da sakıncalı olduğunu ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **MOROĞLU** Değerlendirme, s.153. Vadesi gelmemiş alacakların şirkete sermaye olarak getirilememesinde haklı bir sebep bulunmadığı yönünde görüşe erişmek için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.106.

¹⁶³ **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.57.

¹⁶⁴ **KAYAR**, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 11. Bası, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, s.66; **AKDAĞ GÜNEY**, s.103.

¹⁶⁵ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.181; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.25; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-65.

varlığı unsurlarına tek tek yer verilmesi ve değerlerinin TTK uyarınca belirlenerek sözleşmeye kaydedilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ticari işletmenin unsurları arasında özel bir şekil şartına sahip mal ve hakların bulunması durumunda, ilgili Kanunda öngörülen şekil şartına uymaksızın devrin gerçekleşmesine TTK cevaz vermiştir. Fakat, söz konusu devir gerçekleştirilirken TTK m. 128, f. 2 hükmünde öngörülen koşulların yerine getirilmesi gerekecektir¹⁶⁶.

5. Fikri Mülkiyet Hakları ile Diğer Değerlerin Sermaye Olarak Getirilmesi

Fikri mülkiyet hakları, insan düşüncesinin ürünü olup, maddi olmayan mallar üzerinde kurulabilen mutlak hakimiyet haklarını ifade etmektedir¹⁶⁷. Taşınmazların yanı sıra, TTK m. 342 ve TTK m. 127, f. 1, b. b ile fikri mülkiyet haklarının şirkete aynı sermaye olarak getirilebileceği kabul edilmiştir. Bununla beraber, TTK m. 127 uyarınca, sanal (elektronik) ortamların, internet sitelerinin, adların ve işaretlerin de sermaye olarak konulmasına cevaz verilmiştir. Söz konusu hakların sermaye olarak getirilebilmesi için müseccel olma koşulu aranmaktadır¹⁶⁸. Diğer aynı değerlere benzer olarak, üzerlerinde sınırlı aynı hak, haciz ve tedbir bulunan fikri mülkiyet hakları sermaye olarak getirilememektedir. Fikri mülkiyet haklarının değerlerinin tespiti de bilirkişiler tarafından yapılmaktadır.

Kural olarak fikri mülkiyet hakları ile maden hakları ve ruhsatnameleri, gemiler, hava taşıtları gibi diğer değerler özel sicillere sahip olduğundan, devirleri halinde özel şekil şartlarının uygulanması gerekmektedir. Fakat, bu konuda TTK m. 128, f. 3'te "*Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynı bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerlidir*" ve TTK m. 128, f. 2'de "*...fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunur*" şeklinde düzenlenen hükümlerde aranan söz konusu koşulların sağlanması halinde aynı sermaye olarak kabul edilebileceği öngörülmüştür. Bununla birlikte, TTK m. 128, f. 6 uyarınca, söz konusu değerlerin tescilleri ile ilgili bildirimler, ticaret sicil müdürü

¹⁶⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.183.

¹⁶⁷ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.180.

¹⁶⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.487b. Ayhan/Çağlar/Özdamar, fikri mülkiyet hakları olan coğrafi işaretleri ve geleneksel ürün adlarının lisans ile devre benzer hukuki işlemlere konu olamamaları sebebiyle sermaye olarak getirilmelerinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bkz. AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.180.

tarafından ilgili sicile re'sen ve hemen yapılabileceği gibi şirketin bu konuda tek taraflı olarak istemde bulunabilme hakkı saklıdır¹⁶⁹. Şirketin fikri mülkiyet hakları ve diğer değerler üzerinde tasarruf edebilmesi için ilgili sicil yetkilileri tarafından anılan değerlerin özel sicillerine tescil edilmesi gerekmektedir¹⁷⁰.

B. Nakdi Sermaye Borcunun İfası

1. Nakdi Sermaye Borcunun Hukuki Niteliği

Sermaye borcu, şirket ortaklarının şirkete ortak olmaları karşılığında getirmeyi taahhüt etmiş oldukları borcu ifade etmektedir¹⁷¹. Söz konusu borç, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinin veya iştirak taahhütnamesinin imzalanması ile doğmaktadır. Şöyle ki sermaye borcu, anonim ve limited şirket ortakları bakımından, şirket sözleşmesinden kaynaklanan, Borçlar Hukuku kapsamında olan şahsi borç olarak nitelendirilmekte; şirket tüzel kişiliği açısından ise ortaklara karşı ileri sürülebilecek bir talep yetkisi ve alacağın konusunu oluşturmaktadır¹⁷².

Birden fazla ortakla kurulan anonim ve limited şirketlerin kurulma aşamasında, ortaklık sözleşmesini imzalayan ortaklar tarafından kanunen ifa etmeleri gereken nakdi sermaye borcu, hukuki niteliği itibariyle çok taraflı sözleşmeden doğan¹⁷³ bir borç olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, bu aşamada iştirak taahhüdünde bulunan kimseler arasında adi ortaklık ilişkisi bulunduğu¹⁷⁴, ortaklık sözleşmesinin niteliği adi ortaklık sözleşmesi olup, işbu ortaklık sözleşmesi çok taraflı bir sözleşmedir. Zira, bu noktada ortaklar arasında şirket bakımından gerçekleştirilmek istenen amaç ortaktır, bu amaç doğrultusunda kişiler bir araya gelmektedir ve ortaklar ile şirket arasındaki hukuki ilişki ortaklık sözleşmesi sonucu doğmaktadır¹⁷⁵. Bununla birlikte, anonim ve limited şirketlerde kuruluş aşamasında, şirket ortaklarının nakdi sermaye borçlarını ifa

¹⁶⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.190-191.

¹⁷⁰ AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.180; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.190-191.

¹⁷¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-92.

¹⁷² YASAN, s.323.

¹⁷³ Tek kişi ile kurulan anonim şirketlerde esas sözleşmenin yerini “esas taahhütname”, limited şirketlerde ise “limited ortaklık taahhütnamesi” almaktadır. Dolayısıyla, söz konusu durumda nakdi sermaye borcunun çok taraflı sözleşmeden doğan bir borç olduğu söylenemeyecektir. Bilgi için bkz. TEKİNALP, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, N.10-10, 19-08.

¹⁷⁴ ETTK döneminde şirketin tescil edildiği andan tüzel kişilik kazandığı ana kadar geçen sürede ortaklar arası ilişkinin hukuki niteliği tartışmalıydı. TTK m. 585'in atfıyla TTK m. 335 ile beraber, şirketin kuruluş ve tüzel kişilik kazanma anları birbirinden ayrılarak ön ortaklık sistemi getirilmiştir. TTK m. 585'te, her ne kadar ortaklar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği açıkça ifade edilmemiş olsa da, anılan hükümde “şirketin kurulması” ifadesine yer verildiğinden, ön ortaklık sürecinde bu hukuki ilişki “adi şirket ilişkisi” olarak kabul edilmiştir. Bkz. ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.1651. Aynı yönde açıklama için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-27.

¹⁷⁵ GÖLE, s.31.

etmiş sayılabilmeleri için şirketin tüzel kişilik kazanmış olması gerekmektedir. Herhangi bir nedenle ortaklığın kurulamaması halinde sermaye borçlarına ilişkin hukuki işlem sona erecek ve sermaye borcundan bahsedilemeyecektir¹⁷⁶.

Birden fazla ortağı bulunan anonim ve limited şirketlerin faaliyet aşamasında ise, ortakların bakiye sermaye borçlarının kaynağı, kuruluş aşamasında olduğu gibi çok taraflı sözleşme niteliğinde olan ortaklık sözleşmesidir. Bir diğer deyişle, bu aşamada da ortakların bakiye sermaye borcu çok taraflı sözleşmeden doğan borç niteliğindedir¹⁷⁷.

2. Nakdi Sermaye Borcunun Ödenme Zamanı ve Ödenme Yeri

a. Ödenme Zamanı

Nakdi sermaye borcunun ödenme zamanına şirket sözleşmesinde yer verilmesi halinde, ortakların sermaye taahhütlerini sözleşmede belirlenen zamana göre yerine getirmeleri gerekmektedir. Ancak, şirket sözleşmesinde nakdi sermayenin ödenme zamanına ve bedeline yönelik bir hüküm yoksa, TTK'da belirlenen zamanda ve miktarda sermaye borcu ifa edilecektir¹⁷⁸. Nitekim, limited şirketlerde sermaye borcunun ödenmesi konusunda TTK m. 585, f. 1 hükmünün yollamasıyla TTK m. 344, f. 1 uyarınca, anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağını daha önce de ifade etmiştik¹⁷⁹. TTK m. 344, f. 1'e göre, esas sözleşmede taahhüt edilmesi ya da sermaye artırımı durumu söz konusu ise iştirak taahhütnamesinin düzenlenmesi sonucunda ifası gereken sermaye borcunun yüzde yirmi beşi şirketin kuruluş aşamasında, sermaye artırımında ise tescilden önce ifa edilmelidir. Bakiye sermayenin

¹⁷⁶ GÖLE, s.34.

¹⁷⁷ GÖLE, s.35. *Göle*, faaliyet aşamasında pay sahiplerinin sermaye borçlarının hukuki niteliğinin çok taraflı sözleşme olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşünü bildirdikten sonra, bu noktada pay sahipleri ve şirket tüzel kişiliği arasındaki hukuki ilişkinin tam ve eksik iki taraflı sözleşme hükümlerine göre incelenmesi gerektiğini ifade etmiş; incelemesinin devamında, pay sahipleri ile şirket tüzel kişiliği arasında birbirine aksi yönde menfaatler bulunmadığından ve şirket tüzel kişiliği ile pay sahipleri arasındaki borçlar birbirlerinin karşılığını teşkil etmediğinden, tarafların borçları bakımından ifa zamanı da farklı olduğundan söz konusu ilişkinin tam iki taraflı sözleşme olmadığı kanısına ulaşmıştır. *Göle*, eksik iki taraflı sözleşmeye ilişkin, "Anonim şirketlerin tüzel kişilik kazandıkları anda pay sahiplerine borcu bulunmamakta, belirli zaman diliminde kanunda öngörülen hallerde pay sahiplerine karşı şirketin belirli borçları (temettü dağıtmak, hisse senedi vermek vb.) doğmaktadır. Ancak şirketin söz konusu borcu pay sahiplerinin sermaye borcunun karşılığını oluşturmamaktadır. İşte bu özelliğinden dolayı, pay sahiplerinin sermaye borcunun hukuki niteliği eksik iki taraflı sözleşmeye benzer. Fakat bu noktada unutulmaması gereken, pay sahipleri ile şirket tüzel kişiliği arasındaki ilişkinin ortaklık hukukuna özgü bir ilişki olduğudur. Dolayısıyla, sermaye borcunun temel kaynağı çok taraflı nitelik taşıyan ortaklık sözleşmesi olduğundan, söz konusu ilişkiyi eksik iki taraflı sözleşme olarak kabul etmek mümkün gözükmemektedir." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. GÖLE, s.39.

¹⁷⁸ PULASLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.192; BOZKURT, s.119; AKDAĞ GÜNEY, s.65.

¹⁷⁹ Bkz. B.1, I, C-2'de Sermaye Borcunun Muaccel Hale Gelmesi.

yüzde yetmiş beşinin ise şirketin tescilinden itibaren yirmi dört ay içinde ifa edilmesi gerekmektedir¹⁸⁰. Bu noktada dikkat edilmelidir ki, 6102 sayılı TTK'nın ilk halinde, nakdi sermaye taahhüdüne ilişkin limited şirketlerin nakdi sermaye paylarının tamamının ödenmesi bakımından anonim şirketlerden farklı düzenleme yer almaktayken; 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle limited şirketlerde de esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması öngörülmüştür¹⁸¹. Akabinde, 7099 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle limited şirketlerde ortaklarca nakden taahhüt edilen payların itibari değerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenme şartı kaldırıldığından, limited şirketler bu yönüyle anonim şirketlerden ayrılmaktadır¹⁸². Böylece, limited şirket ortakları nakden taahhüt edilen sermaye bedellerini şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde şirket tüzel kişiliğine ödeyebileceklerdir¹⁸³.

Bunun yanı sıra, sermaye borcunun ne zaman ödeneceğine yönelik yirmi dört aylık süre içinde kalınması kaydıyla kurucular tarafından TTK m. 481 gereği, şirket sözleşmesi ile vade belirlenebilmektedir. Şirket sözleşmesinde vadeye ilişkin kayda yer verilmemişse, şirketin nakit ihtiyacına göre müdür/müdürler kurulu yirmi dört ay ile sınırlı kalmak kaydıyla vadeyi belirleme yetkisine sahiptir¹⁸⁴. Müdür/müdürler kurulunun vadeyi dürüstlük kuralına ve eşitlik ilkesine riayet ederek belirleme yükümlülükleri bulunmaktadır¹⁸⁵.

¹⁸⁰ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1528; **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1649-1691. Kanunda öngörülen yirmi dört aylık süre kesin süre olup, bu sürenin değiştirilmesi söz konusu olamaz. Daha fazla bilgi için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, s.1855.

¹⁸¹ **BOZKURT**, s.512-513;

¹⁸² Bkz. B.1, I, C-2'de Sermaye Borcunun Muaccel Hale Gelmesi.

¹⁸³ **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.64; **YASAN**, s.324; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.828; **ALTAŞ**, Limited Şirketler, s.61. *Moroğlu*, sermayenin "...şirketin tescili izleyen günden itibaren yirmi dört ay içinde ödenir" şeklinde düzenlenen hükmün, sermayenin $\frac{3}{4}$ 'ünün herhalde yirmi dört ayda ödeneceği şeklinde anlaşılmasına sebep olduğunu, oysaki, sermayenin tescilden önce veya sonra ve yirmi dört aydan daha önce ödenebilmesinin mümkün olduğunu ve şirket esas sözleşmesinde yer verilebileceğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **MOROĞLU** Değerlendirme, s.155.

¹⁸⁴ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1649-1691. Sermayenin vadeden önce ödenip ödenemeyeceğine ilişkin bilgi için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.193; **YASAN**, s.390; **AKDAĞ GÜNEY**, s.77. *Domaniç*, esas sözleşmede aksi kabul edilmediği takdirde, kar paylarının taahhüt edilen sermaye oranında paylaşılması sebebiyle vadeden önce ifa teklifinin bu neticeyi önleyecek biçimde kabul edilmemesi gerektiği, kabul edilecekse de ortaklar bu duruma ilişkin taahhüt alınmasının önem arz ettiği, aksi takdirde, vadeden önce ifa teklifinin reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **DOMANIÇ**, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması (TTK Şerhi), C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s.1120.

¹⁸⁵ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.26; **MANAVGAT (Kırca/Şehirli Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.346.

b. Ödenme Yeri

Nakden taahhüt edilen sermayenin ödeme yeri TTK m. 345, f. 1 hükmü ile belirlenmiştir. TTK m. 345, f. 1'e göre, *"Nakdî ödemeler, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. Taahhüt edilen payların, kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka, bu tutarı, şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece şirkete öder"*. Görüldüğü üzere, TTK m. 345 ile kuruluşa özgü bir sistem belirlenmiştir. Henüz şirket tüzel kişilik kazanmadığı halde, kuruluşu esnasında şirket adına 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na¹⁸⁶ bağlı bankada¹⁸⁷ hesabın açılması öngörülmüştür. Hesabın açılabilmesi için doğal olarak, ortaklarca sermayenin taahhüt edilmiş olması ve şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda imzalanması gerekmektedir. Bu noktada adi ortaklık niteliğine sahip ön şirketin varlığından bahsedileceğinden, açılacak hesap kurucuların müşterek hesabı olacaktır. Dikkat edilmesi gereken husus ise, şirket tüzel kişilik kazanana dek, kuruculara bu hesaptan ödeme yapılamamasıdır. Kaldı ki, banka hesabında bulunan para üzerinde tasarruf yetkisi kural olarak sadece şirket tüzel kişiliğine aittir. Şirketin tüzel kişiliği kazandığını bildiren ticaret sicili müdürlüğü yazısının bankaya ibrazı halinde banka sadece şirkete ödeme yapacaktır¹⁸⁸. Böylece, şirket sermayesinin garanti altına alınması sağlanacaktır¹⁸⁹.

Tescilden önce banka hesabına yatırılan para ile ilgili banka tarafından ticaret siciline yazılı bir beyanda bulunulması gerekmektedir. Nitekim, TTK m. 345, f. 1 hükmünde de, taahhüt edilen asgari sermaye tutarının bankaya ödendiğinin banka mektubu ile ispatlanacağına yer verilmiştir. Asgari sermaye tutarının ödendiğinin ispat

¹⁸⁶ RG, 01.11.2005 – 25983.

¹⁸⁷ Hesap açılacak bankanın, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na bağlı bir banka olması sebebiyle ödemelerin mevduat bankalarının yanı sıra katılım bankalarında da açılan özel bir hesaba yatırılması mümkün gözükmemektedir. Ayrıca TTK m. 345, f. 1'de bankanın sadece Bank.K'ye tabi bir banka olması öngörülmüş ve o bankada hesabın açılması gerektiği ifade edilmiştir. Hesabın açıldığı bankanın şubesi hakkında Kanunda herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Dolayısıyla, şirket adına açılacak hesabın bankanın şubesinde açılıp açılmayacağı sorusu akla gelmektedir. *Yasan*, bankacılık sektöründe yaşanan elektronik gelişmişliği gerekçe göstererek, şirket adına kurulacak hesabın şubede de açılabilmesi kanaatindedir. Açıklamalar için bkz. **YASAN**, s.388.

¹⁸⁸ **MANAVGAT (Kırca/Şehirli Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.347; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.323-24; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.429.

¹⁸⁹ **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, s.1858.

yükü kuruculardadır. Bu noktada bankanın sorumluluğu ise, ödenen asgari tutarının doğru olup olmadığının kontrol edilmesi ile sınırlıdır¹⁹⁰.

Şirketin kuruluşu aşamasında, kurucular tarafından sermaye borcunun ifası amacıyla ödeme yapılmasına rağmen, imzaların ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda atılmasından itibaren üç ay içinde¹⁹¹ tüzel kişilik kazanamaması halinde, banka tarafından ödemiş oldukları bedeller kuruculara iade edilecektir¹⁹². Bankanın iadeyi gerçekleştirebilmesi için ticaret sicil müdürlüğü tarafından bankaya şirketin tescil edilemediğine ilişkin yazının gönderilmesi gerekmektedir. Bankaya yazı gönderilmediği takdirde, banka ödemelerin iadesini gerçekleştirmemektedir. Zira, ortaklığın kurulması ihtimalinde bankanın ortaklığa yeniden ödeme yapmak zorunda kalması muhtemeldir¹⁹³.

3. Nakdi Sermaye Borcunun Takası

Takas, iki kişinin aynı cinsten ve karşılıklı muaccel olan borçlarını taraflardan birinin tek taraflı irade beyanıyla borçların birbirini karşıladığı oranda bir diğer ifadeyle az olan borç miktarında sona erdirilmesi olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁴. Takasın gerçekleşebilmesi için gerekli koşullar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun¹⁹⁵ 139. maddesi¹⁹⁶ ile düzenlenmiştir. Buna göre, kural olarak takasa konu olan borçların karşılıklı, geçerli ve ifa edilebilir olması, borçların aynı cinsten olması, her iki borcun

¹⁹⁰ MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.348; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, 324; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.96.

¹⁹¹ Kendigelen, her ne kadar TTK m. 344'de tescil için üç aylık süre öngörülmüşse de, TTK m. 354, f. 1'de bu sürenin otuz gün olarak düzenlenmesinin iki hüküm arasında çelişkiye neden olduğunu ifade etmiştir. Bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.233. Aynı yönde görüş için bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.200. Farklı yönde görüş bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, s.1858. Akdağ Güney, ödenen bedellerin iadesinin istenebilmesi için bu üç aylık sürenin en erken süre olup olmadığının Kanun hükmünde belirsiz olduğunu ve anlaşılmadığını; şirket kurulmadıysa, sicil müdürlükleri tarafından şirketin kesin olarak kurulamayacağı ve bu sebeple tescilinin istenmeyeceğine ilişkin kuruculardan yazı aldıktan sonra bedelleri iade edebileceğini, zira, şirket kesin olarak kurulmayacaksa, ortakların paralarını bankada bloke etmenin anlamsız olduğunu belirtmiştir. Anılan görüş için bkz. AKDAĞ GÜNEY, s.66.

¹⁹² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.496; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.429. Önemle ifade etmeliyiz ki, yukarıda ifade edilen durumlar limited ve halka kapalı anonim şirketler bakımından geçerlidir. Zira, payları halka arz edilen anonim şirketlere ilişkin TTK m. 346 düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ALTAŞ, Anonim Şirketler, s.82; AKDAĞ GÜNEY, s.66.

¹⁹³ ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.325; YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.96.

¹⁹⁴ KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s.885-888; ÜNLÜTEPE, Mustafa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.303-305.

¹⁹⁵ RG, 04.02.2011 – 27836.

¹⁹⁶ TBK m. 139: “(1) İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir. (2) Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir. (3) Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir”.

da muaccel olması, borçların takasa elverişli olması ve takasın ileri sürülmüş olması gerekmektedir¹⁹⁷.

Takasa ilişkin düzenlenen TBK m. 139 hükmünde yer verilen koşulların gerçekleşmesi halinde, ortaklarca nakden taahhüt edilen sermayenin, şirketten olan alacağa karşılık takasa konu olup olamayacağı noktasında doktrinde görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır¹⁹⁸.

Baskın görüş, anonim şirketin kuruluşu sırasında sermaye borcunun takas yoluyla ifa edilmesinin gerçekleşmesi zor bir durum olduğunu, sermaye borcunun takas yoluyla ifa edilmesinin sermaye artırımını halinde daha sık gerçekleşebileceğini belirtmektedir¹⁹⁹. Anonim şirketlerde kuruluşta tescil açısından nakden sermaye taahhüdünde dörtte birlik tutarın bankaya yatırılmasının takasa engel teşkil ettiği, ayrıca şirket, kuruluşu esnasında henüz tüzel kişilik kazanmadığından, bu aşamada pay sahiplerinin kural olarak şirketten olan alacaklarının varlığından söz edilemeyeceği

¹⁹⁷ KILIÇOĞLU, s.885-888; ÜNLÜTEPE, s.303-305.

¹⁹⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1045.

¹⁹⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.123. Bu konu hakkında bkz. Göle, sermaye taahhüdünde bulunan pay sahibinin şirketten alacağı varsa ve söz konusu alacakların konuları aynı olup, her ikisi de muaccel ise şirketin kuruluşu sırasında olmamak kaydıyla pay sahiplerinin sermaye borçlarını şirketten olan alacakları ile takas edebileceklerini, ancak, takasın geçerli olabilmesi için takas neticesinde şirket esas sermayesinin azalmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. GÖLE, s.52. Aynı yönde görüşler için bkz. MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.345; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.122-123. Özdin, sermaye artırımında takasın hukuki niteliğini ele alırken öncelikle tarihsel gelişimini, eTTK ve TTK’da takas hakkındaki düzenlemeleri, Ticaret Bakanlığı görüşünü ve doktrindeki görüşleri incelemiş, akabinde, konuya ilişkin 6102 sayılı TTK’da yer alan düzenlemelere bakıldığında, kanun koyucunun iradesinin takas işlemini, sermaye artırımında nakdi ve aynı sermaye türünden farklı bir sınıflandırmaya tabi tuttuğu yönünde izlenim doğduğu, bununla beraber TTK m. 457 uyarınca, sermaye artırımında yönetim kurulunun artırım türüne göre beyan düzenlemekle yükümlü kılınmasının önem arz ettiği ve anılan hükmün düzenlenme şekli incelendiğinde takasın kendine özgü üçüncü bir sermaye türü olduğu görüşünü destekler nitelik taşıdığı, üstelik TTK m. 583, f. 5 hükmünde de, esas sermaye pay bedelinin ödenmesine ilişkin “*nakit, ayın veya bir alacağın takası yoluyla*” ifadesi yer aldığından, takasın üçüncü bir sermaye türü olarak kabul edildiğinin aşikar olduğu kanaatindedir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZDİN, Funda, “*Sermaye Artırımında Sermayenin Takas Suretiyle Sağlanması İşleminin Hukuki Niteliği ve Takas Konusu Alacağın Değerlendirilmesi Meselesi*”, LHD, 2020, C.18, S.208, s.1589-1594. Aynı yönde görüş için bkz. YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Sermaye Borcunun Takas Yoluyla Ödenmesi, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2021, s.55; AKDAĞ GÜNEY, s.67.

gerekçe olarak gösterilmektedir²⁰⁰. Aksi görüşteki yazarlar ise, her ne kadar anonim şirketlerin sermaye artırımını ile ilgili öngörülen hükümlerde takasa yer verilmiş olup, kuruluşuna yönelik yapılan düzenlenmelerde takastan bahsedilmemiş olsa da, limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 583, f. 5 hükmünde açıkça takasın düzenlediği görüldüğünden, kanun koyucunun limited şirketlerin kuruluşu hakkında takasa izin verip, anonim şirketlerde takasa yer vermemesinin bilinçli tercih olmadığını, dolayısıyla anonim şirketlerin kuruluşu esnasında da sermayenin peşin ödenmesi

²⁰⁰ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.123; **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.346; **GÖLE**, s.52-53. T.C. Ticaret Bakanlığının 50035491.449.7326 sayılı, 27.09.2013 tarihli ve “Alacağın Ayni Sermaye Olarak Şirkete Konulması” başlıklı Genelgesinin ilgili kısmı şöyledir: “...Bakanlığımıza intikal eden bilgi ve belgelerden, alacakların sermaye şirketine ayni sermaye olarak konulmasında, özellikle ortağın şirketten olan alacağın sermaye olarak şirkete koyması hususunda mahkemelerin alacağın tespiti bakımından bilirkişi atanması taleplerini reddettiği ve uygulamada bir takım sıkıntıların yaşandığı anlaşılmış ve bu konudaki sıkıntıların giderilmesi bakımından aşağıdaki açıklamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu itibarla, pay sahibinin şirketten olan alacağını ayni sermaye olarak şirkete koyması ile bu şekilde yapılacak sermaye artırımlarının sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılmasının temini bakımından; 1. Pay sahibinin şirketten olan alacağını, bir başka şirketin kuruluşunda veya bir başka şirketin sermaye artırımında ayni sermaye olarak koyması durumunda, pay sahibinin şirketten olan alacağının varlığının tespitinde Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce hazırlanacak rapor ibraz edilmesi gerektiği, 2. Ortağın şirketten olan alacağını, ortağı olduğu şirketin sermaye artırımında ayni sermaye olarak koyması durumunda alacağın varlığının tespitinde, Kanunun 343 üncü maddesi uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce hazırlanacak rapor ibraz edilebileceği gibi, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci m i müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporunun da ibraz edilebileceği, değerlendirilmektedir. Bu itibarla, sermaye şirketlerinin kuruluşu veya sermaye artırımında ayni sermaye konulması hususunda bundan sonra gerçekleştirilecek işlemlerde yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda işlem tesis edilmesi ile Müdürlüğünüzün bünyesinde faaliyet yürüttüğü ticaret veya ticaret ve sanayi odalarının İnternet sitelerinde bu konuda herhangi bir açıklama var ise ilgili kısımlarda buna paralel olarak düzeltme yapılması hususunda gereğini rica ederim”. Anılan Genelgeye erişmek için bkz. (E.T: 27.11.2022 <https://mersis.gtb.gov.tr/Mersis/TicaretSiciliMevzuat/MevzuatSecimiIslemleri/4>).

gerekli tutar dışında kalan tutarın takas yolu ile ödenebilmesinin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir²⁰¹.

Türk uygulamasına bakıldığında, özellikle anonim şirketler bakımından şirketin kurulmasından sonra şirketten olan alacak ile sermaye borcunun takas edilebileceği kabul edilmektedir. Uygulamada takasın yansıması en çok holding şirketlerde görülmektedir²⁰².

Kanaatimizce, anonim şirketlerin kurulabilmesi için taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ifa şartı bulunduğundan, pay sahibinin henüz tüzel kişilik kazanmamış şirketten olan alacağından söz edilemeyecektir. Ancak tüzel kişilik kazandıktan sonra ticari faaliyetlerini sürdürmeye başlayan şirketin aktif ve pasiflerinin de oluşmasıyla pay sahibinin şirketten olan alacağından bahsedilebilecek ve sermaye borcu ile alacağın takas işlemine tabi tutulması imkanı doğacaktır²⁰³. Buna karşılık, limited şirketlerde nakden taahhüt edilen sermayenin takas yolu ile ödenmesinin mümkün olduğunu belirtmeliyiz. Zira, limited şirketlerde nakden taahhüt edilen sermaye paylarının yüzde yirmi beşinin tescilden önce ifa zorunluluğu kaldırıldığından ve bununla birlikte TTK m. 583, f. 5 hükmünde, esas sermaye paylarının takas yolu ile ödenmesine açıkça cevaz verildiğinden, şirket sözleşmesinde şirketin tescili için asgari sermaye tutarının ifasına yönelik hüküm bulunmaması

²⁰¹ YÜCE, Anonim Şirketlerde Sermaye Borcunun Takas Yoluyla Ödenmesi, s.66-67; ÖZDİN, s.1597-1599; Aynı yönde görüş için bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, s.114; AKDAĞ GÜNEY, s.67. Bu konuya ilişkin *Tekinalp*, takasın koşulları oluşması halinde ortağın şirketten olan alacağının takas edilip edilmeyeceği konusunu şirketin kuruluşu ile sermaye artırımında sermaye borcu ve şirketin faaliyeti sırasında sermaye borcu olmak üzere ikili bir ayırım yaparak incelemiştir. Bu noktada, İİK m. 200, f. 3 hükmünü ele alacak olursak, “Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin iflasları halinde esas mukavele gereğince verilmesi لازمگelen hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları veya konması taahhüt edilen ve fakat konmamış olan sermayeler bu şirketlerin borçlarıyla takas edilemez”. Anılan hüküm ile getirilen yasak, yalnız şirket ve pay sahipleri açısından hüküm ifade etmektedir. Zira, iflasın açılması halinde, iflas idaresinin, pay sahibine düşen tasfiye bakiyesini sermaye borcu ile takas edebilmesi mümkündür²⁰¹. Diğer yandan, *Tekinalp*’in de iştirak ettiği baskın görüş, söz konusu hükmün mefhumu muhalifinden iflas hali dışında, sermaye borcunu kuruluştan itibaren ödeme çağrısı sonucunda ifa edecek olan pay sahiplerinin şirketten olan alacakları ile takas edebileceklerini savunmaktadırlar. Bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1046. TTK m. 583’ün anonim şirketler hakkında da kıyasen uygulanabileceğine ilişkin görüş için bkz. ŞAHİN, Muhammet, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden Iskat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2022, s.25.

²⁰² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1046.

²⁰³ Nitekim, anonim şirketlerde taahhüt edilen sermayenin yüzde yetmiş beşi şirketin kuruluşunda ifa edilmemiş olsa da, şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla varlık kazandığı ve amacına ulaşma uğrunda faaliyette bulunduğu kuşkusuzdur. Aslolan şirketlerin ticari faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla, pay sahibinin muhakkak sermaye borcunu tamamıyla şirkete getirip, ardından takasa imkan tanınması, pay sahibinin sermaye borcunu ifa sorumluluğundan bir süre daha kurtulamamasına neden olacak ve böyle bir durumda şirketin sermaye alacağı yönünden sürecin uzatılmasının pay sahibi ve şirket açısından yararı bulunmayacaktır.

halinde, limited şirketlerin kuruluşu esnasında nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının takas yolu ile ödenmesine engel olacak hukuki sebep bulunmamaktadır²⁰⁴. Nitekim, TTK m. 583, f. 5 hükmü son derece açık olduğundan, limited şirketlerin kuruluşunda takas yolu ile ödemeye ilişkin tartışma son bulmuştur.

II. SERMAYE BORCUNUN BORÇLUSU

Ortaklık ilişkisinden doğan sermaye borcunun borçlusundan kimin anlaşılması gerektiğine TTK m. 128, f. 1 hükmünde yer verilmiştir. TTK m. 128, f. 1 ‘e göre, “*Her ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur*”. Anılan hüküm, şirket tüzel kişiliği haiz olan ticaret ortaklığına karşı borçlu sıfatının ortağa ait olduğunu vurgulamaktadır²⁰⁵. Dolayısıyla, şirketler de sermaye alacaklarına ilişkin taleplerini doğal olarak ortaklara karşı ileri süreceklerdir²⁰⁶.

Dikkat edilmesi gereken husus ise, sermaye borcunun borçlusunun her zaman şirkete sermaye taahhüdünde bulunan ortağa karşılık gelmemesidir. Zira, yalnız şirketin kuruluşunda ya da sermaye artırımında değil, başkaca durumlarda da şirkete sermaye getirmeyi taahhüt eden ortaktan başka kimseler sermaye borcunun borçlusu sıfatına sahip olabilmektedir. Bu sebeple, aşağıda kimlerin sermaye borcunun borçlusu olabileceği ihtimaller dahilinde inceleme konusu yapılmıştır.

Limited şirketler hakkında öngörülen TTK m. 596’ya göre, esas sermaye payının, miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cibrî icra yolları ile iktisabı halinde, esas sermaye payını iktisap eden gerçek veya tüzel kişi sermaye borcunun borçlusu konumuna gelecektir.

Bedeli tamamen ödenmemiş olan nama yazılı payın devrinin gerçekleşebilmesi için ortaklığın onayı aranmıştır. Zira, bu noktada aynı zamanda TBK m. 196 uyarınca borcun nakli söz konusudur. Böylesine bir durumda, devreden pay sahibinin sorumluluğu kural olarak sona ermektedir. Fakat, yapılan devir TTK m. 596’da²⁰⁷ yer

²⁰⁴ Farklı yönde görüş için bkz. **BAŞ SEÇMEN**, Melek Deniz, *Anonim Şirket Ve Limited Şirketlerde Nakdi Sermaye Koyma Borcu Ve Borca Aykırılığın Yaptırımları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak 2021, s. 49. *Özdin’in* de isabetli olarak belirttiği gibi, hem TTK m. 457 hem de TTK m. 583, f. 5 hükmünde aynı ve nakdi sermayeden başka takasın bir başka ödeme türü olarak ifade edilmesi sebebiyle, takas yolu ile ödemenin üçüncü bir sermaye türü olduğu kanısındayız. Bkz. dn. 199.

²⁰⁵ **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.110.

²⁰⁶ **BOZKURT**, s.121.

²⁰⁷ TTK m. 596, f. 1: “(1) Esas sermaye payının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi hâllerinde, tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer.”.

verilen yollardan birine göre gerçekleşmişse artık ortaklığın onayının alınmasına gerek yoktur²⁰⁸.

Bununla beraber, TTK m. 352 uyarınca, şirketin tescil edilmesinden önce pay taahhüdünde bulunan kişi payını devretmesi halinde, söz konusu devir geçersiz olacağından şirkete karşı sorumlu olmaya devam edecektir. Dolayısıyla, pay taahhüdünde bulunan kişi şirketin kuruluş aşamasında kanunen ödemesi gereken sermaye borcunu muhakkak ödemekle yükümlüdür²⁰⁹.

Şirketin faaliyet aşamasında ise, TTK m. 501, f. 1'e göre, bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmesi ile şirkete karşı bakiye sermaye borcunu ödemekle yükümlü olacaktır. Diğer yandan, TTK m. 501, f. 2 ile iştirak taahhüdünde bulunan kimse bakımından şirketin kuruluşu veya esas sermaye artırımından itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmedikçe ve payı devralan yeni pay sahibi paydan doğan haklardan yoksun kalmadıkça payını başkasına devretmiş olduğundan sermaye borcunun ödenmemiş kısmı kendisinden istenemeyecektir²¹⁰. Diğer bir ifadeyle, bedeli tamamen ödenmeden pay devredilmiş olup, üstelik şirketin kuruluşu veya sermaye artırımından itibaren iki yıl içinde ortaklığın iflası söz konusu olmuşsa ya da yeni pay sahibinin paydan doğan hakları üzerinde hak yoksunlukları bulunuyorsa, payı satın alan kimse sermaye borcunun borçlusu olacaktır. Bu noktada, eski borçlu yönünden borç yüklenilmesi hali söz konusudur²¹¹.

Borçlunun belirlenmesini ele alacak olursak, borçlu kural olarak pay defterinde yer alan kayıtlara göre belirlenmektedir. Pay defterindeki kayıtlar bildirici nitelik

²⁰⁸ BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.245; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1035.

²⁰⁹ GÖLE, s.59.

²¹⁰ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1033; GÖLE, s.59-60; ÇEBİ, Limited Şirketler Hukuku, s.277.

²¹¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-95.

taşımaktadır²¹². Dolayısıyla, kaydın yanlışlığı, kaydı yapılan kimsenin gerçek pay sahibi ve borçlu olmadığı her zaman ispat edilebileceği gibi dava konusu yapılabilecek ve kaydın düzeltilmesi talebi ileri sürülebilecektir²¹³.

III. SERMAYE BORCUNUN YERİNE GETİRİLMESİNİ İSTEME YETKİSİNE SAHİP OLAN ORGAN

Sermaye borcunun şirkete getirilmesini talep yetkisi kural olarak şirket tüzel kişiliğine aittir. Pay sahipleri de dahil olmak üzere şirket dışında hiç kimse ortaklardan sermaye borçlarını yerine getirmesini isteyememektedir²¹⁴. Esas sözleşmede düzenleme yoksa anonim şirketlerde sermaye borcunun yerine getirilmesine ilişkin yetki kural olarak yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu tarafından sermaye borcunun yerine getirilmesi TTK m. 481, f. 1'e göre pay sahiplerinden ilan yoluyla istenmektedir²¹⁵. Söz konusu madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, bu yetki yönetim kurulunun devredilemez yetkisi olarak karşımıza çıkmaktadır²¹⁶. TTK m. 585 hükmünün atfıyla sermaye borcunun ifasını talep yetkisi bakımından limited şirketler hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla, limited şirketlerde sermaye borcunu talep etmede yetkili organ tek ise

²¹² Yargıtay 2019 yılında vermiş olduğu bir kararında pay defterine yapılan kaydın açıklayıcı nitelikte olduğunu kabul etmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir: "...Bölge Adliye Mahkemesi'nce; hisse senetleri bastırılarak şirket hisselerinin senede bağlanmadığı, pay defterine yazılan çıplak paylar şeklinde olduğu, 6762 sayılı TTK'da senede bağlanmamış çıplak payın devri konusunda herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı, ancak çıplak payın devrinin genel hükümler çerçevesinde yapılabileceği bu suretle nama yazılı çıplak payların alacağın temlik suretiyle devredilebileceği, bunun da alacağın temlikinde olduğu gibi yazılı bir devir anlaşması ile yapılması gerektiği, hisse senedini devralan ...'nın murisin hisse senetlerini geçerli bir hisse devir sözleşmesiyle devraldığını yazılı delillerle ispat edemediğinden sorumlu olduğu, pay defterine yapılan kaydın açıklayıcı nitelikte olduğu...". Anılan karar için bkz. **Yargıtay 11. HD., E.2019/288, K.2019/7178, T.13.11.2019**. Pay defterindeki kaydın hukuki niteliğinin hususu öğretilde tartışmalıdır. Pay defterindeki kaydın hukuki niteliği kimi yazarlara göre kurucu, kimilerine göre ise açıklayıcı-bildirici niteliktedir. *Narbay*, pay defterine yapılan kaydın pay sahipliği sıfatının kazanılması ya da kaybedilmesine neden olmadığından kurucu bir işleve sahip olmadığını, pay defterindeki kaydın tek başına bir ispat aracı olmayıp, özel bir hak sahipliğinin ispat aracı olduğunu ve anılan kaydın aksinin her türlü delille ispatının mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu konu hakkında detaylı açıklamalara erişmek için bkz. **NARBAY**, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2003, s.146 vd.

²¹³ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1039.

²¹⁴ **GÖLE**, s.68-69. Şahıs şirketlerinde sermaye borcunun ifası talepli açılacak olan davayı ortakların da açabilmesi mümkündür. Açıklama için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.51; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; **AKDAĞ GÜNEY**, s.84.

²¹⁵ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1040; **GÖLE**, s.69; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.245; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.592; **AKDAĞ GÜNEY**, s.84.

²¹⁶ **TTK m.481 gerekçe**: "Hüküm, esas itibarıyla 6762 sayılı Kanunun 406 ncı maddesinin tekrarıdır. Ancak mevcut metinde sorun yaratan iki noktada yeni metinde açıklık sağlanmış, bir de hükme ilânın içeriğine ilişkin bir ekleme yapılmıştır. Birinci cümlede (varsa) primin de aynı yolla isteneceği ve yetkili organın yönetim kurulu olduğu belirtilmiştir. Yönetim kurulunun bu yetkisi devredilemez...".

müdür, birden fazla ise müdürler kuruludur. Nitekim, limited şirkette müdür/müdürler kurulu anonim şirkette yönetim kurulu gibi idare ve temsil organı konumundadır²¹⁷.

Limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 585'in yollamasıyla TTK m. 344 uyarınca, şirket ortaklarının bakiye sermaye borçlarını en geç ortaklığın tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ifa zorunlulukları bulunduğundan, müdür/müdürler kurulu tarafından sermaye borcunu talep yetkisinin yine aynı süre zarfında kullanılması gerekmektedir²¹⁸.

Limited şirketin tasfiyesinin söz konusu olma ihtimalini değerlendirecek olursak, böyle bir durumda sermaye borcunun ödenmeyen kısmını talep yetkisi TTK m. 542, f. 1, b. a uyarınca, tasfiye memurlarına aittir²¹⁹. Şirketin iflası halinde ise, sermaye borcunu talep yetkisi iflas idaresine aittir²²⁰.

IV. SERMAYE BORCUNUN ORTADAN KALDIRILAMAMASI İLE İADE VE İBRA EDİLEMESİ

Sermaye borcundan feragat edilmesi ya da ifa edilen sermaye borcunun iade edilmesi kural olarak mümkün değildir. Zira, sermaye borcunun taahhüdü ve ifa edilmesinin temel amacı, şirketin varlık kazanması ve bünyesine getirilen sermaye ile faaliyetlerini sürdürmesidir. Bununla beraber, esas sermaye alacaklılar bakımından

²¹⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; ALTAŞ, Anonim Şirketler, s.280; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.483. Sermaye şirketinin sermayesinin, Kanun ve şirket sözleşmesi hükümleri uyarınca ödenmemesi halinde, TTK m. 644, f. 1, b. a'nın göndermesiyle TTK m. 550'de, "taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla şirket yetkilileri, bu payları üstlenmiş kabul edilirler ve payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen öderler" ifadesine yer verilmesiyle limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunun sorumluluklarının doğacağı öngörülmüştür. Nitekim, yapılan bu düzenleme sermayenin korunması ilkesinin uygulamadaki yansıması olarak getirilmiştir. Konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. ALTAŞ, Soner, "Limited Şirketlerde Kurucuların, Müdürlerin ve Tasfiye Memurlarının Hukuki Sorumlulukları", Terazi Hukuk Dergisi, Temmuz 2015, C.10, S.107, s.44. Çamoğlu, şirket sermayesinin ödenmemesi durumuna ilişkin, düzenlenen TTK m. 550 hükmünde, "taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla şirket yetkilileri", ifadesi ile şirket yetkilileri olarak kuruluş aşamasında kurucuları da ifade ettiğini belirtmiştir. Açıklama için bkz. ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.1659b.

²¹⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.593.

²¹⁹ GÖLE, s.70. Sermaye borcunun ödenmeyen kısmını talep yetkisinin tasfiye halinde sadece tasfiye memurlarına tanınması, şirket alacaklılarının alacakları nedeniyle doğrudan pay sahiplerine başvuramayacağını göstermektedir. Kaldı ki, pay sahiplerinin sermaye borçlarından dolayı sorumluluğu sadece şirket tüzel kişiliğine karşıdır. Bilgi için bkz. GÖLE, s.55. Anonim şirketlerde tasfiye memurları, şirketin mevcudunun borçlarını ödemeye yetmediği hallerde, dörtte üçü henüz ödenmemiş sermaye alacaklarını talep ve tahsil etmelidirler. Aksi halde, şirketin mevcudu borçları ödemeye yetiyorsa, tasfiye memurları sermaye alacaklarını talep edemeyeceklerdir. Diğer yandan, şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı durumlarda, tasfiye payları, öncelikle sermaye borcunu ifa eden ortaklara iadesiyle ve sonrasında tasfiye kar paylarının dağıtımıyla gerçekleştirilmektedir. Tasfiye kar payları ise, ifa edilen sermaye paylarına göre belirlenmektedir. Açıklama için bkz. MOROĞLU, Hukuki Mütalaalar II, s.24; AKDAĞ GÜNEY, s.85.

²²⁰ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1041-1042; GÖLE, s.71; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.245; AKDAĞ GÜNEY, s.85.

garanti fonu ve karşılık işlevine sahiptir²²¹. Sermayenin doğrudan veya dolaylı olarak iade edilmesi durumu ortaya çıktığında, yapılan işlem iade ölçüsünde geçersiz olacaktır²²². Nitekim, sermayenin iade edilemeyeceğine yönelik “Geri verme yasağı” başlıklı TTK m. 601 hükmü öngörülmüştür. TTK m. 601’e göre, “*Esas sermayenin azaltılması hâli hariç, ortaklara, esas sermaye payı bedeli geri verilemeyeceği gibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar*”²²³.

Bununla beraber, şirketin tek taraflı iradesiyle sermaye borcunun ifasını kabulden vazgeçtiğine dair açıklamada bulunması hukuken geçerli değildir. Zira, sermayenin iadesinin kanunen yasaklanmasındaki amaç, hem alacaklıların hem de sermayenin korunması ile ilişkilidir²²⁴. Buna rağmen, esas sermayeden kısmen veya tamamen iade yapılmışsa ya da bunun karşılığını oluşturan değerlerden faiz ve kar payı ödenmişse, esas sermaye ve şirket mal varlığı arasındaki denge bozulmuştur. Benzer şekilde, esas sermayeyi karşılayan her türlü değerın iadesi sonucunu doğuran işlemler de sermayenin iadesi niteliğindedir²²⁵.

Öte yandan, TTK m. 601 ile hangi durumda sermayenin iadesinin gerçekleştirilebileceğine de yer verilmiştir. Söz konusu hükümde, esas sermayenin azaltılması durumu istisna tutularak, esas sermaye bedelinin iade edilemeyeceği öngörülmüştür. Benzer şekilde, nasıl ki sermaye borcunun iadesi mümkün değilse TTK m. 601 uyarınca, ortakların sermaye borcundan ibra edilemeyeceğine yönelik

²²¹ ÇEBİ, Limited Şirketler Hukuku, s.45; YHGK., E.1966/T-1511/K.133, T.01.03.1967: “...Anonim ortaklık, paydaşın üstlendiği ve borç niteliğinde olan sermaye taahhüdünü ortaktan istemek zorundadır. Ortaklık bunu istemekten vazgeçmek hakkına sahip değildir. Aksine bir düşüncenin kabulü, ortaklık sermayesinin korunması amacına aykırı düşer...”. Karar için bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2490.

²²² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1050. TD.’nin 03.04.1967 Tarih ve 65-1343/1352 sayılı Kararına göre, “Anonim ortaklığın ortaklarına kar dağıtabilmesi için esas sermayeyi aşan değer fazlasının varlığı gerekir. Aksi halde, temettü tevzii bir nev’i esas sermayenin iadesi demek olur ki, eTK’nın 405.maddesinin II. fıkrasına göre buna cevaz yoktur”. Anılan karara erişmek için bkz. MOROĞLU/KENDİGELEN, s.382.

²²³ TTK m. 480, f. 3’e göre, sermayenin iadesinin reddedilebilmesi için iade talep eden kişinin gerçek pay sahibi olması ve şirket bünyesine ödediği paranın sermaye borcu niteliğinde olması gerekmektedir. Bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1050.

²²⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2275. Şener eserinde, sermayenin iadesine ilişkin, “ortaklık borcu için ortaklığın teminat vermesi” ve “ortaklık ile ortağın yapmış olduğu anlaşma neticesinde ortağın yaptığı ödemeyi geri alması” olmak üzere iki örnek vermiştir. Ancak yazar, her iki durum sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil edeceğinden, sermayenin iadesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Ayrıntılı açıklama için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.141-143; AKDAĞ GÜNEY, s.69.

²²⁵ ÇEBİ, Limited Şirketler Hukuku, s.45-46.

düzenleme yapılmıştır²²⁶. Sermayenin iade edilememesinin bir diğer istisnasını şirketin tasfiye edilmesi hali oluşturmaktadır. Şirketin tasfiye edilmesi sonucunda, ortaklara sermaye pay bedellerinin iade edilmesi mümkündür²²⁷.

Nihayet, sermayenin haksız bir şekilde iadesinin gerçekleşmesi halinde, iadeyi alan ortağın sermaye borcu yeniden canlanacak ve ortak, almış olduğu ödemeyi şirkete iade ile yükümlü tutulacaktır. Bu noktada, ortaklardan iade talebinde bulunmada yetkili kişi şirket tüzel kişiliğidir. Bununla birlikte, müdür/müdürler kurulunun, şirket tasfiye halinde ise tasfiye memurlarının veya iflas halinde ise iflas idaresinin de iadeyi talep hakkı bulunmaktadır. Fakat, dikkat edilmelidir ki, böyle bir durumda şirket alacaklılarının ortaklara karşı iadeyi talep etme hakları bulunmamaktadır²²⁸.

V. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA EŞİT İŞLEM İLKESİ

Eşit işlem ilkesi, limited şirketler hakkında TTK m. 627’de düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, “*Müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar*”. Anılan hükümde ifade edilen eşitlik mutlak eşitlik değildir²²⁹.

Eşit işlem ilkesi, bir ortağın diğer şirket ortakları ile aynı koşullar altında, aynı işleme tabi tutulmalarını ifade etmektedir²³⁰. Diğer bir ifadeyle, farklı koşulların olması halinde farklı işleme tabi tutulabilen ortaklar, aynı koşulların varlığında ilke gereği eşit

²²⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2275; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.139. Buradaki ibra şirketler hukuku anlamındaki ibra olmayıp, TBK anlamındaki ibradır. Açıklama için bkz. BOZKURT, s.528.

²²⁷ ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.313. Ortağın şirketin tasfiyesine katılma hakkı, mali sonuç doğuran ortaklık hakkı olduğundan, böyle bir durumda sermayenin iadesi hukuka aykırılık teşkil etmemektedir. Bilgi için bkz. Ayrıntılı açıklama için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.143.

²²⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.144. Sermayenin iadesi yasağı hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. DOĞAN, Beşir Fatih, “*Anonim Şirketlerde Sermaye Payını Geri Ödeme Yasağı*”, TBB Dergisi, S.56, ss.48-60.

²²⁹ TTK m. 627’de, eşit işlem yapılmasına dair yükümlülük müdürler için düzenlenmiş olsa da, doğal olarak genel kurul da aynı şekilde bu ilkeye uymakla yükümlüdür. Durumun gerektirdiği hallerde, müdürlere karşı sorumluluk davası veya karara karşı butlanın tespiti davasının açılabilmesi bu ilke gereğidir. Dolayısıyla, eşit işleme aykırılığın sonucu iptal, butlan ya da sorumluluk davası olabilmektedir. Açıklama için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-04. Anonim şirketler hakkında eşit işlem ilkesi, 6335 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak, TTK m. 357 ile yeniden düzenlenmiştir. TTK m. 357’ye göre, “*Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur*”. Hükümden anlaşılacağı üzere, pay sahipleri eşit işleme tabi tutulma hakkından feragat edemez. Bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.887. TTK m. 357 ile, şirket organlarının keyfi karar ve uygulamalarının önlenmesi amaçlanmıştır. Bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, s.242.

²³⁰ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.888. Eşitlik ilkesine Anayasa’nın 10. maddesinde de yer verilmiştir. Nitekim, Anayasamızda kabul edilen eşitlik ilkesi, hukuksal eşitliği ifade etmektedir. Ancak, bazen somut olayın gerektirdiği hallerde pozitif ayrımcılık yapılması mümkündür ve söz konusu durum, eşitlik ilkesini zedelememektedir. Açıklama için bkz. YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018, s.143.

işleme tabi tutulmaktadır²³¹. Görüldüğü üzere, eşit işlem ilkesi nispi nitelikte bir ilkedir²³². Söz konusu ilke, anonim ve limited şirketlerde çoğunluk ilkesinin ortaya çıkarabileceği sakıncaların giderilmesinde ve çoğunluğun elindeki gücü kendi çıkarlarını yönetmeleri amacıyla kullanmalarının önlenmesinde önemli bir yere sahiptir²³³.

Kimi yazarlara göre, eşit işlem ilkesi ortaklara tanınan bir hak olmayıp, şirketin organlarına yüklenen bir yükümlülüktür ve bu yükümlülük, şirketin irade serbestisini sınırlayıcı nitelik taşımaktadır²³⁴. *Tekinalp* ise, bu yükümlülüğün ihlal edilmesinin sonucu olarak sadece tazminat yaptırımını doğacağından ve asıl hakkı ihlal edilen ortakların, işlemleri geçersizlik yaptırımına tabi tutulmasına ihtiyaçları olacağından, söz konusu görüşün uygun olmadığını belirtmiştir. Kaldı ki, anılan görüş TTK m. 391, f. 1, b. a hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir²³⁵.

Eşit işlem ilkesine uyulmamasının hukuki yaptırımının ne olacağına anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 391, f. 1, b. a hükmünde yer verilmiştir. Nitekim, limited şirketler hakkında da eşit işlem ilkesine aykırılık halinde TTK m. 644, f. 1, b. c'nin atfıyla TTK m. 391, f. 1, b. a hükmü uygulama alanı bulacaktır. Buna göre, eşit işlem ilkesine aykırı olan kararlar batıldır. Ancak, bu noktada belirlenmesi gereken husus, her işlemin doğrudan butlan yaptırımına tabi olmasının adil bir sonuç vermeyeceği ile ilgilidir. Zira, eşit işleme tabi tutma yükümlülüğü anonim şirketlerde yönetim kurulu ve limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu ile birlikte birçok kimseye karşı yönelmiştir. Nitekim, somut olay incelendiğinde butlan yaptırımının uygulanması ölçülü olmayabilir²³⁶. Öte yandan, anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 357'nin gerekçesinde eşit işlem ilkesine aykırılığın yaptırımının iptal olarak öngörülmesine karşılık, TTK m. 391, f. 1, b. a ile eşit işlem ilkesine aykırı olarak alınan yönetim kurulu ve müdür/müdürler kurulu kararlarının butlan yaptırımına tabi olması

²³¹ **YILDIZ**, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.31.

²³² **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.724. Nispi eşit işlem ilkesi, pay sahiplerinin aynı koşullar altında aynı işleme tabi tutulması, aralarında ayırım yapılmaması, mal varlıksal haklarda sermayeye katılma oranının esas alınmasını gerektirir. Açıklama için bkz. **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.12-106. Anonim şirketler eşitlik ilkesi temelde mutlak eşitlik ve nispi eşitlik olmak üzere iki farklı görünümde ortaya çıkmaktadır. Mutlak eşitlik ve nispi eşitliğin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.282.

²³³ **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.60.

²³⁴ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.725; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.888.

²³⁵ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.888.

²³⁶ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.892.

doktrinde eleştirilmiştir. Benzer şekilde, 6362 sayılı SerPK²³⁷ uyarınca, eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil eden kararların iptal yaptırımına tabi olacağının öngörülmesi bir diğer eleştiri konusu olmuştur²³⁸.

Eşit işlem ilkesini sermaye borcunun kısmen ya da tamamen ifa edilmesi bakımından ele aldığımızda, sermaye borcunun ifa edilmesi için aynı koşullar altında bulunan ortaklara sermaye borcunun ödenmesi için yapılacak çağrının muhakkak eşit işlem ilkesine uygun olması gerekmektedir. Benzer şekilde, bakiye sermaye borcunun ifasına yönelik çağrı yapıldığında, bakiye sermaye borcu bulunan tüm ortaklara yapılmalı, yine çağrı konusu tutarın ödenme şartlarında veya uygulanacak yaptırımlarda ilkeye riayet edilmelidir. Zira, ilkeye aykırı davranılması halinde, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere butlan yaptırımı uygulanacaktır²³⁹. Bu noktada örnek vermek gerekirse, limited şirkette müdür/müdürler kurulunun sermaye borcunu ifa etmemiş ortaklar arasında ayırım yapmak suretiyle, bazı ortaklardan sermaye borçlarını ifaya yönelik hiçbir talepte bulunmamalarına karşılık, bazı ortakları haklarından yoksun bırakmaları halinde eşit işlem ilkesine aykırılık ortaya çıkacaktır. Olması gereken ise, müdür/müdürler kurulunun sermaye borcunu ifa etmeyen ortakların tümünden aynı talepte bulunmalarındır²⁴⁰. Diğer yandan, bazı ortaklara ödeme çağrısı yapılmaması, borcun ifası için farklı ödeme tarihlerinin belirlenmesi veya bir ortağa ek ödeme süresi verilip, diğerlerine verilmemesi eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bu durumun sonucu olarak, ödeme çağrısı muhatabı olan ortak, eşitliğin bozulması nedeniyle ödemedi kaçınma hakkına sahip olacaktır. Şirket sözleşmesinde farklı ödeme şartları kabul edilmişse ancak böyle bir durumda eşitlik ilkesinin ihlal edilmediği söylenebilecektir²⁴¹.

²³⁷ RG, 30.12.2012 – 28513.

²³⁸ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.191; **ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.149. Eleştiriler için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.279; **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.145-146.

²³⁹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1051a; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.191; **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.207-217.

²⁴⁰ **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.148. Bakiye sermaye borcunun ödenmesi şartlarını belirleme yetkisi esas sözleşme ile anonim şirketlerde yönetim kuruluna, şirket sözleşmesi ile limited şirketlerde ise müdür/müdürler kuruluna bırakıldığı durumlarda, yönetim kurulu veya müdür/müdürler kurulunun nakdi sermaye borçlarının bono ile ödenmesini kararlaştırma yetkileri bulunmaktadır. Ancak bu yönde bir karar alınacaksa bu karar tüm ortakları kapsamalıdır. Zira, bakiye sermaye borcu karşılığında, ortaklardan bir kısmından bono alınıp, diğer ortaklardan sermaye borcunu peşin olarak ifa etmeleri talep edildiğinde, eşit işlem ilkesine aykırılık ortaya çıkacaktır. Açıklama için bkz. **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.207; **DOMANİÇ**, Anonim Şirketler, s.1119.

²⁴¹ **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.207.

Son olarak, bahsedilmesinde yarar gördüğümüz husus, ortakların temerrüde düşmesiyle, ortaklara hangi yaptırımın uygulanacağını basiretli bir şekilde belirlenmesine ilişkindir. Misal, aynı koşullar altında temerrüde düşen ortakların bir kısmından sadece faiz talep edilip, bir kısmından hem faiz hem tazminat talep edilmesi, diğer bir kısmının ise ıskata tabi tutulması ne hakkaniyete ne de eşitlik ilkesine uygun olacaktır. Ancak, şirketin üstün menfaatinin bulunduğu hallerde, durum gerektiriyorsa ilkedan uzaklaşılabilmesi mümkündür. Örneğin, sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortaklardan bir kısmının ödeme gücü var bir kısmının da yok ise, ödeme gücü bulunanlara karşı dava ve icra takibi başlatılabilirken, ödeme gücü olmayanların ortaklıktan ıskat edilmeleri olasıdır. Zira, temelde sermaye borcunun şirkete getirilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla, bazı durumlarda ortaklık yararına yapılan işlemler eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir²⁴².

VI. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA ZAMAN AŞIMI

Ticaret şirketleri hakkında genel hükümlerde zaman aşımına yönelik özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla, zaman aşımı bakımından TTK'da özel bir düzenleme öngörülmediği sürece genel hüküm olarak kabul edilen TBK m. 147, f. 1, b. 4 hükmünün ticaret şirketleri hakkında da uygulanması gerekecektir. Söz konusu hüküm ile bir şirkette, ortakların birbirleriyle ya da kendileriyle şirket arasındaki veya şirket müdürleri, denetçileri, temsilcileri ile şirket ya da ortaklar arasındaki ilişkilerden doğan alacak söz konusuysa bu alacaklar için uygulanacak olan zaman aşımı süresi beş yıl olarak öngörülmüştür. Anılan hüküm, bir alacak zaman aşımıdır. Dolayısıyla, ortaklıktan doğan ancak konusu alacak olmayan uyuşmazlıklar bakımından uygulama alanı bulamayacaktır²⁴³.

Görüldüğü üzere, ortaklarca taahhüt edilen nakdi sermaye borcu, beş yıllık zaman aşımına tabidir. Beş yıllık zaman aşımının başlangıç anı, nakdi sermaye

²⁴² YILDIZ, Eşit İşlem İlkesi, s.208-209; DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s.1119.

²⁴³ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku I, N.138; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.197; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.52-53; BOZKURT, s.128. Ayhan/Çağlar/Özdamar, ticaret şirketleri bakımından TBK m. 147 uygulansa da, TTK'da ticaret şirketleri hakkında bazı özel zaman aşımı süreleri düzenlendiğinden, bu özel zaman aşımı sürelerinin ilave edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.187. Akdağ Güney, sermaye borcunun zaman aşımına tabi olduğunu ancak zaman aşımı süresinin beş yıl yerine on yıl olmasının sermayenin korunması ilkesi bakımından daha uyumlu olabileceğini savunmaktadır. Görüş için bkz. AKDAĞ GÜNEY, s.84.

borcunun muaccel olduğu andır²⁴⁴. Nakdi sermaye borcunun muacceliyetinin yönetim kurulu ya da müdür/müdürler kurulu tarafından yapılacak bir ihbara bağlı olduğu hallerde, zaman aşımının başlangıç anının belirlenmesi gerekmektedir. Buna göre, nakdi sermaye borcunun muacceliyet anı, yapılacak ihbara göre belirlenecekse zaman aşımı, ortaklara yapılacak ihbar anından itibaren başlayacaktır²⁴⁵.

Beş yıllık zaman aşımı süresinin TTK m. 6 ile açıkça düzenlediği üzere şirket sözleşmesiyle değiştirilme imkanı yoktur. Bununla beraber, TBK’da yer alan zaman aşımını kesen veya tatil eden sebepler nakdi sermaye borcu hakkında da geçerli olacaktır²⁴⁶.

²⁴⁴ **GÖLE**, s.75. Doktrinde, sermaye borcunun zaman aşımına tabi borçlardan olup olmadığı noktasında fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Nitekim, Yargıtay da eski tarihli kararlarının bazılarında sermaye borcunun zaman aşımına tabi olduğunu kabul ederken, bazılarında ise sermaye borcunun zaman aşımına tabi olmadığı yönünde kararlar vermiştir. Bilgi için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.82. Pay sahipleri arasında devamlı bir borç ilişkisi bulunduğundan, pay sahiplerince ifası gereken sermaye borcunun zaman aşımına tabi olmaması gerektiği görüşü de ileri sürülebilir. Ancak, devamlı borç ilişkisinin varlığı ile söz konusu ilişkiden doğan borcun zaman aşımına uğraması farklı hususlardır. Kira ilişkisi devamlı bir borç ilişkisi olup, bu ilişkiden doğan kira borcunun zaman aşımına tabi olması bu duruma örnek olarak verilebilir. Dolayısıyla, devamlı borç ilişkisinin varlığı, nakdi sermaye borcunun zaman aşımına tabi olmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan, nakdi sermaye borcunun zaman aşımına uğramasıyla esas sermayenin azalması sonucunda ortaklığın tehlikeye düşeceği ileri sürülebilecek bir başka görüştür. Fakat, bu görüş de kabul edilebilir değildir. Zira, hem TBK ve TTK sistematğine uygun değil hem de nakdi sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde, ödeme çağrısında bulunacak organların zaman aşımı süresi içinde mütemerrit pay sahiplerini takip etmemeleri sonucu sorumlulukları doğacağından, bu durum ortaklık alacaklıları bakımından garanti işlevi görebilir. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.75; **DOMANIÇ**, Anonim Şirketler, s.1256. Sermaye borcunun zaman aşımına tabi olmaması gerektiğini savunan görüşe erişmek için bkz. **ŞAHİN**, Güvenç, *Anonim Şirketlerde Iskat Müessesesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s.40.

²⁴⁵ **GÖLE**, s.76; **DOMANIÇ**, Anonim Şirketler, s.1256. *Göle*, nakdi sermaye borcunun muacceliyet anının yapılacak ihbara göre belirlenmesi durumunda, zaman aşımı başlangıcının TBK m. 149, f. 2 uyarınca belirlenmesinin uygun olmadığını, zira, bakiye sermaye borcunun muacceliyet anının ihbar ile belirlenme yetkisinin, yönetim kurulu, müdür/müdürler kurulu veya genel kurula bırakılması halinde, söz konusu organlar tarafından ihbarın ne zaman yapılacağı, alacağın muacceliyetinin tabi olduğu unsurun belirsizliği sebebiyle imkansız olduğunu, dolayısıyla nakdi sermaye borcunun muacceliyetinin ihbar ile belirlendiği durumlarda, zaman aşımının başlangıcı açısından TBK m. 149, f. 2 hükmünün lafzına rağmen uygulanmaması gerektiğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **GÖLE**, s.76.

²⁴⁶ **GÖLE**, s.76.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT VE YAPTIRIMLARI

I. ÖDEMEYE DAVET

Limited şirketlerde ortaklarca taahhüt edilen ancak henüz ifa edilmemiş sermaye borçlarının talep edilebilmesi bakımından TTK m. 585, f. 1'in atfıyla anonim şirketler hakkında düzenlenen ödemeye çağrı başlıklı TTK m. 481 uygulanmaktadır²⁴⁷.

Limited şirketlerde ortaklarca taahhüt edilen sermaye borcunun ifasının ve sermaye artırımını halinde sermayenin hangi tarihlerde ve nasıl ifa edileceğine ilişkin şirket sözleşmesine veya sermaye artırımını söz konusuysa iştirak taahhütnamesine hüküm konulabileceği gibi söz konusu durum genel kurul tarafından da belirlenebilmektedir. Böyle bir durumda müdür/müdürler kurulu, şirket sözleşmesine veya genel kurul kararına riayet ederek, sermaye borçlarının ifası için çağrı yapacaktır. Şirketin tasfiye hali söz konusuysa, ödeme çağrısı tasfiye memurlarınca; iflas hali mevcutsa iflas idaresi tarafından yapılacaktır²⁴⁸. Şirket sözleşmesinde ya da genel kurul kararı ile sermaye borcunun ifa zamanı ve şekli hakkında düzenlemenin öngörülmüş olması, yapılacak ödeme çağrısının şeklinin de belirlendiğine işaret etmektedir. Şirket

²⁴⁷ Uygulamada ödemeye davet, apel olarak adlandırılmaktadır. Sermaye borcu kısım kısım bir başka deyişle taksitle ödenecekse, 1.apel 2.apel şeklinde ifade edilmektedir. Bilgi için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535.

²⁴⁸ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.444. *Pulaşlı*, Yargıtay tarafından, “*apel olmadan yapılan ödemelerin kural olarak ortaklıkça kabul edilmemesi gerektiği*” yönünde verilen 28.12.1984 tarihli, 6608 numaralı kararına, kural olarak borçlunun vadesinden önce borcunu ifa etmesinin mümkün olması, üstelik, söz konusu sermaye borcunun muhafazası için belirli bir hazırlık gerekmemesi ve sermaye borcunun erken ifasının şirkete daha faydalı olması sebebiyle isabetli olarak iştirak etmemiştir. Anılan görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1534; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.245; **ALTAŞ**, Limited Şirketler, s.280. Müdür/müdürler kurulunun ödeme çağrısında bulunurken eşit işlem ilkesine uygun davranma yükümlülükleri bulunmaktadır. Aksi halde, kendilerine karşı sorumluluk davası ya da butlanın tespiti davası açılabilir. Anılan bilgi için bkz. **CEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.277; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.245. **TD.’nin 17.05.1968 Tarih ve 66-2015/3018 sayılı Kararında**; “...ortaklığın tasfiye haline girmiş bulunması, bakiye sermaye borçlarını talep hakkını ortadan kaldırmaz. Tasfiye sırasında bu alacakların da tahsili gerekir...”. Karar için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.382.

sözleşmesinde belirlenen şekillerden biri ile çağrı yapılacağı düzenlenmiş ve ilan şartına yer verilmemişse bu durumda ayrıca ilan yapılmayacaktır²⁴⁹.

Sermaye borcunun yerine getirilmesine ilişkin ödeme çağrısının şekline yönelik şirket sözleşmesinde veya genel kurul kararında başkaca bir yöntem belirlenmemişse ödeme çağrısı müdür/müdürler kurulu tarafından TTK m. 481, f. 1 uyarınca²⁵⁰, ilan yolu ile yapılacaktır²⁵¹. Bu noktada ilanların nasıl yapılacağı sorusu akla gelmektedir. İlanlar, şirket sözleşmesinde ilanların yapılması hakkında düzenlenen hükümler esas alınarak yapılmaktadır. Öte yandan, TTK m. 585'in göndermesiyle TTK m. 481 uyarınca yapılacak olan ilanın şekli ve süresine ilişkin Kanunda herhangi bir bilgiye yer verilmediği görülmektedir²⁵². Anılan maddede sadece sermaye borcunun tutarı, oranı, ödeme tarihi ve ödeme yeri düzenleme altına alınmıştır. O nedenle ilanda sermaye borcunun tutarının, oranının, ne zaman ve nereye ödeneceğinin açıkça

²⁴⁹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1053; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535. Muhatabın adresinde bulunmadığı tespit edilirse, yapılacak tebligat “*Tebliğat Kanunu ile Tebligat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik*” uyarınca, gerçekleştirilebileceği gibi tebligatın noter kanalıyla elektronik ortamda da yapılması mümkündür. Bilgi için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1053; **YASAN**, s.417. İlanın nasıl yapılacağına ilişkin esas sözleşmede herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesi halinde, anılan durum ilgililer arasında uyuşmazlık çıkmasına neden olacaktır. Uyuşmazlık çıkmasının engellenebilmesi için, ödemeye çağrının nasıl yapılacağına dair esas sözleşmede detaylı açıklamaya yer verilmesinin daha uygun olduğu yönünde görüş için bkz. **ERİŞ**, Gönen, Açıklamalı- İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2017, s s.2486.

²⁵⁰ **Kendigelen**, sermaye şirketlerinde yapılacak çağrı hakkında öngörülen tüm maddelere eklenen, “*çağrının internet sitesinde de yayınlanacağına*” ilişkin ifadeye TTK m. 481, f. 1’de yer verilmeyip, hükmün gerekçesinde açıklanmasını eleştirmektedir. Yazar, gerekçede yer verilen ifadenin madde metninde de yer alması gerektiği kanısındadır. Görüş için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.390. **Moroğlu**, TTK m. 481, f. 1’de, sadece pay bedellerinin ilan yoluyla istenilmesinden bahsedilip, ikincil yükümlülüklerin talep edilmesinden bahsedilmemesini eksiklik olarak nitelendirmiştir. Yazar, hükmün tekrar düzenlenip hem pay bedellerinden hem de ikincil yükümlülüklerden söz edilmesi gerektiği kanaatindedir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.301.

²⁵¹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.245; **ALTAŞ**, Anonim Şirketler, s.281; **AKDAĞ GÜNEY**, s.78. **Yargıtay 11.HD. E.456/K.818, T.21.02.1980**: “...Ana sözleşmede başka bir düzenleme yoksa, pay bedelleri ortaklardan ilan suretiyle istenir. Yani, kural olarak apelin ilan suretiyle yapılması gerekir...”. Karara erişmek için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2498.

²⁵² **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.193; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-95.

gösterilmesi gerekmektedir²⁵³. Bununla birlikte, ilanların TTSG’de ve şirket sözleşmesinde öngörüldüğü takdirde yerel gazetelerde yapılması zorunludur²⁵⁴.

Son olarak, şirket sözleşmesinde sermaye borcunun ödenmesi amacıyla yapılacak olan çağrı tarihi belirlenmişse ve şirket tasfiye halinde ise, tasfiye memurları tarafından tasfiye beklenilmeksizin ödeme çağrısı yapılabilecektir. Şirket sözleşmesinde aksi belirtilmemişse şirketin hem tasfiyesi hem de iflası durumunda ödeme çağrısı TTK m. 481, f. 1’e göre yapılacaktır²⁵⁵.

II. GENEL OLARAK TEMERRÜT KAVRAMI

Temerrüt, hukuki manada alacaklının alacağını kabulde, borçlunun ise borcunu ifada direnmesi, kabulün veya ifanın geciktirilmesi anlamını taşımaktadır²⁵⁶. Hukukumuzda temerrüt, alacaklının ve borçlunun temerrüdü olmak üzere ikili ayrım yapılarak incelenmiştir.

Alacaklının temerrüdü TBK m. 106 uyarınca düzenlenmiştir. Buna göre, borcunu ifa etmek isteyen borçlunun borca uygun olarak ifa teklif etmesine rağmen, alacaklının haklı sebep olmaksızın kabulden kaçınması ya da borçlunun borcunu ifa

²⁵³ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-95; ALTAŞ, Anonim Şirketler, s.281; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1053a. TTK m. 481’de, yapılacak ilanın kaç kez yapılacağı ve ne kadar süre ilanda kalacağı hakkında açıklık bulunmamaktadır. Bu konuda Çamoğlu, şirket sözleşmesinde de açıklık bulunmaması halinde ilanın bir kez ve dürüstlük kuralları uyarınca uygun bir süre önce yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.193; GÖLE, s.71; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535; AKDAĞ GÜNEY, s.79.

²⁵⁴ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-94. **Yargıtay 11.HD., E.2015/12168, K.2016/9107, T.24.11.2016**; “...Somut olaya gelince, her ne kadar, nama yazılı paylar yönünden taahhütlü mektup ödemeye çağrı (ihbar) için yeterli ise de davalı şirket yönetim kurulunun 12.03.2012 tarihli kararıyla ödemeye davetin taahhütlü mektup yanında, ayrıca ticaret sicili gazetesinde de ilan edilmesi öngörülmüştür. Nitekim anonim ortaklık tarafından ödemeye davet yazısı hem taahhütlü mektupla gönderilmiş, hem de Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmiş ise de, ortaklık anasözleşmesinin 13. maddesindeki hüküm uyarınca, şirkete ait ilanların şirket merkezinin bulunduğu yerde çıkan bir gazetede ayrıca ilanı koşuluna uyulmadığı gibi, davacılara gönderilen 31.01.2013 tarihli ihtarların da, ortaklık yönetim kurulunun aldığı karar uyarınca Ticaret Sicili Gazetesinde ve yerel gazetede ilanı gerektiği halde bu ilan da yapılmamış; diğer bir anlatımla bu hususlarda uyulması zorunlu merasime riayet edilmemiştir.”. Anılan kararda görüldüğü üzere, ilanın şekline ilişkin yönetim kurulu tarafından ödemeye çağrı bakımından ek koşul olarak, TTSG’de ilan edilmesi öngörüldüğü halde, koşul yerine getirilmediğinden yapılan ödemeye davetin usulüne uygun olmadığına karar verilmiştir. (E.T: 22.02.2022 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/yargitay-maddeye-gore-arama?Mevzuat=31833&Madde=481>).

²⁵⁵ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1041-1042; GÖLE, s.71; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.245.

²⁵⁶ Bkz. Hukuk Sözlüğü (E.T: 10.02.2021 <https://sozluk.adalet.gov.tr/temerr%c3%bct>).

edebilmesi için gerekli hazırlıkları yapmaması halinde alacaklının temerrüdü kurumu ortaya çıkacaktır²⁵⁷.

Borçlunun temerrüdü ise, muaccel hale gelmiş ve ifası mümkün olan bir borcun, borçlu tarafından zamanında ifa edilmemesi sonucunda, bazı koşulların gerçekleşmesiyle ortaya çıkmaktadır²⁵⁸. Nitekim, borçlunun temerrüt hali, ifada nitelikli bir gecikme olarak kabul edilmektedir²⁵⁹.

İfanın gecikmesi halinde, borçlunun temerrüde düştüğünün kabulü için gerekli bazı koşulların varlığı aranmaktadır. Bu koşullar ise, TBK m. 117, f. 1²⁶⁰ ile düzenlenmiştir. Anılan hükme göre, borçlunun temerrüdü için “borcun muaccel olması” ve “alacaklı tarafından borçluya bildirim/ihtar yapılması” gerekmektedir²⁶¹. Öte yandan, TBK m. 117, f. 2 hükmünde, ihtara gerek olmayan hallere yer verilmiştir²⁶². Bu hallerde, borçlunun muaccel olan borcunu kendisine ihtar yapılmaksızın ifa etmesi gerekmektedir.

Bölünebilir bir edim söz konusuysa ve borçlu, bu edimin bir kısmını ifa etmiş ise, henüz ifa edilmemiş olan kısım için borçlu temerrüde düşürülerek, hakkında temerrüt hükümlerinin uygulanması mümkündür²⁶³.

Çalışmamızın devamında, limited şirketlerde ortakların asli borcu olan sermaye borçlarını ifa etmemeleri sebebiyle, TBK anlamında temerrüdün ortaya çıkması ve bunun sonucunda uygulanabilecek yaptırımlar ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

²⁵⁷ OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, C.I, İstanbul 2016, s.352; KILIÇOĞLU, s.697; ÜNLÜTEPE, s.241.

²⁵⁸ ÖZ(Oğuzman), s.458; KILIÇOĞLU, s.709; ÜNLÜTEPE, s.254.

²⁵⁹ ÖZ(Oğuzman), s.458.

²⁶⁰ TBK m. 117, f. 1: “Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer”.

²⁶¹ ÖZ(Oğuzman), s.459. Alacaklı tarafından yapılacak ihtar, borcun ifası amacıyla borçluya karşı yapılan bir irade beyanıdır ve bu beyanın hüküm ifade etmesi ile borçlu temerrüde düşmüş olacaktır. Söz konusu ihtar, kural olarak şekle bağlı değildir. Fakat, bir tacirin diğer tacire yapacağı ihtara ilişkin TTK m. 18, f. 3 hükmü öngörülmüştür. Öz, borçlunun temerrüdü şartlarına “borcun muaccel olması” ve “bildirim/ihtar yapılması”nın yanı sıra, “borcun ifasının mümkün olması” ve alacaklının ifayı kabule hazır olması” şartlarının da eklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bilgi için bkz. ÖZ(Oğuzman), s.459; KILIÇOĞLU, s.709; Aynı yönde bilgi için bkz. ÜNLÜTEPE, s.254-258.

²⁶² Hükümde anılan haller kısaca, tarafların kendi aralarında anlaşarak, borcun ifa edileceği günü belirlemeleri, sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemiş olması, sözleşme dışı doğan ve haksız fiilden doğan zararı tazmin borcunun ortaya çıkması ve sebepsiz zenginleşme sonucu zenginleşmenin iadesi borcudur. Bu hallerde ihtara gerek olmaksızın, borçlu temerrüde düşecektir. Fakat, sebepsiz zenginleşmeden doğan zenginleşmenin iadesi borcunda, sebepsiz zenginleşenin iyi niyetli olmadığının araştırılması gerekmektedir. Zira, iyi niyetli olması halinde, ihtar şartının aranacağı öngörülmüştür. Diğer yandan, her ne kadar TBK m. 117’de düzenlenmemiş olsa da, dürüstlük kuralının ihtar yapılmamasını gerektirdiği hallerde de ihtar yapılmaksızın borçlu mütemerrit olabilecektir. Açıklama için bkz. ÖZ(Oğuzman), s.463-465; KILIÇOĞLU, s.714.

²⁶³ ÖZ(Oğuzman), s.460.

III. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT

Limited şirketlerde sermaye borcunun ifa edilmemesinin sonuçlarına TTK'da limited şirketler hakkında öngörülen hükümler kapsamında ayrıca yer verilmemiştir. Limited şirketlerde sermaye borcunun ifa edilmemesinin hukuki sonuçları bakımından TTK m. 128 ile m. 130 ile ticaret şirketlerine ilişkin genel ve tamamlayıcı nitelikli hükümlere yer verildiği gibi TTK m. 585, f. 1 ile esas sermaye pay bedellerinin ifa edilmemesi halinde, TTK'da anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması öngörülmüştür. TTK m. 585, TTK 128 ile 130. maddelerine göre daha özel nitelikte olduğundan öncelikle uygulanacaktır. Dolayısıyla, bir limited şirkette ortağın taahhüt etmiş olduğu sermaye borcunu ifa etmemesi neticesinde kural olarak, anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK 480 ile 483. maddeleri uygulama alanı bulacaktır²⁶⁴.

Ortaklarca şirkete getirilmesi taahhüt edilen sermaye borçları, şirket sözleşmesinde, genel kurul kararında ya da müdürlerce yapılan ödeme çağrısında belirtilen vadede muaccel olacağından, sermaye borcunun anılan vadede ifası gerekmektedir. Zira, TTK m. 482 uyarınca, sermaye taahhüdünde bulunan ortaklar, kendilerine ihtar yapılmaksızın temerrüde düşeceklerdir²⁶⁵.

A. Ayni Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt

Ayni sermaye borcunun ifasında temerrüdün gerçekleşmesinin mümkün olup olmadığı Kanunda açık olmadığı gibi doktrinde de tartışmalıdır²⁶⁶. Zira, TTK'da temerrüde ilişkin getirilen hükümlerde örneğin TTK m. 481, f. 1'de, ödeme çağrısı yapılması hakkında sadece nakdi sermaye borcundan, TTK m. 482, f. 1'de temerrüt faizinden ve TTK m. 483, f. 3'de mütemerrit pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutardan bahsedilmiştir²⁶⁷. Bu sebeple, sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi halinde uygulanacak yaptırımların ayni sermaye taahhüdünde bulunan ortaklara da uygulanıp uygulanamayacağı sorunu ortaya çıkmıştır.

Sorunun belirlenebilmesi açısından, ayni sermaye borcunun nasıl ifa edileceği ve muacceliyet zamanı önem arz etmektedir. Daha önce ayrıntılı açıkladığımızdan kısaca özetleyecek olursak, bu noktada, ortaklarca ayni sermaye taahhüt edilmişse,

²⁶⁴ YASAN, s.415.

²⁶⁵ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.194; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1534; İMREGÜN, s.284.

²⁶⁶ Doktrinde hakim görüş, ayni sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde temerrüt hükümlerinin uygulanabileceği yönündedir. Bkz. DEĞİRMENCİ, Cenker, Anonim Ortaklıkta Iskat, Vedat Kitapçılık, Kasım 2006, s.25.

²⁶⁷ DEĞİRMENCİ, s.24.

ortaklığın merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesi tarafından atanan bilirkişilerce söz konusu ayına değer biçilecek ve ayının değeri serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir raporuyla belirlenecektir. Ardından, TTK m. 128, f. 2 uyarınca, ayının türüne göre taşınmaz ise tapuya şerhi, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine tescili veya taşınır ise güvenilir kişiye tevdi ile birlikte aynı sermayenin kabulü gerçekleşecektir²⁶⁸.

Öte yandan, TTK m. 128, f. 4 uyarınca, aynı sermayenin şirkete sermaye olarak getirilmesi halinde, şirketin bu sermaye üzerinde tüzel kişilik kazandığı andan itibaren tasarruf edebileceği öngörülmüştür. Bu sebeple, aynı sermaye taahhüdünde bulunan ortağın şirketin tüzel kişilik kazandığı anda sermaye borcunu ifa etmiş olması gerekmektedir. Nitekim, taahhüt edilen aynı sermaye borcu ifa edilmemişse, ticaret sicil müdürü tarafından şirketin tescili gerçekleştirilemeyecektir. Her ne kadar, TTK m. 128, f. 7, c. 1 ile genel bir düzenleme yapılarak, aynı ya da nakdi sermaye ayrımı yapılmamış, sadece sermaye borcundan bahsedilmiş olsa da, şirketin kuruluş aşamasında aynı sermaye taahhüdünde bulunulmuşsa, aynı sermaye borcu ifa edilmeden şirket tescil edilemeyeceğinden ve dolayısıyla şirket tüzel kişilik kazanamayacağından, temerrüde ilişkin yaptırımlar henüz uygulama alanı bulamayacaktır. Tüm bu sebeplerden dolayı kanaatimizce, taahhüt edilen nakdi sermaye borcunun ifasından farklı olarak, aynı sermaye borcunun ifasında temerrüde ilişkin yaptırımların uygulanması mümkün değildir²⁶⁹.

²⁶⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.739; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.29.

²⁶⁹ Farklı yönde görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.25-31. Aynı sermaye borcunda temerrüt hükümlerinin uygulanabileceğine ilişkin bilgi için bkz. **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.146. *Değirmenci*, eTTK’da sermaye borcunun ifasına yönelik düzenlenen 405 ila 408 hükümlerinin lafzi olarak yorumlanmasının yeterli olmadığını, ayrıca Kanunun sistematığının incelenmesiyle de sermaye borcu ve ifa edilmemesi sonucunda uygulanacak yaptırımların yeterli bir şekilde düzenlenmediğini, düzenlenen hükümlerin ise özensiz olarak kaleme alındığını ifade etmiştir. Öte yandan, yazar, sermaye borcunun ifa edilmemesi sonucunda ödenecek cezai yaptırımın ve tazminatın aynı sermaye borcunun ifasında temerrüde düşen ortaklardan talep edilememesinin haklı bir sebebi bulunmadığını ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.25. *Yasan*, aynı sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa, diğer ortakların ifa davası açabilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir. Yazar, TTK m. 128, f. 7 uyarınca, şahıs şirketlerinde ortaklar ifa davası açabilse de, aynı sermaye taahhüdünün şirketin tescilinden, bir diğer deyişle, limited şirketin kuruluşundan önce yerine getirilmesi zorunlu olduğundan, ifa davasının açılabilmesinin mümkün olduğunu gerekçe olarak göstermiştir. Açıklama için bkz. **YASAN**, s.415. *Şener*, limited şirketlerde ortakların aynı sermaye taahhüdünde bulunması durumunda, aynı sermaye borcunun ifası TTK m. 128 uyarınca yapılan düzenlemelerle güvence altına alındığından, sermaye borcunun ifa edilmemesi sebebiyle ortaya çıkacak olan asıl sorunun nakden taahhüt edilen sermaye borçlarına ilişkin olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.125.

B. Nakdi Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt

Limited şirket ortakları, şirkete getirmeyi taahhüt etmiş oldukları sermaye borçlarını ifa etmedikçe ortakların söz konusu borçtan kurtulmaları imkansızdır. Üstelik, limited şirket sona erse ve tasfiye haline girse dahi ortakların sermaye borçları varlığını korumaktadır. Dolayısıyla, anılan durumlarda da sermaye borcunu ifa etmeyen ortak bakımından temerrüt hükümleri uygulanmaktadır²⁷⁰.

Limited şirket ortaklarının nakdi sermaye borçlarını ne zaman ve nasıl ifa edebileceklerini yukarıda detaylı olarak değerlendirdik²⁷¹. Bu başlık altında ise kısaca limited şirketlerde ortaklarca nakden taahhüt edilen sermaye borcunun ifa edilmemesi sonucunda temerrüt yaptırımlarının hangi koşullarda uygulanabileceğini açıklamaya çalışacağız. Bu noktada, öncelikle limited şirketlerde nakdi sermaye borcunun muacceliyet anının belirlenmesi gerekmektedir.

Limited şirketlerde şirketin tescilinden önce nakden taahhüt edilmiş sermayenin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi şartının 7099 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle kaldırıldığını, sermayenin tümünün şirketin tescilini izleyen günden itibaren yirmi dört ay içinde ödenmesi gerektiğini belirtmiştik²⁷². Görüldüğü üzere, limited şirketlerde nakden taahhüt edilen sermaye borcunun şirket sözleşmesinde, genel kurul kararında ya da müdürlerce yapılan ödeme çağrısında vade belirtilmemişse, en geç sermaye borcunun ortak tarafından şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi gerekmektedir²⁷³. Aksi halde, muaccel olan sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sebebiyle, nakden sermaye taahhüdünde bulunan ortak temerrüde düşecek, bir diğer deyişle mütemerrit hale gelecektir²⁷⁴. Nitekim, temerrüt başlıklı TTK m. 482 uyarınca, “*Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen*”

²⁷⁰ ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.125.

²⁷¹ Detaylı bilgi için bkz. B.2, I, B-2’de Nakdi Sermaye Borcunun Ödenme Yeri ve Zamanı.

²⁷² B.1, I, C-2’de Sermaye Borcunun Muaccel Hale Gelmesi. ALTAŞ, Limited Şirketler, s.61; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.828. Anonim şirketlerde, nakden taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, pay sahipleri kendilerine yapılacak bir ihtar ile temerrüde düşeceklerdir. Açıklama için bkz. GÖLE, s.87. Anonim şirketlerde, şirketin kurulmasından önce temerrüt hali ortaya çıkmamaktadır. Zira, ortaklarca taahhüt edilen sermayenin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ifası gerekmektedir. Açıklama için bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2489.

²⁷³ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.194; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1534.

²⁷⁴ Yargıtay 11. HD., E.2009/13492, K.2011/6486, T.27.05.2011; “...Ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar kurulu, ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermayeye mahsuben ödeyecekleri paraların ödeme gününü T.T.K. madde 536/2 deki nisapla tespit edilebilir. Bakiye sermaye borçlarının ifa zamanının tespit yetkisi ana sözleşme ile müdürlere de bırakabilir. Tayin edilen sürede ortak, sermaye borcunu yerine getirmese, sürenin geçmesi ya da esas sözleşmenin belirttiği vadenin gelmesi ile mütemerrit olur. Ayrıca ihtara gerek yoktur...”. (E.T: 18.02.2021 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/Goster?v=GE95G65oDke>).

cümlesinde, “sermaye borcunu yerine getirmeyen” ifadesiyle temerrüt; “süresi içinde” ifadesiyle kesin vade kavramlarının anlamlarına yer verilmiştir²⁷⁵.

Öte yandan, nakden taahhüt edilen sermayenin muacceliyet anının Borçlar Hukuku anlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira, söz konusu durum mütemerrit ortağa yapılacak ihtar bakımından önem arz etmektedir. Nitekim, şirket sözleşmesiyle, genel kurul kararıyla ya da müdür/müdürler kurulu tarafından sermaye borcunun muaccel olacağı ana ilişkin belirli tarih kararlaştırılmışsa, yani TBK m. 124, f. 1, c. 3 uyarınca kesin vade bulunuyorsa, bu durumda ihtar yapılmaksızın ortak temerrüde düşecektir²⁷⁶. Belirli bir tarihin kararlaştırılmadığı hallerde ise, sermaye taahhüdünde bulunan ortağın temerrüde düşürülebilmesi için kural olarak ihtar yapılması şarttır. Dolayısıyla, birden fazla ortakla kurulan limited şirketlerde nakdi sermaye borcu, hukuki niteliği itibarıyla çok taraflı sözleşmeden²⁷⁷ doğan bir borç olduğundan, sermaye borcunun ifa edilmemesi sebebiyle temerrüt halinin ortaya çıkması durumunda kıyasen TBK m. 117 vd. uygulama alanı bulacaktır²⁷⁸.

Sonuç olarak, sermaye borcunu ifa etmeyen ortağın temerrüde düşürülebilmesi; talep edilebilir olması ve şirket sözleşmesinde, genel kurul kararında ya da müdür/müdürler kurulu tarafından yapılan ilanda gösterilen vadede ihtar gerekmeksizin borcun muaccel olmasıyla gerçekleşmektedir²⁷⁹.

²⁷⁵ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-96.

²⁷⁶ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1057a; **GÖLE**, s.86-87. *Göle*, borcun muacceliyet tarihinin Kanun hükmü ile belirlendiği durumlarda, muacceliyete ilişkin kanuni düzenlemeden sözleşme ile ayrılmanın olanaklı olmaması nedeniyle kesin vadenin varlığından bahsedilebileceğini ve böylece ihtar yapılmaksızın pay sahibinin temerrüde düşeceğini ancak, bu durumun mütemerrit pay sahibini mağdur edeceğini, zira, vadenin Kanun hükmü ile belirlenmesi halinde taraf iradelerinin söz konusu olmayıp, vade TBK uyarınca da belirli olmadığından, borçluya ihtar yapılması gerektiği kanısına ulaşmıştır. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.86-87; **AKDAĞ GÜNEY**, s.77.

²⁷⁷ Bu konu hakkında önceki bölümde yapılan açıklamalar için bkz. B.2, I, B, 1’de Nakdi Sermaye Borcunun Hukuki Niteliği.

²⁷⁸ **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2489. Pay sahiplerinin temerrüde düştükleri anda kusurlu ve kusursuz imkansızlık hallerinin ortaya çıkması sonucu, sermaye borçlarının ifasının imkansız hale gelip gelmeyeceği hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **KENDİGELEN**, Abuzer, Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Arıkan Yayınevi, C.VII, 2006, s.161-167.

²⁷⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.21; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1534; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-96. *Dedağaç*, Kanunda ihtar çekilmesinden bahsedilmesinin yanı sıra, bu ihtarın şekline ilişkin herhangi bir geçerlilik koşuluna yer verilmediğini, uygulamaya bakıldığında, ihtarı çekenin şirket olması sebebiyle tacir sayıldığı dikkate alınarak, TTK m. 18, f. 3 uyarınca, taahhütlü mektup, noter, telgraf, e-imza ya da varsa karşı tarafın resmi internet adresine gönderilmesi gerektiği kanaatindedir. Açıklama için bkz. **DEDEAĞAÇ**, s.54.

IV. SERMAYE BORCUNUN İFASINDA TEMERRÜT NEDENİYLE UYGULANABİLECEK YAPTIRIMLAR

A. Genel Olarak

Sermaye borcunu zamanında ifa etmeyen mütemerrit ortaklara temerrüt nedeniyle uygulanacak yaptırımlar anonim şirketler hakkında öngörülen TTK'nın 482 ve 483. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK m. 585, f. 1 gereği, TTK 482 ve 483. maddeleri limited şirketler hakkında da kıyasen uygulanmaktadır. TTK m. 482 ile, temerrüt nedeniyle doğacak sonuçlar ve uygulanacak yaptırımlar öngörülmüş; TTK m. 483'te ise, ıskat yaptırımının usulüne yer verilmiştir²⁸⁰. Diğer yandan, genel nitelikli TTK m. 128, f. 7 ile şirketin, sermaye taahhüdünde bulunan ortaktan sermaye borcunun ifasını talep ve dava edebileceği öngörülmüştür. Çalışmamızın devamında, söz konusu yaptırımlar ayrıntılı olarak incelenecektir.

B. İfa Davası ve İcra Takibi

Nakdi sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyip, mütemerrit hale gelen ortaklar hakkında uygulanabilecek yaptırımlardan ilki, ifa davası ve icra takibi yoludur²⁸¹. Mütemerrit ortaklara karşı ifa davası açarak veya icra takibi yaparak, anılan muaccel sermaye borcunun ifa edilmesi amaçlanmaktadır. Nitekim, TTK m. 128, f. 7 ile şirketin, her ortaktan sermaye borcunun ifasını talep ve dava edebileceğine yer verilmiştir. Bu sebeple şirket, ortaklardan taahhüt etmiş oldukları sermaye borçlarının ifasını talep etmekle yükümlüdür, bu borcu istemekten feragat etme hakkına sahip değildir²⁸².

Limited şirket ortakları, sermaye borcunu ifada temerrüde düşmeleri halinde müdür/müdürler kurulu gecikmiş ifayı talep için ifa davası açabilecek ya da icra

²⁸⁰ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1054.

²⁸¹ Söz konusu yaptırımlara TTK 482 ve 483.maddelerde yer verilmemiştir.

²⁸² **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535. TTK m. 128, f. 7 uyarınca, şirketlere sermaye borcunu ifa etmeyen ortaktan bu borcu talep ve dava hakkı tanınmıştır. Şahıs şirketlerinde, ortakların da açabildiği bu davaya *actio pro socio* (ortak davası) denilmektedir. Anılan bilgi için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.51. **TD.'nin 16.06.1967 Tarih ve 65-2641/2586 sayılı Kararında**; "...Taahhüt edilen sermaye payının yerine getirilmesini isteme hakkı [sermaye şirketlerinde sadece] şirkete aittir. Şu halde, şirket hükmü şahsiyetinden başka bir şahıs, ortak dahi olsa, başkasının sermaye payı taahhüdünün yerine getirilmesini isteyemez ve böyle bir dava hakkı kabul olunamaz...". Yeni düzenleme uyarınca şahıs şirketlerinde ortaklara da bu davayı açma hakkı tanınmıştır. Söz konusu karar ve açıklamalar için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.159. TTK m. 128, f. 7 uyarınca açılacak ifa davası, sermaye şirketlerinde her ne kadar ortaklar tarafından açılmasa da, aynı sermaye taahhüdünün şirketin tescilinden önce yerine getirilmemesi halinde, kurucu ortağa diğer ortaklar tarafından ifa davası açılması mümkündür. Açıklama için bkz. **YASAN**, s.415. Sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sebebiyle gecikme zararı ortaya çıkmış ve gecikme zararı, sermaye borcu tutarından fazlaysa, hem borç tutarı hem de gecikme zararı borçludan birlikte istenebilecek; ancak, tazminat için ihtar yapılması gerekecektir. Anılan bilgi için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, s.1414; **İMREGÜN**, s.284.

yoluyla ifayı talep edebileceklerdir. İfa davası kapsamında, mütemerrit ortaklardan hangi kalemlerin talep edilebileceğine ilişkin düzenleme TTK'da öngörülmemiştir. Böyle bir durumda, dava kapsamında nelerin talep edilebileceği ifada gecikmenin sonuçları ele alınarak belirlenmelidir. Diğer yandan, müdür/müdürler kurulunun mütemerrit ortaklara ifa davası açabilmeleri için herhangi bir şart bulunmamaktadır²⁸³.

Öğretide, nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüde düşüldüğünde, anonim ve limited şirketlerin faaliyet aşamalarında şirket tarafından TTK m. 128, f. 7 uyarınca, gecikmiş ifayı talep amacıyla dava açılıp açılmayacağı konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Bir görüş, TTK m. 128, f. 7 ile Borçlar Kanunu hükümlerinin ortaklara karşı ifa davası açma hakkı vermediğini²⁸⁴, TTK m. 128, f. 7'nin TTK'nın 482 ve 483. maddelerine göre genel nitelikli olduğunu, ayrıca TTK'nın 482 ve 483. maddelerinde boşluk olmayıp, gecikmiş ifanın dava yoluyla talep edilebileceğine ilişkin bir ifadeye de yer verilmediğini, dolayısıyla, genel hüküm olan TTK m. 128, f. 7'nin uygulama alanı bulamayacağını ve şirketin, mütemerrit ortağa karşı gecikmiş ifayı talep için dava açamayacağını savunmaktadır. Bu görüşü savunanlar bir diğer gerekçe olarak, ifa davasının açılmasının, şirketin ihtiyaç duyduğu sermayenin zamanında şirkete getirilmesini engelleyeceğini ifade etmişlerdir²⁸⁵. Bizim de katıldığımız karşı görüşü savunanlar ise, şirketin ortaklardan muaccel olan sermaye borçlarını isteme yükümlülüğünün olduğunu, bununla beraber TTK 482 ve 483. maddelerde şirketin mütemerrit ortaklara karşı ifa davası açamayacağı yönünde açıklık

²⁸³ **GÖLE**, s.105. *Göle*, anonim şirketlerde yönetim kurulunun ifa davası açabilmesi için veya icraya başvurmadan önce mütemerrit pay sahiplerine, asgari olarak bir aylık sürenin verilmesinin uygun olduğunu, nitekim bu durumun TTK m. 483 (eTTK m. 408) ile de paralellik taşıyacağı kanısındadır. Yazar, mütemerrit pay sahiplerinin kendilerine verilen süre içinde ya da ifa davası sürecinde, sermaye borçlarını ifa etseler de, temerrüt faizi ile şirket sözleşmesinde kararlaştırılmışsa sözleşme cezası ve munzam zararı ödeme sorumluluklarının devam edeceğini ifade etmiştir. Daha ayrıntılı açıklama için bkz. **GÖLE**, s.105. Sermaye borcunun ifası amacıyla dava açılması, gecikme nedeniyle temerrüt faizi istemeye engel teşkil etmemektedir. Bilgi için bkz. **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.184.

²⁸⁴ *Tekinalp*, katılma payı ediminin karşılıklı borç niteliğine sahip olmaması gerekçesiyle, katılma payının ifası için dava açılması halinde, TBK m. 92 hükmünün uygulanmayacağı kanaatindedir. Anılan görüş için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.132.

²⁸⁵ **GÖLE**, s.96-97.

olmadığından, söz konusu hükümlerin TTK m. 128, f. 7'ye göre tamamlanması gerektiğini ifade etmişlerdir²⁸⁶.

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında daha detaylı açıklanacağı üzere, müdür/müdürler kurulu, mütemerrit ortaklara karşı ifa davası açabilecekleri veya icra takibi yapabilecekleri gibi kurulun mütemerrit ortaklar hakkında doğrudan ıskat kararı alabilmesi de mümkündür. Ancak, limited şirketin aynı anda hem ıskat kararı alıp hem de ifa davası açması ve icra takibi yapması mümkün değildir. Aynı zamanda, böyle bir durumda müdür/müdürler kurulu mütemerrit ortaklar arasında farklı uygulama yapamazlar, bir diğer ifadeyle müdür/müdürler kurulunun ortaklara eşit işlem yapma yükümlülüğü bulunmaktadır²⁸⁷. Bu noktada önemle belirtmeliyiz ki, ifa davası açılırken ve icra takibi yapılırken herhangi bir koşul öngörülmemiş olmasına karşılık, ıskat kararı alınırken ıskata ilişkin prosedürün uygulanması gerekmektedir²⁸⁸.

C. Temerrüt Faizini Talep Hakkı

Sermaye borcunu zamanında ifa etmeyen ortaklardan bir diğer yaptırım olan temerrüt faizinin talep edilebileceğine ilişkin hem ticaret şirketleri hakkında genel hüküm olan TTK m. 129 hem de anonim şirketler hakkında TTK m. 482, f. 1 düzenlenmiştir.

TTK m. 482, f. 1 ile sermaye borcunu zamanında ifa etmeyen ortağın, borcun ifa zamanı ve miktarı belirli ise ihtar gerekmezsin temerrüde düşeceğine ve temerrüt faizi ödemekle yükümlü olduğuna hükmedilmiştir²⁸⁹. Dolayısıyla, limited şirketlerde vade, şirket sözleşmesinde belirlenmemişse, müdür/müdürler kurulu tarafından

²⁸⁶ **GÖLE**, s.98-99. *Çelik*, sermaye borcunun ifası için ifa davası ve icra takibi yolu TTK m. 482'de düzenlenmemiş olsa da, temerrüt halinde, icra takibi yapılabileceği ve ifa davasının açılabilceğini; zira, temerrüt nedeniyle uygulanacak yaptırımlar arasında en ağır yaptırım olan ıskatta bile ıskat kararı verilmeden sermaye borcunu ödeyen ortağın ıskata engel olabildiği kanısındadır. Yazar, ıskat yaptırımında dahi amacın sermaye borcunun tahsili olduğunu, dolayısıyla, söz konusu borcun tahsili için ifa davası açılması veya icra takibi yapılmasında sakınca görmediğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **ÇELİK**, Aytekin, *Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.138.

²⁸⁷ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1696; **KARAKAN**, Esra, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları", *Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, C.1, S.1, s.130; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1055; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.605.

²⁸⁸ **KARAKAN**, s.130.

²⁸⁹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1535-1536. Şirketin tasfiye haline girmesi durumunda, temerrüt faizi ödemekle yükümlü olan ortakların temerrüt faizi borçlarının şirketin tasfiye bakiyesi alacakları ile takas ve mahsubu mümkündür. Böylece, mütemerrit ortak mükerrir ödeme işlemlerinden kurtulmuş olacaktır. Öte yandan, temerrüt faizi ödemeleri kanundan kaynaklandığından KDV'ye tabi olmadığı gibi tasfiye halinde ortaklara ödenen sermaye payları dışında dağıtılan tasfiye kar payları da stopaj vergisine tabi değildir. Bilgi için bkz. **MOROĞLU**, *Hukuki Mütalaalar*, s.24-25; **DOĞANAY**, s.1082.

yapılan ödeme çağrısı sonucunda sermaye borcunu ifa etmeyen ortaklar ihtarsız mütemerrit olup, temerrüt faizi borçlusu konumuna geleceklerdir²⁹⁰. Temerrüt faizi borcu, kusur bulunmasa dahi doğan bir borç olduğundan, limited şirket herhangi bir zarara uğradığını ispatlamak zorunda olmayıp, doğrudan temerrüt faizini mütemerrit ortaklardan talep edebilecektir²⁹¹.

Ödenecek temerrüt faiz oranının şirket sözleşmesinde gösterilmesi mümkündür. Ancak, gösterilmemişse 3095 sayılı Kanun'un²⁹² 2. maddesi²⁹³ uyarınca faiz oranı belirlenecektir²⁹⁴. Diğer yandan, sermaye borcu TTK m. 3'e göre ticari iş olarak kabul edildiğinden, temerrüt faizi oranı olarak, ticari işlerdeki temerrüt faizi oranı uygulanacaktır²⁹⁵. Bununla beraber, temerrüt faizinin avans faiz oranı üzerinden hesaplanmasında sakınca bulunmamaktadır ve böyle bir durumda, ayrıca avans

²⁹⁰ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1057b. Anonim şirketlerde, sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen pay sahiplerinin ihtarsız mütemerrit hale gelmeleri ve temerrüt faizi ödemekle yükümlü olmaları kuralı prim (agio) ödemeleri için de geçerlidir. Açıklama için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1057b; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536. *Kendigelen*, TTK m. 482'nin gerekçesinde her ne kadar primin de sermaye borcu gibi aynı yöntemle talep edilebileceği ifade edilmiş olsa da, madde metninde açıklık bulunmadığından ve TTK m. 344, f. 1 uyarınca, payların itibari değeri üzerindeki primin peşin ödeneceği öngörüldüğünden, prime ilişkin yapılan ödemeye çağrıya gerek olmadığını belirtmiştir. Açıklama için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.127.

²⁹¹ **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.389; **GÖLE**, s.107; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536. **Yargıtay 11.HD.'nin 26.10.2010 tarih ve 2009-2967/838 sayılı Kararının** ilgili kısmı şöyledir: "...Sermaye borcunun gecikmeli tahsil edilmesi nedeniyle şirketin gecikme faizi zararının bulunduğu ve bunun ortaklardan istenebileceği kuşkusuzdur...". Anılan karara erişmek için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.162; **İMREGÜN**, s.284.

²⁹² RG, 19.12.1984 – 18610.

²⁹³ 3095 sayılı Kanun'un Temerrüt Faizi başlıklı 2. maddesi: "*Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur. Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz*".

²⁹⁴ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.246; **YASAN**, s.420-421; 3095 sayılı Kanun'un 2.maddesi: "*Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticarî işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından 5 puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur. Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz*"; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.128.

²⁹⁵ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.128. Mütemerrit ortaklara, ticari temerrüt faizi olarak TCMB'nin kısa vadeli avanslara uyguladığı faiz oranı uygulanacaktır. Bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1057b.

faizinin talep edilebilmesinin mümkün olduğuna ilişkin düzenlemeye şirket sözleşmesinde yer verilmesine ihtiyaç yoktur²⁹⁶.

TTK m. 129 uyarınca, “*Zamanında ifa edilmeyen sermaye para ise, 128 inci madde gereğince tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla, aksine şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi de ödenir*”. Anılan hükümde, temerrüt faizinin başlangıç anının neye göre belirleneceği düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadığı sürece temerrüt faizinin başlangıç anı şirketin tescil anı olarak belirlenmiştir. Ancak, anılan hüküm yeterince açık olmamakla beraber farklı yorumların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır²⁹⁷. Öte yandan, TTK m. 482, f. 1 uyarınca, sermaye borcunun vadesinin belirlenmiş olması halinde temerrüt faizinin başlangıç anı vade tarihi olarak yorumlanmaktadır²⁹⁸.

Fikrimizce, şirket sözleşmesinde belirlenmiş olsun ya da olmasın sermaye borcunun muacceliyet anı, bir diğer ifadeyle, sermaye borcunun vadesi, temerrüt faizinin başlangıç anı olarak esas alınmalıdır. Nitekim, eTTK m. 141’de²⁹⁹, kanuni faizin işlemeye başladığı an sermayenin ödenmesi gereken gün olarak belirlenmiştir. Üstelik, ticari işlerde faiz başlangıç anını düzenleyen TTK m. 10’da, “*Aksine sözleşme yoksa, ticari bir borcun faizi, vadenin bitiminden ve belli bir vade yoksa ihtar gününden itibaren işlemeye başlar*” ifadelerine yer verilmiştir. Açıkça görüldüğü

²⁹⁶ **YASAN**, s.420-421. **Yargıtay 11. HD., 16.11.2009- E.5834/K.11856**; “...Pay sahibinin apel borcu için temerrüt halinde ticari faiz olan avans faizi istenebilir...”. Anılan karar için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2493.

²⁹⁷ **Bilgili/Demirkapı**, TTK m. 129’un açık olmadığı, ancak hükmün, vade belirli değilse sermayenin hemen getirilmesi gerektiği ve bu durumda temerrüt faizinin şirketin tescilinden itibaren işleyeceği; vade belirli ise de, anılan vadenin kesin vade olarak kabul edilmesi ve ihtara gerek olmaması şeklinde anlaşılması gerektiği kanaatindedir. Görüş için bkz. **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s.60. **Kendigelen**, TTK 129. maddede geçen “*aksine hüküm yoksa*” ifadesinin tartışmaya açık olduğunu, zira, söz konusu ifadenin temerrüt faizinin uygulanma zamanına mı yoksa, nakdi sermaye borcunun ödenme zamanına mı yönelik olduğunu anlaşılır olmaması sebebiyle tartışma yol açtığını ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.127. **Moroğlu**, TTK m. 129’un eTTK m. 141’den temerrüt faizinin başlangıcı yönüyle farklılık taşıdığını ve tartışmaya sebep olduğunu, zira, “*aksine hüküm yoksa şirketin tescilinden itibaren*” ifadesiyle, temerrüt tarihinden önceki zamana dönük olarak faiz istenebileceği yorumunun yapılabileceğini, bununla beraber, sermaye borcunun ifa edileceği tarihin şirketin tescilinden sonraki tarih olarak kararlaştırılması halinin aksine hüküm olarak kabul edildiği durumda, hükmün uygulama alanının ne olacağı probleminin ortaya çıkacağını ifade etmiştir. Ayrıca yazar, TTK m. 129’un, TTK m. 482, f. 1 ile uyumlu olmadığı kanısındadır. Açıklama için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.85-86. Aynı yönde açıklamalar için bkz. B.1, II’de 6102 sayılı TTK ile Limited Şirketlerde Sermaye Unsuru Yönünden Getirilen Yenilikler ve Değişiklikler.

²⁹⁸ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536; **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.357-358.

²⁹⁹ **ETTK m. 141**: “*Vaktinde konulmıyan sermaye para ise, 140 ıncı madde gereğince tazminat hakkına halel gelmemek şartıyla, sermayenin ödenmesi gereken günden itibaren kanuni faizin de verilmesi lazımdır*”.

üzere, TTK m. 129’da temerrüt faizinin başlangıç anı hakkında yer verilen, “şirketin tescili anından itibaren” ifadesi çelişkiye neden olmaktadır. Temerrüt faizini şirketin tescili anından itibaren başlatmak, mütemerrit ortakları daha çok cezalandırmayı amaçlayan başka bir tür ceza koşulu olduğu yönünde algı yaratmaktadır. Dolayısıyla, maddeler arası çelişkilerin giderilebilmesi ve yeknesaklık sağlanabilmesi açısından, şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, temerrüt faizinin başlangıç anının madde metninde şüpheyi yer vermeyecek şekilde sermaye borcunun vade tarihi olduğuna ilişkin düzenlenmesi daha yerinde olurdu³⁰⁰.

Nihayet, genel kurul tarafından mütemerrit ortaklardan temerrüt faizi talep edilmeyeceği yönünde karar alınması mümkün değildir. Zira, böylesine bir karar dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceği gibi, sermaye borcunu vadesinde ödeyen ortaklar bakımından eşit işlem ilkesine aykırılığın ortaya çıkmasına neden olacaktır³⁰¹.

D. Tazminat Talep Hakkı

Bir borcun vadesinde ifa edilmemesi sebebiyle ortaya çıkan zarar, aşkın zarar olarak nitelendirilmektedir. Aşkın zarar, TBK m. 122 ile düzenlenmiştir. Buna göre, para borçlarının ifasında temerrüde düşen borçludan temerrüt faizini aşan zararın alacaklı tarafından talep edilebilmesi mümkündür. Meğer ki, borçlu temerrüde düşmede kusuru olmadığını ispatlasın³⁰².

Limited şirketlerde sermaye borcunun ifasının gecikmesi sebebiyle aşkın zarar ortaya çıkabilir. Söz konusu zarar, sadece para borçlarının ifasında ve temerrüt halinde doğduğundan ve nihayetinde, ortakların nakdi sermaye borcu bir para borcu olduğundan, vadesinde ifa edilmediğinde şirketin temerrüt faizini aşan ölçüde zarara uğraması muhtemeldir³⁰³. Nitekim, TTK m. 128, f. 7 ile Borçlar Kanunu’na paralel olarak söz konusu durum düzenlenmiştir. TTK m. 128, f. 7’e göre, “*Şirket, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebileceği ve dava edebileceği gibi, yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Tazminat*

³⁰⁰ GÖLE, s.107. Nitekim aynı yönde **Yargıtay 11. HD., 21.09.2012 Tarih ve 2010-11707/13939 sayılı Kararı** ile temerrüt tarihi itibarıyla faizin hesaplanması gerektiğine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir: “...*Davalının sorumlu olduğu sermaye bedelinin tamamına son ödeme tarihi olarak kararlaştırılan temerrüt tarihi olan ... tarihinde[n] itibaren faiz hesaplanarak karar verilmek gerekir...*”. Karara erişmek için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.386; **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.278.

³⁰¹ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536; **YASAN**, s.420.

³⁰² **KILIÇOĞLU**, s.730; **DOMANIÇ**, Anonim Şirketler, s.1125; **İMREGÜN**, s.284.

³⁰³ **GÖLE**, s.109. *Göle*, sermaye borcunun zamanında ifa edilmemesi sebebiyle temerrüt faizini aşan ölçüde ortaya çıkan zararın, TBK’nın özellikle 122. maddesi (eTBK m. 105) karşısında, şirketin mütemerrit pay sahiplerinden “aşkın zararı isteme hakkı” olarak anlaşılması gerektiği kanısındadır. Bkz. **GÖLE**, s.109.

istemi için ihtar şarttır”. Görüldüğü üzere, sermaye borcunun ifasında temerrüdün bir diğer yaptırımı olan tazminat davasının açılabilmesi için ortağın sermaye borcunu ifada temerrüde düşmüş olması ve temerrüt nedeniyle şirket aleyhine bir zararın ortaya çıkması aranmaktadır. Ayrıca, şirketin mütemerrit ortaklardan tazminat talebinde bulunabilmesi için ortaya çıkan zararın temerrüt faizi ile karşılanamıyor olması gerekmektedir³⁰⁴. Ortaya çıkan bu zarar aşkın zarar olarak anılmaktadır. Aşkın zarar, temerrüt faizinden az ya da faize eşit miktarda ise, bu durumda şirket aşkın zarar sebebiyle tazminat talebinde bulunamayacaktır. Bununla birlikte, mütemerrit ortaklara karşı şirket adına tazminat davası açmada yetkili organ müdür/müdürler kuruludur. Diğer ortakların mütemerrit ortaklara karşı tazminat talep hakkı bulunmamaktadır³⁰⁵. Öte yandan, TTK m. 482, f. 4’te öngörülmemiş olsa da³⁰⁶, tamamlayıcı hüküm olan TTK m. 128, f. 7’de açıkça yer verildiği üzere, şirketin mütemerrit ortaklardan aşkın zararı talep edebilmesi için ihtar³⁰⁷ yapması şarttır. Zararın temerrüt faizini aştığını ispat yükü şirkete aittir³⁰⁸. Son olarak dikkat edilmelidir ki, mütemerrit ortaklar gecikmede kusurlarının bulunmadığını ispatladıkları takdirde, aşkın zararı ödemekten kurtulabileceklerdir³⁰⁹.

E. Sözleşme Cezası

Sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sonucunda temerrüt nedeniyle mütemerrit ortaklar hakkında uygulanacak yaptırımlardan bir diğeri sözleşme cezasıdır. Sözleşme cezası, ortaklara sermaye borcunu vadesinde ödemeleri amacıyla öngörülen ve daha çok caydırıcı nitelikte bir yaptırımdır³¹⁰. Sözleşme cezasının

³⁰⁴ GÖLE, s.110.

³⁰⁵ GÖLE, s.110-111; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536; YASAN, s.422; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.129; ÇEBİ, Limited Şirketler Hukuku, s.278.

³⁰⁶ Göle, eTTK döneminde haklı olarak, munzam zararın para borçlarında temerrüt faizini tamamlayan bir yaptırım olduğundan, anonim şirketin munzam zararı talep hakkının eTTK m. 407, f. 4’de düzenlenmesini yerinde bulmamıştır. Yazar, eTTK m. 407, f. 4’ün munzam zararı talep hakkına ilişkin olduğu şeklinde yorumlanarak, temerrüt faizini düzenleyen eTTK m. 407, f. 1’e dahil olması gerektiğini savunmuştur. Ancak, TTK m. 482’de, bu yönde hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Anılan görüş için bkz. GÖLE, s.110.

³⁰⁷ İhtarın içeriği, sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortağın bu borcu ifa etmesi gerektiğini, aksi halde, şirketin uğramış olduğu zararın tazmin edileceğini kapsamaktadır. Bkz. YASAN, s.422; İMREGÜN, s.284; DOĞANAY, s.1082.

³⁰⁸ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.60.

³⁰⁹ GÖLE, s.110-111; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1536; YASAN, s.422-423; DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s.1125.

³¹⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1537. Sözleşme cezası, ifa yerine değil, ifaya eklenen bir türdür. İfa yerine bir tür olsaydı, sermayenin (mal varlığının) korunması ilkesinin zedelenmesine yol açması muhtemeldi. Açıklama için bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.246. Aynı yönde bkz. ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.599; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.334.

uygulanmasına yönelik limited şirketler hakkında TTK m. 577, f. 1, b. f hükmü öngörülmüştür³¹¹. TTK m. 577, f. 1, b. f'ye göre, “(1) Aşağıdaki kayıtlar, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı hükümlerdir:...(f) Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri”. Söz konusu hükümden de anlaşılabacağı üzere, limited şirketlerde mütemerrit ortaklardan sözleşme cezasının talep edilebilmesi için mutlaka şirket sözleşmesine ceza şartı kaydının konulması gerekmektedir³¹². Aynı zamanda, sözleşme cezasının miktarının şirket sözleşmesinde açık ve kesin bir şekilde gösterilmesi gerekmektedir³¹³. Sadece bu yönde bir kaydın ve ceza miktarının sözleşmeye konulması yeterli değildir. Zira, TTK m. 483'te, sözleşme cezasının talep edilebilmesi için uyulması gereken usule yer verilmiştir³¹⁴. Buna göre, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu tarafından mütemerrit ortaklara iadeli taahhütlü mektup yoluyla ve varsa şirketin internet sitesinde yayınlanacak bir mesaj ile ihtarla bulunulacaktır. İhtarda, mütemerrit ortakların temerrüde konu olan tutarı bir ay içinde ödemeleri gerektiği, aksi halde, sürenin sonunda esas sermaye pay bedelleri, temerrüt faizi ve varsa munzam zararlar beraber sözleşme cezasının da talep edileceği belirtilecektir³¹⁵.

Sözleşme cezası kaydının daha sonradan şirket sözleşmesine dahil edilmek istenmesi halinde sözleşmenin değiştirilmesi gerekmektedir. Böyle bir değişiklik için

³¹¹ Anonim şirketlerde sözleşme cezasının uygulanmasına yönelik TTK m. 482, f. 3 hükmü düzenlenmiş olup, sözleşme cezasının uygulanabilmesi için TTK m. 483, f. 1 ile öngörülen usule uyulması gerekmektedir.

³¹² **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1058; **GÖLE**, s.111. Sözleşme cezasının belirlenmesi TTK m.577/f.1/b.f hükmü açısından da geçerlidir. Bilgi için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.128; **AKDAĞ GÜNEY**, s.86; **DOĞANAY**, s.1082.

³¹³ **ERDİL**, Engin, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2.Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010, s.114.

³¹⁴ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1058; **GÖLE**, s.111; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.246; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.600; **AKDAĞ GÜNEY**, s.87.

³¹⁵ İhtarın şekline ilişkin görüşler için Bkz. B.4, III, A-2'de Ödeme İçin Yeniden Çağrı ve İhtar Yapılması. **GÖLE**, s.112; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1066-1067. **Göle**, mütemerrit pay sahibinin ortaklıktan ıskat edildiği durumlarda, esas sözleşmede kararlaştırılmış olsa dahi sözleşme cezasının talep edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Yazar, sermaye borcunun asıl borç, sözleşme cezasının fer'i borç olduğunu, sözleşme cezasının doğumu gibi sona ermesi de asıl borcun varlığına bağlı olduğunu dolayısıyla, söz konusu durumda talep edilmemesi gerektiği kanısındadır. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.112; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1537; **YASAN**, s.421. İhtar, iadeli taahhütlü mektupla ve şirketin internet sitesi mesajı ile yapılacaktır. Bir aylık süre ise, ihtarın alındığı andan itibaren başlayacaktır. Bkz. **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.484; **İMREGÜN**, s.285.

TTK m. 589, f. 1 uyarınca, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların muvafakati aranmaktadır³¹⁶.

Sözleşme cezasının koşulları ve talep edilmesi, şirket sözleşmesine ve Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir. Diğer yandan, şirket sözleşmesinde sözleşme cezasının uygulanacağına ilişkin bir ifade yoksa, Borçlar Kanunu hükümlerine dayanılarak sözleşme cezasının talep edilmesi mümkün değildir³¹⁷. Zira, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, sözleşme cezasının talep edilebilmesi için TTK m. 577, f. 1, b. f uyarınca, şüphesiz şirket sözleşmesinde kaydın bulunması gerekmektedir. Bu noktada, sözleşmede kararlaştırılan sözleşme cezasının kaldırılabilmesi mümkün müdür sorusu akla gelmektedir. Önemle belirtmeliyiz ki, müdür/müdürler kurulunun mütemerrit ortaklar arasında eşit işlem ilkesine riayet ederek, sözleşme cezası talep etmekten feragat etme yetkileri bulunmaktadır³¹⁸.

Öte yandan, sözleşme cezası olarak, pay sahipliği haklarından yoksunluğa yönelik cezaların belirlenmesi mümkün gözükmemektedir³¹⁹. Sözleşme cezası olarak kararlaştırılan meblağ fahiş ise, hakim sözleşme cezasını tamamen ortadan kaldıramasa da, bu cezayı indirmeye yönelik hüküm tesis edebilmektedir³²⁰.

Mütemerrit ortak, şirket zarar etmemiş olsa da, kararlaştırılan sözleşme cezasını ifa etmek zorundadır³²¹. Diğer bir ifadeyle, böyle bir durumda mütemerrit ortağın

³¹⁶ ARSLANLI/DOMANIÇ, s.390-391; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1058; GÖLE, s.112; ERDİL, s.114; AKDAĞ GÜNEY, s.86; DOĞANAY, s.1083.

³¹⁷ ERDİL, s.114. Pay sahiplerinin temerrüdü durumunda, cezai şartın, asıl borcun yerine geçebileceğini öngören TBK m. 179, f. 1 hükmü, sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen mütemerrit pay sahipleri yönünden uygulanmayacaktır. Zira, şirketin sermaye borçlarını talep etme yükümlülükleri bulunmaktadır. Dolayısıyla, burada kararlaştırılan sözleşme cezası TBK m. 179, f. 2 uyarınca kararlaştırılan bir cezai şarttır. Açıklama için bkz. GÖLE, s.111.

³¹⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1058; GÖLE, s.111. Aynı sermayenin taahhüt edilmesi halinde sermaye borcunun ifası vadesinde kusursuz imkansızlık sebebiyle gerçekleştirilemiyorsa, asıl borçla beraber sözleşme cezası da ortadan kalkacaktır. Ancak, nakdi sermaye taahhüdü söz konusuysa, bu durumda kusursuz imkansızlık durumu ortaya çıkmayacağından, asıl borçla birlikte sözleşme cezasının da ödenmesi gerekecektir. Açıklama için bkz. ERDİL, s.115. Şirketin, sözleşme cezasını talep etmekten vazgeçebileceği yönündeki görüş için bkz. AKDAĞ GÜNEY, s.86.

³¹⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1537; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, s.246; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.599; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2490.

³²⁰ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1058; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.392. Mütemerrit pay sahibi tacir ise, TTK m. 22 uyarınca, sözleşme cezasının fahiş olduğunu iddia ederek, mahkemen söz konusu cezanın indirilmesini talep edememektedir. Bkz. GÖLE, s.113. Aynı yönde bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2490; ERDİL, s.114; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.600.

³²¹ GÖLE, s.113; ARSLANLI/DOMANIÇ, s.391-392; ERDİL, s.114; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.334.

şirketin zarara uğramadığı ya da az zarara uğradığı yönündeki iddiaları sözleşme cezasının ödenmesi bakımından dinlenmeyecektir³²².

F. İskat

Sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sonucunda mütemerrit ortaklar hakkında uygulanabilecek yaptırımlardan biri ve en ağırı olan ıskat müessesesi bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

³²² ARSLANLI/DOMANIÇ, s.391-392.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE SERMAYE BORCUNUN İFASINDA İSKAT YAPTIRIMI

I. İSKAT KAVRAMI, İSKATA İLİŞKİN SORUNLAR, MAL VARLIĞININ KORUNMASI İLKESİNİN İSKAT BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İSKATIN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. İskat Kavramı

Sermaye taahhüdünde bulunup, sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen ortağa uygulanacak yaptırımlardan sonuncusu ve şüphesiz en ağır ıskat yaptırımıdır. İskat yaptırımı, diğer yaptırımlara nazaran daha ağır bir niteliğe sahip olduğundan, söz konusu yaptırımın en son çare olarak uygulanması şirketin ticari faaliyetlerini kesintisiz olarak sürdürebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Kökeni Arapça olan ıskat kavramı, kelime anlamı olarak, “düşmek, düşürülmek” anlamına gelmektedir³²³. Hukuki manada ıskat, “hükümden düşürme, yok etme, iptal” anlamını karşılamaktadır³²⁴. İslam hukukunda önemli bir yere sahip olan ıskat, bir hak ve mükellefiyetin düşürülmesi manasını taşımaktadır³²⁵. Çalışma alanımız olan TTK anlamında ıskat ise, bir ortağın şirkette sahip olduğu pay sahipliğinin düşürülmesini ya da silinmesini, daha açık bir ifadeyle, ortağın esas sermaye bedelini zamanında ödememesi nedeniyle bedeli ödenmeyen pay bakımından ortaklık sıfatına son verilmesini ifade etmektedir³²⁶. Bir diğer deyişle, sermaye borcunu vadesinde ifa etmemesi sebebiyle temerrüde düşen ortak bedelini ödemediği payına ilişkin olarak, iradesi dışında o paydan ıskat edilebilmekte ve payından doğan

³²³ Bkz. <https://sozluk.gov.tr/>.

³²⁴ Bkz. <https://sozluk.adalet.gov.tr/iskat>.

³²⁵ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/iskat>.

³²⁶ 6762 sayılı eTTK döneminde, ıskatın düzenlendiği eTTK m. 407 hükmünün lafzı doktrinde tartışmaya sebep olmuştur. Zira, sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen ortağın tüm paylarından yoksun bırakılacağı ve şirketten çıkarılacağına ilişkin görüşler ileri sürülmüştür. Ancak, 6102 sayılı TTK ile beraber TTK m. 482 hükmünde, tartışmaya yol açmayacak şekilde açıklık getirilmiş ve mütemerrit ortağın “*iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden yoksun bırakılacağı*” yönünde düzenleme yapılmıştır. Nitekim, TTK m. 483 ile de sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortağın “*ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı*” ifadeleri tartışmayı sonlandırmıştır. Açıklama için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.195; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.129.

haklarından yoksun bırakılabilmektedir³²⁷. Böylece, mütemerrit ortak söz konusu pay üzerinde pay sahipliği sıfatını yitirmektedir³²⁸.

İskat yaptırımının uygulanabilmesi için payın varlığı gerekmektedir. Şöyle ki, şirketin kuruluş aşamasında ve sermaye artırımında henüz payın varlığından bahsedilemiyorsa, ıskat hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir³²⁹.

İlerleyen başlıklarda da açıklayacağımız üzere, ıskat yaptırımının uygulanması, mütemerrit ortağın doğrudan şirketten çıkarılması sonucunu doğurmayabilir, zira, mütemerrit ortağın şirketten çıkarılabilmesi için ortağın şirkette ıskat yaptırımı uygulanan payından başka bir payının kalmaması gerekmektedir³³⁰. Bir limited şirket ortağı, şirkette birden fazla paya sahipse ve nakdi sermaye borcunu ifada temerrüde düşmüşse, paylarının tümü hakkında ıskat yaptırımının uygulanması mütemerrit ortağın şirketten çıkarılması sonucunu doğurmaktadır. Zira, ıskat yaptırımının mütemerrit ortağın sahip olduğu tüm paylar hakkında uygulanması söz konusudur. Yargıtay eski tarihli birçok kararında “ıskat” yaptırımını “çıkarma” olarak ele

³²⁷ *Çamoğlu*, mütemerrit pay sahiplerinin paylarından doğan haklarından yoksun bırakılması sonucunu doğuran ıskat yaptırımının kavram anlamı olarak değişik yorumlara yol açabileceği ve gerçek anlamı yansıtmada yetersiz kaldığı kanaatindedir. Bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1694; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.91. Doktrinde, ıskat kavramının manasına ilişkin farklı görüşler bulunmasına karşılık, *Kök, Çelik*’in görüşüne iştirak ederek, ıskat müessesesinin, sermaye borcunu ifa etmemesi nedeniyle temerrüde düşen ortağın bedelini ödemediği sermaye payı bakımından tüm haklarından mahrum bırakılması tanımının daha yerinde olduğu kanaatindedir. Bkz. **KÖK**, İsmail, “*Anonim Şirketlerde İskat*”, Mali Hukuk Dergisi, 2020, C.16, S.182, s.357.

³²⁸ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1060; **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1694.

³²⁹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1060.

³³⁰ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.91.

almaktadır³³¹. Fakat, görüldüğü üzere, ıskat ve çıkarma kavramları her zaman birbirlerini karşılamamaktadır.

6762 sayılı eTTK’da ıskat kavramına yer verilmeyip, ıskatın tanımına yer verilmiştir. 6102 sayılı TTK’nın 483. maddesinde ise, “ıskat” kavramına açıkça yer verilmiştir³³².

B. Iskata İlişkin Sorunlar

Iskat, 6762 sayılı eTTK döneminde, eTTK’nın 407 ve 408. maddelerinde düzenlenmiştir. Yeni TTK ile beraber önemli değişiklik yapılmaksızın ıskat yaptırımına ilişkin düzenlemelere anonim şirketler hakkında öngörülen TTK m. 482 ve 483’te yer verilmiştir.

Sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi nedeniyle temerrüde düşen limited şirket ortakları hakkında TTK m. 585 atfıyla TTK m. 482-483 uyarınca uygulanacak olan ıskat yaptırımı ile mütemerrit ortaklar paylarından doğan haklarından yoksun bırakılmakta ve yoksun bırakıldıkları pay üzerindeki ortaklık sıfatlarını yitirmektedirler³³³.

³³¹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1060. **Yargıtay 11.HD., E.5237/K.344, T.27.01.1992**; “...Temerrüde düşen ortağa verilen süre bir aydan aşağı olamaz. Aksi halde, ortağın çıkarılma kararı geçersizdir...”. Yine benzer şekilde Yargıtay’ın ıskat yerine çıkarılma kavramını kullandığı kararı için bkz. **Yargıtay 11.HD., E.4561/K.5242 T.13.11.1980**. Anılan kararlara erişmek için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2502. **Çelik**, Yargıtay’ın bazı kararlarında ıskat yerine ihraç kavramının kullanıldığını, ancak, ihraç kavramı, sözlük anlamı itibariyle “dışarıya atılma” manasına geldiğinden, bir paya ıskat yaptırımının uygulanmasının her zaman ortağın şirketten çıkarılması sonucunu doğurmayacağını ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.91. **Değirmenci**, “çıkarma” kavramından ziyade, “ıskat” kavramının ıskat yaptırımının niteliğine daha uygun ve farklılıklarını ortaya çıkaran bir kavram olduğu, nitekim ıskat yaptırımıyla birlikte, pay sahibinin şirketle değil pay ile ilişkisinin kesildiği saptandığında, anılan yaptırımın muhatabı ve ıskat kurumunun hukuki niteliğini ifade eden “pay sahibinin ıskatı” veya “ıskat edilen pay sahibi” şeklinde anılmasının daha isabetli olduğu görüşündedir. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.13. Aynı yönde görüş için bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.52. Benzer açıklama için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.130. **Ekinci**, benzer kurumlardan ayrılması ve aradaki farkı ortaya çıkarması, ayrıca, pay sahibinin şirket ile değil, pay ile ilişkisi üzerinde yoğunlaşması ve hukuki durumu en iyi şekilde yansıtmayı nedeniyle ıskat kavramının kullanılmasını yerinde bulmaktadır. Anılan görüş için bkz. **EKİNCİ**, Hüseyin, *Anonim Şirketlerde Sermaye Koyma Borcunun yerine Getirilmemesinin Hukuki Sonuçları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010. **Battal**, anonim şirketlerde ıskat prosedürüne ilişkin kaleme almış olduğu eserinde, ıskat kavramının eski eserlerde anıldığı üzere, “ortak sıfatının ıskatı” ifadesinin kanaatine göre daha doğru olduğunu, ancak kaleme aldığı eserinde çoğunluk görüşe iştirak ederek, “ortağın ortaklıktan ıskatı” ifadesini kullanmayı tercih ettiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **BATTAL**, Ahmet, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Iskat Prosedürü (Tk 408) İle İlgili Yargıtay Uygulaması”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XVII, Bildiriler-Tartışmalar, 09-10 Haziran 2000, s.53, dn.2.

³³² **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.92; **DEĞİRMENCİ**, s.14. **Moroğlu**, TTK m. 483 hükmünün kenar başlığının “ıskat usulü” yerine, “pay sahipliğinden çıkarılma usulü” olması gerektiği kanaatindedir. Bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.304.

³³³ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1694.

İskat hakkında öngörülen hükümlerde kanun koyucunun iradesi, ıskatın pay mevkiinin ortadan kaldırılması değil, yalnız pay mevki ile pay sahibi arasındaki ilişkiye son verildiğini açıklamaya yöneliktir³³⁴.

İskat TTK m. 482 uyarınca, sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa karşı uygulanabilecek kanuni³³⁵ bir yaptırım olduğu gibi aynı zamanda şirkete tanınmış kanuni bir haktır. Bu sebeple, şirket sözleşmesinde ıskat yaptırımının uygulanacağına yönelik hüküm bulunması gerekmemektedir. Bu noktada dikkat edilmelidir ki, sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde ıskat yaptırımının muhakkak uygulanacağı yönünde bir anlayış doğru değildir³³⁶. İskat yerine çalışmamızın üçüncü bölümünde yer verdiğimiz diğer yaptırımların uygulanabilmesi mümkündür. Nitekim, böyle bir durumda hangi yaptırımın uygulanacağını belirleme yetkisine sahip olan organ limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu olduğundan, müdür/müdürler kurulu tarafından şirket için en faydalı yaptırımın uygulanması gözetilecektir³³⁷.

Öte yandan, şirket tarafından aynı anda hem ifa davası açılıp veya cebri icra yoluna başvurulup hem de ıskat yaptırımının uygulanması mümkün değildir³³⁸. Ancak, cebri icra yoluna başvurulmuş ya da ifa davası açılmışsa, anılan yaptırımların uygulanmasından vazgeçilerek, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi mümkündür³³⁹. Böyle bir durumun ortaya çıkması halinde, müdür/müdürler kurulu aynı durumdaki ortaklar arasında ayırım yapmaksızın ortaklara eşit işlem yapmakla yükümlüdür³⁴⁰.

İskat kararının uygulanması neticesinde söz konusu yaptırım pay sahipliği sıfatının kaybına yol açtığından, ıskata ilişkin hükümler emredici nitelikte

³³⁴ **AKER**, Halit, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, BATIDER, Mart 2016, C.32, S.1, s.73.

³³⁵ Limited şirket sözleşmesinde, pay bedelini ifada temerrüt hali şirketten çıkarma sebebi olarak düzenlense de, anılan durum TTK m. 481 ila m. 483 ile öngörüldüğünden, ortağın çıkarılmasında tek başına haklı sebep olarak kabul edilemez. Diğer bir ifadeyle, böyle bir durumda TTK m. 616, f. 2, b. f ve TTK m. 640, f. 1’e göre gerçekleştirilen haklı sebeple çıkarma işleminin batıl olarak kabulü gerekir. Açıklama için bkz. **AKER**, s.76.

³³⁶ **DEĞİRMENCİ**, s.6.

³³⁷ **DEĞİRMENCİ**, s.6; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.198; **AKER**, s.73.

³³⁸ **ERDİL**, s.112,117; **DEĞİRMENCİ**, s.7; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.393; **DOĞANAY**, s.1083.

³³⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.7; **ERDİL**, s.117. Birden fazla ortağın temerrüde düşmesi halinde ayrımı haklı kılan bir sebep olmadığı sürece şirketin eşitlik ilkesine uygun olarak davranması ve mütemerrit ortakların hepsine karşı aynı yaptırım usulünün uygulanması gerekmektedir. Bilgi için bkz. **ERDİL**, s.117; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.393.

³⁴⁰ Bu konuya ilişkin detaylı açıklama için bkz. Bkz. B.4, IV, F’de Mütemerrit Ortağın Ödenmemiş Pay Bedellerinden Doğan Sorumluluğu; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.198.

düzenlenmiştir³⁴¹. TTK m. 482 emredici hükmü uyarınca, ıskat müessesesinin uygulanabilmesi sadece sermaye borcunun ifasında temerrüde bağlanmıştır. Dolayısıyla, sermaye borcunun ifasında temerrüt dışında ıskat yaptırımı uygulanamayacaktır³⁴².

1. Şirket Sözleşmesine ıskatın Uygulanmasını Zorunlu Tutan veya Yasaklayan Hükümlerin Konulması Mümkün müdür?

Şirket sözleşmesine ıskat yaptırımının uygulama alanını genişleten veya uygulanmasını kolaylaştıran hükümlerin konulması mümkün gözükmemektedir³⁴³. Ancak, Yargıtay bazı kararlarında sermaye borcunu ifade temerrüt dışında başka ıskat sebeplerinin de anonim şirketlerde esas sözleşme hükmü olarak düzenlenebileceğini kabul etmiştir³⁴⁴.

Bununla birlikte, ıskat yaptırımının uygulanmasını zorunlu tutan ya da ıskat yaptırımının uygulanmasını yasaklayan hükümlerin şirket sözleşmesine konulup konulamayacağına ilişkin husus doktrinde tartışmalıdır³⁴⁵.

Bu konuda *Tekinalp*, ıskat usulünün emredici nitelikte olması sebebiyle uyulması gerektiği, sermayenin korunması ile ilişkili olduğundan ıskat usulünün esas sözleşme ile yumuşatılamayacağı ancak, ıskatın uygulanmamasının esas sözleşmede kararlaştırılabileceği, zira, bu durumda ıskatın emredici olmadığı görüşündedir³⁴⁶.

Çelik, anonim şirketlerde mütemerrit pay sahibine hangi yaptırımın uygulanacağına karar veren yetkili organın yönetim kurulu olduğunu, nitekim, yönetim

³⁴¹ **GÖLE**, s.114; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.94; **DEĞİRMENCİ**, s.10. TTK uyarınca, ıskata ilişkin öngörülen düzenlemelerin emredici olması sebebiyle açıklık bulunmadığı ileri sürülerek, limited şirket sözleşmesi ile genel kurula bu konuda yetki verilmesi mümkün değildir. Bilgi için bkz. **AKER**, s.76.

³⁴² **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.94; **DEĞİRMENCİ**, s.9; **ERDİL**, s.117; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1064; **AKDAĞ GÜNEY**, s.88.

³⁴³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.94.

³⁴⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.94, dn.42. *Çelik*, sermaye borcunun ifasında temerrüt dışında başka ıskat sebeplerinin esas sözleşme ile belirlenmesine imkan tanınması hakkında, “ Yargıtay’ın bu yönde vermiş olduğu kararları, limited şirket ortaklarının asli borcu olan sermaye borçlarının yanı sıra, TTK m. 480, f. 1’de düzenlenen tek borç ilkesine aykırı olmakla beraber, ıskat hakkında emredici hüküm olarak düzenlenen TTK 482-483 maddeleri ile de çelişki ortaya çıkaracağını, aynı zamanda, esas sözleşmede başka ıskat sebeplerinin kararlaştırılmasına cevaz verilmesi sermaye şirketi olmanın sağladığı avantajların kaybedilmesine neden olacağını” ifade etmiştir. Ayrıntılı açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.95. Anonim şirketlerde ıskat yaptırımı şirketin faaliyet aşamasında sermaye borçlarını ifa etmeyen pay sahiplerine karşı uygulanabilmektedir. Anonim şirketin kuruluş ve tasfiye aşamalarında ise, ıskat yaptırımı uygulanamamaktadır. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.115-116.

³⁴⁵ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.95. ıskat yaptırımının uygulanmayacağına ilişkin esas sözleşmede yapılan düzenlemenin sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil edeceği yönünde açıklama için bkz. **EKİNCİ**, s.157-158.

³⁴⁶ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1062.

kurulunun o anki şartlara göre mütemerrit pay sahibi hakkında şirketin menfaatine olan yaptırımı uygulayacaklarını, önceden ıskatın uygulanacağına veya uygulanmayacağına yönelik esas sözleşmeye hüküm konulmasının yönetim kurulunu o anki şartlarda şirketin menfaatine uymayan yaptırımı uygulamaya zorlayabileceğini, kaldı ki böylesine bir durumun TTK m. 482 vd. ile de bağdaşmayacağını, ayrıca bu hususun şirket alacaklıları bakımından da önem arz ettiğini, dolayısıyla, yönetim kurulunu sınırlandıran esas sözleşme hükümlerinin geçerli olmaması gerektiğini ifade etmiştir³⁴⁷.

Değirmenci, ıskat yaptırımı ile amaçlananın şirketin mal varlığının korunması olduğunu, söz konusu amaca ulaşılabilmesi bakımından böylesine önem arz eden hukuki imkanın esas sözleşme ile kaldırılmasının yerinde olmayacağını, nitekim bu sorunun özellikle şahıs ortaklıklarına yaklaşan anonim şirketlerde ortaya çıkacağını, ancak yine de anonim şirketlerde şahsın kişiliğinin değil payın ön planda olduğunu savunmaktadır. Yazar, esas sözleşme ile ıskat yaptırımının uygulanmasının zorunlu tutulması hakkında ise, esas sözleşmeye ıskatın muhakkak uygulanacağı yönünde bir hüküm konulmasında sakınca görmemektedir³⁴⁸.

Göle, ıskat hakkında getirilen düzenlemelerin emredici nitelikte olduğu, bu sebeple, esas sözleşme ile ıskat hakkını engelleyen veya ıskat şartlarını değiştiren hükümler konulamayacağını ifade etmiştir³⁴⁹.

Battal, ıskat yaptırımının uygulanmasının, esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla şarta bağlanabileceği gibi yaptırımın uygulanmasının geçici süre askıya alınabileceği kanaatindedir³⁵⁰.

Kanaatimizce, limited şirketlerde şirket sözleşmesi ile ıskat yaptırımının uygulanmasının zorunlu tutulması veya kaldırılması, ıskat hakkında öngörülen emredici nitelikteki hükümlerin getiriliş amacı ve kanun koyucunun iradesine aykırılık teşkil edecektir. Zira, “Emredici hükümler” başlıklı TTK m. 579 ile “*Şirket sözleşmesi, bu Kanunun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümleri, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar*” şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bununla beraber, TTK’da sermaye

³⁴⁷ **CELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.96; Aynı yönde bkz. **KÖK**, s.359.

³⁴⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.11.

³⁴⁹ **GÖLE**, s.114; Aynı yönde görüş için bkz. **DOĞANAY**, s.1085.

³⁵⁰ **BATTAL**, s.55.

borcunun ifasında temerrüt halinde doğrudan ıskat yaptırımının uygulanacağına yönelik hüküm tesis edilmemiştir. İskat yerine ıskata nazaran daha hafif olan diğer yaptırımların uygulanabilmesi mümkündür. Kaldı ki, her somut olay o anki şartlara göre değerlendirilmelidir. Doktrinde *Çelik*'in de anonim şirketler hakkında belirttiği ifadelerine paralel olarak, limited şirketlerde bu konuda yetkili organ olan müdür/müdürler kurulu tarafından somut olay değerlendirilerek, şirketin menfaatine en uygun düşen yaptırımın uygulanması daha hakkaniyetli neticeye ulaşılmasını sağlayacaktır. Aksi takdirde, şirket sözleşmesinde ıskat yaptırımının zorunlu tutulması her zaman adil sonuç vermeyeceği gibi böyle bir şirket sözleşmesi hükmünün TTK m. 482-483'e aykırılık teşkil edeceği kuşkusuzdur³⁵¹. Öte yandan ıskat yaptırımı, mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü pay üzerinde sahip olduğu haklarını ve pay sahipliği sıfatını yitirmesine yol açacağından, en son çare olarak uygulanması amaçlanan bir yaptırım olduğu düşünüldüğünde, böylesine ağır sonuçlara neden olan bir kurumun uygulanacağına şirket sözleşmesinde yer verilmesi, şirkete ortak olmak isteyen kimselerin çekimser yaklaşımlarına hatta şirkete katılmaktan vazgeçmelerine neden olacaktır. Buna karşılık, şirket sözleşmesinde ıskat yaptırımının uygulanmayacağına ilişkin hükme yer verilmesi durumunda ise, mütemerrit ortaklar hakkında ıskat dışındaki diğer yaptırımların uygulanması, ıskat kadar caydırıcı nitelik taşımadığından, mütemerrit ortak ıskat edilemeyip, yerine bir başkası getirilemeyecek, sermaye açığının kapatılamaması nedeniyle söz konusu durum şirketin sermayesine zamanında kavuşmasını engel olacak ve şirketin mal varlığının korunması hususunda problem ortaya çıkaracaktır.

2. İskat Usulünün Şirket Sözleşmesi ile Değiştirilmesi Mümkün müdür?

Bu noktada ele alınması gereken bir diğer husus, ıskat usulünün şirket sözleşmesi ile değiştirilip değiştirilemeyeceğidir. Limited şirketlerde ıskat usulünün uygulanması bakımından TTK m. 585 yollamasıyla TTK m. 482-483 hükümleri uygulanmaktadır. Söz konusu hükümler nitelikleri itibarıyla emredici hüküm olduğundan, ıskat usulünün şirket sözleşmesi ile değiştirilebilmesi kanımızca mümkün değildir. Ancak, öğretide ıskat usulünün şirket sözleşmesi ile değiştirilebileceği yönünde tartışma bulunmaktadır³⁵².

³⁵¹ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.96.

³⁵² ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.96.

Göle, ıskat usulünün Kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla düzenlenebileceği kanısındadır³⁵³.

Tekinalp ise, ıskat hükümlerinin emredici nitelikte olduğunu, sözleşme ile usulün yumuşatılamayacağını ve usule uyulmaması halinde, ıskatın geçersiz olacağını ifade etmiştir³⁵⁴.

Çelik'e göre, ıskat usulü esas sözleşme ile ortadan kaldırılamayacak, hafifletilemeyecek veya ağırlaştırılamayacaktır. Zira, TTK uyarınca ıskat hakkında öngörülen hükümler şirketin, pay sahiplerinin veya alacaklıların menfaatlerini koruyacak şekilde düzenlendiğinden, ıskat usulünün değiştirilebilmesi şirketin, pay sahiplerinin ya da alacaklıların zarar görmelerine sebep olabilecektir. Yazar isabetli olarak, ıskat usulünün değiştirilerek hafifletilmesi, böylesine ağır bir yaptırımın sonucunda pay sahipliği sıfatının kaybedilmesini kolaylaştırması nedeniyle yatırım yapacak kimselerin şirketlere olan ilgisinin azalmasına sebep olacağından, TTK uyarınca, ıskat usulü hakkında sıkı şartlar getirildiğini ve pay sahiplerinin öngörülen hükümlerle şirketin keyfiliğine karşı korunduğunu ifade etmiştir³⁵⁵.

3. İskatın Nakdi Sermaye Borcunun Yanı Sıra Ayni Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt Halinde Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu

Sermaye borcunun bir kısmını ifa etmiş ortak hakkında da kalan bakiye sermaye borcunu ifa etmemesi nedeniyle ıskat yaptırımı uygulanabilmektedir. Dolayısıyla, temerrüt hükümlerinin uygulanabilmesi için muhakkak sermaye borcunun tamamının ifa edilmemiş olması aranmamakta, kısmen ödenmeyen pay bedeli için de anılan hükümler uygulanmaktadır. Yine benzer şekilde, hem ayni hem de nakdi sermaye taahhüdünde bulunan ortaklar hakkında da ayni sermaye borcu ifa edilip,

³⁵³ **GÖLE**, s.114; Aynı yönde görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.11. *Değirmenci*, eserinde ıskat usulünün esas sözleşme ile değiştirilebilmesine ilişkin “ıskat ihtarının sayısının artırılması”, “ödemeye davet için bir aydan daha uzun süre verilmesi” gibi durumları örnek olarak göstermiştir. Yine yazar, ıskat neticesinde, sahipsiz kalan payların değerlendirilmesi bakımından, belirli usule uyma mecburiyeti getiren ya da iktisap bakımından bazı pay sahiplerine öncelik veren hükümlere esas sözleşmede yer verilebileceğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.12. Esas sözleşmede ıskat usulüne ilişkin yapılabilecek düzenlemelerin emredici olmayan hususlar ile sınırlı olması hakkında bkz. **EKİNCİ**, s.157.

³⁵⁴ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1062. Aynı yönde görüş için bkz. **KÖK**, s.358; **BATTAL**, s.60. İskat usulünün değiştirilebilmesinin kabulü halinde, değiştirilen usulün pay sahipleri aleyhine değiştirilmesine ve pay sahiplerinin bazı haklardan yoksun bırakılmalarına neden olduğu yönünde ayrıntılı açıklama için bkz. **EKİNCİ**, s.158. *Akdağ Güney*, ıskat usulüne ilişkin düzenlenen hükümlerin değiştirilemeyeceğini ancak, esas sözleşme ile ıskat yaptırımının uygulanmasının engellenmesi yönünde hüküm tesis edilebileceğini ifade etmiştir. Bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.88.

³⁵⁵ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.97; Aynı yönde görüş için bkz. **KARAKAN**, s.133; **ŞAHİN**, *Anonim Şirketlerde İskat Müessesesi*, s.25.

nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi durumunda temerrüt hükümleri uygulama alanı bulacaktır³⁵⁶.

Iskat yaptırımının nakdi sermaye borcunun yanı sıra aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanıp uygulanamayacağı doktrinde görüş ayrılıklarına sebep olmuştur. Baskın görüş, ıskat yaptırımının hem aynı hem de nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanabileceği yönündedir³⁵⁷.

Değirmenci, ıskatın hem nakdi hem de aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanabileceği kanaatindedir³⁵⁸.

Erdil'e göre, aynı sermaye borcunun taahhüt edilmesi durumunda, ortağın aynı sermaye borcundan kurtulabilmesi için şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla taşınırın teslimi, taşınmazların ise tescili gerekeceğinden, taahhüt edilip, teslim ya da tescil edilmemiş sermaye borcunun ifası bakımından şirket ifa davası açarak, taşınırın teslimini veya taşınmazların tescilini talep edebileceği gibi şirket tarafından ıskat yaptırımının da uygulanması mümkündür³⁵⁹.

Çamoğlu, ıskat yaptırımının sadece nakdi sermaye borcunun ifa edilmemesi durumunda uygulanabileceğini, zira ıskat hakkında düzenlenen hükümlerde kullanılan terimlerin ve ıskat usulünün tamamen nakdi sermaye taahhüdüne ilişkin düzenlendiğini, bunun sebebinin ise TTK m. 128 uyarınca aynı sermaye taahhüdünün ifasının teminat altına alındığını, çünkü aynı sermaye taahhütlerinin şirket tarafından taşınır ise güvenilir bir kişiye tevdi, taşınmaz ise şerh verilme işlemlerinin gerçekleştirilmesi halinde sermaye olarak kabul edileceğini ifade etmiştir³⁶⁰.

³⁵⁶ **ERDİL**, s.117; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.394.

³⁵⁷ **EKİNCİ**, s.163; **DEĞİRMENCİ**, s.10; **ERDİL**, s.118; **ÇELİK**, Aytekin, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2009, C.17, S.2, s.179; **ÇONKAR**, s.580.

³⁵⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.10. Aynı yönde görüş için bkz. **ÇEBİ**, Hakan, Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s.274; Aynı sermaye borcunun temerrüdü halinde ıskat hükümlerinin kıyasen uygulanabileceğine ilişkin görüş için bkz. **ŞAHİN**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden Iskat*, s.75.

³⁵⁹ **ERDİL**, s.118.

³⁶⁰ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.196. Aynı yönde görüş için bkz. **ÖZTÜRK DİRİKKAN**, Hanife, Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Yetkin Yayınları, 2005, s.56; **KARAKAN**, s.132.

Yasan, TTK m. 128 ile aynı sermaye borcunun ifa edilmeden şirketin tüzel kişilik kazanamayacağı öngörüldüğünden, ıskat yaptırımının sadece nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanacağı kanaatindedir³⁶¹.

Buna karşılık *Çelik* ise, ıskat yaptırımının hem aynı hem de nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanabileceğini kabul etmektedir³⁶².

Ekinci de benzer şekilde, ıskat ile amaçlananın, taahhüt edilen sermaye borcunun ödenmesi ve böylece şirketin mal varlığının korunması olduğundan, aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt gerçekleştiğinde uygulanmasını engelleyen haklı bir gerekçenin bulunmadığını, dolayısıyla, nakdi sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde ıskat yaptırımı uygulanabileceği gibi aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde de uygulanabileceğini ifade etmiştir³⁶³.

Çonkar, aynı sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi durumunda da ıskat yaptırımının uygulanabileceği, her ne kadar TTK m. 482 hükmünde aynı-nakdi sermaye ayırımına gidilmemiş olsa da, kanun koyucunun karşı yönde iradesinin bulunmadığının kabulü gerektiği, öte yandan anılan maddede “sermaye borcunun ödenmemesi” ifadesi yerine bilinçli olarak “nakdi sermaye borcunun ödenmemesi” ifadesine yer verilmediği, bu sebeplerle aynı sermaye borcunun ifasında temerrüde düşüldüğünde de ıskat yaptırımının uygulanabileceği kanaatindedir³⁶⁴.

Yargıtay’ın da, ıskat yaptırımının hem nakdi hem aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanabileceği yönünde vermiş olduğu kararları bulunmaktadır³⁶⁵.

Fikrimizce, aynı sermaye taahhüdünde bulunulması halinde TTK m. 128 emredici nitelikli hükmü uyarınca, ayının türüne göre taşınırsa güvenilir bir kişiye tevdi, taşınmaz ise tapuya şerh verilme işlemleri gerçekleştirilmeden söz konusu değerlerin aynı sermaye olarak kabulü mümkün değildir³⁶⁶. Böyle bir durumda ise, ticaret sicil müdürü tescili gerçekleştiremeyeceğinden, şirket tüzel kişilik

³⁶¹ **YASAN**, s.423. *Akdağ Güney*, aynı sermaye borcunda temerrüt halinde ıskat yaptırımının uygulanamayacağı; ancak taahhüt edilen aynı sermayenin tescilden önce ifa edilmiş gibi gösterilmesi ihtimalinde ıskat yaptırımının uygulanabileceği kanısındadır. Açıklama için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.141-142; Karşı görüş için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1065.

³⁶² **ÇELİK**, “*Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*”, s.179.

³⁶³ **EKİNCİ**, s.164.

³⁶⁴ Detaylı açıklama için bkz. **ÇONKAR**, s.580.

³⁶⁵ **EKİNCİ**, s.163. **Yargıtay 11.HD., E.1631/K. 2346, T.18.04.1986**. Karar için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2502.

³⁶⁶ **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, s.186; **MANAVGAT (Kırca/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.354; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.10-57.

kazanamayacak ve bu sebeple, ıskat yaptırımının uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Nihayet, asli borç olan sermaye borcunun yanı sıra ortakların tali yükümlülüklerini mesela limited şirketlerde ek ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmemeleri sebebiyle ıskat yaptırımının uygulanması mümkün değildir³⁶⁷.

C. Mal Varlığının Korunması İlkesinin ıskat Bakımından Değerlendirilmesi

Çalışmamızın ilk bölümünde, mal varlığı kavramına ve mal varlığının korunması ilkesine yer vermiştik. Bu bölümde ise tekrara düşmemek için mal varlığının korunması ilkesini ıskat kurumu bakımından kısaca ele alacağız.

Mal varlığının korunması ilkesinin temelinde, şirketin mal varlığına esas sermayeye oranla tam olarak kavuşması ve mal varlığının ilgililer yararına korunması yatmaktadır³⁶⁸.

Sermaye borcunu ifada temerrüde düşen mütemerrit ortağa ıskat yaptırımının uygulanmasındaki asıl gaye şirketin zarara uğramasının önlenebilmesidir. Nitekim, mütemerrit ortağa ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için TTK m. 482-483 uyarınca uygulanabilecek diğer yaptırımlardan ifa davası açılması veya icra takibi yapılması ön koşul olarak öngörülmemiş, hangi yaptırımın uygulanacağına karar yetkisi limited şirketlerde müdür/müdürler kuruluna bırakılmıştır. Zira, ödeme gücü yetersiz olan mütemerrit ortağa karşı ifa davası açılması ya da icra takibi başlatılmasında yarar bulunmayacağından, doğrudan ıskat yaptırımının uygulanması mal varlığının korunması açısından daha yerinde bir yaptırım olmaktadır³⁶⁹. İskatın uygulanmasıyla, mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payının yerini bir başka pay sahibi alacak ve böylece yeni pay sahibin ödemeleri ile birlikte şirketin mal varlığı korunmuş olacaktır. Öte yandan, eski pay sahibinin sorumluluğu, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutar oranında devam edecektir. Görüldüğü üzere, ıskat yaptırımının

³⁶⁷ **GÖLE**, s.116. Anonim şirketlerde agionun ödenmemesi söz konusuysa, agionun sermaye borcunun kapsamında olması nedeniyle ıskat yaptırımının uygulanması mümkündür. Bkz. **GÖLE**, s.116. Aynı yönde bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.9; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.197; **KARAKAN**, s.133; Aksi yönde görüş için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.102. *Akdağ Güney*'e göre, ihraç priminin tescilden önce ödenme koşulunun varlığı ıskatın uygulanmasına engel teşkil etmektedir. Bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.91.

³⁶⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.5.

³⁶⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.6.

uygulanmasındaki amaç şirketin taahhüt edilen sermayeye kısa sürede kavuşması ve şirketin mal varlığının korunarak devamının sağlanmasıdır³⁷⁰.

D. İskatın Hukuki Niteliği

İskatın hukuki niteliği hakkında öğretilerde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. İskatın hukuki niteliğini daha önce “*sözleşme cezası*” olarak nitelendirenler olduğu gibi sonrasında “*pay sahibinin temerrüde düşmesi nedeniyle sözleşmeden dönme*” olduğunu ifade edenler de olmuştur³⁷¹. Bunun yanı sıra, ıskatın hukuki niteliğinin “*borçlunun temerrüdü*”, “*fesih*” ya da “*ortaksal nitelikleri haiz kendine özgü bir kurum*” olduğu yönünde görüşler de ileri sürülmüştür³⁷².

İskatın, mütemerrit ortağa temerrüde düşmesinden dolayı uygulanan bir yaptırım olması sebebiyle *Tekinalp*, ıskatın hukuki niteliğinin daha çok “*borçlunun temerrüdü*”nın TTK anlamındaki görünüşü olduğu kanaatindedir³⁷³.

Çelik ise, ıskat yaptırımını tüm yönlerden ele alındığında, bazı açılardan ıskata benzeyen diğer kurumlardan birçok esaslı nokta bakımından farklı olduğunu, dolayısıyla, diğer benzer kurumlara açıklanamayacağından, ıskatın hukuki niteliğinin “*kendine özgü hukuki müessese*” olduğu kanısındadır³⁷⁴.

Göle, ıskatın hukuki niteliğini Borçlar Kanunu uyarınca fesihe benzetse de, aslında “*anonim şirketlere özgü hukuki bir müessese*” olduğunu savunmaktadır. Yazar ıskatta, aynı fesihte olduğu gibi pay sahibi paydan doğan haklarını kaybetmiş olsa da, fesihden farklı olarak, ıskat yaptırımında şirket ile pay sahibi arasındaki ilişkinin doğrudan sona ermediğini, ayrıca, ıskat yaptırımının uygulanması halinde pay sahibine daha önceden yaptığı ödemelerin iade edilmeyeceğini, kaldı ki, ıskatın fesih olarak nitelendirilmesinin şirket ile pay sahibi arasındaki ilişkinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme görünümünü ortaya çıkaracağını, böyle bir durumun da isabetli olmayacağını, ıskatın Borçlar Kanunu anlamında fesihe benzemesini, şirket ile pay sahibi arasındaki şirketler hukukuna özgü ilişkinin kural olarak eksik, istisna olarak

³⁷⁰ *Değirmenci*, her ne kadar sermaye borcunu ifade temerrüt halinin, şirketin fesih veya infisah nedeni olmadığını belirtilse de, şirketin mali durumun önemli oranda bozulmasının veya amacına ulaşmasının imkansız hale gelmesinin şirketin feshine veya infisahına neden olabileceğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.6.

³⁷¹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1061; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.93; **GÖLE**, s.117, dn. 162’deki yazarlar.

³⁷² **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1061; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.93; **GÖLE**, s.117, dn. 162’deki yazarlar.

³⁷³ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1061.

³⁷⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.94.

tam iki taraflı sözleşmelere benzemesinin sonucu olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir³⁷⁵.

Değirmenci ise, *Göle*'nin görüşüne paralel olarak, ıskatın hukuki niteliğinin diğer benzer kurumlardan farklı ve sermaye pay bedelini ifade temerrüdün anonim şirketlere özgü olduğu kanaatindedir³⁷⁶.

Fikrimizce ıskatın hukuki niteliğinin kendine özgü hukuki bir müessese olduğunu savunan yazarların görüşü isabetlidir. Zira, *Göle*'nin görüşüne paralel olarak ıskat müessesesi benzer hukuki kurum olan TBK anlamında fesihe benzese de, hukuki sonuçları bakımından fesihden ayrılmaktadır. Fesih ile sözleşme ilişkisi doğrudan sona ererken, ıskat yaptırımının uygulanması, her zaman mütemerrit ortağın şirketle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmamaktadır. Bu sebeple, biz de ıskat kurumunun hukuki niteliğinin “*sadece sermaye borcunda temerrüt haline özgü hukuki bir kurum*” olduğu kanısındayız.

Son olarak ıskat, hukuki niteliği itibariyle yenilik doğuran bir işlemdir. Dolayısıyla, ıskat kararının sonuç doğurabilmesi için mütemerrit ortağa ıskat kararının alındığının bildirilmesi gerekmektedir³⁷⁷.

II. ISKATIN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A. Ticaret Şirketlerinde Ortaklıktan Çıkarma ile Karşılaştırılması

1. Kollektif ve Komandit Şirketlerde Çıkarma

TTK m. 328 uyarınca, komandit şirket ortaklarının şirketten çıkarılmasına ilişkin kollektif şirket ortaklarının şirketten çıkarılması hakkında düzenlenen hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir. Dolayısıyla, yapacağımız açıklamalar komandit şirketler bakımından da aynı sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Kollektif şirket ortaklarının şirketten çıkarılma nedenleri TTK'da sayılmıştır. Kanunda öngörülen çıkarma sebepleri olarak, “*ortağın iflas etmesi*” (TTK m. 254), “*ortaklığın feshinin ihbar edilmesi*” (TTK m. 256, f. 1), “*kişisel alacaklının ortaklığın süresinin uzatılmasına itiraz etmesi*” (TTK m. 256, f. 2) ve “*haklı sebeple çıkarma*” (TTK m. 255) nedenlerinin ortaya çıkması halinde şirketin infisahının engellenebilmesi amacıyla diğer ortaklar, oy birliğiyle ve şirket sözleşmesinde hüküm

³⁷⁵ GÖLE, s.116-117; Benzer görüş için bkz. EKİNCİ, s.156-157.

³⁷⁶ DEĞİRMENCİ, s.20; Aynı yönde görüş için bkz. KÖK, s.357-358.

³⁷⁷ GÖLE, s.123.

bulunması kaydıyla şahsında fesih nedeni oluşan ortağı ortaklıktan çıkarabilmektedirler³⁷⁸.

Ortağın çıkarılması hakkında alınacak karar kural olarak oy birliğiyle alınmaktadır. Ancak, TTK m. 255, f. 1'e göre, şirket sözleşmesinde çıkarma kararının çoğunluk ile alınacağı kararlaştırılabilmektedir. Çıkarma kararı bozucu yenilik doğuran niteliğe sahiptir. Alınan kararın çıkarılan ortağa noter aracılığıyla tebliğ edildiği tarihten itibaren karar hükümlerini doğurmaktadır³⁷⁹. Çıkarılan ortak karara karşı, tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilme imkanına sahiptir. Açılacak iptal davası, çıkarılma sebebinin "haklı" olmadığına ilişkindir ve söz konusu dava ortaklara karşı açılmaktadır. Üç aylık süre zarfında iptal davası açılmaz veya açılır da reddedilirse çıkarma kararı kesinleşir. Çıkarma kararının verilmesiyle iç ilişkide, anılan kararın tescil ve ilanı ile birlikte dış ilişkide çıkarma kararı hükümlerini doğurmaktadır³⁸⁰. TTK m. 260'a göre, çıkarılan ortağa ayrılma payı ödenmektedir³⁸¹.

2. Kooperatiflerde Çıkarma

Kooperatiflerde pay sahibinin ortaklık sıfatının kaybına yol açan durumlardan ikisini 1163 sayılı KoopK³⁸² m. 16 ile düzenlenen "çıkartılma" ve KoopK m. 27 ile öngörülen "*sermayeye katılma borcunun veya diğer ödemelerin yerine getirilmemesi halinde sıfatın kendiliğinden yitirilmesi*" oluşturmaktadır. Her iki hükmün getirilmesindeki amaç kooperatifin varlığını korumaktır³⁸³.

KoopK'da ayrıca bir çıkarma sebebi düzenlenmemekle beraber Kanunda bazı olayların çıkarmaya sebep olabileceğine yer verilmiştir³⁸⁴. KoopK'da ortaklığın kaybına ilişkin yer alan bazı hükümlerin uygulamada kötü niyetli kullanımı sonucunda ana sözleşme dışında bazı haklı sebeplerin varlığı gerekçe gösterilerek, ortaklar ortaklıktan çıkarıldığından KoopK m. 16, 3476 sayılı "*1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun*"³⁸⁵ ile esaslı olarak değiştirilmiştir. Böylece, KoopK m. 16 ile ana

³⁷⁸ DEĞİRMENCİ, s.14; ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.304-308; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.139.

³⁷⁹ ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.310.

³⁸⁰ ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.311.

³⁸¹ DEĞİRMENCİ, s.15.

³⁸² RG, 10.05.1969 – 13195.

³⁸³ DEĞİRMENCİ, s.17; Kooperatifler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010.

³⁸⁴ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1834.

³⁸⁵ RG, 25.10.1988 – 19970.

sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle artık ortaklar ortaklıktan çıkarılamayacaklardır³⁸⁶. Anılan hükümle beraber, şahıs şirketlerinden ve limited şirketlerden farklı olarak, değişiklikten önce var olan haklı sebeple ihraç yasaklanmıştır³⁸⁷. Bununla birlikte, ortakların keyfi olarak çıkarılma baskısı altında kalmaları engellenmiştir³⁸⁸.

Ana sözleşmede belirlenen çıkarma sebeplerinden biri veya birkaçı şahsında gerçekleşen ortağı çıkarma yetkisi kural olarak genel kurula aittir. Ancak, genel kurul bu konuda ana sözleşme ile çıkarma yetkisini yönetim kuruluna devredebilmektedir³⁸⁹. Çıkarma kararının hangi organ tarafından verildiği fark etmeksizin kararın muhakkak gerekçeli olması ve tutanaklarla tespit edilmesi ya da ortaklık defterine kaydedilmesi gerekmektedir³⁹⁰. Çıkarma kararının yönetim kurulunun önerisi ile genel kurul tarafından alınması durumunda çıkarılan ortağın, ortaklığın merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde kararın tebliğinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açma hakkı bulunmaktadır³⁹¹. Çıkarma yetkisinin yönetim kurulunda bulunduğu hallerde ise, alınan çıkarma kararına karşı çıkarılan ortağın genel kurula itiraz hakkı bulunmaktadır. İtiraz hakkının mutlaka ana sözleşmede bulunması gerekmemekte, zira, KoopK m. 16, f.2’de anılan itiraz için “*genel kurula başvuru hakkı*” tanınmıştır³⁹². Genel kurula yapılan itirazın reddedilmesi halinde ortağın red kararına karşı karar tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açma imkanı bulunmaktadır³⁹³. Diğer yandan, ortağın doğrudan yönetim kurulunun çıkarma kararına karşı itiraz davası açması mümkündür³⁹⁴. İtiraz edilmeyen çıkarma kararları

³⁸⁶ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.75; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1833; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.520. Anılan hükümde, açıkça gösterme zorunluluğunun kapsam ve sınırlarının belirlenmediği ancak, kapsam ve sınırların geniş tutulmasında sakınca olmayıp, açık kapı ilkesinin çıkma sebepleri açısından da geçerlilik kazanacağı hakkında detaylı bilgiye erişmek için bkz. KARA, Etem, “*Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma*”, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Temmuz 2015, C.5, S.10, s.185.

³⁸⁷ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.75; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1833.

³⁸⁸ DEĞİRMENCİ, s.17.

³⁸⁹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1837; DEĞİRMENCİ, s.17; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.520.

³⁹⁰ DEĞİRMENCİ, s.17; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.520.

³⁹¹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1841. Üç aylık dava açma süresi hak düşürücü niteliktedir. Bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.520.

³⁹² TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1837; DEĞİRMENCİ, s.17-18.

³⁹³ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1842; DEĞİRMENCİ, s.17.

³⁹⁴ BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.520.

kesinleşmektedir. Çıkarma kararının kesinleşme anına kadar geçecek sürede, çıkarılacak ortağın hak ve yükümlülükleri devam etmektedir³⁹⁵.

Ortaklık sıfatının kaybına yol açan sermayeye katılma borcunun veya diğer ödemelerin yerine getirilmemesi halinde sıfatın kendiliğinden yitirilmesini incelememiz gerekirse, KoopK m. 4, f. 4'de “*..Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az 1/4 nüin peşin ödenmesi..*” öngörülmüştür³⁹⁶. Münasip bir süre içinde sermaye borcunun yerine getirilmesi ortaktan yazılı olarak istenmektedir. Yazılı olarak istenmesinin mümkün olmadığı durumlarda ise, taahhütlü mektupla veya ilanla istenebilmektedir³⁹⁷. Söz konusu istem hukuken temerrüt ihtarı niteliğindedir. İhtarda borç miktarı ile birlikte sermaye borcunun yerine getirilmemesi halinde uygulanacak yaptırımın açıkça gösterilmesi gerekmektedir³⁹⁸. Yapılan ihtar sonucunda sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa ikinci ihtar gönderilmekte ve ikinci ihtarla rağmen sermaye borcunu ifa etmeyen ortak hakkında çıkarma kararı verilmektedir³⁹⁹. Nitekim, KoopK m. 27 ile ortaklık sıfatının kendiliğinden kaybı emredici usulle düzenlenmiştir⁴⁰⁰. Anılan hükümde, ortaklık tarafından yerine getirilmesi ihtar edilen sermaye yükümünü yerine getirmeyen ortağın ortaklık sıfatını kendiliğinden kaybedeceği, bir diğer deyişle ortağın ortaklığının kendiliğinden düşeceği öngörülmüştür⁴⁰¹.

Son olarak, ortaklık sıfatını kendiliğinden kaybeden ortağın doğmuş olan borçları çıkarılmaya rağmen devam etmektedir⁴⁰².

3. Limited Şirketlerde Çıkarılma

Limited şirketler her ne kadar TTK'da sermaye şirketi olarak kabul edilse de, ortaklar arasında kişisel unsurlar ve güven ilişkisinin bulunması nedeniyle limited şirketlerin şahıs şirketlerine yaklaşan bir yönü bulunmaktadır. Bu sebeple, bir sermaye

³⁹⁵ DEĞİRMENCİ, s.18; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.521.

³⁹⁶ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1845.

³⁹⁷ DEĞİRMENCİ, s.18; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.521.

³⁹⁸ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1848.

³⁹⁹ DEĞİRMENCİ, s.18-19; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.521.

⁴⁰⁰ DEĞİRMENCİ, s.18. Anılan madde hakkında detaylı açıklama için bkz. OLGAC, Samet Can/ RUHİ, Ahmet Cemal, Kooperatif Ortaklığından İhraç ve İtiraz Usulü, Seçkin Yayıncılık, Mart 2015, s.23-26.

⁴⁰¹ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1844; DEĞİRMENCİ, s.19. Doktrinde ortaklığın kendiliğinden düşüp düşmeyeceği hakkında tartışma bulunmaktadır. Tartışma için bkz. KARA, s.190-192.

⁴⁰² DEĞİRMENCİ, s.19; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1849; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.521.

şirketi olan limited şirketlerde ortaklıktan çıkarılma konusu, kollektif ve komandit şirketlere benzer şekilde düzenlenmiştir⁴⁰³.

Çıkarılma, ortağın ortaklık sıfatına kendi iradesi dışında son verilmesidir⁴⁰⁴. Limited şirketlerde çıkarılma, şirketin mal varlığının korunması ve şirketin sona ermesinin önlenmesi bakımından önem arz etmektedir⁴⁰⁵. 6102 sayılı TTK uyarınca, limited şirket ortağının şirketten çıkarılabilmesi için TTK m. 636, f. 3'e göre, "*ortağın haklı sebeple şirketin feshini dava etmiş olması*"⁴⁰⁶ veya TTK m. 640, f. 3 uyarınca, "*haklı sebeplerin bulunması*"⁴⁰⁷ aranmaktadır⁴⁰⁸. TTK m. 636, f. 3'e göre, ortak şirketin feshini talep etmişse, mahkeme şirketin feshi yerine ortağa payının gerçek değerinin ödenerek, şirketten çıkarılmasına karar verebilir⁴⁰⁹. TTK m. 640, f. 3'e göre, haklı sebebin tespit edilmesinde kollektif şirket hükümlerinden yararlanılması mümkündür⁴¹⁰. Şahsında haklı sebebin gerçekleştiği ortağın şirketten çıkarılabilmesi amacıyla mahkemeye başvurulabilmesi için genel kurul kararının varlığı

⁴⁰³ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.72; ERDİL, s.68.

⁴⁰⁴ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.124; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.760; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-43.

⁴⁰⁵ DEĞİRMENCİ, s.15. Limited şirketlerde çıkarılma/çıkarma konusunu detaylı olarak kaleme alan makaleler için bkz. ÇAMOĞLU, Ersin, "*Limited Ortaklıktan Çıkarılma*", BATİDER, Eylül 2014, C.30, S.3, ss.5-20; AKDAĞ GÜNEY, Necla, "*Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma*", Prof. Dr. Ali Necip Ortan'a Armağan, BATİDER, C.8, S.32, ss.957-980. Limited şirkette çıkarılma konusuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. SİDİM, Muhammed Furkan, Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ocak 2021, s.119 vd.

⁴⁰⁶ ETTK döneminde, ortağın şirketin haklı sebeple feshini istemiş olması çıkarma sebebi olarak öngörülmediğinden, tartışmalara yol açtığına ilişkin açıklamalar için bkz. PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2252.

⁴⁰⁷ Haklı sebeplerin varlığı halinde esas sermayenin yarısından fazlasına sahip olan ortakların çıkarma yönünde oy kullanması ve mahkemenin öncelikle haklı sebebin bulunup bulunmadığını incelemesi gerekmektedir. Açıklama için bkz. DEĞİRMENCİ, s.16. Haklı sebebe örnek olarak, ortağın sadakat borcunu yerine getirmemesi, rekabet yasağına aykırı davranması örnek gösterilebilir. Bilgi için bkz. AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.556. Haklı sebep hakkında örnek için bkz. ERDİL, s.68-69. ETTK döneminde ortağın iflası ve bir ortağın payının haczettirilmesi çıkarma sebebi olarak kabul ediliyordu. Söz konusu düzenlemeye TTK'da yer verilmemiştir. Çamoğlu, iflas eden veya hakkında icra takibi yapılan ortağın haklı sebeple çıkarılabileceği kanaatindedir. Detaylı açıklama için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.139. Haklı sebep olarak kabul edilebilecek hususlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, "*Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma Konusunda Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Hususlar*", Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2017, C.12, S.134, ss.60-66; Benzer açıklamalar için bkz. AKER, Halit, "*Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler*", BATİDER, Mart 2016, C.32, S.1,ss.63-150.

⁴⁰⁸ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.73; ERDİL, s.65.

⁴⁰⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-46. Anılan durum hakkında taleple bağlılık ilkesine istinaden açıklamalar için bkz. NARÇİN, Zelal, "*Limited Ortaklıklarda Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması ve Hukuki Sonuçları*", Terazi Hukuk Dergisi, Aralık 2015, C.10, S.112, s.101-102.

⁴¹⁰ YILDIZ, Limited Şirketler Hukuku, s.159; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s.504.

gerekmektedir. Kanunda öngörülen nisapla alınan genel kurul kararının müdürler tarafından uygulanabilmesi için mahkemeye başvurulması zorunludur⁴¹¹.

Bununla birlikte, şirket sözleşmesinde hangi hallerde ortağın çıkarılabileceğinin düzenlenebilmesi imkanına yeni TTK m. 577, f. 1 ve m. 640, f. 1 ile beraber cevaz verilmiştir⁴¹². Böylece, şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkarma sebebi şahsında gerçekleşen ortak ya da ortaklar mahkeme kararı gerekmeksizin şirketten çıkarılabileceklerdir⁴¹³. Çıkarılma sebeplerine şirket sözleşmesinde yer verilmesinin yanı sıra daha sonra sözleşme değişikliğine gidilerek de çıkarılma sebeplerinin belirlenmesi mümkündür. Ancak, böyle bir sözleşme değişikliğinin TTK m. 589, f. 1 gereği, esas sermayenin en az üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁴¹⁴. Çıkarma kararını alma yetkisi genel kuruldadır⁴¹⁵. Şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle alınan çıkarma kararının sonuç doğurabilmesi için genel kurul kararının temsil edilen oyların en az üçte ikisi ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğuyla alınması gerekmektedir⁴¹⁶. Alınan çıkarma kararına karşı ortağın TTK m. 640, f. 2'ye göre, kararın kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açma hakkı

⁴¹¹ **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.556; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.132; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.763.

⁴¹² **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.126; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.73. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebeplerinin haklı olup olmadığı araştırılmaz. Şirket sözleşmesinde öngörülen sebebin gerçekleşmesi halinde ortak doğrudan şirketten çıkarılır. Açıklama için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.128. Aynı yönde bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2250; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-44. Şirket sözleşmesinde çıkarma sebeplerine yer verilmesi, ortakların hangi durumlarda şirketten çıkarılabileceklerinin farkında olarak hareket etmelerine imkan sağlamıştır. Bkz. **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.158.

⁴¹³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.73. *Erdil*, şirket sözleşmesi ile ortağın çıkarılma sebeplerinin düzenlenebilmesinin mümkün ve geçerli olduğunu, yapılacak düzenlemenin açık, kesin ve ortaklar arasında eşitliğe uygun nitelikte olması gerektiğini; ancak, şirket sözleşmesinde böyle bir belirleme yapılmasının tek başına ortağı şirketten çıkarmaya yetmeyeceğini, ortağın çıkarılması için mutlaka mahkeme kararının varlığının gerektiğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **ERDİL**, s.77; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.760. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarma sebebinin gerçekleşmesine rağmen genel kurulun ortağı çıkarmamasına karşı iptal davası açılmaz. Bu durumda, mahkemenin genel kurulun yerine geçerek, ortağı şirketten çıkarması mümkün değildir. Açıklama için bkz. **AYDIN**, Sevcan, “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının, Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, Terazi Hukuk Dergisi, Eylül 2015, C.10, S.109, s.50.

⁴¹⁴ **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.760; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.159.

⁴¹⁵ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.127.

⁴¹⁶ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.74. Ortağın şirketten çıkarılması önemli bir karar olduğundan, ağırlaştırılmış yeter sayı öngörülmüştür. Bilgi için bkz. **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.556; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2251; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.159.

bulunmaktadır⁴¹⁷. Söz konusu hak vazgeçilmez nitelikte olduğundan, şirket sözleşmesiyle sınırlandırılmayacak ve kaldırılamayacaktır⁴¹⁸. Nihayet, ortağın çıkarılmasıyla birlikte, ortak ve şirket arasındaki ilişki sona ermekte ve çıkarılan ortak, ayrılma payına hak kazanmaktadır⁴¹⁹.

6102 sayılı TTK'da, 6762 sayılı eTTK'dan farklı olarak, sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde ortağın şirketten çıkarılması öngörülmemiştir. Buna karşılık, eTTK m. 529, f. 2⁴²⁰ uyarınca, sözleşmede belirlenen vadede veya müdürler tarafından belirlenen zamanda sermaye borcunu yerine getirmeyen ortak şirketten

⁴¹⁷ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.74; **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.556; **ERDİL**, s.79; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.129. Üç aylık süre hak düşürücü niteliktedir. Sürenin geçirilmesi halinde mahkeme bu durumu re'sen göz önüne almaktadır. Açıklama için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.2255; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.761; **YILDIZ**, Limited Şirketler Hukuku, s.159.

⁴¹⁸ **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.21-44a.

⁴¹⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.15. İkidenden fazla ortağı bulunan limited şirketlerde ortağın şirketten çıkarılabilmesi yukarıda açıkladığımız usul ve esaslar uyarınca gerçekleştirilmektedir. Buna karşılık, iki kişilik limited şirketlerde, bir ortağın şirketten çıkarılmasının istenmesi halinde birçok yönden sorun ortaya çıkmaktadır. Nitekim, doktrinde de bu konuda eTTK döneminden bu yana süregelen tartışmalar bulunmaktadır. Kimi yazarlara göre bu halde de genel kurul kararı gerekliken, kimilerine göre genel kurul kararının alınmasına gerek yoktur. Bizim de katıldığımız görüşün sahibi olan *Bahtiyar*'a göre, iki kişilik limited şirkette bir limited şirket ortağının, haklı sebebe dayanarak genel kurul kararı aranmaksızın çıkarma davası açması mümkündür. Bu konu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **BAHTİYAR**, Mehmet, "İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları", **BATİDER**, Haziran 2017, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, s.114 vd. Benzer yönde anılan konu hakkında mevcut düzenleme kapsamında ve De Lege Feranda Çözüm Önerileri için bkz. **ÇAKIR**, Ayşe, "İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi", **TAAD**, Ekim 2018, S.36, s.257-259.

⁴²⁰ *Çamoğlu*, "şirketten çıkarma" başlıklı eTTK m. 529 hükmünün başarısız bir şekilde düzenlenmesi sebebiyle sermaye borcunun tek taksidini ödemeyen ortağın daha önce ödediği paylar da dahil tüm paylarından doğan ortaklık haklarından yoksun bırakılması şeklinde yorumlara sebep olduğunu, aslında kanun koyucunun iradesinin ortağın temerrüde düştüğü paylarından doğan haklarından yoksun bırakılmasına ilişkin olduğunu ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N. 142.

çıkarılabilmektedir⁴²¹. Şirket, çıkarılan ortağın payını eTTK m. 530'da öngörülen usul uyarınca en kısa zamanda satarak, satış bedelinden çıkarılan ortağın sermaye borcunu mahsup etmekteydi. Payın satış bedelinin ortağın borcunu aşması durumunda ise, borcun aşan kısmı çıkarılan ortağa verilmekteydi⁴²². Payın satış bedelinin, eTTK m. 531'e göre, ortağın şirkete olan sermaye borcunu karşılamaya yetmediği durumda ise, ortaya çıkan açıktan hem ortaklar hem de ortakların selefleri sorumlu olmaktadır⁴²³.

Nihayet, çalışmamızın "İskat Kavramı" başlığında da yer verdiğimiz üzere, limited şirketlerde ortağın şirketten çıkarılması ile ıskatı birbirini her zaman tam olarak karşılamamaktadır⁴²⁴. Zira, ilk başta ıskatın dayanağı, çıkarılma sebeplerinden farklıdır. İskat yaptırımının uygulanabilmesi için ortağın sermaye borcunu ifa etmemesi nedeniyle mütemerrit olması gerekirken, çıkarılmada limited şirketlere özgü olarak düzenlenen çıkarılma sebeplerinin varlığı gerekmektedir. Bir diğer farklılık olarak, ıskat yaptırımı sonucunda mütemerrit ortak birden fazla paya sahip ise, sadece ıskat yaptırımı uygulanan paylarından doğan pay sahipliği haklarını yitirecek iken, diğer paylarından doğan pay sahipliği sıfatı devam edecek; çıkarılmada ise ortak, çıkarılma kararının kesinleşmesiyle tüm pay sahipliği sıfatını yitirecektir. Dolayısıyla, doktrinde ıskat ile çıkarılmanın birbirlerini karşılar nitelikte kullanılması fikrimizce isabetli değildir.

⁴²¹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.74. ETTK döneminde, sermaye borcunu vadesinde ödemeyen ortağa sermaye borcunun ifası için noter vasıtasıyla 15 günden az olmamak üzere iki kez süre verilmekte ve ortağın sermaye borcunu verilen süre içinde ödememesi halinde şirketten çıkarılacağına ilişkin ihtar edilmekteydi. Verilen süre içinde sermaye borcunu ifa etmeyen ortak, ortaklar kurulunun esas sermayenin en az yarısından fazlasını temsil eden çoğunluğunun alacağı kararla şirketten çıkarılabilmektedir. Açıklamaya erişmek için bkz. **ERDEM**, Hayreddin, "Şirket Ortaklarının Sermaye Taahhüdünü Yerine Getirmemesinin Sonuçları", Yaklaşım Dergisi, Temmuz 2002. (E.T: 22.09.2022 <https://www.artymm.com/2002-temmuz-sirket-ortaklarinin-sermaye-taahhudunu-yerine-getirmemesinin-sonuclari/icerik/76>). ETTK m. 529'a göre, "Sermaye koyma borcunu tayin edilen müddet içinde yerine getirmeyen ortak, temerrüt faizini ve şirket mukavelesine cezai bir şart konmuşsa bunu da ödemekle mükelleftir. Noter marifetiyle ve on beş günden aşağı olmamak üzere tayin edilecek müddetlerle iki defa yapılan ihtarla rağmen sermaye koyma borcunu ödemeyen ortak şirketten çıkarılabilir. Çıkarılan ortağın ödemediği borçtan dolayı mesuliyeti eskisi gibi devam eder". **Yargıtay 11.HD., E.2015/4514, K.2015/8567, T.19.06.2015.;** "...Dava, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkindir. Ancak, dava açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nın 585. maddesi atfıyla uygulanması gereken aynı Yasa'nın 482 ve 483. maddelerinde sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağın şirketten ne şekilde çıkarılacağı gösterilmiştir. Bu durumda, davacı şirketin bu lazımiyeye riayet etmeden mahkemeye dava açması doğru olmadığı gibi, mahkemecede bu konuda yasada özel düzenleme yapıldığı gözden kaçırılarak haklı sebebin gerçekleştiği gerekçesiyle çikarmaya karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir. SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, kararın davalı yararına BOZULMASINA...". (E.T: 22.04.2022 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>).

⁴²² **DEĞİRMENCİ**, s.16.

⁴²³ **ERDİL**, s.108.

⁴²⁴ Bkz. B.4, I, A'da İskat Kavramı.

4. Anonim Şirketlerde Çıkarma Kurumunun Düzenlenmemiş Olması

Anonim şirketlerde, diğer ticaret şirketlerinden farklı olarak şirketten çıkma ve çıkarılma kurumları yer almamaktadır. Söz konusu durumun başlıca nedenleri, anonim şirketin bir sermaye şirketi olması, ortakların kişiliklerinin ön planda olmaması, şirketin sermaye payına ve şirketi temsil eden hisse senetlerine bağlı olması anonim şirketlerde, şirketten çıkma ve çıkarılma kurumlarının düzenlenmesine engel teşkil etmiştir. Dolayısıyla, anonim şirketlerde ortağın şirketten ihracı için ortağın sermaye borcunda temerrüde düşmüş ve TTK m. 482-483 uyarınca, tüm paylarına ıskat yaptırımının uygulanmış olması gerekmektedir⁴²⁵.

B. Sürekli Borç İlişkilerinin Feshi ile Karşılaştırılması

Fesih, sürekli borç ilişkilerinde ilişkiye ileriye etkili (*ex nunc*) olarak son verilmesidir. Fesih hakkı, bozucu yenilik doğuran haktır⁴²⁶. TBK m. 126 hükmünde fesih hakkına yer verilmiştir. Anılan hüküm ile beraber, ifasına başlanmış sürekli edimli borç ilişkilerinde borçlunun temerrüdü halinde alacaklıya ifa ve gecikme tazminatı talebinin yerine sözleşmeyi fesih hakkı tanınmıştır⁴²⁷. Sözleşmenin fesih anına kadar yapılan ifaların iadesi talep edilemeyecektir⁴²⁸. Sözleşmenin sona ereceği fesih anına kadar yapılması gereken ifa varsa, bu ifa da talep edilebilecektir⁴²⁹. Ancak, fesih tarihinden sonraki döneme dair yapılan bir ifa söz konusuysa, bu ifanın iadesinin talep edilebilmesi mümkündür⁴³⁰.

Iskatın hukuki niteliğini tespit etmeye çalışırken belirttiğimiz üzere doktrinde bazı yazarlar tarafından ıskat yaptırımının fesihe benzetildiğini ifade etmiştir⁴³¹. Kısaca tekrar etmemiz gerekirse, fesih ve ıskat birbirine tam olarak karşılık gelmemektedir. Şöyle ki, fesih ile taraflar arasındaki sözleşme sona ermekte iken, ıskat yaptırımı ile mütemerrit ortak sadece ıskat yaptırımı uygulanan esas sermaye payından doğan haklarını yitirmekte ve şirket ile mütemerrit ortağın ilişkisi bir süre daha devam etmektedir. Yine fesihte sözleşme konusu edimlerin fesih ile beraber iadesi gerekirken, ıskat yaptırımı ile şirket tarafından mütemerrit ortağa daha önce yapmış olduğu

⁴²⁵ Detaylı bilgi için bkz. **ERDİL**, s.52.

⁴²⁶ **ANTALYA**, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, C.V/1,1, 2.Baskı, 2019, s.105; **ÜNLÜTEPE**, s.284.

⁴²⁷ **ANTALYA**, s.105; **ÜNLÜTEPE**, s.284; **KILIÇOĞLU**, s.763; **ÖZ(Oğuzman)**, s.525.

⁴²⁸ **ÜNLÜTEPE**, s.285; **ÖZ(Oğuzman)**, s.526.

⁴²⁹ **ÜNLÜTEPE**, s.285.

⁴³⁰ **ÜNLÜTEPE**, s.285; **ÖZ(Oğuzman)**, s.526.

⁴³¹ Bkz. B.4, I, D'de Iskatın Hukuki Niteliği; **GÖLE**, s.116-117.

ödemeler iade edilmemektedir⁴³². Bu sebeple, fesih ve ıskat müesseseleri birbirinden farklı olup, tam olarak aynı anlamı taşımamaktadır.

C. Sözleşmeden Dönme ile Karşılaştırılması

Dönme hakkı, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde henüz ifa edilmemiş edimleri yerine getirme yükümlülüğünü sona erdirip, daha önce yerine getirilmiş bir edim söz konusuysa bu edimlerin iadesini gerektiren ve niteliği itibarıyla yenilik doğuran bir haktır. TBK m. 125, f. 3 uyarınca, sözleşmeden dönülmesiyle beraber, sözleşmenin tarafları daha önce ifa ettikleri edimlerin iadesini talep edebilecek ve karşılıklı ifa yükümlülüğünden kurtulacaklardır⁴³³. Ani edimli sözleşmelerin sona ermesi dönme ile gerçekleşmektedir. Buna göre, ani edimli sözleşmeler dönme ile beraber geriye etkili (*ex tunc*) sonuç doğurmaktadır⁴³⁴.

Iskat yaptırımının dönme kurumundan farklı olduğu kuşkusuzdur. Zira, fesih kurumunda da benzer şekilde ifade ettiğimiz üzere, dönme ile sözleşme ilişkisi tamamen son bulurken, mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payı üzerindeki pay sahipliği sıfatı sona ermesine rağmen her durumda şirket ile ilişkisi sona ermemektedir. Öte yandan, dönmede taraflar daha önce ifa edilen edimlerin iadesini talep edebilirken, ıskatın uygulanmasıyla mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payına ilişkin yapmış olduğu ödemelerin iadesini talep hakkı bulunmamaktadır.

III. ISKATIN UYGULANABİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR VE ISKATIN UYGULANMASI

A. Iskatın Uygulanabilmesi İçin Gerekli Şartlar

Limited şirketlerde sermaye borcunun ifasında temerrüde düşen mütemerrit ortağa ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için bazı kanuni şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Iskat yaptırımı, sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi sonucunda uygulansa da, temerrüt koşulu tek başına ıskat yaptırımının uygulanabilmesi açısından yeterli değildir. Bununla birlikte, Kanunda ıskatın uygulanmasına ilişkin öngörülen ıskat usulünün uygulanması gerekmektedir⁴³⁵.

Iskat, sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen ortağı cezalandıran bir kurum değildir. Iskat ile öncelikli amaç, sermayenin şirkete getirilerek, şirketin mal varlığının

⁴³² GÖLE, s.117.

⁴³³ ÜNLÜTEPE, s.281; KILIÇOĞLU, s.760-761; ÖZ(Oğuzman), s.516.

⁴³⁴ ANTALYA, s.105; KILIÇOĞLU, s.763; ÖZ(Oğuzman), s.516.

⁴³⁵ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98.

korunması ve ticari işleyişinin devamlılığının sağlanmasıdır⁴³⁶. Dolayısıyla şirketin, ortakların ve şirket alacaklıların menfaatlerinin korunabilmesi açısından ifa edilmeyen sermaye borçlarının tahsil edilmesi son derece önem arz etmektedir⁴³⁷.

İskat yaptırımını mütemerrit ortağın şirketten ihracına kadar varan ağır sonuçlar ortaya çıkardığından, TTK'da ıskatın uygulanmasına ilişkin hükümler emredici nitelikte düzenlenmiştir. Anılan hükümlerin emredici nitelikte olmasının sonucu olarak, şirket sözleşmesinde ıskat hakkının uygulanmasını engelleyici hükümler düzenlenemeyecek ve ıskatın uygulanabilmesi için gerekli şartlar şirket sözleşmesi ile kaldırılamayacak veya değiştirilemeyecektir⁴³⁸. Böylece, mütemerrit ortakların limited şirket müdürleri tarafından keyfi bir şekilde şirketten ıskat edilmelerinin önüne geçilmiştir⁴³⁹. Dolayısıyla, Kanunda öngörülen usule uyulmadığı takdirde, ıskat yaptırımının uygulanması mümkün değildir⁴⁴⁰.

1. Sermaye Borcunun İfasında Temerrüde Düşülmesi

Sermaye borcunun ifasında temerrüt koşulunu çalışmamızın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak açıklamaya çalıştık. Bu başlık altında, kısa bir tekrar ile yetineceğiz⁴⁴¹.

TTK'nın limited şirketler hakkında düzenlenen bölümünde, sermaye borcunda temerrüde ilişkin hüküm öngörülmemiş, TTK m. 585 uyarınca anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 480 ila m. 483 hükümlerinin kıyasen uygulanacağı öngörülmüştür. TTK m. 482-483'e göre, ıskat yaptırımının uygulanabilmesinin temel ve en önemli dayanağı, sermaye borcunun ifasında temerrüde düşülmesi koşuludur⁴⁴². Nitekim temerrüt koşulu, ön koşul olarak kabul edilmektedir⁴⁴³. Ancak temerrüt koşullarına TTK'da yer verilmediğinden, TBK'da öngörülen borçlunun temerrüdü hükümleri, sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde de uygulanmaktadır⁴⁴⁴.

⁴³⁶ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127-128; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98.

⁴³⁷ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98.

⁴³⁸ **GÖLE**, s.114; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133; **ARSLANLI/DOMANİÇ**, s.394. *Göle*, sadece ıskat usulünün Kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla değiştirilebileceğini ifade etmiştir. Bkz. Bkz. B.4, I, B-2'de İskat Usulünün Şirket Sözleşmesi ile Değiştirilmesi Mümkün müdür?.

⁴³⁹ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133.

⁴⁴⁰ **GÖLE**, s.114; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98.

⁴⁴¹ Bkz. B.3, III'de Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt. İskat yaptırımının aynı sermaye borcunun ifasında temerrüt halinde uygulanıp uygulanamayacağı ve ıskatın limited şirketlerde tali yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda uygulanamayacağı hakkında detaylı açıklamalar için bkz. B.4, I, B'de İskata İlişkin Sorunlar.

⁴⁴² **GÖLE**, s.116; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98-99.

⁴⁴³ **BATTAL**, s.53.

⁴⁴⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.98-99; **KARAKAN**, s.129.

Önemle belirtmeliyiz ki, ortak hakkında ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için temerrüde düşmede kusur şartı aranmamaktadır⁴⁴⁵.

Şirket sözleşmesinde, genel kurul kararında ya da müdür/müdürler kurulu tarafından ilan yapılmışsa, ilanda gösterilen vadede muaccel olan sermaye borcunu ifa etmeyen ortak TTK m. 482 uyarınca, ihtar yapılmaksızın temerrüde düşmektedir⁴⁴⁶. Buna karşılık, ortağın temerrüde düşürülmesi için şirket sözleşmesinde ihtar koşulu öngörülebilir⁴⁴⁷. Belirli veya kesin vadenin bulunmadığı durumlarda ise, sermaye taahhüdünde bulunup, borcunu ifa etmeyen ortağın temerrüde düşürülebilmesi için kural olarak ihtar şartı aranmakta ve ihtarın yapılması ile birlikte ortak temerrüde düşmektedir⁴⁴⁸.

2. Ödeme İçin Yeniden Çağrı ve İhtar Yapılması

Sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa borcun muaccel hale gelmesi için ihbar yapılmasının gerektiği hallerde öncelikle temerrüde düşürülmesi için mutlaka ihbar yapılmalıdır. Ancak, borcun muacceliyeti için yapılan ihbar kapsamında mütemerrit hale gelen ortağın şirketten ıskat edileceğine ilişkin ifadeye yer verilmesi mümkün değildir⁴⁴⁹. Zira, ıskat yaptırımı mütemerrit ortaklar bakımından ağır sonuçlar doğurduğundan, ortağa öncelikle sermaye borcunun ifası için fırsat tanınması hakkaniyet gereğidir⁴⁵⁰. Bir diğer ifadeyle, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için ortağın temerrüde düşürülmesi ön koşul olduğundan, ortak temerrüde düşürülmeden yapılan çağrı ve ihtar, ıskat bakımından hiçbir hukuki sonuç doğurmamaktadır⁴⁵¹. Nitekim, yapılacak ilk ödeme çağrısı (apel) için ihbar gerekmiyorsa muacceliyet anından veya gerekiyorsa muacceliyet ihbarından sonra ıskat ihtarı yapılabilecek ve müdür/müdürler kurulu tarafından mütemerrit ortağa süre tanınmamışsa, ıskat ihtarı en

⁴⁴⁵ ARSLANLI/DOMANİÇ, s.397.

⁴⁴⁶ DEĞİRMENCİ, s.21; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1534; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-96; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.99; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.127.

⁴⁴⁷ DEĞİRMENCİ, s.22; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.99.

⁴⁴⁸ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2489.

⁴⁴⁹ DEĞİRMENCİ, s.41; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.148; KARAKAN, s.134; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2504.

⁴⁵⁰ DEĞİRMENCİ, s.41.

⁴⁵¹ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.148; BATTAL, s.53; KARAKAN, s.134. **Yargıtay 11.HD., E.4697/K.4895, T.23.11.1982**; "...Temerrüde düşürülmeyen ortağa TTK 408'incimaddesinde öngörülen ihtar yapılamaz. Eğer bu ihtar yapılmış ise, bu ihtar bir sonuç doğuramaz.." Anılan karar için bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2503.

erken temerrüt tarihini takip eden gün yapılabilecektir⁴⁵². Görüldüğü üzere, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa iki ayrı çağrının yapılması gerekmektedir. Ortak temerrüde düşürüldükten sonra yapılacak ikinci çağrı sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde ıskat yaptırımının uygulanacağına ilişkin ihtarı kapsamaktadır⁴⁵³.

Sermaye borcunu ifa etmeyen ortak hakkında diğer temerrüde ilişkin ıskat dışındaki yaptırımlar uygulanmayıp, ıskat yaptırımının uygulanması söz konusuysa, mütemerrit ortağa anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 483 hükmü uyarınca, yeniden ödeme çağrısında bulunulması gerektiğini yukarıda ifade ettik⁴⁵⁴. Limited şirketlerde sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortak hakkında ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için TTK 585. maddenin yollamasıyla TTK m. 483, f. 1-2 hükmünde düzenlenen usulün uygulanması gerekmektedir⁴⁵⁵. ıskat usulünün uygulanmasına ilişkin öngörülen TTK m. 483, f. 1-2 hükmü emredici nitelikte düzenlenmiştir⁴⁵⁶. Buna göre, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu tarafından Kanunda öngörülen şekle ve ihtarın içeriğine uyulmak suretiyle iadeli taahhütlü mektupla ve varsa şirketin internet sitesinde yayınlanacak bir ilanla ikinci kez ödeme çağrısı yapılmaktadır.

⁴⁵² **DEĞİRMENCİ**, s.41. **Yargıtay 11.HD.’nin 21.02.1980 tarih ve 456/818 sayılı Kararında**, “...Yönetim kurulu, 407/II madde hükmü gereğince, mütemerrit ortağı iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından mahrum etmeye ve yerine başka ortak almaya ve kendisine verilmiş hisse senetlerini iptal etmeye yetkilidir. Ancak, şirket yönetim kurulunun bu hakkı kullanabilmesi için mütemerrit ortağın [e] TK 37.maddesinde yazılı gazete ile ve ana sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan suretiyle bir ay zarfında ödemeye davet ve aksi halde haklarından mahrum edileceğinin ihtar edilmesi şarttır ([e]TK 408/1). Maddenin yazılış şeklinden anlaşılacağı üzere, ortağın evvela temerrüde düşmüş olması, bundan sonra da [e] TK’nın 408. Maddesine uygun ihtarın yapılması lazımdır. Aynı ilan veya tebligat ile hem apel için süre verilmesi (bu süre bir ay dahi olsa), hem de bu sürenin kanunun 408. Maddesindeki ihtar yerine geçmesi mümkün değildir. Ortak önce mütemerrit hale gelmelidir ki, ondan sonra [e] TK’nın 408. maddesindeki ihtar çekebilsin...”. Anılan karar için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.386-387; Benzer yönde karar için bkz. **Yargıtay 11.HD., E.2009/13842, K.2011/8718, T.12.7.2011.** (E.T: 15.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-200913842.htm&kw=%C4%B1skat+ihbar%C4%B1&cr=yargitay#fm>); **Yargıtay 11.HD., E.2015/12168, K.2016/9107, T.24.11.2016.** (E.T: 15.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=11hd-2015-12168.htm&kw=%C4%B1skat+edilece%C4%9Fi&cr=yargitay#fm>); **KARAKAN**, s.134.

⁴⁵³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.148; **BATTAL**, s.54; **İMREGÜN**, s.355.

⁴⁵⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.145; Bkz. B.4, III, A-2’de Ödeme İçin Yeniden Çağrı ve İhtar Yapılması.

⁴⁵⁵ **GÖLE**, s.117.

⁴⁵⁶ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.145; **BATTAL**, s.65; **KARAKAN**, s.133; **İMREGÜN**, s.355.

Ödeme çağrısının yapılmasıyla beraber ıskat prosedürü başlamaktadır⁴⁵⁷. İskat ihtarı, sermaye borcunu ifade temerrüde düşen ortağa veya varsa kanuni temsilcisine yapılmaktadır⁴⁵⁸. Mütemerrit ortağa ya da kanuni temsilcisine yapılan ihtarın içeriğinde, “*sermaye borcunu bir ay içinde ödemesi gerektiği aksi takdirde, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun kalacağı*” ifadeleri yer almaktadır⁴⁵⁹. Ayrıca, şirket sözleşmesinde ceza koşulunun kararlaştırıldığı hallerde ihtar kapsamına sözleşme cezasının da talep edildiği eklenmelidir. Bir aylık ödeme süresi, ihtar mektubunun alındığı tarihten itibaren işlemeye başlamaktadır⁴⁶⁰.

Bu noktada yapılacak ihtarın şekli bakımından kısa bir inceleme yapmamız gerekirse, TTK m. 483, f. 1-2’de yapılacak ihtar bakımından farklı şekil şartları öngörülmüştür. Öncelikle, TTK m. 483, f. 1’e göre, anonim şirketlerde yönetim kurulu tarafından TTSG ile esas sözleşmede⁴⁶¹ öngörülen şekilde ve internet sitesinde yayınlanacak bir mesajla ihtarın yapılması gerekmektedir. Anılan maddede, ıskat yaptırımı uygulanacak olan payın senede bağlanmamış pay olduğu ya da pay senedine bağlı olup olmadığı açıkça belirtilmemiştir. Fakat, anılan maddenin ikinci fıkrasında özellikle nama yazılı pay senetlerine ilişkin düzenleme getirilmesi, ilk fıkranın senede bağlanmamış paylar ve anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetleri bakımından

⁴⁵⁷ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1697; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133. Anonim şirketlerde ise ödeme çağrısı, yönetim kurulu tarafından Kanunda öngörülen şekle ve ihtar/ilanın içeriğine uyulmak suretiyle yapılmaktadır. Ödeme çağrısı, TTSG’de TTK m. 35’de öngörüldüğü üzere ve esas sözleşmede yer verilen ilan hakkındaki hükümlere göre yapılmaktadır. Bununla beraber, TTK m. 483, f. 1’te, ödeme çağrısı ilanına eş değer olan bir ilan metninin varsa “*şirketin internet sitesinde*” de yayınlanması gerektiğine yer verilmiştir. Diğer yandan, kişiye özgü nitelikte olup, Tebligat Kanunu uyarınca mütemerrit ortakların adreslerine tebligatın da yapılabileceği kabul edilmiştir. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1066; **BOZKURT**, s.408; **GÖLE**, s.120; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.484. ETTK döneminde anonim şirketlerde ödeme çağrısı, yönetim kurulu tarafından TTSG’de ve esas sözleşmede öngörülen şekilde ilan suretiyle ve taahhütlü mektupla yapılmaktaydı. TTK ile birlikte, anılan hükme “internet sitesi” koşulu ve taahhütlü mektup yerine “*iadeli taahhütlü mektup*” ile ilan şartı getirilmiştir. ETTK dönemine ilişkin açıklama için bkz. **İMREGÜN**, s.355.

⁴⁵⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.42.

⁴⁵⁹ **GÖLE**, s.118; **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1697; **BOZKURT**, s.408; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133-134; **AKDAĞ GÜNEY**, s.88; **İMREGÜN**, s.355-356.

⁴⁶⁰ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1697; **BOZKURT**, s.408; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133-134; **GÖLE**, s.118; **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, s.484.

⁴⁶¹ **Battal**, eTTK m. 408, f. 1’de “TTSG ile ve esas sözleşme” ifadesindeki “ve” bağlacının “ve ayrıca” olarak yorumlanması gerektiğini, esas sözleşmede ortaklara başka bir gazete ile de ilan yapılmasına ilişkin hükme yer verildiyse bu durumda hem TTSG’de hem esas sözleşmeye göre ilan yapılması gerekeceğini, aksi halde yapılan ıskat işlemi usulsüz olacağını bildirmiştir. Bkz. **BATTAL**, s.62. TTK m. 483, f. 1 hükmünde ise, “ve” bağlacı kaldırılarak, “TTSG ile esas sözleşme” ifadesine yer verilmiştir.

uygulanacağını göstermektedir⁴⁶². Limited şirketlerde ise, hamiline yazılı pay senedi çıkarılamayıp, TTK m. 593 uyarınca, esas sermaye pay senetlerinin ispat aracı şeklinde veya nama yazılı pay senedi olarak çıkarılabilesine cevaz verildiğinden, TTK m. 483, f. 1 hükmü Kanunun lafzı gereği, limited şirketlerde yalnızca senede bağlanmamış payların varlığı halinde uygulama alanı bulacaktır⁴⁶³. Nitekim, TTK m. 483, f. 2’de⁴⁶⁴ payların nama yazılı pay senedine bağlandığı hallerde ihtarın pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup ve varsa şirketin internet sitesi mesajı ile yapılması öngörülmüştür. Görüldüğü üzere, Kanunda senede bağlanmamış payların varlığına göre ya da pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı pay senetleri olup olmamasına göre yapılacak ihtarın şekli bakımından farklılık bulunmaktadır⁴⁶⁵. Dolayısıyla, TTK m. 483, f. 1

⁴⁶² *Değirmenci*, senede bağlanmamış pay sahipleri de aynı nama yazılı pay sahipleri gibi pay defterine kaydedilip, pay sahiplerinin ad, soyad ve adresleri tespit edilebildiğine göre, ihtar şekli bakımından paylar arasında ayrımı haklı kılan bir nedenin olmadığı kanaatindedir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.46; Aynı yönde görüş için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.89; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.150; **BATTAL**, s.62. *Battal*, şirketin kuruluşu sırasında veya sermaye artırımında iştirak taahhütnamesi ile bedelleri taahhüt edilen hamiline yazılı çıplak pay sahiplerine yapılacak ilanın taahhütlü mektupla yapılmasına ilişkin Kanun değişikliğinin yapılması gerektiği kanısındadır. Yazar, böyle bir değişikliğin hamiline yazılı pay sahiplerinin kimler olduğunun bilinmemesi sebebiyle uygulama alanı bulamayacağı; fakat, şirket tarafından gerçekte bedel ödeme borcunun kime ait olduğu belli olduğundan, ayrıca, bedeli tamamen ödenmemiş paylar bakımından hamiline yazılı pay senetleri de çıkarılamayacağından, ilanla tebligat yönteminin kaldırılması gerektiği kanaatindedir. Daha detaylı açıklama için bkz. **BATTAL**, s.63-64; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.603-604; **BOZKURT**, s.409. Çıplak paylara ilişkin ihtarın ilan yoluyla yapılmasına ilişkin görüş için bkz. **ŞAHİN**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden Iskat*, s.88.

⁴⁶³ **YASAN**, s.426; **GÖLE**, s.121; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.682.
⁴⁶⁴ *Pulaşlı*, TTK m. 483, f. 2 hükmünde yer alan “*nama yazılı pay senetlerinin sahiplerine...*” ifadesinin şirketin muhakkak pay senedi çıkarma mecburiyetinin bulunmaması sebebiyle yanlış bir ifade olduğu, söz konusu hükmün “*nama yazılı pay sahiplerine..*” şeklinde anlaşılması gerektiği görüşündedir. Anılan görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1537; Aynı yönde bkz. **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.603.

⁴⁶⁵ Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senedinin varlığı söz konusuysa, bu durumda TTK m. 483, f. 1 uygulama alanı bulacak, bir diğer ifadeyle ihtar ilan suretiyle yapılacaktır. Fakat, payların hamiline yazılı hisse senedine bağlandığı durumlarda, TTK m. 484, f. 2 uyarınca, bedeli tamamen ödenmemiş paylar bakımından hamiline yazılı hisse senetleri çıkarılamayacağından, sermaye borcunun ifasında temerrüdün bu halde gerçekleşme imkanı bulunmamaktadır. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.48. Aynı yönde açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.150. Aynı yönde açıklama için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.90. *Göle*, TTK m. 483, f. 1 hükmünün, TTK m. 483, f. 2 hükmü karşısında gereksiz bir şekilde kaleme alındığını, zira, artık bedeli tamamen ödenmemiş paylar bakımından hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılamayacağını ve pay senetlerini devreden kimselerin sermaye borcunun ödenmeyen kısımlarından sorumlu tutulamayacağını, ayrıca, hamiline yazılı pay senetleri yerine sadece nama yazılı ilmhaberler çıkarılabileceğini, dolayısıyla, böyle bir durum gerçekleştiğinde, çıkarılacak pay senetlerinin ve ilmhaberlerin nama yazılı olarak çıkarılabileceğini, bu sebeple yapılacak olan ödemeye davet ve ihtarın taahhütlü mektupla gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.121-122; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.148-149. Aynı yönde açıklama için bkz. **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.603-604. *Doğanay*’a göre, Kanundaki düzenlemelerden nama yazılı hisse senedi sahiplerine yeniden ödemeye çağırısı yapılırken ihtarın taahhütlü mektupla (eTTK döneminde) yapılmasının yeterli olduğu, ayrıca ilan gerekmediği anlaşılmaktadır. Bkz. **DOĞANAY**, s.1088.

hükmünde öngörülen ilan şeklinin, limited şirketlerde sadece senede bağlanmamış paylar bir diğer deyişle, çıplak paylar bakımından uygulanacağı kabul edilmektedir⁴⁶⁶. Ancak bu noktada, TTK m. 594'e göre, limited şirket ortakları pay defterine kaydedildiklerinden ve payın devrinin söz konusu olduğu hallerde de payın devri için TTK m. 595, f. 2 gereği, şirket genel kurulunun onayı gerektiğinden, senede bağlanmış pay olsun ya da olmasın, ortaklara ulaşılabilme imkanı bulunması sebebiyle fikrimizce ilan yoluyla ihtarın gerçekleştirilmesinde yarar bulunmamaktadır. O nedenle, limited şirketlerde yapılacak ıskat ihtarının, TTK m. 483, f. 2 uyarınca, sadece iadeli taahhütlü mektupla ve varsa şirketin internet sitesinde yayınlanacak bir mesajla yapılması isabetlidir⁴⁶⁷.

Bununla beraber, TTK m. 483, f. 2'de öngörülen ihtar şeklinin kaldırılarak, başka bir ihtar şeklinin belirlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle, nama yazılı pay sahibine ihtarın muhakkak iadeli taahhütlü mektupla ve varsa internet sitesinde yayınlanacak bir mesaj ile yapılması gerekmektedir⁴⁶⁸. Söz konusu durumda ihtarın iadeli taahhütlü mektupla yapılma zaruriyetinin bulunmasına karşılık, aynı zamanda ilan ile yapılması mecburi değildir. Zira, TTK m. 483, f. 2 hükmü ilanın kanunen öngörülen bir zorunluluk olmadığını göstermektedir⁴⁶⁹. Limited şirketlerde ihtarı yapacak olan müdür/müdürler kurulu nama yazılı pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektupla ihtar yapıp, dilerse ayrıca ilan ve başka yollarla da ihtar yapabileceklerdir.

⁴⁶⁶ *Değirmenci*, TTK m. 483, f. 1'de yer verilen ilan usulünün sadece hamiline yazılı pay senetlerinin yerini tutmak üzere çıkarılan nama yazılı ilmühaberler hakkında öngörülerek, bununla sınırlı olarak uygulanabileceğini, fakat, çıplak payların bulunması ve nama yazılı pay senedinin çıkarılması halinde, ihtarın mutlaka taahhütlü mektupla yapılması gerektiği kanaatindedir. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.48. Bu konu hakkında *Göle*, anonim şirketlerde çıkarılacak nama yazılı pay senedi ve ilmühaber sahiplerinin TTK m. 487, f. 2, TTK m. 486, f. 2 uyarınca, pay defterine kaydedileceklerinden, şirketin kimi ödemeye çağıracağını bildiğini ifade etmiştir. Ayrıca, pay senedinin çıkarılmadığı durumlarda da, pay sahipleri pay defterine kaydedildiklerinden, pay sahiplerinin kimler olduğu tespit edilebilmektedir. Dolayısıyla yazar, yapılacak ihtarın şekli bakımından ilanın gerekli olmadığı, ihtarın taahhütlü mektupla gerçekleştirilmesi gerektiği kanısındadır. Görüş için bkz. **GÖLE**, s.122.

⁴⁶⁷ Nitekim bu konuda anonim şirketler hakkında aynı yönde görüş için bkz. B.4, III, A-2'de Ödeme İçin Yeniden Çağrı ve İhtar Yapılması, dn.462.

⁴⁶⁸ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.149; **BATTAL**, s.64.

⁴⁶⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.48.

Ayrıca, ihtarın iadeli taahhütlü mektubun yanı sıra ilan ve başka yollarla yapılmasına engel teşkil eden bir husus bulunmamaktadır⁴⁷⁰.

İhtarın şekline ilişkin son olarak, yapılacak ihtarın şeklinin bir organ kararıyla veya şirket sözleşmesine hüküm konulmak suretiyle mütemerrit ortak aleyhine değiştirilmesi mümkün değil iken; mütemerrit ortak lehine olacak biçimde kanunda öngörülen ihtar şeklinin değiştirilmesine ilişkin şirket sözleşmesinde hüküm tesis edilmesi mümkün görülmektedir⁴⁷¹.

Diğer yandan, ıskat yaptırımının uygulanması sonucunda mütemerrit ortağın ıskat edileceği, haklarından yoksun bırakılacağı ya da yerine bir başka ortağın alınacağına ilişkin kullanılacak hakkın hangisi olduğunun açıkça ihtarnamede gösterilmesi gerekmemektedir⁴⁷². Zira, TTK m. 482, f. 2’de ıskat ve usulüne yer verilmiş; fakat, şirkete seçimlik hak tanınmamıştır. Nitekim, TTK m. 483, f. 1’de yapılacak ihtar da hangi ifadelerle yer verilmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla, yapılacak ihtarın geçerliliği bakımından yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü tutardaki sermaye borcunu bir ay içinde ifa etmesi gerektiği, aksi halde, hakkında ıskat yaptırımı uygulanacağı ve ilgili paylarından kaynaklanan haklarından yoksun bırakılacağına ilişkin ifadelerin yer

⁴⁷⁰ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.149. Doktrinde, iadeli taahhütlü mektupla ihtar yapılmasında, iadeli taahhütlü mektubun varlığının şekil şartı olarak öngörülüp öngörülmemesi hakkında bazı görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. *Çelik* isabetli olarak, TTK m. 483, f. 2’de düzenlenen şartın bir geçerlilik şartı olduğu, bu sebeple, ihtarın adi mektupla yapılması durumunda geçerli olmayacağı, geçerlilik şartı olarak düzenlenen şekil kanuni şekil olduğundan, bu şekle uyulması gerektiği, dolayısıyla TTK m. 483, f. 2’de düzenlenen ihtarın şeklinin geçerlilik şekli olması nedeniyle ihtarın iadeli taahhülle mektupla yapılması gerektiği kanısındadır. Anılan görüş için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.149-150. Aynı yönde görüş için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2500. Aksi yönde görüşe iştirak eden *Battal* ise, tacirler arasında yapılacak olan bazı ihbar ve ihtarların şekline ilişkin öngörülen eTTK m. 20, f. 3 uyarınca, “ihbar ve ihtarların muteber olması” ifadesinden, ihbar veya ihtarın şeklinin geçerlilik şartı olduğunun açıkça düzenlenmesine karşılık, eTTK m. 408’de böyle bir açıklılık bulunmadığını, dolayısıyla, ortağa yapılan tebligata Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca genel kural uygulanarak, adi posta ile yapılmış olan tebligatın tek başına geçersiz olarak kabul edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **BATTAL**, s.65.

⁴⁷¹ **DEĞİRMENCİ**, s.49.

⁴⁷² Aksi yönde görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.51. **Yargıtay 11.HD.’nin E.2121/K.2676 numaralı Kararında**, “...TTK’nın 407’nci maddesinde öngörülen seçeneklerden hangilerinin uygulanacağını açık biçimde belirtmeyen bu uyarılar anılan yasanın 408.maddesinde öngörülen emredici nitelikte olan ıskat yöntemine uygun değildir...”. Anılan karar için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.51 dn.108.

alması yeterlidir⁴⁷³. *Göle*, yapılacak olan ihtarın geçerliliği bakımından, kanunun emredici hükmüne uyulması gerekçesiyle mütemerrit pay sahibinin ıskat edileceğine ilişkin ifadeye ihtarda yer verilmesi gerektiğini, aksi takdirde mütemerrit pay sahibinin ıskat edilemeyeceğini ifade etmiştir⁴⁷⁴.

İhtar kapsamında, ortak sermaye borcunu ifada temerrüde düştüğünden, ortağın ifa etmesi gereken bedelin bir diğer ifadeyle ifa edeceği tutarın hangi pay için olduğunun açıkça gösterilmesi gerekmektedir⁴⁷⁵. Zira, mütemerrit ortağın kendisine uygulanacak yaptırımlara ancak sermaye borcunu ifa ederek engel olma imkanı bulunmaktadır⁴⁷⁶.

3. Ödeme İçin Bir Ay Süre Verilmesi

Sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortak hakkında ıskat kararının uygulanabilmesi için yapılacak olan yeniden ödeme çağrısı ve ihtar ile birlikte TTK m. 483, f. 1, c. 2 uyarınca, mütemerrit ortağa “bir aylık ödeme süresi”nin verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, mütemerrit ortak hakkında ıskat yaptırımı uygulanamayacak, uygulanmışsa da usule aykırılıktan ıskat işlemi geçersiz olacaktır.

⁴⁷³ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.135. *Çelik*, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için ihtar yapılması, temerrüt nedeniyle ceza koşulu kararlaştırılması halinde de yapılması gerektiğinden, bir diğer deyişle, ıskat usulünün ceza koşulunun varlığı halinde de uygulanması gerektiğinden, yapılacak ihtarın kapsamında mütemerrit pay sahibine uygulanacak yaptırımın ıskat mı yoksa ceza koşulu mu olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiği kanaatindedir. Bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s. 146; **BATTAL**, s.59; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.396; **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.246.

⁴⁷⁴ **GÖLE**, s.120; Aynı yönde açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.146; Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.51.

⁴⁷⁵ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.147; **BATTAL**, s.59. Sermaye borcunun miktarı, ıskat ihtarından önce yapılan ödeme çağrısında belirtilmesi halinde somut olaya göre ödenecek bedel bakımından daha önceden yapılan bilgilendirmenin yeterli sayılabilmesi mümkündür. Bununla beraber, ortağa birden fazla ihbar ve ihtar yapılmışsa, ifa edilmesi gereken bedelde farklılık ortaya çıkması durumu doğrudan yapılan ihtar ve ıskatın geçersizliği sonucunu doğurmamakta, böyle bir durumda düşük bedel şirketi bağlayacağından, söz konusu bedeli ifa eden ortak, hakkında uygulanacak olan ıskat yaptırımına engel olabilecektir. Daha detaylı açıklama için bkz. **BATTAL**, s.62; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.396.

⁴⁷⁶ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.147. TTK m. 481, f. 1 hükmünde, yapılan ilk ödeme çağrısı kapsamında, ortaklardan “pay bedelleri”ni ödemeleri ifadesine yer verilmesine rağmen; TTK m. 483, f. 1 hükmünde, yapılan yeniden ödeme çağrısı ile “pay bedelleri”nin değil, “temerrüde konu olan tutar”ın ödenmesi şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu iki hüküm bakımından bilinçli olarak farklı düzenleme getirilmiştir. Zira, yeniden ödeme çağrısı ile sadece pay bedelleri değil, temerrüde düşen mütemerrit ortaktan sermaye borcunun yanı sıra borcun aynı veya nakdi olup olmamasına göre temerrüt faizi, diğer yandan, temerrüt nedeniyle bir zarar doğmuşsa tazminat ve esas sözleşmede ceza koşulu kararlaştırılmışsa işbu ceza koşulunun da sermaye borcu ile beraber ifası gerekecektir. Dolayısıyla, yapılacak yeniden ödeme çağrısının kapsamı ilk çağrıya nazaran farklılık teşkil etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.147.

Bir aylık ödeme süresi, yeniden ödeme çağrısı ve ıskat ihtarını içeren iadeli taahhütlü mektubun alındığı tarihten itibaren başlamaktadır⁴⁷⁷.

İskat gibi ağır bir yaptırımın ortak hakkında uygulanması, ortağın ıskat yaptırımını uygulanan payları üzerindeki pay sahipliği sıfatını yitirmesine neden olacağından, bir aylık ödeme süresinin verilmesiyle ortağın doğrudan ıskatının önlenmesi amaçlanmıştır⁴⁷⁸. TTK m. 483 hükmü emredici nitelikte olduğundan, verilecek bir aylık ödeme süresinin şirket sözleşmesi ile kaldırılması ya da söz konusu sürenin bir aydan daha az olarak öngörülmesi mümkün değildir⁴⁷⁹. Buna karşılık, bazı yazarlar tarafından, mütemerrit ortaklar arasında eşit işlem ilkesine riayet edilerek, bir aylık ödeme süresinin uzatılabileceği kabul edilmiştir⁴⁸⁰. Kanaatimizce, bir aylık ödeme süresinin ne kısaltılabilmesi ne de uzatılabilmesi mümkündür. Zira, TTK m. 483 hükmünün emredici lafzı gereği süre kısaltılamayacağı gibi şirketin sermaye

⁴⁷⁷ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.151; ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar Hukuku II, N.1697; BOZKURT, s.408; ŞENER, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133-134. Göle, mütemerrit pay sahibinin henüz bir aylık süre dolmadan veya süre dolup, ıskat kararının henüz verilmediği anda sermaye borcunu ifa etmiş, ancak, temerrüt faizini, tazminatı ve ceza koşulunu ifa etmemişse, hakkında ıskat kararının uygulanamayacağı kanısındadır. Anılan görüş için bkz. GÖLE, s.118; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s.484. Bir aylık süre başlangıcında, iadeli taahhütlü mektubun alındığı tarih esas alınmış olup, şirketin internet sitesinde yapılan bildirim tarihi esas alınmamaktadır. Bilgi için bkz. ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2500.

⁴⁷⁸ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.151-152.

⁴⁷⁹ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.151-152. Yargıtay 11.HD.'nin vermiş olduğu 30.06.2014 Tarihli, 2014/1258 E., 2014/12518 sayılı Kararında, ödeme süresi bir ay yerine otuz gün olarak verildiğinden, yapılan ihtarın TTK m. 482-483'e aykırı olduğunu ve böyle bir ihtara dayanılarak ortağın ıskat edilemeyeceğini ifade etmiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir: "...Ancak, davacıya 10.07.2011 tarihinde bakiye borcunu ödemesi için noterden ihtarname gönderilmiş ise de bu ihtarnamede TTK'nın 407. maddesine aykırı olarak 1 ay değil 30 gün süre verilmiştir. Ayrıca yine ihtarnamede apel borcunun ödenmemesi halinde TTK 407-408. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı belirtilmiş ise de davacının ıskat edileceği belirtilmemiştir. Oysa, apel borcunu ödemeyen ortak aynı yasanın 407/2 maddesi gereğince ıskat edilebileceği gibi haklarından mahrum edilebilir veya yerine başka ortak alınabilir ve kendisine verilmiş hisse senedi varsa bunlar iptal edilebilir. Davalı şirket bu haklarından hangisini kullanacağını ihtarnamede göstermemiştir. A.. şirketlerde pay borcunun ödenmemesi nedeniyle ıskata ilişkin hükümler emredici niteliktedir. Bu nedenle TTK'nın 407 ve 408. maddelerinde öngörülen şekle aykırılık halinde ıskat sonucu doğmaz. Bu durumda, 10.03.2011 tarihinden önce bir ihtarname gönderilerek davacının temerrüde düşürülmediği, 10.03.2011 tarihli ihtarnamenin ise sonuç doğurmayacağı gözetilerek karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir...". (E.T: 16.04.2022

⁴⁸⁰ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.151-152; DEĞİRMENCİ, s.50. Battal, sürenin bir aydan daha fazla olarak belirlenmesi, ortağın haklarını koruyup, lehine olacağından, kural olarak sürenin bir aydan fazla olarak verilmesinin geçerli olduğunu savunmaktadır. Bkz. BATTAL, s.61; DOMANIÇ, Anonim Şirketler, s.1257.

alacağına bir an evvel kavuşmasının sağlanabilmesi için mütemerrit ortağa bir aydan daha uzun bir süre verilmesinde yarar bulunmamaktadır⁴⁸¹.

Mütemerrit ortağa, sermaye borcunu ifa etmesi için bir aylık süre verilmesi ıskat yaptırımının mutlaka uygulanacağını göstermemektedir. Müdür/müdürler kurulu, bir aylık sürenin sonunda ıskat yaptırımını uygulamak yerine, ifa davası açabilecek veya icra takibi yapabilecektir⁴⁸².

4. Mütemerrit Ortağın Bir Aylık Süre İçinde Ödeme Yapmaması

Mütemerrit ortak hakkında ıskat kararının alınabilmesi için mütemerrit ortağın kendisine yapılan yeniden ödeme çağırısı ve ıskat ihtarı ile verilen bir aylık ödeme süresinin sonunda sermaye borcunu ifa etmemiş olması gerekmektedir. Ancak, mütemerrit ortak bir aylık süre içinde ya da anılan sürenin sonunda henüz hakkında ıskat kararı alınmadan önce temerrüde konu olan meblağı tamamen ifa ederse, artık hakkında ıskat kararı alınamayacaktır⁴⁸³.

Öğretide, mütemerrit ortağın bir aylık süre içinde ya da bir ayın sonunda ıskat kararı alınmadan önce yapacağı ödemenin kapsamı tartışmalıdır⁴⁸⁴. Kimi yazarlar tarafından, müdür/müdürler kurulunca verilen “bir aylık süre” kapsamında, mütemerrit ortaktan sermaye borcunun ifasının yanı sıra gecikme sebebiyle temerrüt faizi, munzam zarar ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmışsa ceza koşulunun ifasının talep edilebilmesi mümkün olduğundan, bir aylık süre içinde veya bir aylık sürenin sonunda ve ıskat kararı verilmeden önce mütemerrit ortak sermaye borcunu ifa edip, temerrüt faizini, munzam zararı ve kararlaştırılmışsa ceza koşulunu ödememişse, bu durumda ıskat yaptırımı sadece sermaye borcunun ifa edilmemesi nedeniyle uygulanabildiğinden, söz konusu durumda artık ıskat yaptırımının uygulanamayacağı kabul edilmektedir⁴⁸⁵. Bahsi geçen görüşe iştirak eden yazarlar, temerrüt faizinin, munzam zararın ve ceza koşulunun ibrası mümkün olmadığından, şirketin mütemerrit ortaktan daha sonra bu borç kalemlerinin ödenmesini talep edebileceğini ifade

⁴⁸¹ Nitekim aynı yönde bkz. **YASAN**, s.427. *Yasan*, mütemerrit ortak ile şirket tüzel kişiliği ve sermaye borcunu zamanında ifa eden diğer şirket ortakları arasındaki menfaat dengesinin sağlanabilmesi, mütemerrit ortağın bir an önce sermaye borcunu ifa etmesine yöneltilebilmesi bakımından bir aylık ödeme süresinin şirket tüzel kişiliği ve mütemerrit ortak yararına değiştirilememesi gerektiği kanısındadır. Açıklama için bkz. **YASAN**, s.427.

⁴⁸² **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.198; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.152; **AKDAĞ GÜNEY**, s.88; **DOĞANAY**, s.1083.

⁴⁸³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.152; **KARAKAN**, s.134.

⁴⁸⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.153.

⁴⁸⁵ **GÖLE**, s.118; **YASAN**, s.427; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.605; **BATTAL**, s.56.

etmişlerdir⁴⁸⁶. Bizim de katıldığımız karşı görüşteki yazarlar ise, mütemerrit ortak tarafından pay bedellerine karşılık gelen miktarda borcun ifa edilmesi halinde TBK m. 100 uyarınca, ifa edilen miktar faiz ve cezai koşuldan mahsup edilmesi suretiyle bedeli ödenmeyen paylar bakımından ıskat yaptırımının uygulanması gerektiği kanaatindedirler. Bu görüşe göre, sadece sermaye borcunun ifa edilmesinin ıskat yaptırımının uygulanmasını engelleyeceğinin kabulü, ıskat yaptırımının caydırıcılığını azaltacak ve esas sermayenin korunması amacına aykırılık teşkil edecektir. Nitekim, mütemerrit ortak temerrüt nedeniyle şirketi hem mali açıdan hem de zaman açısından zarara uğratmaktadır. Böyle bir durumda, sadece sermaye borcunun ifasıyla ıskat yaptırımının engelleneceğini savunmak temerrüt faizi, ceza koşulu ve munzam zararın tahsilini de zorlaştırabileceği gibi şirket anılan borç kalemlerinin tahsili için diğer yollara başvurmak durumunda kalacaktır. Bu durumda ise, müdür/müdürler kurulu tarafından en etkili yol olarak başvuru ıskat yaptırımından beklenen fayda sağlanamayacaktır. Bununla beraber, şirketin sermaye borcunun ifa edilmemesi sebebiyle uğramış olduğu zarar, pay bedelinden çok daha fazla olabilir. Keza, temerrüt faizi ve munzam zararın miktarı da pay bedelinden fazla olabilir. Şirketin uğramış olduğu bu zararlar karşılanmaksızın sadece sermaye borcunun ifa edilmesi ıskat yaptırımının öngörülme amacına aykırıdır. İskat yaptırımının uygulanmasıyla hem sermaye bedelinin ifası hem de şirketin uğramış olduğu zararların tazmin edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, mütemerrit ortağın, hakkında uygulanacak olan ıskat kararını önleyebilmek için sermaye borcunun yanı sıra temerrüt faizini, munzam zararı ve kararlaştırılmış ceza koşulunu da ifa etmesi gerekmektedir⁴⁸⁷.

Limited şirketlerde, eTTK'nın aksine 6102 sayılı TTK ile bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasına imkan tanınmıştır⁴⁸⁸. Birden fazla paya sahip olup, sermaye borcu nedeniyle temerrüde düşen limited şirket ortağının temerrüde konu olan borcuna istinaden yapmış olduğu kısmen ödemelerin hangi pay veya paylar bakımından borcun ödendiğine ilişkin doktrinde görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır.

⁴⁸⁶ **GÖLE**, s.118; **YASAN**, s.427; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.605. *Battal*, bir aylık sürenin dolmasından ve ıskat kararı verilmeden önce sermaye borcunun ifasının yanında temerrüt faizinin de ödenmesi gerektiği görüşündedir. Bkz. **BATTAL**, s.56.

⁴⁸⁷ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.153-154. Aynı yönde görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.22. Bakiye sermaye borcunun ifa edilip, temerrüt faizinin, munzam zararın ve ceza koşulunun ifa edilmemesi sonucunda ıskat yaptırımının uygulanamaması ıskat yaptırımının caydırıcılık niteliğini önemli ölçüde azaltmaktadır. Bilgi için bkz. **KARAKAN**, s.135.

⁴⁸⁸ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.14.

Bu konuda anonim şirketlere ilişkin olarak *Battal*, mütemerrit pay sahibinin birden fazla paya sahip olup, söz konusu payların bir kısmı veya tamamından doğan borcu nedeniyle kısmen ödeme yapması durumunda, yapılan ödeme ile mümkün olduğu kadar çok payın sermaye borcunun ifa edildiğinin kabul edilmesi gerektiğini, yani yönetim kurulu tarafından yapılan ödemenin mümkün olduğunca çok payın bedelinin tamamıyla ödendiği şeklinde yorumlaması gerektiğini, aksi takdirde, böyle bir durumda şirketin haksız ıskat yaptırımını uygulamaya çalışması nedeniyle kötü niyetli olacağını ve ıskat kararının geçersizliğinin ileri sürülebileceğini belirtmiştir⁴⁸⁹.

Değirmenci ise anılan konu hakkında, ilk olarak anonim şirketlerde mütemerrit pay sahibinin sermaye borcunu kısmen ödemek istemesi halinde yönetim kurulunun kısmi ödemeyi kabul mecburiyetleri bulunmadığını, bununla beraber, mütemerrit pay sahibinin birden fazla paya sahip olması durumunda ifa edilmeyen her bir pay bedeli için ayrı ve bağımsız borcunun bulunduğunu, bu sebeple, söz konusu pay bedellerinin ifasında kısmi ödeme söz konusu olamayacağından, yönetim kurulu tarafından yapılan ödemenin reddedilemeyeceğini, anılan durumun TBK m. 101-102 bakımından ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Yazar, açıklamasının devamında, TBK m. 101 uyarınca, borçlunun birden fazla borcunun bulunması durumunda, hangi borç için borcunu ifa ettiğini bildirme hakkı bulunduğunu, borçlu bu hakkını kullanmamış ve halin icabından da anlaşılamıyorsa, borcun hangi borç için ifa edildiğini belirtme hakkının alacaklıya geçtiğini, alacaklının da bu hakkını kullanmaması halinde TBK m. 102'ye göre borcun, ilk muaccel olan borca, birden fazla muaccel olan borç varsa icra takibi yapılan borca, hiçbir borç bakımından icra takibi yapılmamışsa vadesi önce gelen borçtan mahsup edileceğini, birden fazla borcun vadelerinin aynı tarihte gelmesi halinde ise, yapılacak mahsup işleminin orantılı olarak yapılacağını, nitekim, anılan maddeler uyarınca mütemerrit pay sahibinin yapmış olduğu ödemenin pay bedellerini mahsup etmek suretiyle orantılı olarak yapılması sonucuna ulaşılabileceğini, aslında bu ödeme şeklinin kısmi ödeme ile aynı neticeyi ortaya çıkaracağını, böyle bir durumda ise, kısmi temerrüt halen devam edeceğinden, kısmi temerrüt halinde ıskat yaptırımının uygulanamayacağını ve nihayet yapılan ödeme ile mümkün olduğunca çok payın bedellerinin tamamının ödendiği şeklinde yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir⁴⁹⁰.

⁴⁸⁹ **BATTAL**, s.56.

⁴⁹⁰ **DEĞİRMENCİ**, s.23.

Bahsi geçen konuyu limited şirketler açısından değerlendirmemiz gerekirse, sermaye borcunun ifa edilmemesi sonucunda ortak hakkında temerrüt hükümlerinin uygulanmasıyla aslolan amacın şirketin sermayesine en kısa sürede kavuşması olduğu gözetildiğinde, ıskat yaptırımı ile ortağın doğrudan temerrüde düştüğü paylarından ihracı söz konusu amaçla bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla, ortak sermaye borcunun ifası amacıyla bir miktar da olsa ödeme yaptığında, her iki yazarında belirttiği gibi ödemenin orantılı olarak paylardan mahsubu daha adil bir sonuca ulaşılmasını sağlayacaktır. *Değirmenci'nin* de ifade ettiği gibi her ortak birden fazla esas sermaye payına birbirinden bağımsız olarak sahip olduğundan, her bir esas sermaye pay bedeli borcu birbirinden bağımsız borçlar olarak doğacak ve bu sebeple yapılacak ödeme kısmi ödeme niteliğinde olmayacaktır⁴⁹¹. Kanaatimizce de, sermaye borcunun bir kısmının ifası sonucunda, yapılan ödeme paylardan orantılı olarak mahsup edilmelidir. Ancak, *Değirmenci* ve *Battal*'ın aksine, kalan bakiye sermaye borcu bakımından her pay için kısmi temerrüt halinin ortaya çıkması halinde, somut olay diğer temerrüde ilişkin öngörülen yaptırımların aksine, ıskat yaptırımının uygulanmasını gerektiriyorsa, bir diğer deyişle, ıskat yaptırımının uygulanması şirket açısından daha yararlı olacaksa ıskat yaptırımı uygulanmalıdır. Zira, ödenmeyen pay bedelleri bakımından ıskat yaptırımının uygulanmaması yine şirketin asıl amacı olan sermayeye kavuşmasında gecikmesine ve şirketin bir süre daha zarara uğramasına neden olacaktır.

Bir aylık sürenin sonunda ıskat kararı verildikten sonra sermaye borcunu ifa eden ortağın şirketten ıskat edilip edilmeyeceğine ilişkin müdür/müdürler kurulunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Bir diğer deyişle, ıskat kararı verildikten sonra mütemerrit ortak sermaye borcunu ifa etmek isterse, müdür/müdürler kurulunun söz konusu ifayı kabul zorunlulukları bulunmamaktadır⁴⁹².

Son olarak, bir aylık ödeme süresi içinde sermaye borcunu ifa etmeyen ortak hakkında müdür/müdürler kurulu tarafından ıskat kararı verilerek, mütemerrit ortak temerrüde konu olan paylarından doğan haklarından yoksun bırakılabilecektir⁴⁹³. Ancak bu noktada önemle bahsedilmesi gereken bir husus bulunmaktadır. Şöyle ki,

⁴⁹¹ **DEĞİRMENCİ**, s.23.

⁴⁹² **BATTAL**, s.56.

⁴⁹³ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.200; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1537.

limited şirketlerde anonim şirketlerden farklı olarak sermaye paylara bölünmemiştir⁴⁹⁴. Dolayısıyla, limited şirketlerde ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için sermayenin paylara bölünmesi gerekmektedir⁴⁹⁵. Payın bölünme durumunun ortaya çıkması şirket sözleşmesi değişikliğini gerektirmekte ve payın bölünme yetkisi genel kurula ait olmaktadır. Bir limited şirket ortağı sermaye borcunu vadesinde ifa etmemesi sebebiyle mütemerrit hale gelmiş ve kendisine yeniden ödeme çağrısı yapılarak, bir aylık süre verilmesine karşılık, sürenin sonunda ödeme yapmamışsa, müdür/müdürler kurulunun genel kurulu toplantıya çağırarak payın bölünmesi hususunda karar alması gerekmektedir. Genel kurulun TTK m. 616, f. 1, b. a'ya göre şirket sözleşmesinin değiştirilmesi sonucunda payın bölünmesine karar vermesiyle beraber müdür/müdürler kurulu mütemerrit ortak hakkında ıskat yaptırımını uygulayabilecektir.

5. İskat Kararının Alınması

İskat yaptırımı, kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesiyle kendiliğinden ortaya çıkmamaktadır. İskat yaptırımının mütemerrit ortak hakkında uygulanabilmesi için yetkili organ tarafından mutlaka ıskat kararının alınması gerekmektedir⁴⁹⁶. İskat yaptırımının uygulanmasında, birden fazla müdür varsa şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadığı müddetçe oy çoğunluğuyla ıskat kararının alınması gerekmektedir. Eşitlik halinde, başkanın üstün oyuna göre belirleme yapılacaktır. Müdür/müdürler kurulu bu yönde bir karar almamışsa, mütemerrit ortak hakkında ıskat yaptırımı uygulanamayacaktır⁴⁹⁷.

Limited şirketlerde ıskat kararının alınabilmesi için yukarıda da açıklamaya çalıştığımız üzere, sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortağa sermaye borcunu ifa etmesi için verilen bir aylık süre içinde veya sürenin sonunda henüz ıskat kararı verilmeden önce ortağın sermaye borcunu ifa etmemiş olması gerekmektedir. Bu noktada dikkat edilmelidir ki, yetkili organ tarafından ıskat kararının alınabilmesi için

⁴⁹⁴ Bu konuda *Bahtiyar*, TTK m. 583'ün gerekçesindeki ifadenin yanıltıcı olduğunu, sermayenin paylara bölünmesi ile esas sermaye payının bölünmesi durumlarının birbirinden farklılık teşkil ettiğini, nitekim, eTTK m. 507 ile asıl ifade edilmek istenenin esas sermayenin paylara değil, ortak sayısına bölünmesi olduğunu, TTK m. 583 ile bir ortağın birden fazla sermaye payına sahip olabileceğinin düzenlendiğini, ayrıca, esas sermayelerin toplamının şirketin sermayesini oluşturduğunu, esas sermaye itibari değerlerinin şirket sözleşmesinde gösterilmesi gerektiğini, tüm bu gerekçelerle limited şirketlerde esas sermayenin, esas sermaye paylarına bölündüğü kabulünün gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.353.

⁴⁹⁵ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.130-131.

⁴⁹⁶ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.154. Yetkili organın ıskat ihtarında ortağın sermaye borcunu ifa etmemesi halinde ıskat edilmiş sayılacağına belirtilmesi sonucu değiştirmemekte ve ıskat kararının muhakkak alınması gerekmektedir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.53; **BATTAL**, s.55.

⁴⁹⁷ **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.135.

tüm koşullar oluşmuş olsa da, ıskat kararının alınması zorunlu değildir⁴⁹⁸. Ancak, ıskat kararı alınmış ve mütemerrit ortağa tebliğ edilmişse artık ıskat kararından dönülemeyecektir⁴⁹⁹.

İskat kararı alınırken TTK m. 483'te öngörülen ıskat usulünün uygulanması gerekmektedir. Aksi takdirde, alınan ıskat kararı hukuki sonuç doğurmayacaktır. Bununla beraber, ıskat kararının hüküm ve sonuçlarını doğurma anı, hakkında ıskat kararı alınan mütemerrit ortağa kararın ulaştığı andır⁵⁰⁰. Zira, ıskat kararı mütemerrit ortak ve şirket arasındaki ilişkiyi sona erdirdiğinden, bozucu yenilik doğuran karar niteliğine sahip olup, mütemerrit ortağa yöneltilen tek taraflı hukuki bir işlemdir⁵⁰¹. Bu sebeple, ıskat kararının şarta bağlanması mümkün değildir⁵⁰². Fakat, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, ıskat kararı alınmış ve henüz mütemerrit ortağa karar ulaşmamışsa, bu süre zarfında ortak temerrüde konu olan tutarı ifa ederek hakkında ıskat yaptırımının uygulanmasını engelleyebilecektir⁵⁰³.

Diğer yandan, TTK'da ıskat kararının bir aylık sürenin sonundan itibaren ne kadarlık bir zaman zarfında alınacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir⁵⁰⁴. TTK m. 483, f. 1 uyarınca, ıskat kararı en erken bir aylık sürenin sonundan itibaren alınabilmektedir.

Göle, pay sahibinin haklarına hâlel getirmeyecek şekilde bir aylık sürenin son gününü izleyen günden itibaren uygun bir süre içinde ıskat kararının alınması gerektiği kanısındadır⁵⁰⁵.

Çelik'e göre, böyle bir düzenlemenin olmaması ıskat kararının alınmasında yetkili olan organa keyfi olarak ıskat yaptırımını uygulayabilme hakkını vermemektedir. Yazar, mütemerrit pay sahibine sermaye borcunun ifası için verilen bir

⁴⁹⁸ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.156; **GÖLE**, s.123; **DEĞİRMENCİ**, s.53; **ERDİL**, s.120.

⁴⁹⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.54; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.156; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.399.

⁵⁰⁰ Hakkında ıskat kararın alındığının mütemerrit ortağa bildirilmesine yönelik Kanunda düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, ıskat kararının bozucu yenilik doğuran niteliği haiz olduğundan, mütemerrit ortağa ulaştırılması gerekmektedir. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.54.

⁵⁰¹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.157; **GÖLE**, s.123-124; **DEĞİRMENCİ**, s.53; **İMREGÜN**, s.356.

⁵⁰² **DEĞİRMENCİ**, s.53.

⁵⁰³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.157; **GÖLE**, s.123-124; **DEĞİRMENCİ**, s.55; **ERDİL**, s.122; **YASAN**, s.427; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.397; **İMREGÜN**, s.356. *Battal*, bir aylık süre dolduktan fakat, henüz ıskat kararı verilmeden önce yapılan ödemenin temerrüt faiziyle beraber olması kaydıyla yetkili organ tarafından kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **BATTAL**, s.56.

⁵⁰⁴ **GÖLE**, s.123; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.157.

⁵⁰⁵ **GÖLE**, s.123; Aynı yönde görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.53.

aylık sürenin sonundan itibaren uzun sayılabilecek nitelikte bir sürenin geçmesiyle pay sahiplerini belirsiz süreli olarak ıskat tehdidi altında bırakmanın doğru olmaması nedeniyle artık ıskat yaptırımının uygulanmasına imkan tanınmaması gerektiğini, nitekim, böyle bir durumda yetkili organın ıskat kararının uygulanmasından vazgeçip, diğer hukuki yollara başvurmaya karar verdiği sonucuna ulaşılabilirliğini ifade etmiştir⁵⁰⁶.

Battal ise, söz konusu durum hakkında yetkili organın yetkisini kötüye kullanmaması ve ıskat kararını çok uzun bir süre geçmeden vermesi gerektiği kanısındadır⁵⁰⁷.

Kanımızca da, bir aylık ödeme süresinin bitiminden itibaren somut olaya göre uygun süre içinde ıskat kararının alınması gerekmektedir. Zira, ıskat kararının alınmasının bilinçli olarak geciktirilmesi ıskat yaptırımının uygulanma amacına aykırı olacağı gibi şirketin daha fazla zarara uğramasına neden olacaktır. Öte yandan, sermaye borcunu ifa edemeyecek, hakkında ifa davası açılrsa ya da icra takibi yapılsa dahi sonuç alınamayacak bir mütemerrit borçlunun temerrüde düştüğü payları bakımından şirketten ıskatı şirket yararına ise, hem ortağın ıskat yaptırımı baskısından kurtarılması hem de şirketin gerekli sermayeyi elde edebilmesi bakımından her somut olay ayrıca değerlendirilmek suretiyle TMK m. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmeyecek şekilde ve uygun süre içinde mütemerrit ortak hakkında ıskat kararının alınmasında yarar görmekteyiz.

İskat kararının mütemerrit ortağa bildirilmesinde şekil şartı aranmamaktadır. İskat kararının alındığına ilişkin bildirimin mütemerrit ortağın hakimiyet alanına girmiş olması yeterlidir, ayrıca ilan şartı bulunmamaktadır. Fakat, *Değirmenci*'nin de ifade ettiği gibi ıskat kararının geçersizliğinin ileri sürülmesinin önlenmesi maksadıyla bildirimin noter kanalıyla yapılması yolu tercih edilebilecektir⁵⁰⁸.

B. İskatın Uygulanması

1. İskatın Uygulanmasında Yetkili Organ

Limited şirketlerde sermaye borcunun ifa edilmemesi nedeniyle ortaya çıkan temerrüt sonucunda mütemerrit ortağa hangi yaptırımın uygulanacağına karar verme

⁵⁰⁶ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.157.

⁵⁰⁷ BATTAL, s.55.

⁵⁰⁸ DEĞİRMENCİ, s.55. Temerrüt nedeniyle alınan ıskat kararının ortağa tebliğinin noter marifetiyle veya iadeli taahhütlü mektupla yapılabileceği hakkında açıklama için bkz. ERDİL, s.121. Aynı yönde bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, s.398.

yetkisi müdür/müdürler kuruluna ait olduğundan, ıskat usulü müdür/müdürler kurulunca uygulanmaktadır⁵⁰⁹.

Öğretide anılan yetkinin genel kurula bırakılıp bırakılmaması hususunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bir görüş, ıskatı uygulama yetkisinin şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılabileceğini, böyle bir durumda müdür/müdürler kurulunun alacağı ıskat kararının genel kurulun onayına sunulması gerektiğini savunmaktadır⁵¹⁰. Buna karşılık aksi yönde görüşü savunanlar, ıskatı uygulama yetkisinin müdür/müdürler kuruluna ait olduğunu, bu yetkinin genel kurula devredilemeyeceğini, zira, temerrüdün ortaya çıkması halinde şirket açısından en faydalı olan kararın müdür/müdürler kurulu tarafından verilebileceğini ifade etmişlerdir⁵¹¹.

Anonim şirketlerde TTK 481 ila 483. maddeler ile sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen ortak hakkında temerrüde ilişkin yaptırımları uygulama yetkisi yönetim kuruluna verilmiştir. Anonim şirketlerdeki yönetim kuruluna benzer nitelikteki organ limited şirketlerde müdür/müdürler kuruludur. Nitekim, limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 585 hükmü ile söz konusu temerrüt halinde uygulanacak yaptırımlar bakımından anonim şirket hükümlerine atıf yapılarak TTK 481 ila 483. maddelerin uygulanması öngörülmüştür. Dolayısıyla, limited şirketlerde ıskat usulünü uygulama yetkisi münhasıran müdür/müdürler kurulundadır. Üstelik, anılan konu hakkında anonim şirketlerde yetkili organ TTK m. 481, f. 1, TTK m. 482, f. 2 ve TTK

⁵⁰⁹ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.194 vd. Temerrüt nedeniyle alınacak ıskat kararı bakımından mahkeme kararına ihtiyaç bulunmamaktadır, Kanun koyucu, ıskat kararı alınabilmesi için şirketin ıskatı uygulamaya yetkili organın alacağı kararı yeterli görmüştür. Bilgi için bkz. **DİRİKAN**, s.61.

⁵¹⁰ **GÖLE**, s.117-188, dn.166.

⁵¹¹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.156; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1060a. *Değirmenci*, anonim şirketlerde ıskatı uygulama yetkisinin münhasıran yönetim kurulunda olduğunu kabul etmekle beraber, anılan yetkinin murahhas üyelere devredilebileceğini, zira, yönetim kurulunun devredilemez nitelikteki birçok görevinin uygulamada murahhas üyeler tarafından yerine getirildiğini belirtmiştir. Yazar, genel kurulun ağır işleyişe sahip olması, uygulanacak ıskat yaptırımının şirkete yararlı olup olamayacağını saptamasının oldukça güç olması nedeniyle ıskatı uygulama yetkisinin genel kurula bırakılamayacağını ifade etmiştir. Ayrıntılı açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.39; **YASAN**, s.426; **AKDAĞ GÜNEY**, s.91-92. *Şener*, limited şirketlerde ıskatı uygulama yetkisinin müdür/müdürler kuruluna ait olduğunu ifade ettikten sonra, tek kişi ortaklıklarında sorun çıkabileceğini, zira, tek kişi ortaklıklarında o kişinin hem genel kurul olarak payın bölünmesine karar vermesi hem de müdür olarak ıskatı uygulaması gerekeceğinden, böyle bir durumda TTK m. 482, f. 2'de öngörülen yaptırımların uygulanmasında sorun doğabileceğini, ancak tek kişi ortaklıklarında o kişinin bunu yapamayacağı açık olduğundan, o kişi hakkında ıskat yaptırımının uygulanamayacağını, bu durumda TTK m. 644, f. 1, b. a kuralının limited şirketlerde de uygulanması nedeniyle TTK m. 553 uyarınca, müdürün sorumluluğu davasının uygulanabileceğini, ayrıca, yine bu noktada tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin uygulama alanı bulabileceğini ifade etmiştir. Bilgi için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.136. *Karakan*, ıskatı uygulama yetkisinin genel kurula devredilemeyeceğini ifade ettikten sonra esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla ıskatın uygulanmasının şarta bağlanabileceği kanaatindedir. Görüş için bkz. **KARAKAN**, s.133.

m. 483, f. 1’de açıkça yönetim kurulu olarak ifade edilmiş olması nedeniyle limited şirketlerde yetkili organ müdür/müdürler kuruludur. Kaldı ki, TTK m. 481 hükmünün gerekçesinde, söz konusu yetkinin anonim şirketlerde yönetim kurulunda olup, devredilemeyeceği ifade edildiğinden, benzer şekilde limited şirketlerde ıskatı uygulama yetkisinin münhasıran müdür/müdürler kurulunda olduğu kabul edilmelidir.

2. ıskatın Uygulanacağı Zaman

Anonim şirketlerde sermaye borcunu ifada temerrüde düşen mütemerit ortak hakkında ıskatın ne zaman uygulanacağına yönelik doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır.

Göle’ye göre, ıskat yaptırımı sadece anonim şirketin faaliyet aşamasında uygulanabilirken, şirketin kuruluş ve tasfiye aşamasında uygulanamamaktadır⁵¹².

Değirmenci anılan konu hakkında, anonim şirket tescil edilmeden önce pay mevkiileri oluşmayıp, kurucu ortaklar arasındaki ilişki “ön ortaklık” ilişkisi olduğundan, ıskatın şirket tescil edilmeden önce uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Yazar, şirketin tasfiye haline girmesi sonucunda ıskat yaptırımının uygulanıp uygulanamaması hakkında, tasfiye halinde ıskat yaptırımının uygulanmasının tasfiye amacıyla bağdaşmadığını, ıskatın sadece şirketin faaliyet aşamasında uygulanabileceğini, tasfiye memurlarının ıskat yaptırımını uygulamak yerine, mütemerit pay sahibi hakkında icra takibi yaparak, tasfiyenin amacına paralel bir şekilde şirketin borçlarının ödenmesini sağlamalarının çok daha yerinde olacağını, zira, tasfiye aşamasına giren bir şirkete kimsenin ortak olmak istemeyeceğini, ancak böyle bir durumda tasfiye memurlarının pay sahibinden temerrüt faizi ve esas sözleşmede kararlaştırılmışsa ceza koşulunu talep etmeleri gerektiğini, aksi takdirde, tasfiye memurlarının sorumluluğuna gidilebileceğini, nihayet tüm bu durumların şirketin iflası sebebiyle tasfiye hali bakımından da geçerli olduğunu ifade etmiştir⁵¹³.

⁵¹² **GÖLE**, s.115. *Tekinalp*, anonim şirketin kuruluşunun veya sermaye artırımının tescilinden önce sermaye taahhüdünde bulunan ortağın taahhüdünü yerine getirmemesi, esas sözleşmeyi ya da iştirak taahhütnamesini imzalamasına karşılık sermaye borcunu ifa etmemesi durumlarında taahhüdünü yerine getirmeyen kişinin ıskata gerek kalmaksızın şirketten çıkarılabileceğini belirtmiştir. Bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1060; **ŞAHİN**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden ıskat*, s.82.

⁵¹³ **DEĞİRMENCİ**, s.35-36. Benzer şekilde *Ekinci*, şirketin kuruluşu sırasında şirket tescil edilmeden ıskat yaptırımının uygulanamayacağı, ayrıca, tasfiye halinde mütemerit pay sahipleri hakkında ıskat yaptırımının uygulanmasının şirketin borçlarının ödenmesi, alacaklılarının korunması bakımından tasfiyenin amacına aykırılık teşkil ettiği, dolayısıyla, tasfiye aşamasında ıskat yaptırımının uygulanmaması gerektiği kanısındadır. Daha detaylı açıklama için bkz. **EKİNCİ**, s.160. *Şener*, limited şirketin tasfiye aşamasına girmesi sermaye borcunu ortadan kaldırmayacağından, tasfiye aşamasında da ıskat yaptırımının uygulama alanı bulacağını ifade etmiştir. Bilgi için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.125.

Söz konusu durumu limited şirketler açısından ele aldığımızda, limited şirketlerde de anonim şirketlerdeki gibi kuruluş aşamasında şirket henüz tescil edilmeden önce kurucu ortakların bir araya gelip şirket kurma iradeleri ile sözleşme imzalamaları sonucunda geçici nitelikli ön limited şirket ortaya çıkmaktadır. Şirketin ticaret siciline tescil edilip, tüzel kişilik kazanacağı ana kadar ön limited şirket varlığını sürdürmekte ve kurucu ortaklar arasında her şirketin kendine özgü hükümleri uygulanmakta; üçüncü kişilere karşı ise adi ortaklık hükümleri uygulama alanı bulmaktadır⁵¹⁴. Ancak, ıskat yaptırımının uygulanabilmesi için esas sermaye payının varlığına ihtiyaç vardır. Şirketin tescilinden önce payın varlığından bahsedilemeyeceğinden, kuruluş aşamasında ıskat yaptırımının uygulanamayacağı kanısındayız.

Öte yandan, limited şirketin tasfiyesi hakkında TTK m. 643, f. 1 uyarınca, anonim şirket hükümlerine yollama yapılmıştır. Tasfiye edilen şirketin mal varlığının paraya çevrilmesi, borçlarının ödenmesi, alacaklarının tahsil edilmesi, geriye kalan miktarın varlığı halinde, bu meblağın Kanunda öngörülen şekilde dağıtılması ve şirketin terkin edilmesi gerekmektedir⁵¹⁵. Görüldüğü üzere, şirketin tasfiyesi ile temel amaç, şirketin borçlarının kapatılarak, alacaklıların korunması ve en az zararla şirketin ticaret sicilinden silinmesinin sağlanmasıdır. Sermaye borcunun ifa edilmemesi durumunda ise, şirket tasfiye halinde olsa dahi, tasfiye memurlarının, gerektiği halde pay bedellerinin ödenmeyen kısımlarını talep etmeleri gerekmektedir. Bununla beraber, tasfiye aşamasında şirketin sermaye alacağına kavuşabilmesi için ıskat yaptırımının uygulanıp, yerine bir başka ortağın alınması tasfiye halinde olan bir şirket bakımından zaman kaybı olacağı gibi tasfiye amacına uygun gözükmemektedir. Zira, tasfiye ile bir süre sonra şirketin son bulacağı açıktır. Kaldı ki, sona yaklaşan bir şirkete ortak olmak isteyen kişiye ulaşılması imkansıza yakındır. Dolayısıyla, tasfiye halinde sermaye borcunu ifa etmeyen mütemerrit ortaklar hakkında ıskat dışındaki yaptırımlar uygulanarak şirketin sermaye alacağının tasfiye memurlarınca talep edilebilmesinin mümkün olmasına karşılık; ıskat yaptırımının uygulanmasının şirkete yarar sağlamayacağı kanaatindeyiz⁵¹⁶.

⁵¹⁴ **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s.432-433.

⁵¹⁵ **BİLGİLİ/ DEMİRKAPI**, s.385.

⁵¹⁶ Aynı yönde görüş için bkz. **ULUKAYA KAYIRAN**, Leyla, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinin Sonuçları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s.86.

3. İskatın Uygulanmasında Eşit İşlem İlkesi

Çalışmamızın ikinci bölümünde eşit işlem ilkesinin kabul edilmesindeki amaç ve ilke hakkında bilgi verilmiş olup, detaylı açıklama yapıldığından, bu bölümde söz konusu ilke sadece sermaye borcunun ifa edilmemesi nedeniyle uygulanacak olan ıskat yaptırımını bakımından incelenecektir⁵¹⁷.

Limited şirketlerde sermaye borcunu ifa etmeyen ortaklar hakkında temerrüt nedeniyle uygulanacak yaptırımlarda, ortaklar arasında ayrıma gidilmeksizin aynı durumda olan ortaklara karşı aynı yaptırımın uygulanması eşit işlem ilkesinin gereğidir. Keza, anılan ilke TMK m. 2 ile öngörülen dürüstlük ilkesinin Ticaret Hukuku'ndaki yansımasıdır. Bu noktada aslolan, ortakların eşitliğinden ziyade esas sermaye payları arası eşitliktir. Bu sebeple, mütemerrit hale gelen ortaklara uygulanacak yaptırımlarda ortakların değil, esas sermaye pay gruplarının esas alınması gerekmektedir⁵¹⁸.

Mütemerrit ortaklardan sermaye borçlarının ifasının talep edilmesi ve sermaye borcunun ifa edilmemesi nedeniyle mütemerrit ortaklar hakkında yaptırımın uygulanması söz konusuysa, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulunun eşit işlem ilkesi uyarınca yetkilerini kullanmaları gerekmektedir. Şirket sözleşmesi ile esas sermaye payları arasında ayrıma gidilmemişse, müdürlerin temerrüde düşen her bir ortaktan aynı vadede ve aynı miktarda talepte bulunmaları eşit işlem ilkesinin bir sonucudur. Aksi takdirde, bazı mütemerrit ortaklara ifa davası açılıp, icra takibi yapılmasına karşılık, aynı durumda olan diğer mütemerrit ortaklar hakkında ıskat yaptırımının uygulanması eşitlik ilkesinin zedelenmesine yol açacaktır. Ancak, şirketin menfaatini gerektirdiği, bir diğer ifadeyle şirketin yararına olan hallerde mütemerrit ortaklara karşı farklı yaptırımların uygulanması eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir. Zira, daha önce de ifade ettiğimiz üzere, ödeme gücü bulunan bir kimsenin sermaye borcunu ifa etmesi mümkündür. Dolayısıyla, ödeme gücü bulunan mütemerrit ortak hakkında ifa davası açılması ya da icra takibi yapılması daha isabetlidir. Buna karşılık, ödeme gücü olmayan (söz konusu durumun aciz vesikası ile belirlenmesi gerekir) bir kimsenin şirketin sermayesine kavuşmasını hızlandırmak

⁵¹⁷ Eşit işlem ilkesi hakkında detaylı açıklama için bkz. Bkz. B.2, V, Sermaye Borcunun İfasında Eşit İşlem İlkesi.

⁵¹⁸ DEĞİRMENCİ, s.40; EKİNCİ, s.226.

amacıyla ıskat edilerek, yerine bir başka ortağın alınması şirket açısından faydalı olduğu gibi eşitlik ilkesini de ihlal etmeyecektir⁵¹⁹.

Bir diğer durum ise, payın değerlendirilmesinde eşit işlem ilkesinin uygulanıp uygulanamaması halidir. Öğretide, eşit işlem ilkesinin ortaksal alanda var olduğu, ortak ile ortaklık arasındaki kişisel ilişkiler bakımından söz konusu ilkenin uygulama alanı bulamayacağı ifade edilmektedir.

Bu konuda *Değirmenci*, payın değerlendirilmesi her ne kadar ortaksal alan dışında kalsa da, etkisini ortaksal alanda doğurduğundan ve ayrıca ıskatı uygulayan yetkili organ anılan yaptırımı uygulamada sınırsız yetkiye sahip olmayıp, dürüstlük kuralıyla bağlı olduğundan, eşit işlem ilkesinin ıskat sonucunda payın değerlendirilmesi halinde de uygulanacağı kanaatindedir⁵²⁰.

Ekinci ise, payın değerlendirilmesi durumu söz konusuysa ıskatı uygulamaya yetkili organ tarafından sermaye taahhüdünde bulunan pay sahiplerine taahhütte bulunmaları için eşit imkan tanınması, pay satışı hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için duyuru yapılması, pay satışının açık artırma yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiğini, böylece başta ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların önlenebileceğini ve payın uygun bedelle satışına imkan sağlanacağını belirtmiştir. Yazar, anılan durumun yetkili organın özen yükümlülüğü kapsamında olup, menfaatler dengesinin sağlanabilmesi için gerekli olduğunu ifade ederek, alınan ıskat kararının dürüstlük kuralına da aykırılık teşkil etmemesi gerektiğini ifade etmiştir⁵²¹.

⁵¹⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.40; **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.148. *Göle*'ye göre, pay sahiplerine eşit işlem ilkesine uygun davranılarak, pay sahiplerinden sermaye borçlarını aynı zamanda ifa etmelerinin talep edilmesi ve pay sahipleri tarafından sermaye borcu muaccel olmadan yapılan erken ifaların kabul edilmemesi gerektiğini, aksi halde, sermaye borçlarını vadesinden önce ifa eden pay sahiplerinin özellikle, şirket karına iştirak etmede, sermaye borcunu ifa etmeyen ortaklara nazaran imtiyazlı hale gelmelerine sebep olabilecektir. Açıklama için bkz. **GÖLE**, s.53-54; **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.208-209. *Bozkurt*, tüm pay sahipleri bakımından faydalıysa ve şirketin amacına ulaşmasında gerekli olan ihtiyaçların ancak nesnel olması halinde eşit işlem ilkesinden uzaklaşılabilceği, bu durumun söz konusu ilkeye aykırılık teşkil etmeyeceği kanısındadır. Bkz. **BOZKURT**, s.203; **EKİNCİ**, s.226. *Battal*, TTK m. 482-483 uyarınca, usulüne uygun bir şekilde ıskat prosedürü uygulanarak, mütemerrit pay sahibinin şirketten ıskat edilmesi durumunda mütemerrit pay sahibi eşitlik ilkesine riayet edilmeksizin ıskat kararının alındığını gerekçe göstererek ıskat kararının iptalini talep edebilecektir. Yine kendisine ıskat ihtarı ile sermaye borcunun ifası için bir ay süre verilip, bir ayın sonunda sermaye borcunu ifa etmeyen pay sahibinin temerrüde düştüğü paylarından ıskat edilmesine karşılık, aynı durumda olan başka bir pay sahibine bir aydan daha uzun bir süre verilmesiyle sermaye borcunu ifa etmesi sonucunda, ıskat edilen pay sahibi eşit işlem ilkesine aykırılık nedeniyle hakkında verilen ıskat kararının geçersizliğini dava edebilecektir. Bkz. **BATTAL**, s.54-61; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1051a.

⁵²⁰ **DEĞİRMENCİ**, s.75; **ŞAHİN**, *Anonim Şirketlerde İskat Müessesesi*, s.58.

⁵²¹ Anılan görüş hakkında daha detaylı bilgiye erişebilmek için bkz. **EKİNCİ**, s.227.

Yıldız'a göre, yetkili organın payı değerlendirirken öncelikle şirketin ortaklarına öneride bulunma mecburiyeti bulunmadığı gibi eşit işlem ilkesini uygulama yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Ancak, payın değerlendirilmesi hususunda yetkili organ özenli davranmakla yükümlüdür. Bir başka deyişle, mütemerrit ortağın açıklardan doğan yükümlülüğünün bulunması gerekçesiyle keyfi olarak ıskat konusu payın itibari değerinin altında bir bedelle satılması yetkili organın özen borcuna aykırılık teşkil etmektedir⁵²².

Limited şirketlerde müdürlerin eşit işlem ilkesine aykırı davranışları sebebiyle zarar eden ortaklar, zararın tazminini talep edebilmektedirler. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında daha detaylı açıklayacağımız üzere, söz konusu ilkeyi ihlal eden kararlar batıl olup, kararlara karşı butlanın tespiti davası açılabilir⁵²³.

4. Mütemerrit Ortağın İflasının ve Konkordatosunun İskat Uygulaması Üzerindeki Etkileri

İflas ve konkordato kurumları İcra İflas Kanunumuzda düzenleme altına alınmıştır. İki kurum arasında bazı benzerlikler bulunsa da, nitelikleri itibariyle iflas ve konkordato kurumları birbirlerinden önemli ölçüde ayrılmaktadır.

İflas, ticaret mahkemesi tarafından hakkında iflas kararı verilen borçlunun, haczi caiz olan tüm mal varlığının paraya çevrilerek, tüm alacaklıların alacaklarına kavuşmalarını sağlayan cebri icra yoludur⁵²⁴.

Konkordato kurumu, İİK'nın m. 285 vd. maddelerinde öngörülmüştür. Konkordato, elinde olmayan sebeplerle işlerinin iyi gitmemesi ve giderek mali durumunun bozulması sonucunda borcunu ödeyemeyecek hale gelen dürüst borçluların korunması amacıyla getirilmiş bir kurumdur⁵²⁵. Konkordato ile borçlarını ödemek isteyen dürüst borçlular bakımından borcun belli koşullarda ödenmesi için

⁵²² **YILDIZ**, Eşit İşlem İlkesi, s.85-86. Aynı yönde *Teoman*, payların değerlendirilmesi esnasında yönetim kurulunun payların gerçek değeri üzerinde öncelikle diğer pay sahiplerine sunulmasını mecbur kılacak bir hükmün olmadığı, üstelik ıskat konusu payların itibari değerinde satılma zorunluluğunun dahi bulunmadığı, dolayısıyla bu hususta ileri sürülen aksi görüşlerin kabul edilemeyeceği kanısındadır. **TEOMAN**, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar, C.I., 2. Baskı, 2011, s.1091.

⁵²³ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1051a; **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.186; Bkz. B.4, V, B'de Hükümsüzlük Çeşitlerinin İskat Bakımından Değerlendirilmesi.

⁵²⁴ **KURU**, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3.Baskı, Yetkin Yayınları, Ekim 2019, s.365.

⁵²⁵ **KURU**, s.496.

borçlu ve alacaklılar arasında anlaşma yapılabilmesine imkan tanınmıştır. Yapılan söz konusu anlaşma konkordato olarak anılmaktadır⁵²⁶.

İflas sadece tacirler bakımından öngörülmesine karşılık, konkordato iflasa tabi olan olmayan herkes hakkında uygulanabilmektedir. İflasa alacaklılardan birinin ya da borçlunun kendi talebi üzerine mahkeme tarafından karar verilirken, konkordato alacaklı ile borçlu arasında yapılan anlaşma sonucu ortaya çıkmaktadır. Konkordato kararının mahkeme kararı ile verilmesi imkanı olduğu gibi borçlunun alacaklarının her biriyle anlaşarak mahkeme kararı olmaksızın konkordatonun gerçekleşmesi mümkündür. İflasta borçlu mal varlığı üzerindeki tasarruf ehliyetini tamamen yitirmektedirken, konkordatoda borçlunun tasarruf ehliyeti kural olarak devam etmektedir. İflasta tasfiye iflas organları tarafından yüksek masraflarla yapılan bir işlem iken; konkordatoda tasfiye borçlunun kendisi tarafından daha az masrafla yapılabilir. İflas kesin bir tasfiye şekli değildir. Dolayısıyla, iflas sonucunda alacağının tamamını alamayan alacaklılara aciz belgesi verilmekte ve alacaklılar, müflisi yeni mal iktisap ettiğinde de takip edebilmektedirler. Konkordatoda ise, borçlu ve alacaklının anlaşması borçluyu borcundan kesin olarak kurtarmakta, anlaşılan meblağdan fazlası alacaklı tarafından talep edilememektedir⁵²⁷.

Çalışma konumuz bakımından, sermaye borcunu ifa etmemesi nedeniyle mütemerrit ortağa uygulanacak olan ıskat yaptırımının mütemerrit ortak hakkında iflas prosedürünün uygulanması anı ile eş zamanlı olması ya da mütemerrit ortak tarafından konkordato ilan edilmiş olmasının etkilerini ele almak gerekmektedir.

Domaniç, konkordatoya tabi olan borçların borçlunun kendi mal varlığında bulunan değerlerin karşılığı olarak borçlanılan ve ifası durumunda borçlunun mal varlığının aktifini azaltacak nitelikte borçlar olmasına karşılık, konkordato borçlusunun ortak olduğu bir şirkete getirmeyi taahhüt ettiği sermaye borcunun ifası halinde kural olarak, borçlunun mal varlığından çıkmayacağını, anılan durumun yalnızca borçlunun mal varlığının aktifindeki yerinin değişeceğini ve mal varlığının azalmayacağını belirtmiştir. Yazar, sermaye borcunun niteliği itibarıyla konkordato ve iflasta kaydedilmesine gerek bulunmayan, şirketin ödeme gücünü yitirmesi hali

⁵²⁶ **ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder/**TAŞPINAR** Ayvaz, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 5.Baskı, Yetkin Yayınları, 2019, s.496.

⁵²⁷ **UYAR**, Talih, Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri, TBB Yayınları, 2019, s.8-9. İflas ve konkordato karşılaştırması için ayrıca bkz. **DOMANIÇ**, Hayri, “Konkordatonun Anonim Şirket Sermaye Alacağına Etkisi”, Şu Kitapta: Hıfzı Timur’un Anısına Armağan, İstanbul 1979, s.297-299.

dışında, müflisin ya da konkordato borçlusunun taahhüt ettiği sermaye borcunu ifa etmesi ile borçlu ortağın şirkette sahip olduğu payların değerini yükselteceğinden, aslında borçlunun kendi mal varlığına ve kendi emrine ödeme yaptığı anlamına geleceğini⁵²⁸; bununla beraber, sermaye alacağı her ne kadar bazı imtiyazlara sahip olsa da, söz konusu imtiyazların konkordatodan etkilenmeyen rehin ve hapis hakkı teşkil etmediği, kamu hukukundan doğan alacaklar ile İİK m. 206, f. 1’de öngörülen imtiyazlı alacaklar niteliğinde olmadığını ifade etmiştir⁵²⁹.

Postacıoğlu/Tekinalp, anonim şirketlerde pay sahipleri arasındaki eşitlik ilkesi ve konkordatodaki adi alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesinden söz ederek, anonim şirketlerdeki eşitlik ilkesine üstünlük tanınması gerektiğini, zira, konkordatoya nazaran taahhüt edilen sermaye alacağının şirket tarafından talep edilmesi ve mütemerrit pay sahibi tarafından ifa edilmemesi halinde uygulanacak olan özel usulün sermaye borcunu özel türde bir alacak haline getireceğini, dolayısıyla, şirketin sermaye alacağının İİK’da öngörülen konkordatoya tabi olan adi alacaklar kapsamında olmadığını, pay sahibinin sermaye borcunun hem eşitlik ilkesi hem de esas sermayenin korunması ile muhafazası ve uygun tahsil usulü ile özel bir niteliği haiz olduğunu⁵³⁰, diğer yandan, şirketin ıskat prosedürü uygulamasına imkan vermemenin eşitsizliğin ortaya çıkmasına sebep olacağını, bununla birlikte konkordatoya tabi pay sahibinin sermaye borcunu tam olarak ifa etmemesine rağmen konkordato sebebiyle sermaye borcunu tamamıyla ifa etmiş gibi kabul edilerek, paydan doğan tüm haklarından tam olarak yararlanma hakkı tanımak birçok hak bakımından eşitsizliği ortaya çıkaracağını ifade etmiştir⁵³¹. Yazarlara göre, konkordatodaki eşitlik ilkesi uyarınca söz konusu durum kural olarak ele alındığında, konkordato ilan eden pay sahibi hakkında ıskat usulünün uygulanarak, payın üçüncü bir kimseye satılması durumunda, pay bedeli yeni pay sahibinden istenecek ve böylece konkordato alacaklıları ıskat usulünün uygulanması nedeniyle zarara uğramayacak, olumsuz bir etki ortaya çıkmayacaktır. Dolayısıyla, şirketin pay sahibinin konkordatosu halinde ıskat yaptırımını uygulamasının engellenmesi diğer konkordato alacaklılarının sahip olmadığı tahsil

⁵²⁸ **DOMANIÇ**, Konkordatonun Anonim Şirket Sermaye Alacağına Etkisi, s.302. Anılan görüş ile birlikte konkordato ve iflasın ticaret şirketlerinde sermaye alacağına tesiri hakkında ayrıntılı açıklamalara ulaşmak için ayrıca bkz. **DOMANIÇ**, Anonim Şirketler, s.1176-1255.

⁵²⁹ **DOMANIÇ**, Konkordatonun Anonim Şirket Sermaye Alacağına Etkisi, s.346.

⁵³⁰ **POSTACIOĞLU, İlhan/TEKİNALP, Ünal**, “Pay Sahibinin Konkordatosunun Onun Sermayeye Katılma Taahhüdünden Doğan Borcu ve İskat Prosedürüne Etkisi”, Şu Kitapta: Prof. Dr. Hıfzı Timur’un Anısına Armağan, 1979, s.641-642.

⁵³¹ **POSTACIOĞLU/TEKİNALP**, s.645

imkanının sermaye alacaklısı şirket için de engellenmesine neden olacaktır. Böyle bir durumda, ıskat usulünün diğer takiplerle eş değer tutulmaması gerekmektedir⁵³².

Kaplan, mütemerrit ortağın konkordato anlaşması yapması durumunda TTK m. 482-483 hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağının tespiti için öncelikle sermaye alacağının konkordatoya tabi olan alacaklardan olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yazar açıklamasının devamında, sermaye alacağı bakımından hem korunan menfaat hem de ifa edilmemesi halinde TTK’da özel bir usul öngörüldüğünden, sermaye alacağının özel nitelikte bir alacak olup, konkordatoya tabi olmadığını, dolayısıyla, mütemerrit ortağın konkordatosunda TTK m. 482-483 hükümlerinin uygulanabileceğini, bir diğer ifadeyle ıskat usulünün uygulanabileceğini kabul etmiştir⁵³³.

Yargıtay ise, konkordato halinde pay sahibinin sermaye borcunun etkilenmeyeceği, zira, şirket ile pay sahibi arasında payın ödenmesi ve payın özgülenmesi ile pay senetlerinin sahibine verilmesini içeren karşılıklı sözleşme bulunduğu, dolayısıyla TBK m. 98 hükmünün uygulanması gerektiği, pay sahibinin konkordato halinde bulunup, sermaye borcunu ifa edemeyeceğinden pay senetlerinin kendisine verilemeyeceği ve şirketin de sözleşmeyi feshedebileceği, bu sebeple sermaye borcunun konkordatoya tabi olmadığı kanısındadır⁵³⁴.

İflas halinde ise şirket, sermaye taahhüdünde bulunup, vadesinde sermaye borcunu ifa etmeyen mütemerrit ortak olan alacağını iflas açılmışsa iflas masasına

⁵³² POSTACIOĞLU/TEKİNALP, s.645-646.

⁵³³ Ayrıntılı açıklama için bkz. KAPLAN, Emine Tuncay, “Tamamı Ödenmemiş Hisse Senedi Sahibinin Durumu ve Konkordato”, BATİDER, Aralık 1982, C.11, S.4, s. 152-153.

⁵³⁴ Yargıtay’ın görüşüne erişebilmek için bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1043. **Yargıtay 11.HD.’nin 10.03.2016 Tarihli 2015/5159 Esas ve 2016/2674 numaralı Kararında** iflas ve tasfiye halindeki şirkete karşı sermaye artırımından doğan sermaye borcunu ifa etmeyen ortağa karşı ıskat yaptırımının uygulanabileceği yönünde verdiği kararın ilgili kısmı şöyledir: “...Davacı vekili, ... 5. Asliye Ticaret Mahkemesi’nin 27.12.2012 tarih 2011/608 Esas 2012/334 Karar sayılı ilamı ile müvekkilinin iflasına karar verildiğini ve tasfiye işlemlerinin İflas Müdürlüğü’nün 2012/42 dosyası üzerinden yürütüldüğünü, davalının müvekkili şirketin ortağı olup sermaye artırımından kaynaklanan borcunu ödemediğini, ...Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davacı şirketin sermaye taahhüdünü yerine getirmeyen davalı ile ilgili olarak ıskat yolunu tercih etmeyerek davalıdan taahhüt ettiği sermayeyi ödemesini istediği, gönderilen ihtarname içeriklerinden davacının, davalının şirket payından mahrum bırakıldığı şeklinde bir iradesinin varlığından söz edilemeyeceği, davalının halen davacı şirketin ortağı olduğu, davalının katıldığı ve oy birliği ile alınan sermaye artırım kararı ve buna dayalı sermaye koyma taahhüdüne ve ödeme konusunda kendisine gönderilen ihtarnamelere rağmen taahhüt ettiği miktarı ödemediği gerekçesiyle davanın kabulü ile 105.000,00 TL’nin 21/06/2009 tarihinden itibaren, 315.000,00 TL’nin 20/03/2012 tarihinden itibaren reeskont faizi ile davalıdan tahsiline karar verilmiştir...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir...”. (E.T: 17.06.2022 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/Goster?v=GE95G7fKlRg>).

yazdırabilecek ya da ıskat yaptırımını uygulayabilecek veya hem alacağını iflas masasına yazdırabilecek hem de ıskat yaptırımını uygulayabilecek ve ıskat sonunda açık kalan tutarı masaya karşı ileri sürebilecektir. Dolayısıyla, konkordato da olduğu gibi iflasın da sermaye borcuna etkisi bulunmamaktadır⁵³⁵.

Bize göre de, gerek konkordatonun gerek iflasın sermaye borcuna etki etmeyeceği yönündeki görüş isabetlidir. Zira, bir limited şirketin konkordato borçlusundan alacaklı olması, o işletmenin devamlılığı ve işleyişi açısından en az İİK m. 206'da zikredilen imtiyazlı alacaklılar kadar öneme sahiptir. Her şeyden evvel bir şirketin devamlılığı için kurucu unsurlarından biri olan sermayenin korunması gerekmektedir. Sermayenin korunabilmesi ise ancak taahhüt edilen sermayenin şirketin bünyesine kabulü ile mümkün olmaktadır. Ancak, şirketin sermaye alacağını adi alacak olarak değerlendirip, konkordatoya tabi tutmak şirketin sermayeye kavuşmasının önünde önemli ölçüde engel teşkil edecektir. Kaldı ki, sadece bir ortağın değil birden fazla ortağın konkordatosunda da söz konusu durum ortaya çıkabilir. Böyle bir durumda ise, sermaye alacağını konkordatoya tabi tutmak şirketi sermayesini azaltmaya zorlayacaktır. Bununla beraber, konkordato ilan eden ortağın taahhüt ettiği sermaye borcunun bir kısmının konkordato anlaşmasına dayanarak ödenmesi sonucunda sermaye borcunun sona ermesi ortaklar arasında şüphesiz uygulanması gereken eşitlik ilkesine aykırılığın ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Buna karşılık, öğretide de belirtildiği üzere, TTK m. 482-483'te sermaye borcunun ifa edilmemesi nedeniyle uygulanacak yaptırımlar bakımından özel usul öngörülerek, sermaye alacağının önemi vurgulanmış olduğundan, her ne kadar sermaye alacağına İİK m. 206'da imtiyazlı alacak kapsamında yer verilmemiş olsa da, hem sermayenin korunması ilkesi bakımından hem de ortaklar arası eşitliğin sağlanabilmesi için konkordato ve iflas halinde de mütemerrit ortaklara karşı ıskat usulünün uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

⁵³⁵ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1044. Şirket tasfiye ve iflas halinde olmasına rağmen ıskat usulünün uygulanabileceği yönünde açıklama için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.125.

IV. ISKATIN HUKUKİ SONUÇLARI

A. Mütemerrit Ortağın Temerrüde Konu Olmuş Paylarla İlgili Pay Sahipliğinin Yitirilmesi ve Pay Sahipliği Haklarının Donması

Iskat yaptırımının en önemli sonuçlarından ikisini temerrüde konu olan paylarla ilgili mütemerrit ortağın pay sahipliği sıfatını yitirmesi ve pay sahipliği haklarının donması oluşturmaktadır⁵³⁶. Sermaye taahhüdünde bulunan ortak, sermaye borcunun bir kısmını ifa edip, kalan borcunu ifa etmemişse ıskat yaptırımının sadece bedelleri ifa edilmemiş paylar bakımından uygulanabileceğini daha önce de ifade etmiştik⁵³⁷. Iskat yaptırımının uygulanması sonucunda, mütemerrit ortağın bedellerini tamamıyla ifa etmiş olduğu payları bakımından pay sahipliği sıfatının devam etmesine karşılık, bedellerini tamamen ifa etmediği payları bakımından ortak, pay sahipliği sıfatını yitirecektir⁵³⁸. Bu noktada, mütemerrit ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olup, sadece bir kısım pay bedellerinin ifa edilmediğine dikkat edilmelidir. Dolayısıyla söz konusu durum, birden fazla paya sahip olan mütemerrit ortağın doğrudan şirketten çıkarılması sonucu doğurmayacaktır. Diğer yandan, bir ortağın şirkette yalnız bir paya sahip olduğu veya birden fazla paya sahip olup, tüm payları bakımından temerrüde düştüğü varsayımında ise, mütemerrit ortağın tüm payları hakkında ıskat yaptırımı uygulanabileceğinden, ıskat yaptırımı ortağın şirketten çıkarılması, bir diğer deyişle, ortağın şirketle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuracaktır⁵³⁹.

Pay sahipliği sıfatının yitirilmesi anı, ıskat kararının mütemerrit ortağa ulaştığı an olarak kabul görmektedir⁵⁴⁰. Nitekim, müdür/müdürler kurulu mütemerrit ortak

⁵³⁶ Mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payları bakımından ıskat kararının alınması paylar üzerinde olumsuz etkiye neden olmamaktadır. Zira, ıskat yaptırımının uygulanmasından etkilenen pay değil pay sahipliği sıfatıdır. Bilgi için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.165-166; Aynı yönde bkz. **YASAN**, s.429.

⁵³⁷ Bkz. B.4, I, B-3'te Iskatın Nakdi Sermaye Borcunun Yanı Sıra Ayni Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt Halinde Uygulanıp Uygulanamayacağı Sorunu.

⁵³⁸ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1068; **DEĞİRMENCİ**, s.59; **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1538; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.132; **ŞENOCAK**, Kemal, "Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007, C.XI, S.1-2, s.281.

⁵³⁹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166; **YASAN**, s.428; **TEKİNALP**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N.14-97. Anonim şirketlerde eTTK döneminde yönetim kurulu üyesi olabilmek için pay sahibi olmak gerekmektedir. Bu sebeple, aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olan pay sahibi, tüm payları bakımından temerrüde düştüğünde, hakkında ıskat kararı alınmasıyla pay sahipliği sıfatını yitireceğinden yönetim kurulu üyeliği sıfatının da sona ermesine neden olmaktadır. Ancak, TTK ile beraber, yönetim kurulu üyesi olabilmek için pay sahibi olma zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece, tüm payları hakkında ıskat kararı alınan mütemerrit ortak pay sahipliği sıfatını yitirse de, yönetim kurulu üyesi olarak kalmaya devam edebilecektir. Açıklama için bkz. **KARAKAN**, s.136; **DEĞİRMENCİ**, s.60.

⁵⁴⁰ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.246; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166-167; **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.279.

hakkında ıskat usulünü uygulamaya başlamış olsalar da, müdür/müdürler kurulunun ıskat usulünden vazgeçip, diğer yaptırımları uygulama yetkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla, pay sahipliği sıfatının yitirilmesi anı, ıskat usulüne başlangıç anı olarak kabul edilmemiştir⁵⁴¹. Böylelikle, mütemerrit ortak hakkında ıskat usulü uygulanmaya başlanılsa ve hatta ıskat kararı alınmış olsa dahi, ıskat kararı ortağa ulaşana kadar ortak pay sahipliği sıfatından doğan haklarının her birini kullanabilecektir⁵⁴².

Öte yandan, ıskat kararının mütemerrit ortağa ulaşmasıyla ortağın ıskat edildiği paya ilişkin pay sahipliğinden doğan hakları donacak⁵⁴³, mesela genel kurul kararlarına karşı iptal davası açamayacak, denetleme, inceleme, bilgi alma haklarını kullanamayacak, kar payı ile tasfiye payı haklarından da yararlanamayacaktır⁵⁴⁴. Oy hakkı ile pay üzerindeki rehin ve intifa hakları ise ıskat kararıyla birlikte sona erecektir⁵⁴⁵. Dolayısıyla, ıskat kararının mütemerrit ortağa ulaşması sonucunda ortak pay sahipliği sıfatını yitireceğinden, şirket sözleşmesinde “ıskat usulü uygulanmaya başlandığı an mütemerrit ortağın pay sahipliği sıfatından doğan haklarının da sona ereceği” yönünde bir hükme yer verilemeyecektir⁵⁴⁶.

İskat kararının mütemerrit ortak üzerinde etkisini doğurmasıyla beraber, kar payının ıskat kararının hüküm doğurma anında muaccel olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Şöyle ki, mütemerrit ortak ıskat edilmeden önce muaccel olan kar payları bulunmaktaysa ve ortağa kar payı ödemesi yapılmamışsa, ortağın bu durumda kar paylarını talep hakkı bulunmaktadır⁵⁴⁷. Fakat bu noktada, mütemerrit ortağın sermaye borcu bulunduğundan, şirketin kar payı ile ortaktan olan

⁵⁴¹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166-167.

⁵⁴² **BOZKURT**, s.409; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166-167.

⁵⁴³ *Değirmenci*, öğretide ıskat kararı ile sahipsiz kalan paylardan doğan hakların eTTK m. 329, f. 3, c. son hükmüne dayanarak donacağı kabul edilmiş olsa da, mali haklar bakımından fikir birliği bulunmadığını, eTTK m. 329, f. 3, c. son hükmünün anlamına göre ıskatta donmanın bulunmadığını, ıskatta donmadan da ileri olarak ıskat ile pay sahipsiz kalacağından paydan doğan hakları kullanabilecek kimsenin kalmadığını ve paydan doğan hakların doğmamış sayılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.67.

⁵⁴⁴ **ŞENOCAK**, s. 281. *Şenocak*, mütemerrit ortağın oy hakkının rehin ve ariyet sözleşmesine benzer bir sözleşme ile üçüncü bir kimseye bırakılmış olması veya oy hakkının pay üzerinde intifa hakkı sahibine bırakılmış olması ya da oy hakkının vasiyeti tenfiz memuru, iflas idaresi, vasiye ait olması halinde de ıskat ile beraber oy hakkının kullanılamayacağını ifade etmiştir. Detaylı açıklama için bkz. **ŞENOCAK**, s.282. Aynı yönde açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.164; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.132.

⁵⁴⁵ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1070; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.164.

⁵⁴⁶ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166-167. İskat yaptırımı sadece pay sahipliği sıfatının yitirilmesi sonucunu değil, bununla birlikte, temerrüde konu olan payların pay sahipliği sıfatının değişmesi sonucunu doğurmaktadır. Açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.166.

⁵⁴⁷ **ŞENOCAK**, s.282-283; **GÖLE**, s.125-126; **DEĞİRMENCİ**, s.60; **AKDAĞ GÜNEY**, s.92.

sermaye alacağını takas etme yetkisi⁵⁴⁸ bulunmaktadır. Yine, mütemerrit ortak ıskat edilmeden önce muaccel olup, ortağa ödenen kar paylarının iadesi istenememektedir. Ancak, ıskat kararı alınmasına rağmen henüz muaccel olmayan kar payları ıskat kararı alındıktan sonra muaccel olursa, artık anılan kar payları ıskat edilen ortağa ödenmeyecek, şirkete kalacaktır. Böylelikle, hakkında ıskat kararı verilen ortağın kar paylarını talep hakkı sona erecektir⁵⁴⁹. Takas edilen miktar kadar ıskat edilen ortağın TTK m. 483, f. 3'e göre, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutarda sorumluluğu azalacaktır⁵⁵⁰.

ıskat edilen pay üzerinde daha önceden var olan rehin ve intifa hakkı bulunmaktaysa, ıskatın hüküm doğurmasıyla beraber rehin ve intifa hakları da son bulacaktır⁵⁵¹. Benzer şekilde, ıskat edilen pay üzerinde ortağın üçüncü kişi lehine söz konusu hakları tesis etmesi imkansızdır. Zira, ıskat ile beraber rehin ve intifa hakları çözümlenerek, hakkında ıskat kararı verilen ortağın pay üzerindeki tasarruf yetkisi dışında kalacağından, artık hakkında ıskat kararı verilen mütemerrit ortak ıskat konusu payı üzerinde sınırlı aynı hak tesis edemeyecektir⁵⁵².

Bununla beraber, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak yer vereceğimiz ıskat edilen payın hukuki akıbetine ilişkin husus tartışmalı olup⁵⁵³, öğretide ıskat edilen payın sahipsiz hale geleceği kanaatindeki yazarlar tarafından paydan doğan katılma haklarının donacağı oy birliği ile kabul edilmektedir. Buna

⁵⁴⁸ *Değirmenci*'ye göre, ıskat ile beraber sermaye borcu sona ereceğinden, kar payı ile sermaye borcunun takas edilmemesi gerekmektedir. Görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.60, dn.8. Aksi yönde görüş için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1069; **AKDAĞ GÜNEY**, s.92.

⁵⁴⁹ **ŞENOCAK**, s.282-283; **GÖLE**, s.125-126.

⁵⁵⁰ **ŞENOCAK**, s.282-283. Mütemerrit ortağın şirket ile ortaklık ilişkisi dışında şirketten üçüncü kişi olarak alacaklı olması halinde alacaklarının ıskat kararından etkilenmeyeceği hakkında bilgiye erişmek için bkz. **ŞENOCAK**, s.283.

⁵⁵¹ **ŞENOCAK**, s.285; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.400; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.163. *Değirmenci*, ıskat kararı ile birlikte, rehin ve intifa haklarının sona erme gerekçesini sınırlı aynı hakkın hukuki niteliğini "hak üzerinde hak" olması, bir başka ifadeyle, söz konusu hakların doğrudan paydan doğan haklar üzerinde kurulması olarak ifade etmiştir. Detaylı bilgiye erişmek için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.64; **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.244; Mütemerrit ortağın ıskat edilmesi sonucu esas sermaye payı üzerinde bulunan intifa haklarının durumuna ilişkin detaylı açıklama için bkz. **KENDİGELEN**, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayınları, 1994, s.341 vd.

⁵⁵² **ŞENOCAK**, s.285. Mütemerrit ortağın intifa hakkı sahibine karşı sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu durum mütemerrit ortağın ıskat edilmesi sebebiyle intifa hakkının sona ermesine ve intifa hakkı sahibinin zarara uğramasına yol açsa da, intifa hakkı sahibi uğradığı zararın tazminini ortaktan talep edemeyecektir. Ancak, intifa hakkı sahibi kendisini anılan durumdan korumak amacıyla mütemerrit ortaktan ıskat yaptırımının uygulanmaması için gereken tedbirlerin alınmasını talep edebilecektir. Mütemerrit ortak tedbir almaz ve sermaye borcunu ifa etmez ise, intifa hakkı sahibi sermaye borcunu pay sahibi hesabına ifa edebilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **KENDİGELEN**, İntifa Hakkı, s.341-343.

⁵⁵³ Bkz. B.4, IV, D'de ıskat Sonucunda Payların Hukuki Akıbeti.

karşılık, mali haklarla ilgili donma kavramı bakımından fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Paydan doğan hakların donacağını kabul edenler, eTTK m. 329, f. 3, son cümleye dayanarak, pay sahipsiz hale geldiğinden hiç kimse tarafından kullanılamayacağını ileri sürmüşlerdir⁵⁵⁴.

Ancak, *Değirmenci*'ye göre burada hakların donması söz konusu değildir, zira pay sahipsiz hale geldiğinden, paydan doğan hakları kullanabilecek kimse bulunmamakta, dolayısıyla paydan doğan hakların doğmamış sayılması gerekmektedir⁵⁵⁵.

Tekinalp ise, ıskata tabi olan payların yönetim kurulunun tasarrufuna geçeceğini, fakat, söz konusu paylardan doğan hakların yönetim kurulu tarafından ne şirket ne de bir başka kimse adına kullanılabileceğini, paydan doğan hakların donacağını ifade etmiştir⁵⁵⁶.

Benzer şekilde *Şenocak* isabetli olarak, ıskat ile sahipsiz hale gelen paylardan doğan katılma haklarının şirkete intikal etmeyeceği ve kimse tarafından kullanılamayacağı, şirketin sadece payları değerlendirme hakkına sahip olacağı ve ıskat kararı ile söz konusu hakların donacağı yönünde kanaatini bildirmiştir⁵⁵⁷.

Iskat neticesinde sahipsiz hale gelen paylar değerlendirilene dek limited şirket genel kurulunun toplantı ve yeter sayılarının hesabında dikkate alınmayacaktır⁵⁵⁸. Aksinin kabulü, şirket bünyesinde varlığını sürdüren ıskat konusu payların müdür/müdürler kurulu tarafından kendi menfaatleri doğrultusunda paydan doğan oy ve temsil haklarını kötü niyetli olarak kullanmalarına neden olabilecektir⁵⁵⁹. Zira, ıskat ile birlikte mütemerrit ortak pay sahipliği sıfatını yitirmiş olsa da, pay senedinden doğan hakların düşmesi söz konusu değildir⁵⁶⁰. Mezkûr hakim görüşün aksine

⁵⁵⁴ **DEĞİRMENCİ**, s.67; **EKİNCİ**, s.205.

⁵⁵⁵ **DEĞİRMENCİ**, s.67.

⁵⁵⁶ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1068. Aynı yönde *Yasan*, payın sahipsiz hale gelmesiyle paydan doğan hakların donacağını ve bu hakların payların değerlendirilmesi anına kadar hem şirket hem de ortaklar tarafından kullanılamayacağını ifade etmiştir. Bu noktada şirketin yetkisi, sahipsiz hale gelen payların değerlendirilmesinden ibarettir. Bilgi için bkz. **YASAN**, s.430-431; **KARAKAN**, s.137. Benzer açıklama için bkz. **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.402.

⁵⁵⁷ **ŞENOCAK**, s.289-291. *Teoman*, ıskat konusu payların değerlendirilmesi anına kadar paydan doğan hakların donacağını, anonim şirketlerde yönetim kurulu tarafından genel kurulda temsil edilemeyeceğini mütalaa etmiştir. Bilgiye erişmek için bkz. **TEOMAN**, s.1089.

⁵⁵⁸ **ŞENOCAK**, s.290; **YASAN**, s.431; **KARAKAN**, s.138. *Değirmenci*, eTTK m. 372 (TTK m. 418) ve eTTK m. 388 (TTK m. 421) hükümlerinin açık olup, toplantı yeter sayıları bakımından sahipsiz hale gelen payların da hesaba katılması gerektiği kanısındadır. Anılan görüş hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.63. Benzer görüş için bkz. **ŞAHİN**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden Iskat*, s.99.

⁵⁵⁹ **ŞENOCAK**, s.290; **YASAN**, s.429. **KARAKAN**, s.138.

⁵⁶⁰ **GÖLE**, s.126.

Çamoğlu, ıskat ile beraber mütemerrit ortağın ortaksal haklarından yoksun bırakılması sonucunda ıskata tabi olan paylar değerlendirilinceye kadar oy hakkı ile birlikte diğer ortaksal hakların da donacağını, diğer yandan, donan oyların ait olduğu payların toplantı nisabında hesaba dahil edileceğini, fakat, karar yeter sayısının hesabında ise dikkate alınamayacağını ifade etmiştir. Yazara göre, anılan durum toplantı nisaplarının azlığı sağladığı korumaların sürekliliği açısından önem arz etmektedir⁵⁶¹.

B. Mütemerrit Ortağın Temerrüde Konu Olmuş Paylar İçin Yapmış Olduğu Kısmi Ödemelerden Yoksun Bırakılması

Iskatin bir başka sonucunu mütemerrit ortağın temerrüde konu olan payları için yaptığı kısmi ödemelerden yoksun bırakılması⁵⁶² oluşturmaktadır. Buna göre, mütemerrit ortak taahhüt ettiği sermaye bedelinin bir kısmını ifa edip, kalan bedeli ifa etmemişse hakkında ıskat kararının alınması ve ulaştırılması neticesinde, ortağın ıskat kararından önce yapmış olduğu ödemeler nedeniyle bu ödemelere dair hukuki sebebin ortadan kalktığı gerekçesiyle şirketten sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak ödemelerin iadesini talep hakkı bulunmamaktadır⁵⁶³. Payın değerlendirilmesi ve yüksek bedelle üçüncü kişiye satılması da söz konusu durumu değiştirmemektedir⁵⁶⁴. Müdür/müdürler kurulunun, yapılan kısmi ifaların mütemerrit ortağa iadesi hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verme yetkileri yoktur⁵⁶⁵. Şirket sözleşmesinde kısmi

⁵⁶¹ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N.697e. Limited şirketlerde toplantı yapılmadan yazılı oyla karar alınması halinde, özel bir yeter sayı öngörülmemiştir. Anılan konu hakkında detaylı bilgiye erişmek için bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1712t. *Teoman*, anonim şirketlerde oy hakkına ilişkin yapmış olduğu 1978 tarihli çalışmasında, sermayesinin bir kısmını ödeyen ile tamamını ödeyen ortağın eşit bir şekilde oy hakkından yararlanamayacağını, söz konusu durumda şirkete fiilen ödenen sermaye oranına göre ortakların yönetimdeki güçlerinin belirlenmesi gerektiğini, sadece sermaye bedelinin tamamının ödenmesi halinde oy hakkının itibari değere göre belirleneceği, bunun dışında fiili olarak ödenen pay karşılığındaki meblağın oy hakkının belirlenmesinde anahtar görevi göreceğini belirtmiştir. Bu konu hakkında ayrıntılı açıklamalara ulaşmak için bkz. **TEOMAN**, Ömer, “Alman ve İsviçre Ortaklıklar Hukukunda Pay Bedelinin Ödenme Oranının Oy Hakkına Etkisi ve Türk Sistemi Üzerine Düşünceler”, Şu Kitapta: Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1978, s.621. TTK Tasarısı ile beraber *Teoman*’ın yukarıda yer verilen görüşlerine paralel olarak, anonim şirketlerde oy hakkına ilişkin önemli düzenlemeler getirilmiştir. Tasarı ile beraber, payların toplam itibari değeriyle orantılı olarak oy hakkının belirleneceği yasalaşmış ve oy hakkı paya değil pay sahipliğine bağlanmıştır. Anılan konunun hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **TEOMAN**, Ömer, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı*”, **BATİDER**, 2009, C.25, S.3, ss.5-24.

⁵⁶² “Yoksun bırakılma” ifadesinin anlamı, temerrüde konu olan payların yerine, yeni pay sahiplerinin alınması amacıyla payların tasarrufunun yetkili organa geçmesidir. Bilgi için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1539.

⁵⁶³ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.169-170; **GÖLE**, s.125; **DEĞİRMENCİ**, s.59; **ŞENOCAK**, s.285; **ŞENER**, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.600; **YASAN**, s.428; **KARAKAN**, s.135; **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1073.

⁵⁶⁴ **ŞENOCAK**, s.285.

⁵⁶⁵ **DEĞİRMENCİ**, s.59; **ŞENOCAK**, s.285.

ödemelerin mütemerrit ortağa iade edileceği yönünde hükme yer verilemez⁵⁶⁶. Nitekim, söz konusu durum sermayenin iade edilememesi ilkesiyle bağdaşmaktadır. Mütemerrit ortak tarafından yapılan kısmi ifa ile birlikte, ıskat sonucunda payın bir başkasına satışından elde edilen bedel sermaye borcunun ifası amacıyla kullanılmaktadır. Fakat, işbu bedel sermaye borcunu kapatmaya yetmezse, ilerleyen başlıklarda da açıklayacağımız üzere, mütemerrit ortağın sermaye borcunun açık kalan tutarından sorumluluğu devam edecektir⁵⁶⁷. Buna karşılık, söz konusu bedel ile hem sermaye borcu ifa edilip hem de payın başkasına satılmasına rağmen fazlalık ortaya çıkmışsa, fazla olan kısım TTK m. 519, f. 2, b. b⁵⁶⁸ uyarınca genel kanuni yedek akçeye eklenecektir⁵⁶⁹. Öğretide bu durum ıskat kazancı olarak anılmakta ve kimi yazarlar tarafından eleştirilmektedir⁵⁷⁰. Doktrinde haklı olarak eleştirildiği üzere bize göre de, sermaye borcunun bir kısmını ifa edip, kalan borcunu ifadan kaçınan mütemerrit ortak hakkında ıskat kararının uygulanması sonucunda payın değerlendirilerek, mütemerrit ortak tarafından taahhüt edilen bedelden daha yüksek bir bedelle üçüncü kimseye satılmış ve mütemerrit ortağın sermaye borcunun tamamını vadesinde ifa etmemesi sebebiyle ortaya çıkan tüm zararların karşılanmış olması halinde, TTK m. 519, f. 2, b. b hükmünün aksine, ıskat yaptırımının asıl amacı mütemerrit ortakların cezalandırılması değil, şirketin bir an önce sermayesine kavuşturulması olduğundan, fazla olan bedelin mütemerrit ortağa iadesi hakkaniyet gereğidir⁵⁷¹.

⁵⁶⁶ ŞENOCAK, s.285; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1073.

⁵⁶⁷ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.169-170.

⁵⁶⁸ TTK m. 519, f. 2, b. b: “...(2) Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da; b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı, ... genel kanuni yedek akçeye eklenir”.

⁵⁶⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1539; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.170; ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.600-601; YASAN, s.428; ŞENOCAK, s.285; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1073; AKDAĞ GÜNEY, s.93; İMREGÜN, s.286; DOĞANAY, s.1084.

⁵⁷⁰ DEĞİRMENCİ, s.78. *Değirmenci*, ıskat kazancının kaldırılması gerektiğini, zira, TTK m. 519, f. 2, b. b ile öngörülen durumda şirketin henüz kazanç sağladığından bahsedilemeyeceğini, bu sebeple söz konusu bedelin kanuni yedek akçeye eklenmesinin doğru olmadığını, nitekim anılan durumun TTK m. 483, f. 3 hükmü ile de bağdaşmadığını, dolayısıyla taahhüt edilen bedelin tamamen ödenmemesi halinde pay itibari değerini aşan bir bedel ile taahhüt ettirilmişse, ıskat ile kazanç sağlama amacı güdülmendiğinden, ıskat edilen pay sahibine ıskat edildiği ana kadar yapmış olduğu ödemelerin iade edilmemesinin haklı bir sebebi bulunmadığını ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. DEĞİRMENCİ, s.97. Iskat kazancına ilişkin eleştiri için bkz. TEOMAN, Yaşayan Ticaret Hukuku, s.1093-1094; Benzer açıklamalar için ayrıca bkz. EKİNCİ, s.178 vd; ULUKAYA KAYIRAN, s.108-109.

⁵⁷¹ Aynı yönde açıklamalar için bkz. DEĞİRMENCİ, s.97; TEOMAN, Yaşayan Ticaret Hukuku, s.1093-1094; EKİNCİ, s.178 vd; ULUKAYA KAYIRAN, s.108-109.

Bununla beraber, mütemerrit ortağın yaptığı kısmi ödemelerden yoksun bırakılmasının yanı sıra yukarıda da yer verdiğimiz üzere, ortak kısmi ödemelerden doğan haklarından da yoksun kalacaktır⁵⁷².

C. İskat Edilen Pay Senetlerinin İade Edilmesi Zorunluluğu ile İskat Sebebiyle Pay Senetlerinin İptali

ETTK'nın aksine yeni TTK m. 593 hükmü ile birlikte, limited şirketlerde esas sermaye pay senetlerinin ispat aracı şeklinde ya da nama yazılı pay senedi olarak çıkarılabilesine izin verilmiştir. Buna karşılık, limited şirketlerde hamiline yazılı pay senedi çıkarılabilesi mümkün değildir.

İskat kararı, senede bağlı olsun ya da olmasın her türlü pay hakkında uygulanabilmektedir⁵⁷³. Ancak, payın senede bağlanması durumunda ıskat yaptırımı bakımından önemli bir sonuç ortaya çıkmaktadır. İskat kararı ile beraber pay sahipliğinden doğan haklar ile hisse senedi arasında var olan bağlar çözülmekte, pay senetleri kıymetli evrak niteliğini yitirmektedir⁵⁷⁴. Mütemerrit ortak hakkında ıskat kararı verilmesi ve hükümlerini doğurmasıyla daha önce pay senedi çıkarılmışsa, ıskata tabi olan pay senetlerinin şirkete iadesi gerekmektedir. Limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu ıskat kararının kesinleşmesiyle beraber, mütemerrit ortağa pay senetlerini iade etmesi için kısa süre verecek, buna rağmen mütemerrit ortağın pay senetlerini şirkete iade etmemesi halinde ise, müdür/müdürler kurulu pay senetlerini iptal edebilecek ve yerine yeni pay senetleri çıkarabilecektir⁵⁷⁵. Buna karşılık, mütemerrit ortak ıskata tabi olan pay senetlerini iade etmişse, şirketin yeni pay senedi çıkarma zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁷⁶.

İptal edilen pay senetlerine ulaşamıyorsa müdür/müdürler kurulu tarafından alınacak iptal kararının TTSG'de ve şirket sözleşmesinde ayrıca bir ilan şekli kararlaştırılmışsa sözleşmede öngörülen şekilde ilan edilmesi gerekmektedir⁵⁷⁷. Dolayısıyla, ıskat yaptırımı sonucunda iptal edilecek pay senetlerinin iptal usulü

⁵⁷² ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.170.

⁵⁷³ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.170; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2500; DOĞANAY, s.1084.

⁵⁷⁴ ŞENOCAK, s.284.

⁵⁷⁵ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1071; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.171; DEĞİRMENCİ, s.56; İMREGÜN, s.286.

⁵⁷⁶ GÖLE, s.127.

⁵⁷⁷ TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, N.1702; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.204; YASAN, s.428; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2489; İMREGÜN, s.286.

bakımından kıymetli evrakın iptaline yönelik öngörülen hükümlerin uygulama alanı bulmayacağı kabul edilmiştir⁵⁷⁸.

Bu noktada *Çelik*'in de anonim şirketler hakkında ifade ettiği üzere, limited şirketlerde de hakkında ıskat kararı verilen mütemerrit ortağın pay senetlerini şirkete iade etmesi, TTK m. 379 uyarınca şirketin kendi pay senetlerini iktisap ettiği anlamına gelmemektedir. Zira, ıskat ile beraber pay senetlerinin iadesi ile söz konusu paylardan doğan haklar donacak, payların değerlendirilmesi sonucunda üçüncü bir kimseye satılmasıyla donan haklar yeniden canlanacaktır. Mütemerrit ortağın hakkında ıskat kararı verilmesine rağmen pay senetlerini iade etmemesi durumunda ise, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi pay senetleri iptal edilerek, yerine yeni pay senetleri çıkarılacaktır⁵⁷⁹.

Göle, çıkarılacak yeni hisse senetlerine yeni numaraların verilmesinin isabetli olacağını, ancak, eski numaralar kullanılmaya devam edilecekse, yeni çıkarılan pay senetlerinin iptal edilen pay senetleri yerine kullanıldığının açıkça gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁸⁰.

Öte yandan, *Değirmenci*'ye göre, pay senetlerinin açıklayıcı niteliği haiz olup, paydan doğan hakları temsil ettiğinden, ıskat kararının hükümlerini doğurması neticesinde söz konusu senetlerin sadece şekli bir anlam ifade edecek olmasından dolayı pay senetlerinin ıskat kararından sonra ayrı bir şekilde alınan iptal kararıyla değil, ıskatın kesinleşmesiyle beraber iptal edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, pay senetlerinden doğan haklar da ıskatın hükümlerini doğurmasıyla birlikte son bulmaktadır. Yazar, bu gerekçelere dayanarak, ıskat ihtarında pay bedeli ödenmediği takdirde pay senetlerinin iade edileceği bilgisine de yer verilmesi gerektiğini, aksi halde, ıskat kararının alınmasıyla beraber, iade edilmeyen pay senetlerinin iptal edileceğini, ihtarında anılan bilgiye yer verilmemesi durumunda ise, artık maddi anlamda

⁵⁷⁸ Pay senetlerinin iptaline ilişkin, TTK'da ıskat yaptırımına yönelik basit iptal usulü düzenlendiğinden, hisse senetlerinin türüne göre anonim şirketlerde nama veya hamiline yazılı hisse senetlerinin iptali için kıymetli evrakın iptaline ilişkin öngörülen hükümler uygulanmayacaktır. Bilgi için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1702. Aynı yönde açıklama için bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.171. *Değirmenci*, ıskat sonucunda pay senetlerinin iptal edilmesi, kıymetli evrakın iptalinden farklı olmasının yanı sıra payın itfasından da farklı olduğunu, payın itfası ile payın bir bölümünün ortadan kalktığını ancak ıskat nedeniyle pay senetlerinin iptali sonucunda "pay mevkii"nin varlığını koruyacağını ifade etmiştir. Detaylı açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.56.

⁵⁷⁹ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.171.

⁵⁸⁰ **GÖLE**, s.127; **DEĞİRMENCİ**, s.57.

hüküm ifade etmeyen senetlerin tedavülde kalmasında yarar bulunmamakla birlikte hükmün düzenlenme amacına da aykırı olacağını ifade etmiştir⁵⁸¹.

Kıymetli evrak niteliği itibarıyla açıklayıcı olmasından dolayı ıskat kararının alınması sonucunda pay senedini iktisap eden iyi niyetli üçüncü kimsenin iyi niyeti korunamayacak ve üçüncü kişi paydan doğan hakları kural olarak iktisap edemeyecektir. Nitekim, iyi niyetli üçüncü kişilerin korunabilmesi gayesiyle pay senetleri iptal edildiğinde bu kararın TTSG ve kararlaştırılmışsa şirket sözleşmesinde öngörülen şekilde ilan edilmesi gerektiğine ilişkin düzenleme getirilmiştir⁵⁸².

Pay senetlerinin iptaline ilişkin kararın ilan edilmemesi sonucunda söz konusu pay senetlerini iyi niyetle iktisap eden üçüncü kişilerin iktisapları yine geçersizdir, ancak, üçüncü kişiler geçersizlik nedeniyle haksız fiil hükümleri uyarınca şirketin sorumluluğuna gidebileceklerdir⁵⁸³.

D. İskat Sonucunda Payların Hukuki Akıbeti

TTK'da mütemerrit ortağın temerrüde düştüğü payları hakkında ıskat yaptırımının uygulanmasıyla ıskata tabi olan payları bakımından pay sahipliği sıfatını yitireceği açıkça öngörülmüş olmasına karşılık, ıskat ile beraber payların hangi duruma geleceğine dair açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu sebeple, ıskat yaptırımının uygulandığı payların durumuna yönelik doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu konuda farklı görüşlerin ortaya çıkmasının en önemli etkenlerinden biri kuşkusuz anonim şirketlerde TTK m. 389 hükmü⁵⁸⁴ ve limited şirketlerde de anılan hükme paralel bir düzenleme olan TTK m. 612, f. 4'tür⁵⁸⁵. Dolayısıyla, ıskat edilen mütemerrit ortağın paylarının akıbetinin belirlenmesi ve böylece paydan doğan hakların durumunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

İskat yaptırımının üzerinde uygulandığı payın durumuna ilişkin ileri sürülen bir görüş, ıskatın uygulanmasıyla beraber ıskat edilen mütemerrit ortağın payının sahipsiz

⁵⁸¹ DEĞİRMENCİ, s.56-57.

⁵⁸² DEĞİRMENCİ, s.57. Aynı yönde açıklamalar için bkz. ŞENER, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, s.601. Aynı netice, ıskat kararı alınan pay üzerinde üçüncü kimseler lehine rehin ve intifa hakkının kurulması bakımından da geçerlidir. Bkz. ŞENOCAK, s.285.

⁵⁸³ ŞENOCAK, s.287; KARAKAN, s.137.

⁵⁸⁴ DEĞİRMENCİ, s.65. TTK m. 389 uyarınca, “Şirketin iktisap ettiği kendi payları ile yavru şirket tarafından iktisap edilen ana şirketin payları, ana şirketin genel kurulunun toplantı nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bedelsiz payların iktisabı hariç, şirketin devraldığı kendi payları hiçbir pay sahipliği hakkı vermez. Yavru şirketin iktisap ettiği ana şirket paylarına ait oy hakları ile buna bağlı haklar donar”.

⁵⁸⁵ TTK m. 612, f. 4'e göre, “Şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy hakları ile buna bağlı diğer haklar, paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donar”.

hale geldiğini savunurken⁵⁸⁶, diğer görüş payın kanun gereği şirketin mülkiyetine geçtiğini ileri sürmekte⁵⁸⁷, bir başka görüş ise, payın ne sahipsiz hale geldiğini ne de şirketin mülkiyetine geçtiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, mütemerrit ortağın pay üzerindeki mülkiyet hakkı, pay bir başka kimseye devredilene kadar şekli anlamda devam etmektedir⁵⁸⁸.

Şenocak'a göre, ıskat kararının alınmasıyla mütemerrit pay sahibi yalnız ortaklık haklarını yitirmekte, ancak ıskat konusu pay değerlendirilip, şirket pay üzerinde tasarrufta bulunana kadar mütemerrit pay sahibinin anılan pay üzerinde şeklen ortaklığı geçici olarak devam etmektedir⁵⁸⁹.

Değirmenci, doktrinde ileri sürülen bu üç görüşten ıskat edilen mütemerrit ortağın payının sahipsiz hale geldiği görüşüne iştirak etmektedir. Yazar, TTK m. 482, f. 2 hükmü yorumlandığında payın sahipsiz hale geleceği sonucuna ulaşılacağını, ayrıca payı iktisap eden yeni pay sahibinin pay bedelini aşan ödemelerinin fazlasının yedek akçeye aktarılması ile payı devralan kimsenin bakiye sermaye borcunu ödemekle yükümlü tutulmamasını görüşünün gerekçesi olarak göstermiş ve sonuç olarak, ıskat edilen payların sahipsiz hale geldiğinin ve yetkili organın paylar üzerinde kanuni yetkilerine dayanarak tasarruf edebileceklerinin kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁹⁰.

Arslanlı/Domaniç, ıskatın uygulanmasıyla birlikte şirketin payın mülkiyetini iktisap etmeyeceğini, şirketin en kısa zamanda payı değerlendirme hakkının bulunduğunu ayrıca, şirketin pay üzerinde tasarruf hakkı bulunup, bu hakkı kendi adına kullandığını, payın değerlendirilmesine kadar şirket mevkiinin açık kalacağını ifade etmiştir⁵⁹¹.

⁵⁸⁶ **DEĞİRMENCİ**, s.65; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.402; **YASAN**, s.431; **EKİNCİ**, s.203; **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.279; **ŞAHİN**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden İskat*, s.101-102.

⁵⁸⁷ **ERDİL**, s.123. Payın mülkiyetinin kanun gereği şirketin mülkiyetine geçmesi yönündeki görüşün yasal dayanağı bulunmamaktadır. Kaldı ki, bu görüşün kabulü halinde payı devralan kimsenin pay bedelinin yanında bakiye pay bedelinden sorumluluğunun bulunması ve payın satılması neticesinde ortaya çıkan gelirin "kar" olarak nitelendirilmesinin gerekirdi. Görüş hakkında eleştiri için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.65.

⁵⁸⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.65; **ŞENOCAK**, s.289-290.

⁵⁸⁹ **ŞENOCAK**, s.289. *Değirmenci*, anılan görüşe ilişkin herhangi bir hüküm öngörülmediğini, öğretide de bu konuda somut gerekçenin ileri sürülmediğini, bu sebeple söz konusu görüşü kabul etmenin mümkün olmadığı kanısındadır. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.65.

⁵⁹⁰ **DEĞİRMENCİ**, s.65-66. *Şenocak*, mütemerrit pay sahibinin sorumluluğunun TTK m. 483, f. 3 (eTTK m. 408, f. 3) hükmüne dayanarak belirlenebileceğini, o nedenle ıskat ile payın sahipsiz hale gelemeyeceğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. **ŞENOCAK**, s.289.

⁵⁹¹ **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.402.

Fikrimizce, ıskat kararının sonuçlarını doğurmasıyla birlikte esas sermaye payının sahipsiz hale geldiğinin kabulü gerekir. Zira, TTK m. 482, f. 2 hükmünün lafzından payın sahipsiz kaldığı anlaşılmaktadır. Anılan hükümde, “...mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya..” ifadelerine yer verilmesindeki amaç, hakkında ıskat yaptırımını uygulanan ortağın pay sahipliği sıfatına son verilmesiyle esas sermaye payından doğan hakların kullanılmasının önüne geçilerek, pay ile ilişkisinin kesilmesi ve payın en kısa sürede değerlendirilmesi sonucunda şirketin sermaye açığının kapatılmasıdır. Nitekim, sahipsiz hale gelen pay üzerinde tasarruf yetkisi limited şirketlerde yetkili organ olan müdür/müdürler kurulundadır. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, ıskat konusu payların şirkete devredilmediği gibi geçici süreliğine şirketin sadece bu paylar üzerinde kanunen sınırlandırılmış tasarruf yetkisinin bulunduğudır. Dolayısıyla, müdür/müdürler kurulunun pay üzerinde tasarruf yetkisi payın değerlendirilmesinden ve varsa pay senetlerinin iptal edilmesinden ibarettir. *Değirmenci*’nin de ifade ettiği gibi ıskat ile beraber payın mülkiyetinin şirkete geçtiğini savunan görüşün açık bir kanuni dayanağı olmadığından ve şirketin iktisap ettiği payı bir üçüncü kişiye devretmesi halinde devralan kişinin bakiye sermaye borcundan sorumlu tutulması gerektiği halde anılan durum ıskatta söz konusu olmadığından görüşün kabulü mümkün değildir. İskat neticesinde, payın değerlendirilmesine kadarki süreçte mütemerrit ortağın geçici olarak pay sahipliği sıfatının şeklen devam etmesi görüşü ise, birden fazla ortak hakkında ıskat yaptırımının uygulanması durumunda, ortaklar arası eşitsizliğe neden olabilecek niteliktedir. Şöyle ki, ıskat ihtarıyla mütemerrit hale gelen her ortağa bir aylık süre verilmektedir. Bir aylık sürenin sonundan itibaren paylar değerlendirilmeyeceye kadar geçen süreçte her pay eş zamanlı olarak değerlendirilemeyeceğinden, aynı durumdaki ortakların bir kısmının halen geçici de olsa şeklen ortaklığının devam etmesi, yetkili organ tarafından kötüye kullanılabileceği gibi eşitlik ilkesini de zedeleyici mahiyettedir. Kaldı ki, söz konusu durum ıskat yaptırımının amacıyla da bağdaşmamaktadır.

E. Payın Değerlendirilmesi ve Üçüncü Bir Kimseye Satılması

İskat kararının hükümlerini doğurmasıyla beraber mütemerrit ortak pay sahipliği sıfatını kaybetse de, ıskat konusu pay değerlendirileceği ana kadar şirket bünyesinde varlığını korumaktadır. Şirketin pay üzerinde tasarruf yetkisi kısıtlı olup, keyfi olarak tasarruf edebilmesi mümkün olmadığından ve paydan doğacak haklar da

donacağından, gerekli sermayenin elde edilebilmesi ve var olan sermayenin korunabilmesi için payın en kısa süre zarfında değerlendirilmesi gerekmektedir⁵⁹². Bunun için TTK m. 482, f. 2’de yetkili organa “...söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya...” ifadesiyle payı değerlendirme imkanı tanınmıştır⁵⁹³. Limited şirketlerde payı değerlendirme yetkisi müdür/müdürler kuruluna ait olduğundan, ıskat konusu pay müdür/müdürler kurulu tarafından ortaklara veya bir başka kimseye satılacaktır⁵⁹⁴. Ancak, payın satışı gerçekleşmezse, söz konusu durum alınan ıskat kararına etki etmeyecektir. Zira, ıskat kararının alınması ve payın satışı birbirinden bağımsız iki farklı işlemdir. Pay satılmadığı takdirde, şirket bünyesinde var olmaya devam edecektir⁵⁹⁵.

TTK m. 482, f. 2’de payın satılabileceğine yer verilmiş olmasına rağmen, bu satışın nasıl gerçekleşeceğine ilişkin açık bir düzenleme öngörülmemiştir. Fakat, böyle bir düzenlemenin öngörülmemiş olması limited şirketlerde müdür/müdürler kuruluna payın satışı hakkında keyfiyetle hareket etme yetkisi vermemekte, müdür/müdürler kurulunun en kısa süre içinde yeni pay sahibi arayışına girip, dürüstlük kuralına riayet ederek payın satışını şirketin menfaatine olacak şekilde gerçekleştirmeleri

⁵⁹² **GÖLE**, s.126; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.167-168; **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.132. Sahipsiz hale gelen payı mümkün olan en kısa sürede keyfi olarak değerlendirmeyen yetkili organın şirketin uğradığı zarar nedeniyle sorumluluğuna gidilebilecektir. Bilgi için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.71; **AKDAĞ GÜNEY**, s.92. *Teoman*, ıskat yaptırımının uygulanması neticesinde payların değerlendirilerek bir üçüncü kişiye satılması hususunun yönetim kuruluna verilen bir yetki değil yükümlülük olduğunu belirtmiştir. Yazar, yönetim kurulunun ıskat konusu payları en kısa sürede satmak için özenli davranması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **TEOMAN**, Yaşayan Ticaret Hukuku, s.1090.

⁵⁹³ ETTK döneminde, 530.maddeye göre sermaye borcunu ifada temerrüde düşen ortak hakkında ıskat yaptırımı uygulanması halinde payın değerlendirilmesi üç farklı şekilde gerçekleşebilmekteydi: ilk olarak esas sermaye payının şirketin diğer ortağı tarafından gerçek değeri üzerinden satın alınması, ikincisi, payın şirket tarafından açık artırma suretiyle satışı ve üçüncü olarak, payın diğer şekillerde (özel şartlarla açık artırma, pazarlık usulü vb.) paraya çevrilmesi hallerinden ibaretti. Payın diğer şekillerde satışı durumunda, tüm ortakların ve ıskat edilen ortağın satış için muvafakatleri gerekmektedir. Açıklama için bkz. **ERDİL**, s.124 vd.

⁵⁹⁴ **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.279. *Şenocak*, payın değerlendirilmesi aşamasında ıskat edilen ortağın değerlendirilen payı yeniden iktisap edebilmesinin mümkün olduğu kanısındadır. Anılan yazarın görüşü için bkz. **ŞENOCAK**, s.286. Bize göre bu görüş isabetli değildir. Zira, ıskat kararı hükümlerini doğruduktan sonra ödenen sermaye borcu iskata engel olmazken, değerlendirilen payın iktisabının kabulü yine benzer sonucu doğuracağından çelişki ortaya çıkarmaktadır.

⁵⁹⁵ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.167-168.

gerekmektedir⁵⁹⁶. Aynı zamanda, müdür/müdürler kurulu tarafından tercih edilen payın değerlendirilmesi yolu objektif olmalı ve TTK m. 627 uyarınca eşit işlem ilkesi uygulanmalıdır⁵⁹⁷. Ayrıca, payın değerlendirilmesi usulü hakkında şirket sözleşmesinde hüküm öngörülmesi mümkün olup, böyle bir hükmün varlığında yetkili organ öngörülen usule uygun bir şekilde payı değerlendirmelidir⁵⁹⁸.

İskat konusu payın hangi satış yöntemiyle satılabileceği belirtilmemiştir. *Tekinalp*, satışın elden ya da açık artırma yoluyla gerçekleştirilebileceği kanısındadır⁵⁹⁹. Ancak, hangi satış usulü hem şirketin hem de ıskat edilen mütemerrit ortağın yararına olacaksa o yolun tercih edilmesi faydalı olacaktır⁶⁰⁰. Payın satılabileceği en yüksek bedelle satışının yapılmasıyla mütemerrit ortağın açık kalan tutardan sorumlu kalmasının önüne geçilebilecektir. Ancak, söz konusu durumda TTK m. 483, f. 3 hükmünden de anlaşılabileceği üzere, payın muhakkak itibari değerinde veya bu değer üstünde satılacağı kuralı geçerli değildir, ıskat halinde payın itibari değerinin altında bir bedelle de satışı mümkündür⁶⁰¹. Payın gerçek değeri itibari değerinden yüksek olmasına rağmen, müdür/müdürler kurulu tarafından payın satışında gereken özen gösterilmeksizin payın düşük bir bedelle satılması ve açık kalan tutar için ıskat edilen ortağa başvurulmasının kabulü mümkün değildir. Bu sebeple, payın satışı sırasında müdür/müdürler kurulunun pay bedeli yönünden gerekli araştırmayı yapması, özen göstermesi ve payı yüksek bedelle satabilmesi için gereken gayreti göstermeleri gerekmektedir⁶⁰². Payın değerlendirilmesi girişiminde

⁵⁹⁶ **GÖLE**, s.127; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.168. Aynı yönde *Değirmenci*, payın değerlendirilmesinde yetkili organın tam bir serbestiye sahip olduğunu, ıskat ile amaçlanan şirketin mal varlığının korunması olduğuna göre yetkili organa tanınan serbestinin isabetli olduğunu, zira payın değerlendirildiği anda şirketin durumunun yetkili organ tarafından yerinde bir şekilde tespit edilebileceğini ancak, payın değerlendirilmesinde yetkili organın sahip olduğu serbestiyi kötüye kullanmadan dürüstlük kuralını gözetmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.74. *Göle*, ıskat ile amaçlanan esas sermayenin elde edilmesi olduğundan, yapılacak satıştan birçok kimsenin haberdar edilerek, satış şeklinin TTSG’de yayınlanmasının daha yerinde olduğu kanaatindedir. Görüş için bkz. **GÖLE**, s.127. Payın satışını mütemerrit ortağın da talep edebileceğine ilişkin bilgi için bkz. **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.399.

⁵⁹⁷ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1699.

⁵⁹⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.74.

⁵⁹⁹ **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1068; Aynı yönde görüş için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.132-133. Satışın borsada, açık artırma veya ilan yoluyla ya da belirlenecek bir başka yöntemle gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Görüşe erişmek için bkz. **AKDAĞ GÜNEY**, s.92.

⁶⁰⁰ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.168-169.

⁶⁰¹ **GÖLE**, s.128; **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.168-169; **DEĞİRMENCİ**, s.71-72; **İMREGÜN**, s.286. Payın itibari değerinin altında bir bedelle satışının gerçekleşmesi halinde şirket, bu durumun ortaya çıkmasına sebebiyet veren mütemerrit pay sahibinden satış ile ortaya çıkan farkı talep edebilecektir. Açıklama için bkz. **DOĞANAY**, s.1085.

⁶⁰² **DEĞİRMENCİ**, s.72.

bulunulmasına rağmen alıcı çıkmaması halinde, payın akıbetinin ne olacağına ilişkin Kanunda açıklık bulunmamaktadır. Bu konuda *Çamoğlu*, TTK m. 612'nin kıyasen uygulanması ile şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisap edebileceğini, en son çare olarak ise esas sermayenin azaltılması yoluna gidilebileceğini ifade etmiştir⁶⁰³.

Payın değerlendirilmesi sonucunda yeni malik payı, paydan doğan haklar ve borçlarla birlikte iktisap edecektir. Ancak, bir sonraki başlıkta ele alacağımız ıskat edilen mütemerrit ortağın ödemelerden açık kalan tutardan sorumluluğu, yeni malikin ıskat konusu payı iktisabı halinde de devam edecektir. Yeni malikin sadece ödemiş olduğu pay bedelinden sorumluluğu bulunup, daha önceden ödenmeyen sermaye borcundan dolayı yeni malik şirkete karşı sorumlu tutulamayacaktır⁶⁰⁴. Anılan durum aslen iktisap halini yansıtmaktadır. Zira, payın devredilmesinden ziyade sahipsiz kalan payın iktisabı söz konusudur. Yeni malikin, ıskat edilen mütemerrit ortağın haklarını değil, paydan doğan hakları iktisap etmesi ve ödenmeyen sermaye borcundan sorumlu tutulmaması payı aslen iktisap yoluyla iktisap ettiğini göstermektedir⁶⁰⁵.

Öğretide birçok yazar tarafından payın değerlendirilmesinde payın devri “satım” olarak kabul edilmektedir. Ancak *Değirmenci*, TTK m. 482, f. 2 ve TTK m. 483, f. 3 hükümlerinin lafzından payın değerlendirilmesinin “satım”dan ziyade “katılma taahhüdü” niteliğinde olduğunu, “satım” olarak kabul edilmesi durumunda yeni pay sahibinin ödediği bedelin karşılığının “semen”, şirketin satıştan elde ettiği hasılatın “kar” olması, ayrıca ıskat edilen mütemerrit pay sahibinin değil, yeni malikin bakiye sermaye borcundan sorumlu tutulması gerektiğini belirtmiştir⁶⁰⁶.

Bu başlık altında değinmek istediğimiz bir diğer husus, değerlendirilecek pay üzerinde bağlam ya da önalım hakkının bulunmasıdır. Limited şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 577, f. 1, b. a ve TTK m. 595, f. 4 hükümleri ile bağlam düzenlenmiştir. TTK m. 577, f. 1, b. a'ya göre, “(1) Aşağıdaki kayıtlar, şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı hükümlerdir: Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler” ve TTK m. 595, f. 4 uyarınca, “Şirket sözleşmesiyle sermaye payının

⁶⁰³ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1699. *Çebi*, değerlendirilen payın ortaklara veya üçüncü kişiye satılamaması halinde sermaye azaltımı yoluna gidilebileceğini ifade etmiştir. Bkz. **ÇEBİ**, Limited Şirketler Hukuku, s.279.

⁶⁰⁴ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.169; **GÖLE**, s.129.

⁶⁰⁵ **DEĞİRMENCİ**, s.78-79. Aslen iktisap, daha önce sahibi bulunmayan taşınır/taşınmazın doğrudan mülkiyetinin kazanılması anlamını karşılarken; devren iktisap ise, sahipli olan taşınır/taşınmazın mülkiyetinin bir başka kimseye geçirilmesidir.

⁶⁰⁶ **DEĞİRMENCİ**, s.72-73.

devri yasaklanabilir” şeklinde bağlama ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Anılan hükümler ile “bağlam” ortaya çıkacak ve müdür/müdürler kurulu tarafından bağlam hükümlerine göre pay değerlendirilecektir⁶⁰⁷.

Pay üzerinde önalım hakkı bulunması ihtimalinde, bağlamdan farklı olarak önalım hakkı ortaksal alana değil, Borçlar Hukuku’na ilişkin olduğundan, önalım hakkı tesis edilen payı değerlendiren müdür/müdürler kurulu öncelikle önalım hakkı sahiplerine payın devrini teklif edecek ve kabul edilmemesi halinde üçüncü kimselere teklifi yönlendirecektir. Görüldüğü üzere, önalım hakkının payın devrini kısıtlama gibi bir etkisi bulunmamaktadır. Pay üzerinde şirket ortağı, pay grubu veya üçüncü kimseler lehine önalım hakkı tesis edilmesi halinde, müdür/müdürler kurulu önalım hakkına aykırı bir şekilde hareket edemeyecektir. Müdür/müdürler kurulu, pay üzerinde önalım hakkı tesis edilmemişçesine payı değerlendirirse, bu durumda ön alım hakkı sahipleri şirkete ve müdür/müdürler kuruluna karşı tazminat davası açabilecek; buna karşılık, payın değerlendirilmesi sonucunda payı iktisap eden yeni malikin iktisabı geçerliliğini koruyacaktır⁶⁰⁸.

F. Mütemerrit Ortağın Ödenmemiş Pay Bedellerinden Doğan Sorumluluğu

İskat kararının hükümlerini doğurmasıyla beraber mütemerrit ortak pay sahipliği sıfatını yitirmiş olsa da, esas sermaye payının değerlendirilerek bir başkası tarafından iktisap edilmesi halinde mütemerrit ortağın sorumluluğunun doğrudan sona erdiğini söylemek imkansızdır. Nitekim, sermaye borcu esas sermaye payının itibari değerine göre belirlenmekte ise de, ıskat ile beraber payın değerlendirilmesi sonucunda pay itibari değerinin altında bir bedelle de satılabilmektedir.

Esas sermaye payının itibari değerinin altında bir bedelle satışı sonucunda sermaye borcu varlığını sürdürecektir. Ancak, şirket açısından mali bir kayıp ortaya çıkacaktır. Mali kayıp ise, ıskat edilen mütemerrit ortağın yoksun bırakıldığı kısmi ödemeleri ile payın değerlendirilerek, üçüncü bir kimseye satışından elde edilen bedelin toplamının esas sermaye pay bedeline karşılık gelmeyen kısmını ifade

⁶⁰⁷ Çelik, bağlam nedeniyle payın değerlendirilmesinin imkansızlaştığı durumlarda ıskat hükümlerine göre payın itibari değerinin altında satılmasına imkan tanıdığı gibi benzer şekilde, ıskatta bağlam hükümleri etkisiz kabul edilerek, satışın gerçekleştirilmesinin ıskatın amacına daha uygun olabileceğini belirttikten sonra yine de anılan konu hakkında yasal düzenleme bulunmayıp, söz konusu durum bağlamın amacına ters düştüğünden yetkili organ tarafından payın değerlendirilmesi sırasında bağlam hükümlerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Açıklama için bkz. ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.169. Aynı yönde bkz. Bağlamın, halka kapalı anonim şirketler bakımından faydaları hakkında bilgiye erişmek için bkz. DEĞİRMENCİ, s.76.

⁶⁰⁸ DEĞİRMENCİ, s.77.

etmektedir⁶⁰⁹. İskat edilen mütemerrit ortak her ne kadar pay sahipliği sıfatını yitirmiş olsa da, TTK m. 585’in yollamasıyla TTK m. 483, f. 3 hükmü uyarınca, kalan sermaye borcunu ifa etmekle yükümlüdür. TTK m. 483, f. 3’e göre, “*Mütemerrit pay sahibi, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutar için şirkete karşı sorumludur*”. Anılan hükümle beraber, ıskat edilen mütemerrit ortağın açık kalan tutardan ikinci derecede sorumlu olacağı öngörülmüştür⁶¹⁰. Böyle bir durumda şirketin, ortağı sermaye borcundan ibra etmesi mümkün değildir. Bir diğer deyişle, ıskat edilen ortak, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutardan sorumludur⁶¹¹. Ancak, ıskattan sonra ortaya çıkacak açıklardan ıskat edilen ortak sorumlu tutulmamaktadır⁶¹².

Bununla birlikte, mütemerrit ortağın TTK m. 483, f. 3 uyarınca, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutardan sorumlu tutulması karşısında TTK m. 501 hükmü saklıdır⁶¹³. Buna göre TTK m. 501, f. 1 uyarınca, “*Bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olur*” hükmü ile açık kalan tutarın karşılanarak, sermayenin korunması amaçlanmıştır⁶¹⁴. TTK m. 501, f. 2’ye göre, şirketin kuruluşu veya esas sermaye artırımını sırasında iştirak taahhüdünde bulunup, sermaye borcunu tamamen ifa etmeyen pay sahibinin payını bir başkasına devretmesi

⁶⁰⁹ **ŞENOCAK**, s.291-292. ETTK m. 408, f. 3’te, TTK m. 483, f. 3’te yer alan “*açık kalan tutar*” ifadesinin yerine “*kapanmayan açıklar*”dan bahsedilmiştir. Öğretide, “*kapanmayan açıklar*” ifadesi “*ıskat zararı*” olarak adlandırılmıştır. İskat zararı ise, mütemerrit ortağın yoksun kaldığı kısmi ödemeler ve ıskat konusu payın bir başkasına satılmasıyla elde edilen bedelin toplam tutarının pay bedeline karşılık gelmeyen miktarını ifade ettiği kabul edilmekteydi. Açıklama için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.68. Aynı yönde açıklama için bkz. **ŞENER**, Limited Ortaklıklar Hukuku, s.133. ETTK döneminde, karşılığı tamamen ödenmeyen payların şirket tarafından güvenilir bir şekilde rehin ya da devri durumunda söz konusu ödenmeyen miktardan şirketin diğer ortakları müteselsil olarak sorumlu tutulmuş ve ortaklara böylece açığı kapama yükümü getirilmişti. Anılan duruma TTK’da yer verilmemiştir. Bilgi için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.202.

⁶¹⁰ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.203; **ŞENOCAK**, s.292. *Yasan*, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutardan, mütemerrit ortağın ortak sıfatıyla değil, selef sıfatıyla sorumlu olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **YASAN**, s.429. ETTK döneminde seleflerin sorumluluğu hakkında detaylı bilgi için bkz. **AYHAN**, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, s.78 vd. *Teoman*, bedeli tamamen ödenmemiş esas sermaye payının şirket tarafından devralınması sonucunda açığı kapama yükümüne ilişkin olarak ETTK m. 532, f. 3 uyarınca öngörülen sorumluluğun ikinci derece ve zincirleme bir sorumluluk olduğu, anılan sorumluluğun adi kefilin sorumluluğa benzediği ve açık kalan tutarı ödeyen ortağın diğer ortaklara müracaat edebileceği kanısındadır. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **TEOMAN**, Ömer, Tüm Makalelerim (1971-2001), C.I-II., 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s.151-152.

⁶¹¹ **GÖLE**, s.128; **ARSLANLI/DOMANIÇ**, s.403; **İMREGÜN**, s.286; **DOĞANAY**, s.1084.

⁶¹² **GÖLE**, s.129; **DEĞİRMENCİ**, s.69.

⁶¹³ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.246.

⁶¹⁴ **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.202. İskat edilen eski mütemerrit ortak, şirketten öncelikle yeni pay sahibini takip etmesini isteyebilir; yapılan takip sonuçsuz kalmışsa bu durumda bakiye için kendisinden istemde bulunulmasını ileri sürebilir. Bilgi için bkz. **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1709e.

halinde ödenmeyen sermaye borcu devreden ortaktan kural olarak istenemeyecektir. Fakat, şirketin kuruluşundan ya da sermaye artırımından itibaren iki sene içinde şirket iflas etmiş ve esas sermaye payını iktisap eden kimse hakkında ıskat yaptırımı uygulanarak, esas sermaye payından doğan haklarından yoksun bırakılmışsa, payı devreden ortağın bedeli ödenmeyen sermaye borcundan dolayı sorumluluğu devam edecektir⁶¹⁵.

Iskat kararı neticesinde esas sermaye payını iktisap eden yeni pay sahibi, ıskat edilen eski ortağın tüm hak ve yükümlülüklerine sahip olacak; fakat, ıskat edilen mütemerrit ortağın bedelini ödemediği sermaye borcu sebebiyle sorumluluğu bulunmayacaktır. Yeni pay sahibi yalnız iktisap ettiği esas sermaye pay bedelini ödeme yükümlülüğü altındadır. Pay satışının gerçekleşmesi ile beraber, yeni pay sahibi şirketten pay defterine tescilini talep edebilmektedir⁶¹⁶.

Anonim şirket pay sahibinin sorumluluğunun hukuki niteliği öğretide kimi yazarlar tarafından tazminat borcu olarak kabul edilmiştir. Bu yönde görüş bildiren yazarlara göre, sorumluluğun kaynağını pay değil, katılma taahhüdüne aykırılık oluşturduğundan, pay sahibinin sorumluluğu sermaye borcundan farklı esaslara tabidir⁶¹⁷. Buna karşılık *Şenocak* isabetli olarak, TTK m. 483, f. 3 hükmünde öngörülen sorumluluğun sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü ile aynı hukuki sebebe dayandığını, bu sebeple mütemerrit pay sahibinin açığı kapama yükümlülüğünün tazminat borcu olarak kabul edilemeyeceğini, TTK m. 483, f. 3'te yer verilen sorumluluğun şirkete getirilmesi taahhüt edilen sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü

⁶¹⁵ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.319; GÖLE, s.129; DEĞİRMENCİ, s.69; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.202.

⁶¹⁶ GÖLE, s.129. ETTK döneminde, ortakların açığı kapama yükümüne ilişkin eTTK m. 532, f. 3 hükmü açıklık içermemekte, ancak maddeden karşılığı tamamen ödenmeyen payın şirket tarafından devir veya rehin alınmış olması ve devrin geçerli olması ile pay borcunda gerçek manada açık ortaya çıkması halinde açığı kapama yükümünden bahsedilmekteydi. Diğer yandan, şirketin karşılığı tamamen ödenmemiş payları devraldığı esnada henüz ödenmeyen pay bedelleri muaccel olmamışsa, muaccel olduğu anda devralınan paylar halen şirketin bünyesinde bulunuyorsa, bu noktada ortakların müteselsil olarak sorumluluklarına gidilmekteydi. Karşılığı ödenmeyen pay bedelleri muaccel olduğu anda pay üçüncü bir kişiye devredilmişse, ödenmeyen kısımdan payı devralan üçüncü kişi sorumlu olacağından, kural olarak ortaklar sorumlu tutulmamaktaydı. ETTK döneminde limited şirketlerde ortakların sorumluluğu hakkında detaylı açıklamalar için bkz. AYHAN, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, s.76 vd. ETTK m. 532, f. 3 uyarınca, limited şirketlerde sınırlı sorumluluk ilkesine istisna getirilerek, karşılığı tamamen ödenmeyen payın şirkete geçmesi ve değerlendirilmesi sonucunda, yeni pay sahibi bakiye sermaye borcunu ödememesi durumunda şirketin diğer ortaklarının bu borçtan kaynaklanan müteselsil sorumluluğu bulunmaktaydı. Anılan hüküm *Teoman* tarafından eleştirilmiş ve yazar hükme, ortaklara hemen müracaat edilebileceği yönünde yanlış anlaşılmaya neden olabileceğini belirtmiştir. Bkz. TEOMAN, Tüm Makalelerim, s.173.

⁶¹⁷ DEĞİRMENCİ, s.68.

olduğunu ifade etmiştir⁶¹⁸. Benzer şekilde, limited şirket ortaklarının sorumluluğunun da sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü olduğu kanısındayız.

Limited şirket ortaklarının sorumluluğu, ıskat kararının hükümlerini doğurmasından itibaren TBK m. 147, f. 1, b. 4 uyarınca beş yıllık zaman aşımına tabidir. Ancak, borcun zaman aşımına uğramasına sebep olan müdür/müdürler kurulunun sorumlulukları bulunmaktadır⁶¹⁹.

Öte yandan, sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sebebiyle ıskat ile beraber temerrüt faizi, şirket sözleşmesinde kararlaştırılmışsa ceza koşulu ve munzam zararı ödeme yükümlülüğüne ilişkin açıklamalara çalışmamızda daha önce yer vermiştik⁶²⁰. Bu başlık altında ise tekrarlamakta fayda görmekteyiz.

Şenocak'a göre, ıskat kararının alınması ile beraber mütemerrit pay sahibinin sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü sona ermediği gibi söz konusu borç sebebiyle doğan temerrüt faizi, esas sözleşmede kararlaştırılmışsa cezai şart ödeme yükümlülüğü ve TTK m. 482, f. 4'e göre tazminat yükümlülüğü de sona ermemektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, ıskat kararının verilmesiyle birlikte temerrüt faizinin işleminin son bulmasıdır. Söz konusu yükümlülükler ıskat kararından önce doğup, ıskat kararının verilmesiyle varlıklarını sürdüreceklerinden, mütemerrit pay sahibinin anılan yükümlülükler sebebiyle sorumluluğu devam edecektir. Yazar, cezai koşul bakımından ikili ayrım yaparak, cezai koşulun kararlaştırılmamış olması halinde şirket tarafından ıskat edilen pay sahibinden temerrüt faizi ile karşılanamayan temerrütten doğan zararların tazmininin talep edilebileceği, cezai şart kararlaştırılmışsa, cezai koşulu aşan miktarda zararın tazmininin talep edilebileceği kanısındadır⁶²¹.

Göle ıskat kararın alınmasıyla beraber, mütemerrit pay sahibinin temerrüt faizi, cezai şart ve munzam zararı ödeme yükümlülüğünün sona ereceği, yeni pay sahibinin de sadece pay bedelini ödeme yükümlülüğünün bulunduğu kanaatindedir⁶²².

⁶¹⁸ **ŞENOCAK**, s.292.

⁶¹⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.69. *Değirmenci*, paydan doğan özellikle mali hakların pay sahibi tarafından kullanılmasında pay bedelinin ödenme oranı ölçü olarak esas alındığında, sermaye borcunun niteliği itibarıyla zaman aşımına tabi olan borçlardan olmadığını ifade etmiştir. Bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.69. *Pulaşlı*, şirket var olduğu müddetçe sermaye borcunun zaman aşımına uğramayacağı; fakat, ıskat edilen mütemerrit ortak hakkında zaman aşımının işleyeceği kanısındadır. Görüş için bkz. **PULAŞLI**, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, s.1540. ETTK döneminde, sermaye borcunun ödenmemesi nedeniyle seflere müracaat hakkının beş ve on yıllık hak düşürücü süre olarak kabul edilmesi hakkında bilgi için bkz. **AYHAN**, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, s.86.

⁶²⁰ Bkz. B.4, I, B'de Iskata İlişkin Sorunlar.

⁶²¹ **ŞENOCAK**, s.293.

⁶²² **GÖLE**, s.128-129. Aynı yönde görüş için bkz. **DOĞANAY**, s.1086-1087.

Değirmenci ise, temerrüt faizinin asıl alacağı bağlı olan ferî nitelikte bir alacak olduğunu, ancak eTTK m. 113, f. 2'ye göre saklı tutulması halinde asıl alacak sona erse bile varlığını koruyacağını, bunun yanı sıra ıskat kararı ile birlikte temerrüt faizinin işlemeyeceğini, cezai şarta gelince, aynı yorumun cezai şart bakımından yapılamayacağını, zira temerrüt faizinde olduğu gibi cezai şartı saklı tutmanın mümkün olmadığını, dolayısıyla asıl alacak ile beraber cezai şartın son bulacağını, konu tazminat bakımından incelendiğinde ise, ıskat kararın alınmasının tazminat talebine etkisinin olmayacağını, zira asıl alacağın sona ermesinin tazminatı etkilemeyeceğini ifade etmiştir⁶²³.

İmregün, ıskat edilen pay sahibinin aynı zamanda temerrüt faizini, tazminatı ve esas sözleşmede kararlaştırılmışsa cezai koşulu da ifa ile yükümlü olduğu kanısındadır⁶²⁴.

Mütemerrit ortak, yeni pay sahibinin ödemelerinden açık kalan tutarın ödenmesinde temerrüde düşerse, açık kalan tutar bakımından TBK m. 117 vd. hükümler uyarınca temerrüt faizinin işleyeceği kuşkusuzdur. TTK m. 483, f. 3 emredici bir hüküm olduğundan, mütemerrit ortağın sorumluluktan kurtulması mümkün değildir⁶²⁵.

V.ISKATIN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

A. Genel Olarak Hükümsüzlük Kavramı ve Çeşitleri

Hukuki sonuç doğuran bir sözleşmenin kurulabilmesi için kurucu unsurların yanında bazı geçerlilik koşullarının da bulunması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, sözleşmenin kurulabilmesi için öneri ve kabul olarak adlandırılan irade beyanlarının açıklanması ve bununla birlikte sözleşmenin niteliğine göre bazı geçerlilik koşullarının varlığı gerekmektedir⁶²⁶. Hükümsüzlük kavramı dar anlamda sözleşmenin geçersizliği anlamını taşıırken, geniş anlamda sözleşmedeki eksiklik ve sakatlıklar ile sözleşmeyi sonradan etkisiz hale getiren tüm durumları ifade etmektedir. Hükümsüzlük, Borçlar

⁶²³ **DEĞİRMENCİ**, s.61-62. 818 sayılı TBK m. 113'e göre cezai şart saklı tutulamazken; 6098 sayılı TBK m. 131 hükmü ile temerrüt faizinin yanı sıra cezai koşulun da saklı tutulabilmesine cevaz verilmiştir. *Değirmenci*'nin cezai şart dışındaki açıklamaları isabetli olması sebebiyle yazarın görüşüne iştirak ediyoruz.

⁶²⁴ **İMREGÜN**, s.286. *Teoman* da benzer şekilde, sermaye borcunun ifası amacıyla ödeme yapılmış olsa da, Borçlar Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca yapılan ödemeden öncelikle faiz ve giderler mahsup edileceğinden, sermaye borcunun açık kalan kısmı için ıskat yaptırımının uygulanabileceğini ifade etmiştir. Anılan görüş için bkz. **TEOMAN**, Yaşayan Ticaret Hukuku, s.1095.

⁶²⁵ **ŞENOCAK**, s.293.

⁶²⁶ **KILIÇOĞLU**, s.97.

Kanunu'nda düzenlenmiş olup, bu kavramın geniş anlamı ile kullanıldığını görmekteyiz⁶²⁷. Hükümsüzlüğün çeşitlerini; yokluk, kesin hükümsüzlük (butlan), iptal edilebilirlik, noksanlık ve kısmi hükümsüzlük halleri oluşturmaktadır⁶²⁸.

B. Hükümsüzlük Çeşitlerinin Iskat Bakımından Değerlendirilmesi

Sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen mütemerrit ortak hakkında uygulanacak olan ıskat yaptırımının hükümsüzlüğüne ilişkin TTK'da açık bir hükme yer verilmemiştir. Ancak, TTK m. 482-483 hükümlerinde ıskatın uygulanabilmesi için gerekli koşullar, ıskata ilişkin usul ve ıskatın sonuçları düzenlendiğinden, ıskatın hükümsüzlük hallerinin belirlenebilmesi mümkündür⁶²⁹. Nitekim, uygulanacak olan ıskat yaptırımının hukuki sonuç doğurabilmesi için TTK m. 482 ve TTK m. 483'te öngörülen usule uyularak ıskat kararın alınması gerekmektedir. Aksi takdirde, ıskatın hükümsüzlüğü kurumu ortaya çıkacaktır. Öte yandan, ıskat kararı alma yetkisi limited şirketlerde müdür/müdürler kuruluna ait olduğundan, Kanuna ve şirket sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak alınan ıskat kararlarından dolayı TTK m. 644'ün yollaması ile TTK m. 553 uyarınca müdür/müdürler kurulunun sorumluluğu doğacaktır⁶³⁰.

1. Iskat Kararının Yokluğu

Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarından biri ya da birkaçı eksik ise, söz konusu hukuki işlem var olamayacağından hukuki ilişki kurulamamaktadır. Bu hükümsüzlük hali “yokluk” olarak adlandırılmaktadır⁶³¹. Misal, sözleşmenin kurucu unsurları olan karşılıklı irade beyanlarının bulunmaması durumunda sözleşme yok hükmünde kabul edilmektedir. Yokluk, herkes tarafından ileri sürülebileceği gibi işbu hükümsüzlük halinde dava açmaya gerek yoktur. Yokluk ileri sürülmeksizin dava açılmış ise, bu durumda hakim yokluğu re'sen değerlendirmek zorundadır⁶³².

Hukuka uygun bir ıskat kararından bahsedilebilmesi için ıskatın kurucu unsurları olan “ıskat usulü” ile “ıskat kararı”nın varlığı gerekmektedir. Iskat usulü uygulanmaksızın ve ıskat kararı şeklen dahi alınmaksızın mütemerrit ortak hakkında

⁶²⁷ **ÖZ(Oğuzman)**, s.174 vd; **OĞUZMAN**, Kemal/**BARLAS**, Nami, Medeni Hukuk, 21.Bası, Vedat Kitapçılık, 2015, s.214. Hükümsüzlük kavramı öğretide birçok yazar tarafından farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Hükümsüzlük kavramının karşıladığı anlama ilişkin henüz terim birliği bulunmamaktadır.

⁶²⁸ **ÖZ(Oğuzman)**, s.174 vd.

⁶²⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.82.

⁶³⁰ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.158. Müdürler kurulunun sorumluluğu hakkında ayrıca bkz. **ALTAŞ**, Soner, “*Limited Şirketlerde Kurucuların, Müdürlerin ve Tasfiye Memurlarının Hukuki Sorumlulukları*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2015, C.10, S.107, ss.41-47.

⁶³¹ **OĞUZMAN/BARLAS**, s.214-216.

⁶³² **ÖZ(Oğuzman)**, s.175.

ıskat yaptırımının uygulanması “yok” hükmünde kabul edilmektedir⁶³³. Zira, ıskat kararının geçerli bir şekilde hüküm doğurabilmesi için müdür/müdürler kurulunun Kanunda öngörülen usule ve şirket sözleşmesine uygun bir şekilde ıskat kararı almaları gerekmektedir. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, ıskat kararı alma yetkisi limited şirketlerde müdür/müdürler kurulunda olduğundan⁶³⁴, söz konusu kararın müdür/müdürler kurulu dışında başka bir organ ya da kimse tarafından alınması yine alınan ıskat kararının “yokluğu” sonucunu doğuracaktır⁶³⁵. Bununla birlikte, ıskat ihtarında mütemerrit ortağın haklarından yoksun kalacağına ilişkin ifadeye yer verilmemesi halinde ıskat kararının yok hükmünde olacağı kabul edilmektedir⁶³⁶. Yine, ıskat kararı alma yetkisi müdür/müdürler kurulunda olduğundan, anılan kararın

⁶³³ **DEĞİRMENCİ**, s.82-83. TTK m. 483'te ıskat kararının mütemerrit ortağa bildirilmesi zorunluluğu öngörülmemiş olsa da, hukuki işlemlerde “irade beyanının yöneltilmesi” kurucu bir unsur olduğundan, mütemerrit ortağa bildirilmeyen ıskat kararının yok hükmünde olduğunu kabul eden görüş için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.84, dn.15 a.g.y. Aynı yönde bkz. **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.208; **KARAEĞE**, Özge, “İskat Kararının Hukuka Aykırılığının Yaptırımı”, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C.21, Özel S. s.2315. **Yargıtay 11.HD., E.2016/1728, K.2017/4475, T.18.09.2017**; “...1-)Dava, 6102 Sayılı TTK'nın 640/3 maddesi gereğince ortağın haklı sebeplerle çıkarılması istemine dair olup, mahkemece ortağın sermaye koyma borcunu ve şirketten aldığı borcu vadesinde ödememesi gerekçesiyle şirketten çıkarılmasına karar verilmiştir. Ancak, TTK'nın 585. maddesinin atfıyla somut olaya uygulanması gereken aynı Kanun'un 480. vd. maddelerine göre ortağın sermaye borcunu ödememesi sebebiyle temerrüde düşmesi halinde 483. maddede gösterilen usulün gerçekleştirilerek ortağın şirketten ıskat edilmesi mümkündür. Sermaye borcunu ödememesi halinde ıskat usulü özel olarak yasada düzenlenmiş olduğundan bu hususun haklı sebep kabul edilerek Kanun'un 483. maddesinde öngörülen usul uygulanmadan ortağın çıkarılması mümkün değildir. Ayrıca, ortağın şirketten aldığı borcu ödememesi halinde de yasal yollara müracat edilmesi mümkün bulunduğundan mahkemece bu sebeplere dayalı olarak ortağın çıkarılmasına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir...Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan sebeplerle davalı vekilinin temyiz itirazının kabulüyle kararın davalı yararına BOZULMASINA...”. (E.T: 20.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-2016-1728.htm>).

⁶³⁴ Bkz. B.4, III, B – 1’de İskatın Uygulanmasında Yetkili Organ.

⁶³⁵ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.158; **DEĞİRMENCİ**, s.87. Anonim şirketlerde görev süresi sona eren, azledilen ya da seçimi için alınan karar geçersiz olan yönetim kurulu üyeleri tarafından alınan ıskat kararı yok hükmündedir. Bilgi için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.87. **Yargıtay 11.HD., E.2002/8746, K.2003/2515, T.18.03.2003**; “...Mahkemece, toplanan kanıtlara göre, Belde Liman İşletmeleri ve Depoculuk A.Ş.'nin 28.02.2001 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısının sermayeyi oluşturan 3.600.000-Adet payın tamamının temsil edildiği gerekçesiyle TTK'nın 370. maddesi gereğince çağrısız olarak yapıldığını, hazırın cetvelinde Lucian Arkas, Limar A.Ş. ve Dilovası Belediyesi'nin pay sahibi olarak adlarının geçmediği, oysa davalı Belde Liman İşletmeleri A.Ş.'nin 12.09.2000 tarihli genel kurul toplantısında davacılar Limar A.Ş.'nin 1.529.964-adet nama Lucian Arkas'ın 1.080.036-adet nama, Dilovası Belediyesi'nin ise 180.000-adet nama yazılı pay sahibi oldukları bu paydaşların hazırın cetvelinde gösterilmemesinin nedeninin 5 kişiden oluşan yönetim kurulunun sadece üyelerinden Ertürk Değer tarafından diğer yönetim kurulu üyeleri yerine geçerek aldığı 22.01.2001 tarihli karar ile adı geçen davacıların sermaye taahhütlerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle ortaklıktan ıskat edilmeleri ve pay cetvelinin bu karara göre düzenlenmesinden kaynaklandığı, alınan kararın İstanbul Asliye 4. Ticaret Mahkemesi'nin 2001/1219 sayılı kararı ile yok hükmünde olduğunun saptandığı... kararın onanması gerekmiştir”. (E.T: 17.06.2022 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/Goster?v=GE95G5jOjku>).

⁶³⁶ **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.208.

geçerli bir karar olarak kabul edilebilmesi için müdür/müdürler kurulu tarafından alınan kararların geçerliliği için gerekli tüm unsurların varlığı gerekmektedir. Örneğin, toplantı ve karar yeter sayısına uyulmadan alınan müdür/müdürler kurulu kararları “yok” hükmünde olduğundan, bu şekilde alınan ıskat kararı da “yok” hükmünde kabul edilmektedir⁶³⁷. Benzer şekilde, müdürler kurulu toplantısına tüm üyelerin çağrılmaması da “yokluk” haline örnektir. Nihayet, yok hükmünde olan ıskat kararı hiçbir sonuç doğurmamaktadır⁶³⁸.

Müdür/müdürler kurulu tarafından alınan ve kurucu unsurları bulunmayan ıskat kararının yokluğunun tespiti menfaati olan herkes tarafından hiçbir süreye bağlı olmaksızın ileri sürülebilecektir⁶³⁹. O kadar ki, ıskat kararının yokluğunun ileri sürülebilmesi için kararın icrasının gerçekleşmiş olması mecburi değildir. Tespit davası sonucunda ıskat kararının yok hükmünde olduğu tespit edilmiş ve ıskatın hükümsüzlüğüne karar verilmişse, ortağın pay sahipliği sıfatı başlangıçtan itibaren varlığını korur ve dava süresince yoksun bırakıldığı hakları ortağa iade edilir. Diğer yandan, tespit davasının açılmasına ve ihtiyati tedbir kararı alınmışsa bu kararın alınması anına dek, ıskat edilen ortağın payları değerlendirilmiş ve üçüncü bir kimseye satılmışsa, şirketin ve müdür/müdürler kurulunun ortağa karşı haksız fiile dayanan tazminat sorumlulukları ortaya çıkacaktır⁶⁴⁰.

2. İskat Kararının Kesin Hükümsüzlüğü

Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının tümünün varlığına rağmen geçerlilik şartlarından birinin eksik olması o hukuki işlemi kesin hükümsüz hale getirir, bir diğer deyişle o hukuki işlem batıldır⁶⁴¹. Kesin hükümsüzlükte geçerlilik şartlarından kamu düzenini ilgilendirecek derece önemli bulunan koşullar gerçekleşmemektedir⁶⁴². Hukuki işlemin konusunun emredici hukuk kurallarına aykırı olması, hukuki işlemin geçerliliği için aranan şekle aykırılık kesin hükümsüzlüğe örnek olarak gösterilebilir⁶⁴³. Bununla beraber, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulunun almış

⁶³⁷ DEĞİRMENCİ, s.85; ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.158-159; KIRCA (Manavgat/Şehirli Çelik) Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.512; PEKDİNÇER, Tamer, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Geçerliliği (Özellikle Batıl Yönetim Kurulu Kararları) (Ttk M. 391)”, MÜHFHAD, 2012, C.18, S.2, s.676. ss.671-682; KARAEGE, s.2315; İMREGÜN, s.214.

⁶³⁸ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.158-159; KARAEGE, s.2316.

⁶³⁹ DEĞİRMENCİ, s.91-92; KARAEGE, s.2316; İMREGÜN, s.215.

⁶⁴⁰ DEĞİRMENCİ, s.91-92.

⁶⁴¹ OĞUZMAN/BARLAS, s.215-218.

⁶⁴² ÖZ(Oğuzman), s.175.

⁶⁴³ OĞUZMAN/BARLAS, s.219; ÖZ(Oğuzman), s.176.

olduğu kararlarından dolayı TTK m. 644, f. 1, b. c hükmünün yollamasıyla anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 391⁶⁴⁴ uyarınca sorumlulukları öngörülmüştür⁶⁴⁵. Dolayısıyla, müdür/müdürler kurulu tarafından alınan kararların batıl olup olmadığının tespiti TTK m. 391’e göre yapılacaktır.

Çalışma konumuz olan ıskat yaptırımının uygulanmasında, ıskat usulüne aykırılıktan ve yalnızca şeklen bir ıskat kararının varlığından söz ediliyorsa ıskat konusu itibariyle emredici hükümlere aykırı olup, alınan karar kesin hükümsüzdür⁶⁴⁶. Diğer yandan, ıskat kararı alınırken Kanunda öngörülen “ıskat usulü”ne uygun bir şekilde ıskat kararının alınmış olması ıskat kararının geçerliliği bakımından tek başına yeterli değildir. İskat kararının ayrıca Kanuna, ahlaka ve kamu düzenine de uygun olması aranmaktadır. Bununla birlikte, TTK m. 483 hükmünde düzenlenen ıskat usulüne ilişkin şartlardan biri ya da birkaçına uyulmaması alınan ıskat kararının geçersizliğine sebebiyet verecektir. Bu noktada ıskat kararının kesin hükümsüzlüğüne

⁶⁴⁴ TTK m. 391: “(1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle; a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan, b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren, d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin, kararlar batıldır”. *Moroğlu*, TTK m. 391 hükmünün ilk cümlesinde “yokluk” yaptırımından bahsedilmemesini eksiklik olarak görmekle birlikte, maddede yer verilen butlan sebeplerinin hatalı olduğunu ifade etmiştir. Yazar, eşit işlem ilkesine aykırı alınan kararların yaptırımının genel kurul bakımından iptal edilebilirlik olduğunu, ayrıca doktrinde ve Yüksek Yargı kararlarında kabul edilmesine rağmen pay sahiplerinin ve üçüncü kişilerin kişisel haklarını doğrudan ihlal eden kararların butlanının ileri sürülebilmesinin eksiklik olduğunu, bu şekilde bir ifadeye yer verilmesi halinde sermaye borcunu ifa etmediği gerekçesiyle ıskat edilen ve paylarından doğan haklarından yoksun bırakılan pay sahipleri ve üçüncü kişilerin ıskat kararına karşı butlanın tespitini, paylarından doğan hakların iadesini ve uğramış oldukları zararları talep ederken açık bir Kanuni dayanaklarının bulunacağını belirtmiştir. Açıklama için bkz. **MOROĞLU**, Değerlendirme, s.196-198. *Kendigelen*, eşitlik ilkesine aykırılık ortaya çıktığında uygulanacak yaptırımın genel kurul bakımından iptal edilebilirlik olduğunu, kaldı ki eşit işlem ilkesinin düzenlendiği TTK m. 357 hükmünün gerekçesinde de bu ilkeye aykırılığın iptal edilebilirlik olduğunun vurgulandığı, dolayısıyla, söz konusu ilkeye aykırı olarak alınan yönetim kurulu kararlarına karşı uygulanacak yaptırımın kesin hükümsüzlük olarak kabulünün isabetli olup olmadığının sorgulanması gerektiği kanaatindedir. **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.279.

⁶⁴⁵ **ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1723b.

⁶⁴⁶ **DEĞİRMENCİ**, s.83; **GÖLE**, s.115; **KIRCA (Manavgat/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.525. *Çamoğlu*’na göre, TTK m. 483’te yer verilen ıskat usulüne uyulmaması yapılan işlemin geçersizliğine neden olacak ve alınan ıskat kararı aleyhine TTK m. 447 uyarınca butlanın tespiti davası açılabilir. Yazar, Yargıtay’ın eTTK döneminde vermiş olduğu bazı kararlarında, müdür/müdürler kurulu kararlarına karşı iptal davası açılabilirliğini kabul ettiğini, ancak kararlarda “iptal davası” ifadesine yer verilmiş olsa da, karardan ve iptal sebeplerinden açılan davanın TTK m. 445’e göre teknik olarak butlanın tespiti davası olduğunu belirtmiştir. Ayrıntılı açıklama için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.200.

“mütemerrit hale gelen ortağın temerrüde düşürülmeksizin ıskat edilmesi⁶⁴⁷, sermaye borcunu ifa için yeniden çağrı yapılmaması, ödeme için çağrıda ıskat ihtarına da yer verilmesi, mütemerrit ortağa ıskat ihtarı yapılmadan ve ödeme için bir aylık süre verilmeden ıskat kararı alınması, ıskat ihtarının iadeli taahhütlü mektupla gönderilmemesi, pay sahibinin birden fazla payı olmasına rağmen bedeli ödenmeyen esas sermaye payları nedeniyle bedeli tamamen ödenen esas sermaye payları bakımından da ortaklık haklarından mahrum bırakılması” durumları örnek olarak gösterilebilir⁶⁴⁸. Bu hallerde, kurucu unsurların bulunmasına rağmen konu bakımından emredici hükümlere aykırılık bulunmaktadır⁶⁴⁹.

Öte yandan, sadece Kanunda öngörülen usule uyulmaması değil, aynı zamanda şirket sözleşmesinde ıskat usulüne ilişkin hükme yer verilmişse, söz konusu hükme aykırı bir şekilde ıskat kararının alınması halinde de yine alınan karar kesin hükümsüz

⁶⁴⁷ Uygulamada en sık karşılaşılan hükümsüzlük sebeplerinden biridir. Böyle bir durumda, ıskatın şartları oluşmadığından alınan ıskat kararı kesin hükümsüzdür. Yine muacceliyet ihbarı ile ıskat ihtarının aynı anda gönderilmesi de kesin hükümsüzlük haline örnektir. **Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesinin 30.06.2014 Tarihli 2014/1258 Esas ve 2014/12518 numaralı Kararında**, “... Dava, 6762 sayılı TTK'nın 408. maddesi gereğince ıskat edilen ortağın açtığı ıskat kararının yok hükmünde olduğunun tespiti davası olup mahkemece yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, davacıya 10.07.2011 tarihinde bakiye borcunu ödemesi için noterden ihtarname gönderilmiş ise de bu ihtarnamede TTK'nın 407. maddesine aykırı olarak 1 ay değil 30 gün süre verilmiştir. Ayrıca yine ihtarnamede apel borcunun ödenmemesi halinde TTK 407-408. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı belirtilmiş ise de davacının ıskat edileceği belirtilmemiştir. Oysa, apel borcunu ödemeyen ortak aynı yasanın 407/2 maddesi gereğince ıskat edilebileceği gibi haklarından mahrum edilebilir veya yerine başka ortak alınabilir ve kendisine verilmiş hisse senedi varsa bunlar iptal edilebilir. Davalı şirket bu haklarından hangisini kullanacağını ihtarnamede göstermemiştir. A.. şirketlerde pay borcunun ödenmemesi nedeniyle ıskata ilişkin hükümler emredici niteliktedir. Bu nedenle TTK'nın 407 ve 408. maddelerinde öngörülen şekle aykırılık halinde ıskat sonucu doğmaz. Bu durumda, 10.03.2011 tarihinden önce bir ihtarname gönderilerek davacının temerrüde düşürülmediği, 10.03.2011 tarihli ihtarnamenin ise sonuç doğurmayacağı gözetilerek karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir”. (E.T: 17.06.2022 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/Goster?v=GE95G9bTmYy>). **Yargıtay 11.HD. E.2015/12168, K.2016/9107, T.24.11.2016.** (E.T: 20.06.2022 <https://www-lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2015-12168-k-2016-9107-t-24-11-2016>). Temerrüt ve ıskat ihtarı olmak üzere iki ayrı ihtarın yapılması gerektiğine ilişkin karara erişmek için bkz. **Bakırköy 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2017/168, K.2019/927, T.18.09.2019.** (E.T: 20.06.2022 <https://www-lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/ictihat/adli-yargi-ilk-derece-mahkemeleri/bkrky-2-asliye-ticaret-mahkemesi-e-2017-168-k-2019-927-t-18-9-2019>).

⁶⁴⁸ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.159-160; **DEĞİRMENCİ**, s.83-84; **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.209-210. Butlana tabi ıskat kararları için bkz. **KARAEĞE**, s.2311 vd. Aynı ilan ve taahhütlü mektubun tebliğinin hem apel hem de ıskat ihtarı yerine geçemeyeceği yönünde verilen karar için bkz. **Yargıtay 11. HD., E.2000/10580, K.2000/10123, T.15.12.2000.** (E.T: 20.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-2000-10580.htm>).

⁶⁴⁹ **DEĞİRMENCİ**, s.84.

olacaktır. Nitekim, Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında, esas sözleşme hükümlerine uyulmamasını kesin hükümsüzlük nedeni olarak kabul etmiştir⁶⁵⁰.

İskat yaptırımının uygulanması esnasında hükümsüzlük tespit edilmişse, yapılan tüm işlemlerin tekrarlanması gerekmektedir. Yalnızca hükümsüzlüğü ortaya çıkaran işlemin yeniden yapılması ıskat yaptırımının uygulanmaya devam edilebilmesi açısından yeterli değildir⁶⁵¹.

Çalışmamızda daha önce değindiğimiz üzere, alınan ıskat kararının TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralına ve dürüstlük kuralının Ticaret Hukuku’nda bir görünümü olarak kabul edilen TTK m. 627’de yer verilen eşit işlem ilkesine uygun olması gerekmektedir. Birden fazla mütemerrit ortağın varlığı durumunda, kimi ortaklar hakkında müdür/müdürler kurulunun cebri icra ya da ifa davası yaptırımına başvurup, kimileri hakkında ıskat yaptırımını keyfiyetle uygulaması alınan ıskat

⁶⁵⁰ DEĞİRMENCİ, s.85. TD’nin 16.01.1968 Tarih ve 66-4479/243 sayılı Kararında; “...Anonim ortaklıkta bir ortağın ortaklıktan çıkarılması, ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça yalnız eTTK’nın 407. Maddesi hükmüne göre sermaye koyma borcunu yerine getirmemesi halinde söz konusudur. (Batider 1968, C.IV, S.4, s.276). Karara erişmek için bkz. MOROĞLU/KENDİGELEN, s.385.

⁶⁵¹ DEĞİRMENCİ, s.83; YÜCE, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.210; GÖLE, s.115.

kararının kesin hükümsüzlüğü sonucunu ortaya çıkaracaktır⁶⁵². Benzer şekilde, sermaye borcunu ifada temerrüde düşmüş birden fazla mütemerrit ortağın bulunmasına karşılık, müdür/müdürler kurulu tarafından sadece bir ortağa ödeme çağrısı yapılması ve sadece o ortak hakkında ıskat yaptırımını uygulanması neticesinde alınan ıskat kararı kesin hükümsüz olacaktır⁶⁵³. Zira, böyle bir durumda haklı bir sebep olmaksızın dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde mütemerrit ortaklar arası ayrıma gidilmiş ve eşit işlem ilkesi zedelenmiştir. Ancak, ayrımı haklı kılacak bir nedenin varlığı söz konusuysa, somut olaya göre ortaklardan ödeme gücü bulunan mütemerrit ortaklara cebri icra ya da ifa davası yaptırımının uygulanması, ödeme gücü bulunmayan ortakların temerrüde düştükleri payları bakımından ıskat edilmesi eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir⁶⁵⁴. Çünkü, ortakların sermaye borçlarını vadelerinde ifa etmemeleri nedeniyle temerrütten doğan bir durum söz konusudur ve şirketin en kısa süre içinde taahhüt edilen sermaye bedeline kavuşması esastır. TTK m. 627 hükmü emredici nitelikte olduğundan, eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil eden kararlar

⁶⁵² **DEĞİRMENCİ**, s.88; **KIRCA (Manavgat/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.525; **KARAEĞE**, s.2316. **Yargıtay 11.HD., E.2012/14358, K.2014/4964, T.14.03.2014**; “...Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirket tarafından davacılara gönderilen ihtar üzerine davacıların sermaye taahhüdüne ilişkin anaparayı ödedikleri, davalı şirket yönetim kurulunca kısmi ödeme yapıldığı gerekçesiyle 14.02.2007 tarihli 23 nolu kararı ile ...'ın, 24 nolu kararı ile de ...'ın ıskatına karar verildiği, davacıların ıskat edilen paylarının 01.03.2007 tarihinde ortaklar ...'a, ...'e ve ...'a verildiği, davalı şirketin mütemerrit ortaklardan temerrüt faizi talep etme hakkı ve yapılan ödemeleri BK'nın 84. maddesi uyarınca öncelikle faizlere mahsup etme yetkisi bulunup TTK'nın 407/1. maddesinin buna imkan verdiği, ancak bu kuralın davacılar dışında hiç bir ortağa uygulanmadığı, diğer ortaklar da yaklaşık olarak iki yıldır temerrüt halinde oldukları halde onlardan temerrüt faizi istenmediği, onların yaptıkları ödemelerin faize mahsup edilmediği, bu durumun ortaklar arasındaki eşitlik durumunu açıkça ihlal ettiği, sadece davacılara ödeme süresi tanınmasının da eşit işlem ilkesini ve objektif iyi niyet ilkelerini ihlal eder nitelikte bulunduğu gerekçesiyle davanın kabulü ile davacı ...'ın davalı şirket ortaklığının ıskatına ve şirketteki hisselerinin itibari değeri üzerinden satılmasına dair davalı şirket yönetim kurulunun 14.02.2007 tarihli 23 numaralı kararının ve davacı ...'ın davalı şirket ortaklığının ıskatına ve şirketteki hisselerinin itibari değeri üzerinden satılmasına dair davalı şirket yönetim kurulunun 14.02.2007 tarihli ve 24 numaralı kararının, eşitlik ilkesinin ve objektif iyi niyet ilkesinin ihlal edilmiş olması nedeniyle geçersiz olduklarından iptallerine karar verilmiştir.

Kararı, davalı şirket vekili ve dahili davalılar ..., ... ve ... temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı şirket vekili ve dahili davalılar ..., ... ve ... vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir...”. (E.T: 20.06.2022

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>); **İstanbul BAM. 13.HD., E.2017/758, K.2018/90, T.31.01.2018**. (E.T: 20.06.2022 <https://www.lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam13-hd-e-2017-758-k-2018-90-t-31-1-2018-1>). Eşit işlem ilkesini zedeleyen batıl yönetim kurulu karar örnekleri için bkz. **BAHAR SAYIN**, Hediye, Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s.106-109.

⁶⁵³ **YÜCE**, Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, s.210; **BAHAR SAYIN**, s.108.

⁶⁵⁴ **DEĞİRMENCİ**, s.88; **BAHAR SAYIN**, s.109.

hakkında TTK m. 644, f. 1, b. c'nin atfıyla TTK m. 391, f. 1, b. a ve TBK m. 27 gereği butlanın tespiti davası açılacaktır⁶⁵⁵. Ancak Yargıtay bir kararında eşitlik ilkesine aykırı olarak alınan ıskat kararının iptaline karar vermiştir⁶⁵⁶.

ıskat kararının kesin hükümsüz olduğunun anlaşılması durumunda, ilgilisi olan herkes⁶⁵⁷ tarafından zaman sınırlaması olmaksızın tespit davası açılabilir⁶⁵⁸. Açılan tespit davasında davalı şirkettir⁶⁵⁹. Yokluğun tespitinde olduğu gibi butlanın tespiti davasını da açabilmek için alınan ıskat kararının icra edilmiş olma koşulu

⁶⁵⁵ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.332. Hem anonim şirketler hakkında öngörülen TTK m. 357'nin gerekçesinde hem de öğretilde eşit işlem ilkesine her aykırılığın yaptırımın butlan olarak kabul edilmesinin isabetli olmadığı ifade edilmektedir. *Kırca*, TTK m. 391, f. 1, b. a'da eşit işleme ilkesine aykırılık hallerine ilişkin ayrıma gidilmesi görüşünü haklı bulsa da, Kanunda genel kurul kararlarının iptali hakkında yer verilen TTK m. 445 vd. maddelerine paralel düzenlemeye yönetim kurulu kararları hakkında yer verilmediğinden ve ayrıca TTK m. 391 hükmünün gerekçesinde, kayıtlı sermaye sistemi dışında yönetim kurulu kararlarının iptal edilemeyeceği ifade edildiğinden, yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davasının açılmayacağını belirtmiştir. Ayrıntılı açıklamalar için **KIRCA (Manavgat/Şehirli Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.516 vd.

⁶⁵⁶ **Yargıtay 11.HD., E.2012/14358, K.2014/4964, T.14.03.2014**; "...Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı şirket tarafından davacılara gönderilen ihtar üzerine davacıların sermaye taahhüdüne ilişkin anaparayı ödedikleri, davalı şirket yönetim kurulunca kısmi ödeme yapıldığı gerekçesiyle 14.02.2007 tarihli 23 nolu kararı ile ...'ın, 24 nolu kararı ile de ...'ın ıskatına karar verildiği, davacıların ıskat edilen paylarının 01.03.2007 tarihinde ortaklar ...'a, ...'e ve ...'a verildiği, davalı şirketin mütemerrit ortaklardan temerrüt faizi talep etme hakkı ve yapılan ödemeleri BK'nın.84. maddesi uyarınca öncelikle faizlere mahsup etme yetkisi bulunup TTK'nın 407/1. maddesinin buna imkan verdiği, ancak bu kuralın davacılar dışında hiç bir ortağa uygulanmadığı, diğer ortaklar da yaklaşık olarak iki yıldır temerrüt halinde oldukları halde onlardan temerrüt faizi istenmediği, onların yaptıkları ödemelerin faize mahsup edilmediği, bu durumun ortaklar arasındaki eşitlik durumunu açıkça ihlal ettiği, sadece davacılara ödeme süresi tanınmasının da eşit işlem ilkesini ve objektif iyi niyet ilkelerini ihlal eder nitelikte bulunduğu gerekçesiyle davanın kabulü ile davacı ...'ın davalı şirket ortaklığının ıskatına ve şirketteki hisselerinin itibari değeri üzerinden satılmasına dair davalı şirket yönetim kurulunun 14.02.2007 tarihli 23 numaralı kararının ve davacı ...'ın davalı şirket ortaklığının ıskatına ve şirketteki hisselerinin itibari değeri üzerinden satılmasına dair davalı şirket yönetim kurulunun 14.02.2007 tarihli ve 24 numaralı kararının, eşitlik ilkesinin ve objektif iyi niyet ilkesinin ihlal edilmiş olması nedeniyle geçersiz olduklarından iptallerine karar verilmiştir... Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalı şirket vekili ve dahili davahılar ..., ... ve ... vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA..". (E.T: 17.06.2022 <https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/Goster?v=GE95G8Kkqae>).

⁶⁵⁷ *Sayın*, kesin hükümsüz olan yönetim kurulu kararlarına karşı butlanın tespiti davasının doktrinde, "pay sahipleri, alacaklılar, düzenleyici ve denetleyici otoriteler, Bakanlık, denetim şirketi, meslek örgütleri, hatta halka açık anonim şirketlerde İMKB yönetimi ile Takasbank dâhil meşru menfaati bulunan herkes" tarafından açılabilirliğinin kabul edildiğini; yine öğretilde, genel kurul kararlarına karşı açılacak davada hukuki menfaatin varlığının aranmadığını, ancak genel kuruldaki bu durumun yönetim kurulu açısından geçerli olmaması gerektiğini, zira, yönetim kurulu kararlarının butlanının tespitinde meşru menfaatin varlığının aranması gerektiğini ifade etmiştir. **BAHAR SAYIN**, s.321 vd.

⁶⁵⁸ **DEĞİRMENCİ**, s.91; **PEKDİNÇER**, s.675. *Çelik*, söz konusu davanın müdür/müdürler kurulu, şirket alacaklıları ya da üçüncü kimseler tarafından açılabilme imkanının bulunmadığı kanısındadır. Bu hususta bkz. **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.160. Aksi yönde, şirket alacaklılarının da butlanın tespiti davası açabilmeleri hakkında bkz. **PEKDİNÇER**, s.676; **KARAEĞE**, s.2317.

⁶⁵⁹ **PEKDİNÇER**, s.676.

aranmamaktadır. Yine benzer şekilde, butlanın tespiti davası sonucunda ıskat kararının hükümsüzlüğüne karar verilirse, ortak pay sahipliği sıfatına hiç kaybetmemiş gibi sahip olacak ve dava sürecinde yoksun bırakıldığı paylarından doğan hakları ortağa geri verilecektir. Tespit davası süresince zarara uğrayan ortak, şirket ve müdür/müdürler kurulu üyelerinden haksız fiile dayanan tazminat talebinde bulunabilecektir⁶⁶⁰.

3. Iskat Kararının İptali

Hukuki ilişkinin sakat doğması sonucunda sakatlığın giderilerek hukuki işlemin yaşıatılması veya sakatlık nedeniyle hukuki işlemin hükümsüz hale getirilmesine iptal edilebilirlik denmektedir⁶⁶¹. Eksik olan geçerlilik şartı ile korunan sözleşmenin tarafına sakat olarak doğan ilişkiyi kesin hükümsüz hale getirmek üzere iptal hakkı tanınmıştır. Bu hükümsüzlük halinde iptal hakkı haiz olan taraf sözleşmeyle başlangıçtan beri bağlı değildir. Fakat, bozulabilir geçerlilik hali söz konusuysa, sözleşme başlangıçtan itibaren geçerlidir. Bu durumda, iptal hakkı tanınan taraf bozucu yenilik doğuran bir irade açıklamasıyla geriye etkili olarak sözleşmeyi iptal edebilir. Böylece sözleşme başlangıçtan itibaren kesin olarak hükümsüz kabul edilir⁶⁶².

TTK'da her ne kadar yönetim kurulu kararlarının batıl olabileceğine ilişkin düzenleme yapılmış olsa da, ne 6762 sayılı eTTK'da ne de 6102 sayılı TTK'da yönetim kurulu kararlarının iptaline yönelik herhangi bir hüküm tesis edilmemiştir. Bu sebeple, doktrinde yönetim kurulu kararlarının genel kurul kararları gibi iptale konu olamayacağı yönünde görüşler ortaya atılmış; fakat, fikir birliğine varılamamıştır. Kimi yazarlar yönetim kurulu kararlarına karşı da iptal davası açılabilmesinin mümkün

⁶⁶⁰ DEĞİRMENCİ, s.91-92.

⁶⁶¹ OĞUZMAN/BARLAS, s.215.

⁶⁶² ÖZ(Oğuzman), s.178-179.

olduğunu savunurken⁶⁶³, kimi yazarlar ise iptal davasının açılmayacağını⁶⁶⁴, ancak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilebileceğini ifade etmişlerdir. Yargıtay'ın yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davasının açılıp açılmayacağına ilişkin vermiş olduğu kararlarında istikrar bulunmamaktadır⁶⁶⁵. TTK m. 644'ün atfı söz konusu olduğundan, yönetim kurulu hakkında ileri sürülen görüşler limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu tarafından alınan kararların iptal davasına konu olup olamaması bakımından da geçerlidir.

Yargıtay kural olarak yönetim kurulu kararlarının iptal edilemeyeceği yönünde karar vermesine karşılık, istisnai olarak pay sahiplerinin kişisel haklarını ihlal edici nitelikteki yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davasının açılabilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Haksız ve usule aykırı bir şekilde alınan ıskat kararları da pay sahiplerinin kişisel haklarını ihlal edeceğinden, Yargıtay söz konusu ıskat kararlarına

⁶⁶³ *Tekinalp*, ıskat yetkisinin TTK'ya uygun bir şekilde kullanılmadığı durumlarda mütemerrit pay sahibinin alınan ıskat kararının iptali ile pay sahipliği sıfatı ve haklarının yerinde bırakılmasını dava edebileceği ve böyle bir durumda, yönetim kuruluna karşı iptal davasının açılmayacağı yönünde itirazların dinlenmeyeceği, zira buradaki davanın yönetim kurulu kararına karşı değil, ıskat usulünün Kanuna aykırılığına karşı açıldığı kanısındadır. Anılan görüş için bkz. **TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N.1067b. *Ayhan/Çağlar/Özdamar*, yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davasının kural olarak açılmayacağı, ancak bazı istisnai durumlarda yine de yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davasının açılabilmesinin mümkün olduğu kanısındadırlar. Yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davasının açılabilmesi için bkz. **AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR**, s.334-335. Uygulanan ıskat kararına karşı ifa davasının açılabilmesi yönünde görüş için bkz. **ÇAMOĞLU**, Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 3.Bası, Vedat Kitapçılık, 2010, s.82 vd.

⁶⁶⁴ *Çelik*, TTK'da yönetim kurulu kararlarının iptal edilebileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemesine karşılık, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin açık hüküm öngörüldüğünden, kıyas yoluyla yönetim kurulu kararlarına karşı da iptal davasının açılabilmesinin söylenemeyeceğini, zira, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükmün yönetim kurulu tarafından alınan kararların iptal edilmesinde de uygulanabileceğine dair bir hükme yer verilmediğini ve yollama yapılmadığını, dolayısıyla, yönetim kurulu kararlarının iptalinin talep edilemeyeceğini; fakat, yönetim kurulu kararlarının iptal edilebileceğine yönelik bir hükme ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **CELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.161-162; **GÖLE**, s.115; **DEĞİRMENCİ**, s.82. *Kırca*, hem TTK'da bilinçli olarak yönetim kurulu kararlarına karşı iptal konusuna yer verilmemesi hem de TTK m. 391'in gerekçesinde iptal davasının açılmayacağını belirtilmesi nedeniyle yönetim kurulu kararlarının iptalinin istenebilmesinin mümkün olmadığı kanaatindedir. Anılan görüş için bkz. **KIRCA (Manavgat/Şehirali Çelik)** Anonim Şirketler Hukuku, C.1, s.523; **KENDİGELEN**, İlk Tespitler, s.278-279; **KARAEĞE**, s.2318; **İMREGÜN**, s.216-217.

⁶⁶⁵ **CELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.160-161. **Yargıtay 11. HD.'nin 03.07.2013 Tarihli, 2012/15707 Esas ve 2013/14176 numaralı Kararında**, yetkileri dışında esas sözleşmeye aykırı bir şekilde anonim şirketlerde yönetim kurulu tarafından sermaye borcunun ödeme vadelerinin değiştirilmesine ilişkin yönetim kurulu kararının iptal edilebileceğine yönelik karar verilmiştir. *Çamoğlu* söz konusu karara karşı, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu bakımından yetki gasbı niteliği taşıyan bu kararın TTK m. 622'nin yollamasıyla TTK m. 447 gereği batıl olduğunu ve butlanın tespiti davasının açılması gerektiğini ifade etmiştir. Anılan karar ve görüş için bkz. **ÇAMOĞLU**, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, N.200.

karşı iptal davasının açılabilceğini kabul etmiştir⁶⁶⁶. Anılan davanın açılabilceğinin kabulü halinde konuyu değerdendirmemiz gerekirse, TTK'ya aykırı bir şekilde alınan ıskat kararına karşı iptal davası mı yoksa butlanın tespiti davası mı açılacağı noktasında şüphenin doğabilmesi muhtemeldir. Böyle bir durumda kimi yazarlar, ıskat edilen ortağın menfaati kararın başlangıçtan itibaren geçersizliğini gerektirdiğinden, iptal davası yerine butlanın tespitinin talep edilmesini daha isabetli bulmaktadırlar. Çünkü, iptal davaları butlanın aksine geleceğe etkili bir netice doğurmaktadır⁶⁶⁷.

Haksız ve usule aykırı olarak alınan ıskat kararına karşı iptal davasının açılması kararın icrasını durdurmamaktadır. Dolayısıyla, ıskat edilen ortak ıskat kararının hüküm doğurması ile birlikte ortaklık haklarından yoksun bırakılacaktır. Ancak, iptal davası sürecinde de haklarını kullanmak isteyen ortağın tedbir kararı olarak, kararın icrasının durdurulmasını istemesi gerekmektedir. Böylelikle ortak, ortaklık

⁶⁶⁶ **BAHTİYAR**, Ortaklıklar Hukuku, s.194. **Yargıtay 11. HD.'nin 26.01.1989 Tarihli, 1988/3414 Esas ve 1989/260 Kararında**, "...Anonim ortakların yönetim kurulu kararları aleyhine kural olarak iptal davası açılmaz. Ancak, bazı haller ve özellikle pay sahiplerinin kişisel haklarını ihlal eden yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davası açılabilir... Bu nitelikte olmayan yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davası açılmayacağından, bu kararlar için ancak genel kurula itiraz edilebilir. Genel Kurulun itiraz üzerine vereceği kararlar aleyhine, koşulları varsa, üç aylık sukutu hak süresi içinde iptal davası açılabilir. Eğer ortada bir yönetim kurulu kararı yoksa veya yok sayılması ile eş anlamlı olarak batıl ise, bu biçim kararlara karşı itiraz olanağı yoktur. Çünkü, genel kurula itiraz için yasa ve anasözleşmeye aykırı da olsa bir karar olması gerekmektedir. Yönetim kurulunun kararı yoksa, genel kurula itiraz etmenin anlamının olmadığı açık ve seçiktir...". (E.T: 10.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-1988-3414.htm>). Genel kurulu şirketin üst organı olarak kabul eden görüşe göre, ıskat kararının genel kurulda tartışmaya sunulması ve genel kurulun yönetim kurulu tarafından alınan ıskat kararı üzerinde tasarruf hakkının bulunduğu kabul edilmesine karşılık; genel kurulu şirketin üst organı olarak kabul etmeyen görüş, genel kurulun yönetim kurulu kararları üzerinde tasarruf hakkının haiz olmadığını kabul etmektedir. **Değirmenci**, ıskat edilen ortak tarafından ıskat kararının uygun olup olmadığı hakkında kararın genel kurula sunulmasının isabetli olmadığını ve genel kurulun da ıskat kararı üzerinde tasarrufta bulunamayacağını, zira genel kurul üst organ olmayıp, Kanunda yönetim kurulu kararları hakkında muhakkak genel kurula itiraz edilebileceğine yönelik bir hükme yer verilmediğini ve ıskat yaptırımının uygulanmasında yönetim kurulunun münhasıran yetkili olduğunu ifade etmiştir. Anılan görüş hakkında detaylı bilgi için bkz. **DEĞİRMENCİ**, s.89-90. **Yargıtay 11.HD.'nin 11.11.2008 Tarihli, 2007/4489 Esas ve 2008/12670 numaralı Kararında**, "...ortak, usulüne uygun temerrüde düşürülmeden eTTK 408. maddesinde öngörülen ıskat ihtarı çekilemez. Davacıya gönderilen ödemeye davet yazısı yukarıda yazılı yasal kurallara uygunluk arz etmediğinden hukuki sonuç doğurmazlar. O halde mahkemece, ıskat kararının iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (Batider 2009, C.XXIV, S.4, s.305-308). Anılan karara erişmek için bkz. **MOROĞLU/KENDİGELEN**, s.383. **Yargıtay 11.HD., E.1981/4052, K.1981/4027, T.28.09.1981**; "...Mahkemece, iddia, savunma bilirkişi raporu ve ilgili belgelere göre, apel borcunu ödemeye davet için TTK.nun 408. madesinde yazılı 1 aylık süreye uyulmadığı, 15 günlük süre tanındığı kabul edilerek, yönetim kurulunun davacıyı ortaklıktan çıkarmaya ilişkin kararının iptaline karar verilmiştir...". (E.T: 20.06.2022 <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/11hd-1981-4052.htm>). **Yargıtay 11.HD., E.968/K.4648, T.13.05.2002**. Anılan karar için bkz. **ERİŞ**, Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, s.2502.

⁶⁶⁷ **ÇELİK**, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.162; **GÖLE**, s.115.

haklarından dava sonuçlanıncaya dek yararlanabilecektir⁶⁶⁸. İskat kararının geçersizliğine ilişkin açılan davada ihtiyati tedbir kararının alınması, ıskat konusu payın değerlendirilmesine ve üçüncü bir kimseye satılmasına da engel olmaktadır⁶⁶⁹. İptal davası reddedilerek, karar kesinleşirse alınan ıskat kararı geçerliliğini koruyacak ve ortak temerrüde düştüğü paylarına ilişkin pay sahipliği sıfatını yitirecektir. Buna karşılık, iptal davası kabul edilirse, ortak ıskat kararı alınmadan önceki pay sahipliği sıfatına ve haklarına yeniden kavuşacaktır⁶⁷⁰.

⁶⁶⁸ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.162. İskat edilen ortağın ıskat kararının butlanına, yokluğuna veya iptaline yönelik dava sürecinde ihtiyati tedbir talep edebileceğine ilişkin karar için bkz. **İstanbul BAM 43. HD., E.2021/777, K.2021/730, T.14.06.2021.** (E.T: 20.06.2022 <https://www.lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam43-hd-e-2021-777-k-2021-730-t-14-6-2021>); Aynı yönde karar için bkz. **İzmir BAM 11.HD., E.2021/208, K.2021/5217, T.20.04.2021.** (E.T: 20.06.2022 <https://www.lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/izmir-bam11-hd-e-2021-208-k-2021-527-t-20-4-2021>).

⁶⁶⁹ DEĞİRMENCİ, s.91.

⁶⁷⁰ ÇELİK, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, s.162.

SONUÇ

“Limited Şirketlerde Sermaye Borcunun İfasında Temerrüt ve Iskat Yaptırımı”

başlıklı çalışmamızda, Türk Ticaret Kanunu kapsamında genel anlamda limited şirketlerde sermayeyi, sermaye borcunu ve bu borcun ifa edilmemesi sonucunda temerrüt nedeniyle uygulanabilecek yaptırımlar ile çalışma konumuz hakkında ileri sürülen görüş ve hukuki sorunları incelemeye çalıştık. Çalışmamız neticesinde ulaşılmış olduğumuz sonuçlar şöyledir:

Sermayenin korunması ve mal varlığının korunması ilkeleri tam olarak aynı anlamı karşılamamaktadır. Mal varlığının korunması ilkesi, sermayenin korunması ilkesini de kapsamaktadır. Sermaye borcunun ifa edilmemesi sebebiyle uygulanan yaptırımların temelinde ise, şirketin mal varlığının korunması amacı bulunmaktadır.

Limited şirketlerde, TTK m. 585’in yollamasıyla anonim şirketler hakkında düzenlenen TTK m. 344 hükmü gereği, nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının itibari değerinin yüzde yirmi beşinin tescilden önce ifasının gerektiğine ilişkin koşul 15.02.2018 tarihinde kabul edilen 7099 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır. Böylelikle, şirketin kuruluşu sırasında sermaye ödenmeksizin limited şirket kurulabilmesine Kanunen cevaz verilmiştir. Kanaatimizce, nakdi sermayenin bir kısmı dahi ödenmeksizin bir sermaye şirketinin varlık kazanması, uygulamada limited şirket sayısının kontrolsüzce artmasına ve gerçek kişiler tarafından ticari faaliyetleri için gerekmediği halde sorumluluklarının sermayeleri oranında sınırlandırılması amacıyla çok sayıda limited şirket kurulmasına neden olmaktadır.

Ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler örnekleyici mahiyette TTK m. 127, f. 1 hükmü ile düzenleme altına alınmıştır. Anılan hüküm genel nitelikli olduğundan, limited şirketler bakımından da uygulanma alanı bulmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu hüküm uyarınca limited şirketlere nakdi ve ayni sermaye getirilebilecektir. Buna karşılık, şirkete getirilecek ayni sermaye üzerinde sınırlı ayni hak, haciz veya tedbir bulunan değerler ile TTK m. 581, f. 1, c.2 gereği, kişisel emek, hizmet edimleri ve vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak kabulü mümkün değildir.

Limited şirketlerde esas sermaye pay bedellerinin takas yoluyla ifa edilebilmesi mümkündür. Nitekim, hem limited şirketlerin tescilden önce asgari esas sermaye tutarını ifa yükümlülüklerinin kaldırılması hem de esas sermaye pay bedellerinin takas

ile ifa edilebilmesinin mümkün olduğuna ilişkin ifadeye TTK m. 583, f. 5'te açıkça yer verilmesiyle birlikte eTTK döneminde ortaya çıkan tartışma son bulmuştur.

TTK'da sermaye alacaklarına yönelik özel zaman aşımı süresini öngören düzenlemeye yer verilmediğinden, limited şirketlerde nakdi sermaye borcu bakımından beş yıllık zaman aşımı süresinin uygulanacağı halleri düzenleyen genel nitelikli TBK m. 147, f. 1, b.4 hükmü uygulanacaktır.

Kanaatimizce, aynı sermaye borcu ifa edilmeden şirket tescil edilemeyeceğinden ve dolayısıyla şirket tüzel kişilik kazanamayacağından, nakdi sermaye borcunun ifasından farklı olarak, aynı sermaye borcunun ifasında temerrüde ilişkin yaptırımların uygulanması mümkün değildir.

Sermaye borcunun ifa edilmesi için ödeme çağrısı müdür/müdürler kurulu tarafından şirket sözleşmesinde veya genel kurul kararı ile aksine bir düzenlemeye yer verilmemişse, TTK m. 481, f. 1 gereği ilan yoluyla yapılacaktır.

Limited şirketlerde sermaye borcunun vadesinde ifa edilmemesi sonucunda temerrüde düşürülerek, mütemerrit hale gelen ortak hakkında uygulanacak yaptırımlar TTK m. 585, f. 1'in atfıyla anonim şirketler hakkında öngörülen TTK m. 482 ve 483 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte, sermaye borcunun ifa edilmemesinin hukuki sonuçları bakımından TTK m. 128 ile m. 130 ile ticaret şirketlerine ilişkin genel ve tamamlayıcı nitelikli hükümler öngörülmüştür. Bahsi geçen hükümlere göre, mütemerrit ortak hakkında ifa davası açılabilir, icra takibi yapılabilir, mütemerrit ortaktan temerrüt faizi ile tazminat talep edilebilir, şirket sözleşmesinde kararlaştırıldıysa sözleşme cezası istenebilir ve ortak hakkında ıskat yaptırımı uygulanabilecektir. Temerrüdün sonuçlarına ilişkin düzenlenen söz konusu hükümler eTTK dönemindeki hükümlerle paralel şekilde düzenlenmiş, TTK ile bu konuda önemli ve ciddi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Iskat yaptırımının düzenlenmesindeki amaç, sermaye borcunu ifa etmeyen ortağı cezalandırmak değil, şirketin gereksinimi olan sermayesine en kısa sürede kavuşması ve mal varlığının korunmasının sağlanmasıdır.

Sermaye borcunun ifa edilmemesi sebebiyle uygulanabilecek yaptırımlardan en ağırı olarak bilinen ıskat ile mütemerrit ortak temerrüde düştüğü payları bakımından

pay sahipliği sıfatını yitirecek ve ıskata konu olan paylarından doğan haklarından yoksun bırakılacaktır.

Fikrimizce, şirket sözleşmesinde ıskat yaptırımının mutlaka uygulanacağına veya hiçbir şekilde uygulanmayacağına yönelik hükme yer verilmesi, kanun koyucunun anılan yaptırımı düzenlemesindeki iradesine ve ıskat hakkında öngörülen emredici hükümlere aykırılık teşkil edeceğinden isabetli değildir. Yine, şirket sözleşmesi ile ıskat usulünün değiştirilebilmesinin mümkün olmadığı kanısındayız.

Limited şirketlerde eTTK'dan farklı olarak, 6102 sayılı TTK'da sermaye borcunun ifa edilmemesine çıkarma sebebi olarak yer verilmemiştir. Dolayısıyla, sermaye borcunun ifa edilmemesi halinde sadece TTK'nın 482 ve 483. maddeleri uygulanacaktır. Bu durum aynı zamanda ıskat yaptırımı ile şirketten çıkarılmanın birbirinden ayrı iki kurum olduğunu göstermektedir.

Geçerli bir ıskat kararının varlığından bahsedilebilmesi için Kanuni koşulların varlığı gereklidir. Bu koşullardan şüphesiz ilki, ortağın temerrüde düşürülmesidir. Bununla beraber, ortağa ıskat ihtarını içeren yeniden ödeme çağrısı yapılarak, ortağa bir aylık ödeme süresinin verilmesi gerekmektedir. Anılan sürenin sonunda sermaye borcunu ifa etmeyen ortak hakkında ıskat kararı alınabilecektir.

Limited şirketlerde yeniden ödeme çağrısında ıskat ihtarının sadece iadeli taahhütlü mektupla yapılması ve varsa şirketin internet sitesinde yayınlanması kanaatimizce isabetlidir.

Mütemerrit ortağın, hakkında ıskat kararının alınmasını engelleyebilmesi için ıskat ihtar ile verilen bir aylık ödeme süresinde, esas sermaye payı bedeliyle birlikte temerrüt faizini, munzam zararı ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmışsa ceza koşulunu da ödemesi gerekmektedir.

Bir aylık ödeme süresinin bitiminden itibaren somut olaya göre dürüstlük kuralına ve eşit işlem ilkesine riayet edilerek, ıskat kararının müdür/müdürler kurulu tarafından uygun süre içinde alınması gerekmektedir.

Limited şirketlerde ıskatı uygulama yetkisine sahip olan organ münhasıran müdür/müdürler kuruludur.

Limited şirket henüz tescil edilmeden paydan söz edilemeyeceğinden, ıskat yaptırımının şirketin kuruluşu aşamasında uygulanamayacağı kabul edilmektedir. Şirketin tasfiye ve iflas halinde olması ihtimalinde ise, ıskat yaptırımının uygulanmasının şirket açısından faydası bulunmamaktadır.

Sermaye borcunu vadesinde ifa etmeyen mütemerrit ortağın konkordato veya iflas halinde bulunması, hakkında ıskat yaptırımının uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.

Mütemerrit ortak hakkında ıskat yaptırımının uygulanması neticesinde ıskat konusu payın değerlendirilerek, ıskat edilen ortağın taahhüt ettiği bedelden daha yüksek bir bedel ile üçüncü kimseye satılması halinde bu bedel ile sermaye borcunun yanında şirketin uğramış olduğu zararların karşılanmasına rağmen fazlalık ortaya çıkmışsa, bu fazla olan bedelin TTK m. 519, f. 2, b. b gereği kanuni yedek akçeye eklenmesi yerine, mütemerrit ortağa iadesi ile daha hakkaniyetli sonuca ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Iskat kararının uygulanması sonucunda esas sermaye payı değerlendirilene dek sahipsiz hale geldiğini savunan yazarların görüşüne iştirak etmekteyiz. Şirket, sahipsiz hale gelen paylar üzerinde sınırlandırılmış tasarruf yetkisine sahiptir ve bu yetki payların değerlendirilmesi ile pay senetlerinin iptalinden ibarettir.

Sermaye borcunun ifasında temerrüde düşen ortak hakkında eş zamanlı olarak hem ifa davası açılıp, icra takibi yapılması hem de ıskat kararının uygulanması mümkün değildir. Iskat yaptırımının uygulanması ile beraber o ana kadar işlemiş olan temerrüt faizinin, şirketin uğramış olduğu zararın ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılması halinde ceza koşulunun talep edilebilmesine dair Kanuni bir engel bulunmamaktadır.

Hukuka aykırı olarak alınan ıskat kararının hükümsüzlüğünün ileri sürülebilmesi mümkündür. Buna göre, hukuka aykırı olarak alınan ıskat kararına karşı yokluğun tespiti ve butlanın tespiti davası açılabilecektir. Iskat kararının iptaline ilişkin davanın açılıp açılmaması hususunda öğretide görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Yargıtay istisnai olarak, alınan ıskat kararının iptal edilebileceğine hükmetmiştir.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY, Necla, “*Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma*”, Prof. Dr. Ali Necip Ortan’a Armağan, BATİDER, 2019, C.8, S.32, ss.957-980.

AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirketlerde Kuruluş, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

AKER, Halit, “*Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler*”, BATİDER, Mart 2016, C.32, S.1, ss.63-150.

ALTAŞ, Soner, “*Limited Şirketlerde Kurucuların, Müdürlerin ve Tasfiye Memurlarının Hukuki Sorumlulukları*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2015, C.10, S.107, ss.41-47.

ALTAŞ, Soner, “*Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortaklarının Ek Ödeme Yükümlülüğü*”, Terazi Hukuk Dergisi, Temmuz 2012, C.7, S.71, ss.50-54.

ALTAŞ, Soner, Şirketler Hukukunda Neler Değişti?, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2014.

ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.V/1,1, Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı, 2019.

ARICI, Mehmet Fatih, “*Sermaye Şirketleri Hukukunda Vadeli Alacağın Sermaye Olarak Konulması Yasağı*”, İÜHFM, 2015, C. LXXIII, S. 1, ss.319-338.

ARICI, Mehmet Fatih, Alacak Hakkının Sermaye Olarak Taahhüt İşlemi, Beta Yayıncılık, Ocak 2003.

ARSLAN, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder/**TAŞPINAR** Ayvaz, Sema/**HANAĞASI**, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 5.Baskı, Yetkin Yayınları, 2019.

ARSLANLI, Halil/ **DOMANIÇ**, Hayri, Ticaret Kanunu Şerhi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

AYDIN, Sevcan, “*Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının, Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması*”, Terazi Hukuk Dergisi, Eylül 2015, C.10, S.109, ss.46-52.

AYHAN, Rıza, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 1992.

AYHAN, Rıza/**ÇAĞLAR**, Hayrettin/**ÖZDAMAR**, Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, 2020.

BAHAR SAYIN, Hediye, Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

BAHTİYAR, Mehmet, “*Anonim ve Limited Şirketlere Konulacak Ayni Sermaye Unsurları Üzerinde Sınırlı Ayni Hak Bulunmaması Şartına İlişkin Bazı Değerlendirmeler*”, Prof. Dr. Abdülkadir Arpacı’ya Armağan, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C.XVIII, S.2, ss.515-528.

BAHTİYAR, Mehmet, “*İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları*”, BATİDER, Haziran 2017, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, ss.103-129.

BAHTİYAR, Mehmet, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi*”, TBB Dergisi, 2005, S.61, ss.47-106.

BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 16. Bası, Beta Yayıncılık, Mayıs 2022.

BAŞ SEÇMEN, Melek Deniz, *Anonim Şirket ve Limited Şirketlerde Nakdi Sermaye Koyma Borcu Ve Borca Aykırılığın Yaptırımları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak 2021.

BATTAL, Ahmet, “*Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Iskat Prosedürü (Tk 408) İle İlgili Yargıtay Uygulaması*”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XVII, Bildiriler-Tartışmalar, 09-10 Haziran 2000.

BİÇER, Levent/**HAMAMCIOĞLU**, Esra, “*6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıklarda Meydana Getirdiği Temel Değişiklikler*”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, C.10, S.1-2, ss.229-248.

BİLGEÇ, Hakan, “7099 Sayılı Kanun ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kâr Payı Hakları Üzerindeki Etkileri”, TBB Dergisi, Temmuz 2019, C.32, S.143, ss.235-256.

BİLGİLİ, Fatih/**DEMİRKAPI**, Ertan, Şirketler Hukuku Dersleri, 8.Baskı, Dora Yayıncılık, 2021.

BOZKURT, Tamer, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Legem Yayıncılık, 2018.

ÇAKIR, Ayşe, “İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi”, TAAD, Ekim 2018, S.36, ss.241-263.

ÇAMOĞLU, Ersin, “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, BATİDER, Eylül 2014, C.30, S.3, ss.5-20.

ÇAMOĞLU, Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 3.Bası, Vedat Kitapçılık, 2010.

ÇAMOĞLU, Ersin, Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

ÇEBİ, Hakan, Limited Şirketler Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.

ÇEBİ, Hakan, Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

ÇELİK, Aytekin, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2009, C.17, S.2, ss.171-215.

ÇELİK, Aytekin, Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Seçkin Yayıncılık, 2012.

ÇİYDEM, Oğuz, *Alacak Haklarının Anonim Ortaklıklara Ayni Sermaye Olarak Getirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, 2021.

ÇONKAR, M. Halil, Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, On İki Levha Yayıncılık, Aralık 2016.

DEDEAĞAÇ, Ender, Uygulamalı Limited Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara 2021.

DEĞİRMENCİ, Cenker, Anonim Ortaklıkta Iskat, Vedat Kitapçılık, Kasım 2006.

DİNÇ, Serhan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, TAAD, Ocak 2017, S.29, ss.135-165.

DİNÇ, Serhan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Kuruluş ve Kuruluştan Doğan Sorumluluk, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Kasım 2016.

DOĞAN, Beşir Fatih, “Anonim Şirketlerde Sermaye Payını Geri Ödeme Yasağı”, TBB Dergisi, 2005, S.56, ss.48-60.

DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 3.Baskı, C.I, Feryal Matbaası, Ankara 1990.

DOMANIÇ, Hayri, “Konkordatonun Anonim Şirket Sermaye Alacağına Etkisi”, Şu Kitapta: Hıfzı Timur’un Anısına Armağan, İstanbul 1979.

DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması (TTK Şerhi), C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.

EKİNCİ, Hüseyin, *Anonim Şirketlerde Sermaye Koyma Borcunun yerine Getirilmemesinin Hukuki Sonuçları*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

ELMAS, Fatma Tuğçe, “Sermaye Şirketlerinde Aynî ve Nakdî Sermayenin Getiriliş Usulü”, Konya Barosu Dergisi, 2017, S.1, ss.13-36.

ERDEM, Hayreddin, “Şirket Ortaklarının Sermaye Taahhüdünü Yerine Getirmemesinin Sonuçları”, Yaklaşım Dergisi, Temmuz 2002.

ERDİL, Engin, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, 2.Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010.

ERİŞ, Gönen, Açıklamalı- İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2017.

ERİŞ, Gönen, Açıklamalı- İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C.III, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2017.

ERYİĞİT, Harun, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Ortaklıklarda Sermayenin Korunması İlkesi, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

GÖLE, Celal, Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt, Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1976.

HAMAMCIOĞLU, Esra, “*Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler*”, KHÜHFD, 2018, C.6, S.1, ss.125-145.

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, Yasa Yayıncılık, 1989.

KAPLAN, Emine Tuncay, “*Tamamı Ödenmemiş Hisse Senedi Sahibinin Durumu ve Konkordato*”, BATİDER, Aralık 1982, C.11, S.4, ss.119-156.

KARA, Etem, “*Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma*”, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Temmuz 2015, C.5, S.10, ss.181-199.

KARAEĞE, Özge, “*İskat Kararının Hukuka Aykırılığının Yaptırımı*”, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C.21, Özel S. ss.2309-2322.

KARAKAN, Esra, “*Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sermaye Koyma Borcunu Yerine Getirmemesinin Sonuçları*”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, C.1, S.1, ss.121-141.

KAYA, Arslan, Gerekçeli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Beta Yayıncılık, Ocak 2016.

KAYAR, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, 11. Bası, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018.

KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayınları, 1994.

KENDİGELEN, Abuzer, Gerekçeli Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulanma Şekli Hakkında Kanun, On İki Levha Yayıncılık, Mart 2011.

KENDİGELEN, Abuzer, Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Arıkan Yayınevi, C.VII, 2006.

KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, Mayıs 2016.

KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.

KÖK, İsmail, “*Anonim Şirketlerde Iskat*”, Mali Hukuk Dergisi, 2020, C.16, S.182, ss.353-380.

KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3.Baskı, Yetkin Yayınları, Ekim 2019.

MOROĞLU, Erdoğan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

MOROĞLU, Erdoğan, Hukuki Mütalaalar II, Vedat Kitapçılık, 2015.

MOROĞLU, Erdoğan, Makaleler I, 3.Bası, Arıkan Yayınları, Mayıs 2006.

MOROĞLU, Erdoğan, Makaleler II, Arıkan Yayınları, Mayıs 2006.

MOROĞLU, Erdoğan/**KENDİGELEN**, Abuzer, İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 10. Bası, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2014.

MÜLAZIMOĞLU, Mehmet, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, 1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

NARBAY, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2003.

OĞUZMAN, Kemal/**BARLAS**, Nami, Medeni Hukuk, 21.Bası, Vedat Kitapçılık, 2015.

OĞUZMAN, Kemal/**ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, C.I, İstanbul 2016.

OLGAÇ, Samet Can/ **RUHİ**, Ahmet Cemal, Kooperatif Ortaklığından İhraç ve İtiraz Usulü, Seçkin Yayıncılık, Mart 2015.

ÖZDİN, Funda, “*Sermaye Artırımında Sermayenin Takas Suretiyle Sağlanması İşleminin Hukuki Niteliği ve Takas Konusu Alacağın Değerlendirilmesi Meselesi*”, LHD, 2020, C.18, S.208, ss.1573-1638.

ÖZTÜRK ALMAÇ, Tuğçe, “*Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma Konusunda Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Hususlar*”, Terazi Hukuk Dergisi, Ekim 2017, C.12, S.134, ss.60-66.

ÖZTÜRK DİRİKKAN, Hanife, Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Yetkin Yayınları, 2005.

PEKDİNÇER, Tamer, “*Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Geçerliliği (Özellikle Batıl Yönetim Kurulu Kararları) (Ttk M. 391)*”, MÜHFAraştırmaD, 2012, C.18, S.2, ss.671-682.

POROY, Reha/ **TEKİNALP**, Ünal/ **ÇAMOĞLU**, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2010.

POROY, Reha/**TEKİNALP**, Ünal/**ÇAMOĞLU**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.

POROY, Reha/**TEKİNALP**, Ünal/**ÇAMOĞLU**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.

POSTACIOĞLU, İlhan/**TEKİNALP**, Ünal, “Pay Sahibinin Konkordatosunun Onun Sermayeye Katılma Taahhüdünden Doğan Borcu ve Iskat Prosedürüne Etkisi”, Şu Kitapta: Prof. Dr. Hıfzı Timur’un Anısına Armağan, 1979.

PULAŞLI, Hasan, “*‘Sermayesiz’ Sermaye Şirketi ile Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Bunlara Karşı Alınması Gereken Hukuki Önlemler*”, BATIDER, Haziran 2018, C.34, S.2, ss.5-19.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 2.Baskı, C.II, Adalet Yayınevi, 2014.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 3.Baskı, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

SİDİM, Muhammed Furkan, Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ocak 2021.

ŞAHİN, Güvenç, *Anonim Şirketlerde Iskat Müessesesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

ŞAHİN, Muhammet, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Pay Sahipliğinden Iskat*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2022.

ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/**MANAVGAT**, Çağlar/ **KIRCA**, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2013.

ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Kitabı, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2015.

ŞENER, Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 2017.

ŞENOCAK, Kemal, “*Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2007, C.XI, S.1-2, ss.279-296.

TEKİNALP, Ünal, “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi”, Şu Kitapta: Prof. Dr. Rona Serozana Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

TEKİNALP, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, 2.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.

TEOMAN, Ömer, “Alman ve İsviçre Ortaklıklar Hukukunda Pay Bedelinin Ödenme Oranının Oy Hakkına Etkisi ve Türk Sistemi Üzerine Düşünceler”, Şu Kitapta: Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1978.

TEOMAN, Ömer, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı*”, BATİDER, 2009, C.25, S.3, ss.5-24.

TEOMAN, Ömer, Tüm Makalelerim (1971-2001), C.I-II., 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

TEOMAN, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar, C.I, 2.Baskı, 2011.

TURAN, Ramazan, “*Limited Şirkette Ortakların Ek Ödeme Yükümlülüğü*”, TBB Dergisi, Ocak 2021, C.33, S.152, ss.219-254.

ULUKAYA KAYIRAN, Leyla, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinin Sonuçları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

UYAR, Talih, Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri, TBB Yayınları, 2019.

ÜNLÜTEPE, Mustafa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 2021.

YASAN, Mustafa, Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, 2018.

YAVUZ, Mustafa, “Anonim ve Limited Şirketlere Ayni Ve Nakdi Sermaye Olarak Konulabilecek Malvarlığı Unsurları”, Mali Çözüm, Eylül-Ekim 2015.

YILDIZ, Şükrü, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C.II, S.1, s.449-468.

YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Seçkin Yayıncılık, 2004.

YILDIZ, Şükrü, Limited Şirketler Hukuku, Arıkan Yayınevi, Ağustos 2007.

YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Sermaye Borcunun Takas Yoluyla Ödenmesi, On İki Levha Yayıncılık, Ocak 2021.

YÜCE, Aydın Alber, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Çevrimiçi Kaynaklar

<https://docplayer.biz.tr/27648281-Anonim-ve-limited-sirketlere-ayni-ve-nakdi-sermaye-olarak-konulabilecek-malvarligi-unsurlari.html>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/iskat>

<https://legal-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/kitaplik/arama>

<https://sozluk.adalet.gov.tr/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.artymm.com/2002-temmuz-sirket-ortaklarinin-sermaye-taahhudunu-yerine-getirmemesinin-sonuclari/icerik/76>

<https://www.google.com/search?q=yarg%C4%B1tay+karar+arama&oq=yarg&aqs=chrome.1.69i57j69i59j35i39j46i433i512j69i60l3j69i65.1912j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

<https://www.kazanci.com.tr/>

<https://www.turcademy.com/tr>

<https://www-hukukturk-com.lproxy.yeditepe.edu.tr/>

<https://www-jurix-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/>

<https://www-lexpera-com-tr.lproxy.yeditepe.edu.tr/kullanici-profil>

